

VÝZKUMNÉ
CENTRUM
REGIONÁLNÍHO
ROZVOJE

Průmyslové zóny a průmysl kraje Vysočina

Posouzení stavu, využitelnosti a možného dalšího
rozvoje průmyslových zón

Brno, prosinec 2002

Výzkumné centrum regionálního rozvoje
Masarykova univerzita v Brně

Průmyslové zóny a průmysl kraje Vysočina

(Posouzení stavu, využitelnosti a možného dalšího rozvoje průmyslových zón)

Na zpracování studie se podíleli:

RNDr. Václav Toušek, CSc.
doc. RNDr. Milan Víturka, CSc.
Mgr. Petr Tonev
Mgr. Pavel Kostlán
Mgr. Lenka Vašková
Mgr. Šárka Palcrová
Mgr. Radek Řeřicha
Mgr. Ondřej Mulíček

Brno, prosinec 2002

Výzkumné centrum regionálního rozvoje
Masarykova univerzita v Brně

Obsah:

1. Úvod	4
2. Širší posouzení pozice kraje Vysočina v kontextu Evropské unie	8
2.1. Makroekonomické hodnocení rozvojových předpokladů	8
2.2. Makroekonomická rozvojová pozice krajů ČR	19
3. Regionální vyhodnocení kvality podnikatelského prostředí v kraji Vysočina	21
3.1. Hlavní rozvojový prostor	26
3.2. Vedlejší rozvojové prostory	28
3.3. Marginální rozvojové prostory	29
4. Hodnocení stávajících průmyslových zón kraje Vysočina	31
4.1. Metodika hodnocení	32
4.2. Hlavní výsledky hodnocení	35
4.2.1. Postavení průmyslových zón kraje Vysočina v rámci republiky	35
4.2.2. Průmyslové zóny kraje Vysočina	36
4.2.3. Syntéza poznatků (návrh dalšího rozvoje průmyslových zón)	70
5. Průmysl kraje Vysočina	73
5.1. Zdroje dat o zaměstnanosti v průmyslu a metodika hodnocení	73
5.2. Postavení průmyslu kraje Vysočina v rámci průmyslu ČR	78
5.3. Průmysl ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností	91
5.3.1. Havlíčkovobrodsko	91
5.3.2. Jihlavsko	99
5.3.3. Pelhřimovsko	107
5.3.4. Třebíčsko	115
5.3.5. Žďársko	123
6. Závěr	133
Přílohy	135

1. Úvod

Jednou z omezujících podmínek rychlého postupu transformace ekonomik střední a východní Evropy je nedostatečně fungující tržní prostředí, které by působilo na efektivní využívání existujících zdrojů. Pozitivní vliv mají v tomto ohledu na vývoj ekonomik přímé zahraniční investice, a to zejména v odvětvích průmyslu a produktivních služeb. Kromě toho s sebou zahraniční firmy zpravidla přinášejí zvýšení produktivity práce zaváděním nových špičkových technologií, zvýšení přidané hodnoty, nové metody řízení a rozvoj vědeckovýzkumných aktivit. V celostátním měřítku pak bývají především přímé zahraniční investice do průmyslu proexportně orientovány, a pozitivně tak ovlivňují obchodní bilanci a devizové příjmy státu.

Poptávka po nových investicích do průmyslu však celosvětově tradičně výrazně převyšuje nabídku. Snaha zvýšit atraktivitu určitého regionu a investora tak získat, vedla vyspělé země k vypracování více či méně rozsáhlého systému investičních pobídek, které zahrnují jak oblast daňovou a celní, tak politiku zaměstnanosti, různé typy grantů a dotací a v neposlední řadě také průmyslové zóny.

Průmyslové parky, které lze do jisté míry chápat jako předchůdce speciálních zón, začaly vznikat na počátku tohoto století ve Velké Británii a ve Spojených státech jako výsledek obchodů na trhu s pozemky. Původně se většina pozemků prodávala pro zemědělské využití, ve snaze zvýšit zisk je však majitelé byli ochotni prodávat i pro jiné účely a vybavit je odpovídající technickou infrastrukturou, což pozemky při prodeji zhodnotilo.

Průmyslové zóny a parky se postupem času staly významným stimulem ekonomického rozvoje území, ve kterém se nacházely. V Evropě byl jejich vývoj podmíněn restrukturalizací průmyslové základny a snahou o řešení problému nezaměstnanosti. Průmyslové parky se vyvinuly ve dva základní typy: tzv. klasické průmyslové zóny, kde investoři staví výrobní závody a vědeckotechnické parky, které slouží jako centra výzkumu.

Jedním z hlavních důvodů zakládání průmyslových parků je aktivní podpora vytváření nových pracovních příležitostí, a to nejen přímých. Podle odborných studií generuje jedno místo vytvořené investorem v průmyslové výrobě vznik minimálně jednoho až dvou dalších pracovních míst u dodavatelů, případně v navazující výrobě nebo ve službách. Aktivizace soukromého podnikání, zvýšení životní úrovně a kupní síly obyvatelstva v regionu jsou dalšími z cílů, které jsou při výstavbě zóny sledovány. Zatímco přímý finanční zisk z přípravy a prodeje či pronájmu pozemků je v případě zón budovaných z veřejných prostředků většinou nulový a někdy i záporný, v případě soukromých průmyslových zón je hlavním motivem jejich výstavby.

Ačkoliv jsou průmyslové zóny, jak bylo výše uvedeno, zcela standardním nástrojem vyspělých zemí pro přilákání zahraničních investorů, Česká republika v tomto ohledu relativně dlouho zaostávala. A to nejen za západoevropskými státy, kde to bylo logické, ale i ve srovnání se zeměmi střední a východní Evropy.

Například Polsko v reakci na rostoucí regionální nezaměstnanost a snahu o rozvoj doposud zaostalých oblastí schválilo v roce 1994 zákon o zvláštních ekonomických zónách a na počátku druhé poloviny 90. let nabízelo 15 těchto zón se speciálním režimem nadstandardních investičních pobídek o celkové výměře cca 2000 hektarů. Investiční pobídky zahrnovaly mimo jiné 20letou daňovou úlevu a při investici dosahující výše dvou miliónů ECU (tehdy platných), popřípadě vytvoření sta nových pracovních míst, nárok na desetileté daňové

prázdniny a dalších deset let padesátiprocentní snížení daní. K tomu ještě existovaly další speciální pobídky pro každou zónu.

Také v Maďarsku ve stejném období již v řadě regionů existovaly speciální ekonomické zóny (v roce 1997 jich bylo 28), i když systém úlev zatím nebyl tak rozsáhlý. Přesto vládní podpůrný fond pro vytváření výrobních kapacit mohl poskytnout prostředky až do výše 33% celkových nákladů projektu. Tyto zdroje byly určeny pro rozvoj technické infrastruktury v průmyslových zónách, přičemž šlo jak o nenávratnou podporu infrastruktury, která není přímo v zóně, tak i o návratný příspěvek v rámci rozvíjené zóny. Kromě toho stát mohl poskytnout garanci na půjčku pro rozvoj průmyslové zóny až do výše 50% nákladů. Vládní podpora v Maďarsku zasahovala i do sfér zaměstnanosti. Fond podpory pracovního trhu nabízel prostředky ve výši 50-100% ročního platu zaměstnance na dobu jednoho roku, zvláštní podporu, určenou Ministerstvem zaměstnanosti, mohl získat investor, který vytvořil alespoň 500 pracovních příležitostí v moderním průmyslovém oboru.

Vlády v České republice poměrně dlouho možnosti investičních pobídek ignorovaly s odůvodněním, že deformují tržní prostředí (svou selektivností mají negativní dopad na soutěž na trhu) a spoléhaly na to, že dostatečným lákadlem jsou: možnost účasti v privatizaci, přirozené komparativní výhody jako levná a zároveň kvalifikovaná pracovní síla, výhodná geografická poloha atd. a také, že trend přílivu přímých zahraničních investic byl vzestupný i bez pobídek. Řada expertů ovšem už tehdy upozorňovala, že jen přirozené komparativní výhody České republiky v soutěži o investory stačit nemohou. Celý příliv přímých zahraničních investic do roku 1996 byl tažen masivní privatizací, což byl proces nestandardní a pouze přechodný. Zájem zahraničních investorů se omezoval na akvizice v rámci velké privatizace a v soutěži s okolními zeměmi v kategoriích společných podniků s už privátními subjekty nebo v nových investicích „na zelené louce“ Česká republika ztrácela (v letech 1993 - 1996 jen v projektech, které prošly agenturou CzechInvest, to byly investice v hodnotě 2,5 až 3 mld. USD, které ve většině případů skončily v Maďarsku, Polsku a v jednom případě i v SR).

Pokles přímých zahraničních investic a zhoršení celkové ekonomické situace v ČR byly základními faktory, které vedly dočasnou úřednickou vládu ke schválení investičních pobídek a všeobecných kritérií pro jejich poskytnutí v dubnu 1998. V prosinci roku 1998 pak nová vláda schválila další rozšíření pobídek tak, aby se Česká republika v tomto směru vyrovnala okolním státům. Rozšíření spočívalo ve snížení limitu investice pro poskytnutí pobídky z 25 mil. USD na 10 mil. USD, v operativnějším prodeji pozemků za symbolickou cenu z Pozemkového fondu a FNM, v zavedení systému podpory průmyslových zón, uplatnění pobídek na rozšíření výroby, zavedení všeobecného kritéria 40% podílu strojních investic na celkovém objemu, zvýšení maximální částky na zřízení nového pracovního místa z 80 tis. Kč na 100 tis. Kč. Rovněž byla zavedena investiční pobídka pro výzkum a vývoj a pro zavádění systémů šetrných k životnímu prostředí.

Pokud pomineme dotaci pro průmyslové zóny v Karviné a v Bystřici nad Pernštejnem, přidělené vládním usnesením č.379/98 (šlo o 55,6 mil. Kč z prostředků Ministerstva práce a sociálních věcí ČR na aktivní politiku zaměstnanosti), byl systém podpory rozvoje průmyslových zón do státního rozpočtu zařazen v roce 1999 vládním usnesením č.4/99 (v kapitole Ministerstva průmyslu a obchodu – MPO), kdy státní podporu na jejich založení a rozvoj obdrželo 18 obcí. Většinou šlo o města, která začala tyto zóny budovat již v minulosti, aniž by věděla, že nějakou podporu od státu mohou získat. Dotace v celkové výši cca 150 miliónů korun byla použita na vybudování technické infrastruktury na 336 hektarech. V

nových průmyslových zónách bylo již v roce 1999 uskutečněno sedm projektů v hodnotě 284 milionů dolarů a vzniklo celkem na 2900 přímých pracovních míst. Ačkoliv schválené regule o průmyslových zónách umožňovaly dotaci obcím až do výše 60% celkových nákladů, tvořily prostředky státního rozpočtu jen 32% nákladů na technickou infrastrukturu a pouze 19% nákladů na pořízení připraveného území.

O rok později již celková rozpočtem stanovená podpora průmyslovým zónám dosáhla 400,5 mil. Kč (vyčerpáno bylo 393 mil. Kč) a v roce 2001, kdy byl Program podpory průmyslových zón inovován, se dále zvýšila na 522,5 mil. Kč (vyčerpáno 521,4 mil. Kč). V tomtéž roce bylo vytvořeno celkem 643 ha nových průmyslových zón a současně byla zahájena příprava první strategické zóny v Kolíně na základě Usnesení vlády č. 708/01. Tato zóna o rozloze 360 ha umožnila lokalizaci tzv. strategické investice (viz dále) Toyota PSA Peugeot Citroen, který by měl po dokončení vytvořit více než 2000 pracovních míst. Rekordním z hlediska vynaložených prostředků byl rok 2002, kdy bylo do výstavby průmyslových zón investováno 1,28 miliardy Kč. Celkem bylo v letech 1998 - 2002 připraveno 2184 hektarů pozemků v 71 průmyslových zónách nákladem 2,35 mld. Kč a továrny postavené na státem podpořeném území by měly zaměstnat 85 tisíc lidí.

Do konce roku 2006 by podle vyjádření CzechInvestu měly být vybudovány všechny zóny, které Česká republika potřebuje. Cílový stav v roce 2006, tedy po období platnosti Programu podpory rozvoje průmyslových zón, by měl podle odhadů činit kolem 4500 hektarů pozemků, celková výše investic na období 2001 - 2006 je stanovena na cca 4,5 mld. Kč.

Počínaje rokem 2002 se také mění charakter poskytování dotací, MPO nyní již opouští strategii široké podpory a bude se soustředit hlavně na financování velkých strategických zón – např. průmyslová zóna v Kolíně v tomto roce obdržela zhruba 77% veškerých prostředků Programu na podporu průmyslových zón a také velká část 1,13 mld. Kč určených na rok 2003 je vázána na již schválené projekty. Strategickou investici definuje program schválený vládou, platný do roku 2006. Od takového investora se očekává finanční vklad nejméně 3,5 miliardy korun a vytvoření více než 1000 nových pracovních míst.

Růst investic v ekonomice se takřka v žádné zemi neobejde bez konkrétní přímé podpory státu, regionů a měst. To se týká i České republiky, která se v uplynulých letech vývojem v oblasti podpory průmyslových investic zařadila mezi standardní země snažící se o rozvoj ekonomiky a vyšší příliv investic. Základním krokem pro nastartování tohoto procesu bylo založení agentury pro podporu zahraničních investic CzechInvest, příspěvkové organizace Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, zaměřené na aktivní marketing zahraničních investorů a průmyslových nemovitostí v České republice. Dalším krokem potom byla optimalizace legislativního prostředí a tvorba programů podpory, kam patří schválený Zákon o investičních pobídkách (zákon č. 72/2000 Sb., investiční pobídky byly ovšem zavedeny již v roce 1998 usnesením vlády č. 298/98) a Systém podpory rozvoje průmyslových zón.

Problematika rozvoje průmyslových zón v souvislosti s regionálním rozvojem začala v průběhu roku 2002 zajímat i některá, v nedávné době zvolená, zastupitelstva nových krajů ČR. Je to případ také kraje Vysočina, který vypsal veřejnou soutěž na zpracování studie „Posouzení stavu, využitelnosti a možného dalšího rozvoje průmyslových zón na území kraje Vysočina“. Jako zpracovatel uspělo ve výběrovém řízení Výzkumné centrum regionálního rozvoje Masarykovy univerzity v Brně.

Centrum při zpracování studie vycházelo z komplexního přístupu zahrnujícího vyhodnocení exogenních i endogenních faktorů determinujících využitelnost průmyslových zón, které lze pokládat za jeden z rozhodujících nástrojů, které mají obce, resp. regiony k dispozici pro stimulaci ekonomického rozvoje svých územních obvodů. V tomto směru byly využity jak zkušenosti a výsledky v minulosti prováděného vlastního výzkumu, tak také poznatky ze studií zpracovaných na zakázku (např. publikace „Investiční atraktivita vybraných měst České republiky“, „Zahraniční investice a strategie regionálního rozvoje“, „Regionálně ekonomické souvislosti procesu integrace ČR do EU“, nebo některé strategické dokumenty týkající se rozvoje vybraných území v ČR). Ve studii byly dále uplatněny závěry řady odborných pramenů a zahraničních studií (především studií EU: „New location factors for mobile investment in Europe“, „Regional growth and convergence“, „The impact of the development of the countries of Central and Eastern Europe on the community territory“). Využity byly také základní plánovací dokumenty regionálního rozvoje kraje, a to „Strategie rozvoje Jihlavského kraje“ a především „Program rozvoje kraje Vysočina“. Navržený postup při zpracování studie byl sestaven na základě těchto základních kroků:

- Širší posouzení pozice kraje Vysočina v kontextu jednotného evropského hospodářského prostoru na základě potenciálu ovlivnění a potenciálu reakce (metoda interdependence).
- Regionální vyhodnocení kvality podnikatelského prostředí na základě šesti skupin ovlivňujících faktorů – obchodní, pracovní, infrastrukturní, nákladové, lokální a environmentální faktory, vycházející z uznávaných metodik vypracovaných v rámci moderních teorií lokalizace.
- Kvalitativní vyhodnocení stávajících průmyslových zón na základě původní klasifikační metody (16 dílčích ukazatelů charakterizujících velikostní a vlastnické poměry, infrastrukturní vybavenost, dopravní dostupnost a uživatelské stimuly a limity průmyslových zón), aplikované na disponibilní informace o průmyslových zónách zpřesněné na základě terénního šetření.
- Návrh dalšího rozvoje průmyslových zón vycházejících ze syntézy předchozích analytických kroků.

V průběhu zpracovávání projektu bylo dohodnuto, že studie bude doplněna i o problematiku analýzy hospodářství kraje s důrazem na aktuální situaci v průmyslu kraje Vysočina. Analýza měla být provedena za území správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Pozornost byla věnována především největším průmyslovým subjektům působícím na území kraje.

Při zpracování studie byl důležitý vstřícný přístup představitelů obcí, pracovníků úřadů práce a v neposlední řadě i vedení mnohých oslovených společností podnikajících v průmyslu. Za pomoc při zpracování studie autoři uvedeným subjektům tímto děkují.

2. Širší posouzení pozice krajů ČR v kontextu Evropské unie se zaměřením na kraj Vysočina

Proces integrace ČR do světové ekonomiky spolu s politickou integrací do EU lze pokládat za rozhodující vnější faktory jejího dalšího společenského rozvoje. V tomto kontextu je přirozeně hlavní pozornost věnována příslušným makroekonomickým, politickým a legislativním aspektům. Regionální aspekty byly až donedávna zcela opomíjeny a v souvislosti s tím je stále intenzivněji pociťován nedostatek odpovídajících odborných studií, cílených na efektivní zapojení regionů do výše specifikovaných nadřazených procesů integrace. V souladu s těmito skutečnostmi je v dalším textu věnována pozornost makroekonomickému hodnocení rozvojových předpokladů krajů ČR s důrazem na kraj Vysočina.

2.1. Makroekonomické hodnocení rozvojových předpokladů

Jedním z charakteristických rysů globalizace je i zvyšující se závislost resp. interdependence ekonomického rozvoje. Ekonomický rozvoj jednotlivých zemí i regionů je ve stále větší míře ovlivňován externími faktory. Tato skutečnost logicky vyvolává potřebu pružné reakce na změny ve směru a intenzitě působení těchto faktorů. V politické oblasti tato potřeba indukuje tendence k decentralizaci veřejné správy, spojené s posilováním kompetencí i ekonomické samostatnosti regionů. Ve studii užitý metodologický postup vychází z techniky pravděpodobnostních scénářů, jejichž věcným základem je regionální hodnocení vybraných komponent – geografické polohy resp. dostupnosti a ekonomické citlivosti, jejichž syntéza umožňuje identifikovat potenciál ovlivnění, a dále ekonomické úrovně a investiční atraktivitu, jejichž syntéza umožňuje identifikovat potenciál reakce. Jde o pravděpodobnostní veličiny, jejichž reálný průmět v čase je modifikován působením různorodého souboru dalších vnějších a zejména vnitřních faktorů.

Potenciál dostupnosti

První vybranou determinantou resp. vnějším faktorem ovlivňujícím ekonomický rozvoj jednotlivých regionů je potenciál dostupnosti, analyzovaný zde na základě dopravní vzdálenosti od hlavních zahraničních koncentrací ekonomické aktivity. Pro její vyhodnocení je použit ukazatel potenciálu dostupnosti, jehož výpočet vychází z gravitačního modelu upraveného do následujícího tvaru:

$$P_{ij} = \sum_{j=1}^n \frac{M_i \times M_j}{D_{ij}}$$

kde

P_{ij} = potenciál regionu i (základní region) v interakci s regionem j (cílový region)

M_i = objem ekonomické aktivity v regionu i

M_j = objem ekonomické aktivity v regionu j

D_{ij} = vzdálenost mezi regionem i a regionem j

n = počet cílových regionů.

Primární výhody a nevýhody polohy regionů se běžně měří dobou cestování resp. vzdáleností základních (výchozích) a cílových regionů. Tento přístup se dotýká obou úhlů pohledu na dostupnost: výrobců usilujících o získání potenciálních trhů i spotřebitelů usilujících o optimální uspokojování své poptávky. V prvním kroku byl vymezen soubor cílových regionů

(odpovídajících úrovni NUTS 2). Vzhledem k prioritnímu významu zahraničních trhů pro trvale udržitelný rozvoj české ekonomiky byl výběr vztažen k regionům cizích, zejména sousedních zemí. Hodnocení dostupnosti bylo účelně orientováno na silniční dopravu, která má v zemích EU, ale i ve většině zemí SVE (země Střední a Východní Evropy) nejvýznamnější podíl. V tomto ohledu byly zahrnuty pouze hodnoty vyhovující kritériu „efektivní vzdálenosti“, v jehož rámci má základní trend růstu nákladů lineární charakter¹. Jako limitující byla použita osmihodinová izochrona v nákladní dopravě při průměrné rychlosti 80 km/hod. v dopravních vztazích s vyspělými západoevropskými zeměmi a 70 km/hod. v dopravních vztazích se zeměmi SVE, s výrazně nižší kvalitou silničních komunikací. V souladu s tím je soubor cílových regionů v první skupině zemí určen limitem 640 km vzdálenosti centra regionu od posuzovaného českého regionu (sídlo kraje) a ve druhé skupině zemí limitem 560 km.

Ve druhém kroku byly kvantifikovány příslušné objemy ekonomické aktivity, vyjádřené na základě ukazatele regionálního HDP, který byl za účelem eliminace vlivů odlišné cenové úrovně v jednotlivých zemích přepočten s využitím koeficientů parity kupní síly (PPS). Příslušné hodnoty tohoto ukazatele byly vzhledem k jeho komplikovanému zjišťování převzaty z výsledků řešení projektu „Regionální hrubý domácí produkt v zemích Střední Evropy“, koordinovaného statistickým úřadem EU (EUROSTAT).

Ve třetím kroku pak byly vypočteny konkrétní hodnoty potenciálu dostupnosti (při stanovování silničních vzdáleností byly v kontextu optimálního tj. nejkratšího vedení přepravních tras preferovány dálnice a rychlostní silnice příp. mezinárodní silnice v zemích střední a východní Evropy). Pro výslednou typologickou proceduru byl přijat model zohledňující jak dynamicky koncipovaný potenciál dostupnosti (vypočítaný podle výše uvedeného vzorce), tak staticky koncipovaný potenciál dostupnosti (vypočítaný jako suma HDP za cílové regiony nacházející se v mezích efektivní vzdálenosti). Tímto způsobem je respektována všeobecná i individualizovaná (z pohledu firmy resp. jednotlivého spotřebitele je pochopitelně významnější prostá vzdálenost trhů resp. výrobců zboží a služeb než celkový potenciál spolupráce) vypovídací schopnost ukazatelů dostupnosti. Následně pak byly vytvořeny tři konečné skupiny s vysokou, střední a nízkou hodnotou agregovaného ukazatele potenciálu dostupnosti. Do první skupiny byl zařazen pouze Pražský kraj, do druhé skupiny šest (Středočeský, Jihočeský, Plzeňský, Karlovarský, Ústecký a Jihomoravský kraj) a do třetí skupiny sedm krajů (kromě sledovaného kraje Vysočina jde o kraje Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Moravskoslezský, Olomoucký a Zlínský). Následující tabulka v tomto smyslu poskytuje informace o nejdůležitějších zahraničních regionech z hlediska kraje Vysočina a čtyř sousedících krajů tj. Středočeského, Jihočeského, Pardubického a Jihomoravského kraje.

Z tabulky vyplývá největší podobnost geografické pozice kraje Vysočina s kraji Pardubickým a dále Jihomoravským. Na rozdíl od českých krajů nebyl u žádného z „moravských“ krajů identifikován jako nejvýznamnější některý z „německých“ nosných integračních směrů. Z pohledu vnitrostátní pozice je charakteristické, že kraj Vysočina (spolu s krajem Jihomoravským) vykazuje ze všech krajů ležících alespoň částečně na Moravě největší interakční potenciál s Prahou – tyto interakce jsou infrastrukturně integrovány trasou tzv. IV.

¹ Užitá metodika pochopitelně neznamená, že by regiony nacházející se mimo hranice efektivní vzdálenosti (např. Île de France) byly z pohledu základního regionu považovány v daném kontextu za bezvýznamné. Při ekonomické spolupráci s těmito regiony je ovšem nutné počítat s vyššími náklady na dopravu, které tak musí být kompenzovány (úměrně k dopravní náročnosti příslušných ekonomických aktivit) jinými přínosy.

multimodálního koridoru transevropské sítě Berlin – Praha – Brno – Břeclav – Wien/Bratislava.

Tab. 1 Pořadí deseti nejvýznamnějších cílových regionů

Cílové regiony	Vysočina	Středočeský	Jihočeský	Pardubický	Jihomoravský
1. pořadí	Wien	München	München	München	Wien
2. pořadí	München	Frankfurt	Linz	Wien	München
3. pořadí	Frankfurt	Stuttgart	Wien	Frankfurt	Niederöster
4. pořadí	Niederöster	Berlin	Frankfurt	Stuttgart	Katowice
5. pořadí	Berlin	Wien	Stuttgart	Berlin	Berlin
6. pořadí	Katowice	Dresden	Niederöster.	Katowice	Budapest
7. pořadí	Linz	Nürnberg	Berlin	Wrocław	Linz
8. pořadí	Stuttgart	Karlsruhe	Nürnberg	Niederöster.	Bratislava
9. pořadí	Karlsruhe	Arnsberg	Zürich	Nürnberg	Warszawa
10. pořadí	Nürnberg	Linz	Karlsruhe	Karlsruhe	Nürnberg

Ekonomická citlivost

Ekonomická citlivost odráží strukturální podíl odvětví, která jsou nejvíce ohrožena konkurencí resp. jejichž vývoj je v širším prostorovém kontextu poznamenán dlouhodobou stagnací. Mezi tato odvětví je v rámci EU obecně řazeno zemědělství včetně lesnictví a rybolovu (OKEČ 01, 02 a 05) spolu s potravinářstvím (15) a dále těžební průmysl (kromě těžby ropy a zemního plynu – 10,11,12,13,14) a zpracovatelská průmyslová odvětví resp. odvětvové skupiny textilní (včetně oděvní a kožedělné výroby – 17,18,19), rafinérské a chemické (23,24), hutnické (27) a strojírenské výroby². Nejsou k nim tedy řazena odvětví terciárního sektoru, která jsou z velké části orientována na lokální či regionální trhy resp. působí v podmínkách regulovaných národních trhů (rozvoj významné části terciárního sektoru, zejména tzv. produktivních služeb, je navíc determinován rozvojem sekundárního a v menší míře i primárního sektoru).

Výše uvedený soubor „citlivých“ odvětví byl pro ČR upraven na základě provedených analýz. Celkově lze konstatovat, že v souladu s jednoznačnou závislostí české ekonomiky na trhu EU nemají rozdíly ve vymezení souboru citlivých odvětví mezi ČR a EU zásadní charakter – nejpodstatnější změnou je zúžení odvětvové skupiny strojírenského průmyslu pouze na výrobu ostatních dopravních zařízení – OKEČ 35 (důvodem jsou odlišné vývojové charakteristiky strojírenských odvětví, kdy např. odvětví automobilové výroby patří v ČR k nejrychleji rostoucí části zpracovatelského průmyslu). Z vymezených citlivých odvětví zaujímá kraj Vysočina v rámci ČR významné postavení především v zemědělství. Spolu s Královéhradeckým krajem zde má zemědělství (spolu s lesnictvím) srovnatelně nejvýznamnější podíl na celkové nabídce pracovních příležitostí – v tomto směru se k němu v kraji Vysočina dále přiřazuje textilní, oděvní a kožedělný průmysl. Naopak zcela okrajové postavení zaujímá kraj Vysočina zejména v chemickém a hutnickém průmyslu.

² Viz např. studie European Commission: Aggregate and regional impact – Regional growth and convergence. Luxembourg 1997.

Komplexní vyjádření pravděpodobnostního vlivu faktoru ekonomické citlivosti na ekonomický rozvoj jednotlivých krajů ČR se odvíjí od relativního významu zaměstnanosti v citlivých odvětvích. Z hlediska celého průmyslu je zastoupení ekonomicky citlivých odvětví v jednotlivých krajích přehledně dokumentováno v následující tabulce.

Tab. 2 Zastoupení ekonomicky citlivých odvětví v průmyslu podle krajů ČR (počet pracovníků v roce 1998 v tis. osob)

OKEČ:	AB	STČ	CB	PM	KV	UL	LB	HK
10,11,12,13,14	0,8	3,4	1,9	1,3	7,1	13,0	2,8	0,3
15	22,5	16,3	12,8	10,5	4,0	10,4	4,8	10,5
17,18,19	6,6	7,1	12,5	5,3	5,1	8,9	9,8	19,4
23,24	5,5	9,9	0,3	1,2	1,1	10,1	0,6	1,1
27	0,4	9,0	0,4	6,1	2,1	4,0	1,3	2,1
35	6,3	5,1	1,5	3,2	0,4	1,6	1,0	0,4
mezisoučet	42,1	50,8	29,4	27,6	19,8	48,0	20,3	33,8
prům. celkem ¹	130,9	150,8	91,9	86,0	46,1	108,1	80,0	84,9
podíl eco v % ²	32,2	33,7	32,0	32,1	43,0	44,4	25,4	39,8

OKEČ:	PU	JI	BM	ZL	OL	OV	ČR
10,11,12,13,14	1,0	1,7	3,0	0,3	1,5	34,3	72,4
15	8,2	10,4	15,6	9,1	11,1	12,5	158,7
17,18,19	12,0	13,4	16,1	12,3	12,1	13,5	154,1
23,24	6,8	0,4	2,5	5,5	1,7	5,5	52,2
27	0,5	0,2	6,0	1,2	3,1	55,3	91,7
35	0,9	0,2	0,4	3,2	2,0	4,4	30,6
mezisoučet	28,4	26,3	43,6	31,6	31,5	125,5	559,7
prům. celkem ¹	79,8	81,3	145,7	97,1	86,3	203,3	1472,2
podíl eco v % ²	37,1	32,3	29,9	32,5	36,5	61,7	38,0

¹ Včetně odvětvové skupiny Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody (OKEČ 40 a 41).

² Podíl ekonomicky citlivých odvětví (eco) na úhrnné zaměstnanosti v průmyslu v %.

³ AB – Praha, STČ – Středočeský, CB – Jihočeský, PM – Plzeňský, KV – Karlovarský, UL – Ústecký, HK – Královéhradecký, PU – Pardubický, JI – Vysočina, BM – Jihomoravský, ZL – Zlínský, OL – Olomoucký, OV – Moravskoslezský

Z tabulky vyplývá, že průměrnou hodnotou podílu ekonomicky citlivých odvětví na průmyslové zaměstnanosti se kraj Vysočina spolu s Libereckým, Jihomoravským, Jihočeským, Plzeňským, Pražským a Zlínským krajem řadí do skupiny s jejich nejmenším zastoupením. Uživatelsky orientované hodnocení však bylo (v souladu se zahraničními studiemi) provedeno zvlášť za vymezenou část průmyslového sektoru (dále jen průmyslový sektor) – odvětví zpracovatelského a těžebního průmyslu bez výroby potravin a nápojů a tzv. zemědělsko-potravinářský sektor – zemědělství, myslivost, lesnictví, rybolov a potravinářský průmysl.

Tab. 3 Zastoupení ekonomicky citlivých odvětví v rámci průmyslového a zemědělského-potravinářského sektoru národního hospodářství podle krajů ČR (počet pracovníků v roce 1998 v tis. osob)

Ukazatele	AB	STČ	CB	PM	KV	UL	LB	HK
I. a II. sektor NH celkem	134,8	179,5	115,3	104,7	48,6	123,2	86,1	106,2
I. průmyslový sektor	108,4	134,5	79,1	75,5	42,1	97,7	75,2	74,4
podíl eco v %	18,1	25,7	21,0	22,6	37,5	38,5	20,6	31,3
II. zepo sektor	26,4	45,0	36,2	29,2	6,5	25,5	10,9	31,8
v tom zemědělství	3,7	24,8	17,4	14,6	1,5	9,0	4,3	18,8
podíl eco v %	19,4	22,9	26,2	24,0	11,3	15,7	10,6	27,6

Ukazatele	PU	JI	BM	ZL	OL	OV	ČR
I. a II. sektor NH celkem	95,5	110,2	175,9	108,9	106,0	221,6	1716,5
I. průmyslový sektor	71,6	70,9	130,1	88,0	75,2	190,8	1313,5
podíl eco v %	28,2	22,4	21,5	25,6	27,1	59,2	30,5
II. zepo sektor	23,9	39,3	45,8	20,9	30,8	30,8	403,0
v tom zemědělství	12,7	22,0	26,7	8,3	15,1	14,0	192,9
podíl eco v %	21,9	29,4	24,0	16,0	24,7	12,0	20,5

Pokud jde o vymezený zemědělsko-potravinářský (zepo) sektor byla zaměstnanost v odpovídajících citlivých odvětvích vzhledem k přímým i nepřímým návaznostem na zpracovatelský průmysl vztažena k celkové zaměstnanosti v obou vymezených sektorech. V tomto případě ovšem kraj Vysočina spolu s krajem Královéhradeckým, Jihočeským a Olomouckým dosahuje vůbec nejvyšší podílové hodnoty. Vzhledem k blížícímu se vstupu ČR do EU a její Společné zemědělské politice (CAP) spojené se značným přerozdělováním rozpočtových zdrojů ve prospěch zemědělské výroby lze vyslovit hypotézu, že v dlouhodobějším výhledu budou potenciální ohrožení regionálního ekonomického rozvoje spojena především se strukturálními nedostatky resp. zastoupením citlivých odvětví v průmyslovém sektoru.

Potenciál ovlivnění

Syntéza respektive průnik obou komponent, tj. potenciálu dostupnosti a ekonomické citlivosti, vypovídá o pravděpodobné míře ovlivnění rozvoje jednotlivých krajů rozhodujícími procesy nejvyššího řádu generovanými globalizací světové ekonomiky a politickou integrací Evropy. Výsledkem odpovídající klasifikační procedury je agregovaný ukazatel potenciálu ovlivnění.

Tab.4 Celkový potenciál ovlivnění

Ekonomická citlivost	Potenciál dostupnosti		
	vysoký	střední	nízký
vysoká			OV
střední		STČ,CB,PM,KV,UL,BM	HK,PU,JI,OL
nízká	AB		LB,ZL

Agregace za oba výše vymezené sektory národního hospodářství ukazuje v případě kraje Vysočina na relativně nízkou úroveň potenciálu ovlivnění (nízký potenciál dostupnosti a střední ekonomická citlivost). Ze sousedících krajů se mu v tomto směru nejvíce blíží kraj Pardubický (s vyšším zastoupením citlivých oborů v průmyslu), zatímco zbývající tři kraje již vykazují střední hodnoty potenciálu ovlivnění. Ze střednědobého pohledu je ovšem třeba relativně příznivou situaci kraje Vysočina vnímat i v kontextu srovnatelně nejnižšího zastoupení sektoru služeb ze všech krajů ČR. Závěrem je potřebné zdůraznit, že tlak na přizpůsobení znamená v dlouhodobějším časovém horizontu i řadu rozvojových podnětů. V souladu s příslušným potenciálem reakce je tedy třeba počítat jak s vytvářením tzv. „ostrovů“ rozvoje, tak s vytvářením krizových oblastí. Je zřejmé, že tento proces lze nejučinněji optimalizovat resp. regulovat prostřednictvím vypracování adekvátních regionálních rozvojových strategií, vycházejících z podrobných analýz vnitřních i vnějších rozvojových determinant.

Ekonomická úroveň

Ekonomická úroveň daného regionu v podstatě vypovídá o jeho produkční aktivitě a lze ji podmíněně chápat i jako indikátor jeho konkurenceschopnosti. Základním indikátorem ekonomické úrovně je úroveň tvorby HDP, která je pro srovnávací účely vyjadřována jako HDP v paritě kupní síly – PPS na jednoho obyvatele. Následující tabulka podává v tomto směru informace o situaci v jednotlivých krajích ČR.

Tab.5 Regionální diference HDP podle krajů ČR

Kraj	HDP-PPS na obyvatele v tisících EURO						2001/96
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	
Pražský	21,3	23,0	24,8	26,5	28,7	30,7	1,44
Středočeský	9,2	9,5	9,9	10,4	11,2	11,7	1,27
Jihočeský	10,9	11,1	11,2	11,3	12,0	12,3	1,13
Plzeňský	12,0	12,0	11,8	12,0	12,92	13,6	1,13
Karlovarský	10,6	10,3	10,1	10,2	11,0	11,0	1,04
Ústecký	11,3	10,8	10,6	10,6	10,8	11,1	0,98
Liberecký	10,0	10,3	10,0	10,4	11,1	11,7	1,17
Královéhradecký	10,4	10,9	10,7	10,9	11,8	12,2	1,17
Pardubický	10,3	10,6	10,7	10,6	11,3	11,7	1,14
Vysočina	9,8	9,6	9,6	9,9	10,7	11,7	1,19
Jihomoravský	11,1	11,2	11,3	11,4	12,0	12,7	1,14
Olomoucký	10,0	10,0	9,6	9,8	10,4	10,8	1,08
Zlínský	10,1	10,7	10,6	10,4	11,0	11,7	1,16
Moravskoslezský	11,7	11,4	10,9	10,7	11,1	11,7	1,00

Z tabulky vyplývá zcela výjimečná pozice Prahy. Pomineme-li specifické postavení Pražského kraje, pohybuje se úroveň HDP v ostatních krajích v poměrně úzkém koridoru od 97% republikového průměru v Plzeňském kraji po 77% v Olomouckém kraji (v daném roce 2001 činila odpovídající hodnota za Pražský kraj téměř 219%). Kraj Vysočina zaujímal v roce 2001 šesté pořadí (v roce 1996 předposlední místo) a jako pozitivní fakt lze hodnotit, že

v období 1996 – 2001 vykázal po Pražském a Středočeském kraji třetí nejvyšší dynamiku jeho růstu. Ze sousedících krajů dosahují vyšší hodnoty kraje Jihomoravský a Jihočeský. Z pohledu užitého klasifikačního schématu lze tak Pražský kraj zařadit do první a všechny zbývající kraje pak do třetí skupiny (žádný z těchto krajů nedosahuje průměrné hodnoty vypočtené za celou ČR). Tuto situaci je možné interpretovat tak, že základním prostorovým rysem vývoje ekonomiky pro roce 1989 je polarizace území ČR ve smyslu Praha – zbytek ČR.

Úroveň regionálního HDP slouží pro srovnávací procesy v rámci alokace prostředků z tzv. strukturálních fondů EU (regionální úroveň HDP je ovšem uvažována na vyšší hierarchické úrovni jednotek NUTS 2). Stávajícímu kritériu pro zařazení pod cíl 1 regionální politiky EU tj. nižší HDP v PPS/obyv. než 75% průměru EU vyhovují všechny české jednotky NUTS 2 i nižší „krajské“ jednotky NUTS 3 s výjimkou Pražského kraje (sdružená úroveň NUTS 2 i NUTS 3). Vybrané údaje charakterizující stupeň regionální diferenciacce podle úrovně HDP v zemích EU a SVE uvádí tabulka č. 6.

Při interpretaci konkrétních hodnot ukazatele regionálního HDP je ovšem třeba mít na paměti jistá zkrslení generovaná užitou metodou jeho zjišťování (metoda top-down plně nezohledňující lokální pozici vykazujících jednotek). V souladu s tím je nutné hodnocení ekonomické úrovně jednotlivých krajů dále zpřesnit prostřednictvím zahrnutí vybraných doplňujících údajů. Po provedených analýzách vypovídací schopnosti byl vybrán ukazatel podílu firem se zahraniční účastí a ukazatel charakterizující znalostní bázi regionů.

Tab.6 Regionální diferenciace HDP ve vybraných zemích SVE a EU na úrovni NUTS 2 v roce 1996

Země	region s maximální hodnotou	HDP-PPS/ob. v tis. ECU	region s minimální hodnotou	HDP-PPS/ob. v tis. ECU	Poměr max. a min. hodn.
Bulharsko	Burgas	6,0	Sofia (oblast)	4,1	1,5
Česká rep.	Praha	22,3	Střední Čechy	9,1	2,4
Maďarsko	Közep-Magyar.	12,6	Észak-Magyar.	5,9	2,1
Polsko	Warszawa	11,7	Suwalki	4,1	2,9
Rumunsko	București	7,6	Nord-Est	4,4	1,7
Slovensko	Bratislava	17,5	Východné Slov.	6,4	2,7
Německo	Hamburg	34,8	Dessau	10,0	3,5
Belgie	Brussels	31,3	Hainaut	14,6	2,1
Francie	Île de France	28,9	Languedoc-Rous.	14,2	2,0
Itálie	Lombardia	24,0	Calabria	10,7	2,2
Nizozemí	Groningen	24,2	Flevoland	13,6	1,8
Portugalsko	Lisboa e V.d.T.	16,0	Alentejo	10,8	1,5
Rakousko	Wien	30,2	Burgenland	12,9	2,3
Řecko	Attiki	13,9	Ipeiros	7,9	1,8
Vel. Britanie	Inner London	40,6	Cornwall & Scilly	12,8	3,2
SVE	Praha	22,3	Suwalki	4,1	5,4
EU	Inner London	40,6	Ipeiros	7,9	5,1

Pokud jde o první ukazatel je účelné uvést, že v současnosti se firmy se zahraničním kapitálem podílejí 65 – 70% na exportu zpracovatelského průmyslu. Reálné vyhodnocení odpovídající pozice jednotlivých krajů je ovšem komplikované absencí řady potřebných informací. Řešení tohoto problému je založeno na využití informací z výběrového šetření organizovaného CzechInvestem v kombinaci s kvalifikovanými odhady vycházejícími z Registru ekonomických subjektů spravovaného ČSÚ.

Z příslušné tabulky č. 7 opět vyplývá dominantní postavení Pražského kraje, které je ovšem do určité míry nadhodnoceno užitou podnikovou metodou statistického výkaznictví (nemožnost oddělení místně odloučených jednotek, zkreslující postavení Prahy zejména v případě distribuce a produktivních služeb). Nadprůměrný podíl pracovníků firem se zahraniční kapitálovou účastí zjišťujeme ještě u Libereckého, Středočeského a Plzeňského kraje. Hned za těmito kraji následuje kraj Vysočina (nejlepší pozice z „moravských“ krajů), kterému se blíží hodnoty za zbývající sousedící kraje.

Tab.7 Počet pracovníků firem se zahraniční kapitálovou účastí podle krajů ČR v tis.

Kraj	průmysl	distribuce	služby	celkem	podíl v %
Pražský	27,4	36,4	50,5	114,3	18,2
Středočeský	48,4	0,8	0,3	49,5	8,8
Jihočeský	15,7	0,4	0,8	16,9	5,3
Plzeňský	20,3	0,9	0,5	21,7	7,7
Karlovarský	5,8	0,2	0,5	6,5	4,1
Ústecký	16,5	0,7	1,0	18,2	4,4
Liberecký	19,2	0,5	0,2	19,9	9,4
Královéhradecký	12,9	1,0	0,3	14,2	5,1
Pardubický	12,2	0,7	0,4	13,3	5,2
Vysočina	14,8	0,3	0,1	15,2	6,0
Jihomoravský	20,8	3,5	4,3	28,6	5,1
Olomoucký	13,1	0,4	0,2	13,7	4,3
Zlínský	14,0	0,5	0,5	15,0	5,1
Moravskoslezský	10,3	1,1	0,9	12,3	2,0
ČR	251,4	47,4	60,5	359,3	7,0

Dalším významným faktorem ovlivňujícím ekonomickou úroveň je dosažená úroveň znalostního potenciálu. Z hlediska konkurenceschopnosti jsou v tomto kontextu rozhodující přímé vazby na intenzitu inovační činnosti (schopnost inovace). Tyto vazby se v zemích EU vyjadřují prostřednictvím agregovaného souboru ukazatelů (např. index IFO). Bohužel statistická základna v ČR zatím neumožňuje konstrukci syntetických regionálních indexů. Poskytuje pouze informace o počtu zpravodajských jednotek a jejich zaměstnancích. Provedené krajské odhady ukazují, že nadprůměrný podíl vědecko-výzkumných pracovníků na celkové zaměstnanosti vykazuje pouze Pražský, Jihomoravský a Středočeský kraj. Jednoznačně nejnižší potenciál pak vykazuje kraj Vysočina (cca 20% republikového průměru).

Závěrečným krokem vyhodnocení faktoru ekonomické úrovně krajů je syntéza výsledků získaných dílčími analýzami, implementovaných v následující posloupnosti významového pořadí: regionální úroveň HDP – role zahraničních investic v regionální ekonomice – vědecko-výzkumný potenciál. Do první skupiny byl zařazen pouze Pražský kraj. Na základě výsledků provedených regionálních analýz lokalizace zahraničních investic byly návazně do druhé skupiny přeřazeny Plzeňský, Liberecký a Středočeský kraj a dále, vzhledem po Praze nejvýznamnější úrovni rozvinutosti vědecko-výzkumného potenciálu, i kraj Jihomoravský. Jasná většina krajů (9) tak spadá do třetí skupiny, charakterizované srovnatelně nižší ekonomickou úrovní, nazíranou v kontextu regionální konkurenceschopnosti.

Investiční atraktivita

Hodnocení investiční atraktivity lze v podmínkách transformující se české ekonomiky účelně využít jako výchozího indikátoru kvality ekonomického prostředí. V transformujících se postkomunistických zemích je význam zahraničních firem umocňován nejenom získáním

snazšího přístupu na trhy ekonomicky nejvyspělejších zemí, ale především jejich fundamentálním vlivem na změny mikroekonomického resp. podnikového prostředí.

Hodnocení investiční atraktivity vychází z moderních konceptů lokalizačních analýz respektujících preference potenciálních investorů, hledajících nejlepší kombinaci lokalizačních faktorů na úrovni zemí a návazně na regionální a lokální úrovni. Při praktické interpretaci zjištěných údajů vycházíme z hypotézy, že investiční atraktivita regionálních center představuje obecný limit investiční atraktivity ostatních obcí spadajících do příslušného regionu (mikroregionu).

Protože požadavky investorů na optimální kombinaci lokalizačních faktorů se liší podle zaměření jejich činnosti byly příslušné analýzy provedeny odděleně za vybrané odvětvové skupiny investorů – zpracovatelský průmysl, distribuce a produktivní služby (bankovní, pojišťovací, obchodní, informační, poradenské, projektové, zprostředkovatelské a vědecko-výzkumné služby). Zkoumané lokalizační faktory jsou členěny do 6 skupin: obchodní, pracovní, infrastrukturní, lokální, nákladové a environmentální faktory (bližší viz kapitola o hodnocení kvality podnikatelského prostředí). Pro výsledné hodnocení lokalizační atraktivity je přirozeně nezbytné mít k dispozici relevantní odhady váhy jednotlivých faktorů v lokalizačním rozhodování investorů, které lze získat prostřednictvím kvalifikovaných průzkumů názorů potenciálních investorů. Po zvážení disponibilních výsledků těchto průzkumů byly jako vstupní použity údaje zjištěné Nizozemským ekonomickým institutem ve spolupráci se známou poradenskou a auditorskou firmou Ernst and Young. Při konečném stanovení odpovídajících vah jednotlivých faktorů bylo rovněž přihlédnuto k publikovaným názorům nejvýznamnějších investorů vztahujících se k lokalizační atraktivitě ČR a k výsledkům vlastního průzkumu odpovídajících názorů představitelů vybraných měst.

Celková investiční atraktivita, stanovená na základě komplexního vyhodnocení pozice vybraných měst v rámci souboru výše popsaných lokalizačních faktorů pochopitelně vykazuje stochastickou závislost na velikosti regionálních center. Rozdělíme-li vybraný soubor měst do pěti velikostních skupin - největší města (Praha, Brno, Ostrava, Plzeň), velká města (Olomouc, Liberec, Hradec Králové, České Budějovice, Ústí nad Labem, Pardubice, Zlín), střední města, menší města (25 – 50 tis. obyvatel) a malá města (méně než 25 tis. obyvatel) a zkoumáme-li odpovídající průměrnou úroveň celkové investiční atraktivity identifikované v rámci 5ti stupňového klasifikačního schématu za 79 vybraných měst (podrobnější informace viz publikace Víturka, M. & kolektiv: Investiční atraktivita vybraných měst České republiky), zjišťujeme její trvalý pokles - v případě zpracovatelského průmyslu činí průměrné hodnoty investiční atraktivity pro 1. skupinu 2,0, 2. skupinu 2,8, 3. skupinu 3,4 a 4. skupinu 3,6; zde se však pokles zastavuje a v 5. skupině činí průměrná hodnota opět 3,6. Oproti výsledkům za průmysl se u distribuce a produktivních služeb prosazují vyšší požadavky investorů na centrální lokalizaci v rámci širšího obsluhovaného území. Tato skutečnost výrazně prohlubuje prostorovou diferenciaci lokalizační atraktivity. S klesající velikostí měst se průměrná investiční atraktivita v případě distribuce opět snižuje se slábnoucí intenzitou poklesu, zastavujícího se u 4. skupiny. Odpovídající průměrné hodnoty činí 1,9, 3,1, 3,5, 3,8 a 3,8. Rovněž v případě produktivních služeb vztah investiční atraktivity a velikosti měst nijak nevybočuje z předchozích zjištění. Příslušné průměrné hodnoty v tomto případě činí 2,0, 2,7, 3,6 a dvakrát 3,8.

Celkové vyhodnocení investiční atraktivity podle jednotlivých krajů vychází z logiky investičního chování podnikatelských subjektů a v souladu s ní byla jako nejvhodnější vybrána varianta vyhodnocení 1. a 2. nejlepšího pořadí, tj. do úvahy byla v každém kraji vzata

dvě pozičně nejlépe postavená centra. Do první skupiny charakterizované všeobecně se projevující vysokou investiční atraktivitou byl zařazen pouze Pražský kraj. Do druhé skupiny charakterizované v kontextu ČR střední investiční atraktivitou byly zařazeny kraje Středočeský, Jihočeský, Plzeňský, Liberecký, Pardubický, Jihomoravský a Moravskoslezský a do třetí skupiny se srovnatelně nižší investiční atraktivitou byly zařazeny zbývající kraje Karlovarský, Ústecký, Královéhradecký, Vysočina, Zlínský a Olomoucký. Ze strukturálního pohledu vykazuje centrum kraje Vysočina Jihlava nejvyšší investiční atraktivitu v případě průmyslu a nejnižší v případě služeb (ve všech případech spadá do 3. tj. průměrného stupně).

Potenciál reakce

Syntéza komponent ekonomická úroveň a investiční atraktivita vypovídá o schopnosti jednotlivých krajů reagovat na vnější ohrožení a příležitosti tj. o potenciálu jejich reakce. Z časového hlediska lze ekonomickou úroveň chápat jako reálný, aktuálně disponibilní potenciál reakce na měnící se konkurenční podmínky, kdežto investiční atraktivitu spíše jako pravděpodobnostní potenciál reakce. Obě komponenty logicky vykazují relativně silnou závislost, která je úměrná dosaženému stupni rovnováhy v ekonomickém rozvoji.

Tab. 8 Potenciál reakce

Ekonomická úroveň	Investiční atraktivita		
	vysoká	střední	nízká
vysoká	AB		
střední		STČ,PM,LB,BM	
nízká		CB, PU, OV	KV,UL,HK, JI, ZL, OL

V souladu s výsledky podrobných analýz ekonomické úrovně a investiční atraktivitu disponuje v rámci českých krajů vysokým potenciálem reakce pouze Pražský kraj, příslušející k prvnímu typu (vysoká ekonomická úroveň i investiční atraktivita). Tuto skutečnost lze zobecnit v tom smyslu, že Pražský kraj je jediným českým krajem, jehož konkurenceschopnost je srovnatelná s rozvinutými regiony členských zemí EU. Relativně příznivé konkurenční předpoklady vykazují kraje Středočeský, Plzeňský, Liberecký a Jihomoravský se střední ekonomickou úrovní i investiční atraktivitou. Pro zbývající, větší část krajů včetně kraje Vysočina je již charakteristický nižší potenciál reakce. Tuto skutečnost lze hodnotit jako významné riziko jejich ekonomického rozvoje, které se může plně aktivovat v případě dlouhodobé neschopnosti využívat nabízejících se příležitostí generovaných vývojem evropské resp. světové ekonomiky. K tomu je účelné poznamenat, že ekonomický vývoj těchto krajů ve smyslu polarizační teorie a dále teorie exportní báze v nadprůměrné míře závisí na vývoji v jejich hnacích, zejména průmyslových podnicích a intenzitě odpovídajících regionálních vazeb. Pokud jde o kraj Vysočina, lze dosavadní vývoj v tomto smyslu označit za pozitivní (dynamický růst HDP, dobrá pozice v získávání zahraničních investic).

Závěrečná syntéza

Závěrečná syntéza vycházející z analýz potenciálu ovlivnění a potenciálu reakce je cílena na komplexní vyhodnocení postavení jednotlivých regionů ČR v širším evropském kontextu procesu integrace ČR do EU. Z praktického pohledu mají informace o tom, zda jsou v daném směru generovány především tlaky na přizpůsobení nebo podněty pro další rozvoj zásadní význam v procesu tvorby dlouhodobých strategií regionálního rozvoje. V této souvislosti

obecně platí, že vysoký potenciál dostupnosti má přímý vztah k potenciálu reakce. Proto rozvojově ohrožené oblasti obecně potřebují zvýšit potenciál dostupnosti aby mohly urychlovat své strukturální změny a stimulovat technologický pokrok.

2.2. Makroekonomická rozvojová pozice krajů ČR

Na základě provedených analýz a syntéz byly české kraje rozděleny do tří základních skupin interpretujících jejich makroekonomickou rozvojovou pozici – typy I, II a III.

Typ I – regiony s vynikající konkurenční pozicí

Do tohoto typu byl zařazen pouze Pražský kraj. Jeho pozice z hlediska potenciálu ovlivnění je vysoce příznivá, neboť je charakterizována vysokým potenciálem dostupnosti při celkově nízké ekonomické citlivosti výrobního sektoru. Současně kraj vykazuje i vysoký potenciál reakce, odvíjející se z relativně vysoké ekonomické úrovně a vysoké investiční atraktivity. V souladu s výše uvedenými charakteristikami lze konstatovat, že z hlediska Pražského kraje znamená proces integrace ČR do EU silný podnět pro jeho ekonomický rozvoj.

Typ II – regiony s příznivou konkurenční pozicí

Do tohoto typu jsou zařazeny Jihomoravský, Plzeňský, Středočeský a Liberecký kraj a podmíněně (sousedství vyspělejších regionů, dobré podmínky pro rozvoj cestovního ruchu) i kraj Jihočeský. Uvedené kraje jsou charakterizovány vesměs střední úrovní potenciálu dostupnosti i ekonomické citlivosti. Zahrnuté kraje jsou dále, s výjimkou Jihočeského kraje, charakterizovány středními hodnotami ekonomické i investiční atraktivity a tedy i střední úrovní potenciálu reakce. Z pohledu integračního procesu lze konstatovat, že převažují kladné podněty pro rozvoj daných krajů, které se převážně úspěšně vyrovnávají s tlaky na strukturální přizpůsobení ekonomiky.

Typ III – regiony s méně příznivou konkurenční pozicí

U regionů zařazených do tohoto typu jsou z pohledu integračního procesu generovány výrazné tlaky na strukturální přizpůsobení resp. je pro ně charakteristický srovnatelně nízký potenciál reakce. Do tohoto typu jsou zahrnuty kraje Karlovarský, Ústecký, Královéhradecký, Pardubický, Vysočina, Zlínský, Olomoucký a Moravskoslezský. Zahrnuté kraje vykazují s výjimkou Karlovarského a Ústeckého kraje (střední úroveň) nízký potenciál dostupnosti. Pokud jde o ekonomickou citlivost pohybují se odpovídající hodnoty od nízké (Zlínský kraj) přes střední (6 krajů) až po vysokou (Moravskoslezský kraj) úroveň. V tomto ohledu je ovšem potřebné upozornit na vysokou úroveň ekonomické citlivosti průmyslového sektoru u Karlovarského a Ústeckého kraje a zemědělsko-potravinářského sektoru u kraje Vysočina a Královéhradeckého. Z hlediska obou komponent potenciálu reakce vykazují všechny zahrnuté kraje relativně nízkou ekonomickou úroveň, která převažuje i v případě investiční atraktivity. V souladu s tím lze konstatovat, že potenciál reakce zahrnutých krajů zatím vesměs nedosahuje potřebné úrovně, u některých z nich však existují určité předpoklady pro jeho zlepšení. Tato skutečnost klade vysoké nároky na optimalizaci jejich rozvojových strategií v kontextu zvyšování konkurenceschopnosti. V případě kraje Vysočina lze tuto optimalizaci založit především na využití relativně výhodné polohy z hlediska operačního působení firem v kontextu s alokací zahraničních investic.

V rámci členských zemí EU jsou regiony s vysokým potenciálem ovlivnění i reakce koncentrovány podél koridoru Amsterdam/Brusel (Zuid Holland, Utrecht, Antwerpen) – Severní Porýní-Vestfálsko (Düsseldorf, Detmold, Hannover) – Hesensko (Darmstadt, Giesen, Rheinhessen-Pfalz) – jižní Německo (Stuttgart, Karlsruhe, Freiburg, Tübingen, Mittelfranken, Schwaben, Oberbayern). Izolovaným ostrovem je region Hamburgu. Lze konstatovat, že právě tyto regiony (včetně některých dalších regionů disponujících vysokým potenciálem reakce, lokalizovaných především ve V. Británii, zemích Beneluxu a Francii) mají největší prospěch z probíhající integrací zemí SVE do EU. Na druhé straně se z hlediska perspektiv regionálního rozvoje se nacházejí regiony s vysokým potenciálem ovlivnění a s nízkým potenciálem reakce, kterými jsou především všechny východoněmecké regiony s výjimkou Berlína. Pro tyto regiony (a některé další regiony, zejména strukturálně postižené regiony lokalizované v severovýchodní Francii a valonské Belgii) znamená proces rozšiřování EU logické zvyšování tlaku na přizpůsobení.

3. Regionální vyhodnocení kvality podnikatelského prostředí v kraji Vysočina

Regionální hodnocení kvality podnikatelského prostředí lze považovat za ekonomickou reflexi různorodých procesů determinujících územní efektivnost ekonomického rozvoje, slučující v sobě jak kontinuálně (inercie) tak diskontinuálně (inovace) působící faktory. Vzhledem ke skutečnosti že ekonomický rozvoj je v tržních ekonomikách determinován především aktivitami privátní sféry, vychází metodika hodnocení kvality podnikatelského prostředí z odpovídajících preferencí podnikatelských subjektů. Při interpretaci těchto preferencí je účelné vycházet z moderních konceptů lokalizačních analýz, v jejichž rámci jsou zjišťovány požadavky potenciálních investorů na kvalitu investičního, resp. podnikatelského prostředí (viz druhá kapitola). Průzkumy preferencí potenciálních investorů jsou ovšem primárně zaměřeny pouze na nové investice a proto byly v dalším kroku pomocí aplikace metody faktorové analýzy vyhodnoceny územní preference projevující se u všech typů zahraničních investic v ČR (omezení analýzy preferencí na soubor zahraničních investorů má za cíl co nejvíce vyloučit lokalizační vazby vzniklé v netržním prostředí centrálně plánované ekonomiky a plně tak respektovat zásadní diskontinuity v ekonomickém vývoji generované politickými změnami po roce 1989). Tento přístup tedy kromě investic na zelené louce zahrnuje i ostatní typy investic (akvizice, joint-venture atd.), jejichž alokace je ovšem primárně podmíněna ekonomickou situací a rozvojovými perspektivami konkrétních českých podniků. Aplikace faktorové analýzy však prokázala existenci významných stochastických závislostí ve zkoumaných statistických souborech (podrobnější informace k této problematice podává publikace Víturka, M. & kolektiv: Zahraniční investice a strategie regionálního rozvoje). Pro syntetické hodnocení kvality podnikatelského prostředí prostřednictvím souboru vybraných (významných) faktorů byly použity průměry vah zjištěných aplikací obou výše popsaných přístupů.

Soubor hlavních ovlivňujících faktorů je členěn do šesti vnitřně integrovaných skupin – obchodní, pracovní, infrastrukturní, lokální, cenové a environmentální faktory. Z hlediska struktury ekonomických aktivit byly v příslušných analýzách zohledněny základní rozdíly v preferencích projevující se mezi podnikatelskými subjekty zaměřenými na produkci materiálních statků a podnikatelskými subjekty zaměřenými na produkci nemateriálních statků. V prvním případě jde především o zpracovatelský průmysl, ve druhém případě pak byla pozornost soustředěna na tzv. produktivní služby, které (na rozdíl od služeb obyvatelstvu) mohou hrát úlohu hnacích aktivit ve smyslu polarizační teorie.

Z hlediska regionálního rozvoje je ve výše uvedeném kontextu akceptována hypotéza, že prostorová efektivnost alokace finančních prostředků se obecně nachází v přímé úměře k dosažené kvalitě podnikatelského prostředí (tato hypotéza koresponduje s vývojovou diferenciací v ekonomické výkonnosti regionů). Praktická aplikace této hypotézy ovšem neznamená „automatické“ dosahování vyšší efektivnosti každého projektu realizovaného v regionu s vyšší kvalitou podnikatelského prostředí ve srovnání s regionem s jeho nižší kvalitou. Jde především o zdůraznění potřeby respektování pravděpodobnostních trajektorií efektivnosti, jinými slovy o vyšší úroveň rizika neefektivní alokace prostředků v regionech s nižší kvalitou podnikatelského prostředí. V této souvislosti jde i o potřebné zohlednění geografické organizace prostoru s vůdčí rolí měst jako center socioekonomického rozvoje. Tato centra zásadním způsobem ovlivňují své okolí, které je jimi prostřednictvím procesů sociální kooperace (dojížděka do zaměstnání, do škol a za službami) integrováno v tzv. nodální resp. elementární mikroregiony. Lze konstatovat, že těmto regionům nově vytvořené územní obvody pověřených obcí třetího stupně v zásadě odpovídají a proto byly vybrány i pro

provedení analýzy kvality podnikatelského prostředí. V rámci zkoumaného kraje Vysočina bylo vymezeno a schváleno celkem 15 mikroregionů.

V další části jsou uvedeny základní informace o jednotlivých faktorech hodnocení kvality podnikatelského prostředí (příslušné významové váhy jsou uvedeny v tabulce).

A. Skupina obchodních faktorů (OF) charakterizujících dostupnost a rozvinutost trhů výrobků a služeb:

- Faktor blízkosti trhů – podává základní informace o dostupnosti zahraničních a domácích trhů s využitím kritéria „efektivní vzdálenosti“ (8 hodinová izochrona v nákladní silniční dopravě). V souladu s komparativním významem domácích a zahraničních trhů byl významový poměr v případě průmyslu stanoven na 1 : 1,1 a v případě služeb na 1 : 0,25.
- Faktor blízkosti významných zákazníků – podává základní informace o územním potenciálu nabídky a poptávky generované v rámci podnikatelské sféry (aplikace velikostních limitů pro výběr podnikatelských subjektů).
- Faktor přítomnosti zahraničních firem – specifický faktor relevantní podmínkám postkomunistických zemí, kde jej lze považovat za indikátor „globální ekonomické integrace“ místní ekonomiky
- Faktor podpůrných služeb – faktor interpretuje úroveň rozvinutosti služeb pro podniky (poradenské, konzultační, reklamní, zprostředkovatelské, projekční a vědecko-výzkumné služby) jako základní komponenty procesu tvorby externích úspor.

B. Skupina pracovních faktorů (PF) charakterizujících dostupnost a rozvinutost pracovních trhů:

- Faktor všeobecné dostupnosti pracovních sil – podává základní informace o celkové územní nabídce pracovních sil, determinované demografickým potenciálem a dále věkovou strukturou.
- Faktor kvality pracovních sil – podává informace o vzdělanostní struktuře pracovních sil, členěných v případě průmyslu na manuální a nemanuální komponenta, v případě služeb je nemanuální komponenta hodnocena s důrazem na všeobecně vyšší kvalifikační nároky.
- Faktor podnikavosti – hodnoceno na základě rozvoje podnikatelské aktivity fyzických osob ve vybraných odvětvích.

C. Skupina infrastrukturních faktorů (IF) charakterizujících úroveň napojení na dopravní a komunikační infrastrukturu jako nadregionálně působících faktorů ekonomického rozvoje:

- Faktor kvality silnic a železnic – charakterizuje pozici jednotlivých mikroregionů vzhledem k nadregionálně významné části dopravní sítě (se zohledněním dělby přepravní práce).
- Faktor blízkosti větších letišť – podává informace o pozici jednotlivých mikroregionů vzhledem k významným letištím s mezinárodním statutem (Praha, Ostrava, Brno, Karlovy Vary, Pardubice).
- Faktor kvality rozvoje informační a komunikační technologie (ICT) – faktor interpretuje stupeň rozvinutosti ICT, podmíněného vybaveností mikroregionů odpovídající infrastrukturou (pevně telefonní linky).

D. Skupina lokálních faktorů (LF) charakterizujících vybrané prvky podnikatelského prostředí determinující aktivaci „vnitřního“ rozvojového potenciálu:

- Faktor nabídky rozvojových ploch (průmysl) a faktor institucionálního rozvoje znalostní báze (služby) – v prvním případě je úroveň faktoru vyhodnocena na základě klasifikace

průmyslových zón prostřednictvím vypracované metodiky, ve druhém případě na základě vyhodnocení vybavenosti jednotlivých mikroregionů vysokými školami a dále vyššími odbornými, případně středními školami a vědecko-technickými parky.

- Faktor finanční asistence – interpretuje potenciální možnosti jednotlivých mikroregionů stimulovat zlepšování kvality podnikatelského prostředí, odvíjejících se z příjmové úrovně obecních rozpočtů (daňové příjmy jako základní složka rozpočtových příjmů).

Tab. č. 9: Faktory kvality podnikatelského prostředí a jejich významové váhy

Faktory	průmysl	služby
Obchodní faktory:	28	27
faktor blízkosti trhů	10	6
faktor blízkosti významných zákazníků	10	8
faktor přítomnosti zahraničních firem	3	5
faktor podpůrných služeb	5	8
Pracovní faktory:	20	16
faktor dostupnosti pracovních sil	10	9
faktor kvality pracovních sil	6	5
faktor podnikavosti	4	2
Infrastrukturní faktory:	17	21
faktor kvality silnic a železnic	9	8
faktor blízkosti větších letišť	4	5
faktor kvality rozvoje ICT	4	8
Lokální faktory:	15	14
faktor nabídky ploch	9	-
faktor rozvoje znalostní báze	-	9
faktor finanční asistence	6	5
Cenové faktory:	12	13
faktor ceny práce	6	5
faktor ceny pozemků	6	-
faktor ceny pronájmů	-	8
Environmentální faktory:	8	9
faktor urb. a přír. atraktivity území	5	5
faktor environmentální kvality území	3	4
Celkový součet:	100	100

E. **Skupina cenových faktorů (CF)** nazíraných jako hrubá percepce „produktivní hodnoty“ vybraných územně vázaných výrobních faktorů:

- Faktor ceny práce – úroveň faktoru je vyhodnocena na základě výpočtů průměrné mzdy ve zpracovatelském průmyslu a vybrané části sektoru služeb.
- Faktor ceny pozemků (průmysl) a faktor ceny pronájmů kancelářských prostor (služby) – v prvním případě byly hodnoty faktoru zjištěny na základě údajů z disponibilních databází průmyslových zón, ve druhém případě na základě rozsáhlého průzkumu nabídkových cen pronájmů kancelářských prostor v mikroregionálních centrech.

F. **Skupina faktorů kvality života** – tzv. environmentální faktory (EF) rozšiřuje hodnocení kvality podnikatelského prostředí o environmentální dimenzi:

- Faktor urbanistické a přírodní atraktivity území – hodnotí atraktivitu jednotlivých mikroregionů, zohledněnou jejich aktivní pozicí v cestovním ruchu.
- Faktor environmentální kvality území – charakterizuje úroveň životního prostředí (hygienické standardy).

V rámci hodnocení kvality podnikatelského prostředí sledovaného souboru mikroregionů kraje Vysočina se v případě průmyslu i služeb jako nejlepší jednoznačně projevuje skupina environmentálních faktorů, jejichž významová úroveň je ovšem nejnižší (první pořadí zaujímá v tomto směru 9 x u průmyslu a 12 x u služeb). V jejím rámci jde zejména o faktor environmentální kvality území. V případě průmyslu hraje ve výše uvedeném kontextu významnější roli ještě skupina lokálních faktorů (první pořadí ve 4 případech), zejména faktor nabídky rozvojových ploch v průmyslových zónách. Naopak jako nejhorší se v oblasti průmyslu projevuje skupina cenových faktorů následována skupinou pracovních faktorů. V prvním případě se na této skutečnosti nejvíce podílí faktor ceny práce a ve druhém případě faktor dostupnosti pracovních sil. Pokud jde o služby je pořadí obou těchto skupin převrácené, jako nejvýznamnější se však v daném smyslu projevuje skupina obchodních faktorů. Na této skutečnosti se z obchodních faktorů nejvíce podílí faktor významných zákazníků, z pracovních faktorů dostupnost pracovních sil a v případě cenových faktorů je pozice obou zahrnutých faktorů vyrovnaná. Celkově lze konstatovat, že uvedené skutečnosti dokládají srovnatelně nízký stupeň urbanizace krajiny, spojený s malou hustotou obyvatelstva a na druhé straně s nízkým stupněm environmentální degradace krajiny. Tyto skutečnosti pak do značné míry předurčují i relativně nízkou úroveň mezd a slabý rozvoj produktivních služeb. Z hlediska obou základních komponent ekonomiky má kraj výhodnější podmínky pro rozvoj průmyslu. Za rozvojově významnou reflexi této skutečnosti lze považovat i důraz na výstavbu průmyslových zón – v této oblasti zaujímá kraj Vysočina ve srovnání s ostatními kraji relativně dobrou pozici. Ekonomický rozvoj v severozápadní části kraje (stávající okresy Pelhřimov, Jihlava a Havlíčkův Brod) je pozitivně ovlivňován nadprůměrně příznivou geografickou polohou. Výsledky mikroregionálního hodnocení kvality podnikatelského prostředí v rámci 5ti stupňového klasifikačního schématu ukazuje následující tabulka (v této souvislosti je potřebné zdůraznit, že územním rámcem aplikace vypracované metodiky je celé území ČR, tj. hodnocení kvality podnikatelského prostředí poskytuje komparativní informace nejen na krajské, ale i republikové úrovni).

Syntetické vyhodnocení kvality podnikatelského prostředí vychází z výše uvedené metodiky mikroregionálního hodnocení. Jako doplňující jsou zahrnuty i ukazatele úrovně nezaměstnanosti a ekonomické citlivosti (viz první kapitola), které vnášejí do hodnocení aktuální charakteristiky ekonomického vývoje a zvyšují tak vypovídací schopnost základní syntézy. Ekonomická citlivost kraje Vysočina je v případě průmyslového sektoru celkově podprůměrná tj. z hlediska dalšího vývoje se jeví jako málo problémová (mezi mikroregiony s vyšší ekonomickou citlivostí patří především mikroregiony Třebíče a Bystřice n. P.). Odlišná situace je v případě zemědělsko-potravinářského sektoru, jehož podíl na zaměstnanosti je v kraji nevyšší v ČR (relativně nižší podíl zaměstnanosti v zemědělství v okrese Jihlava je kompenzován koncentrací navazujícího potravinářského průmyslu).

Tab. č. 10: Faktory kvality podnikatelského prostředí a jejich významové váhy

mikroregion		skupiny faktorů kvality podnikatelského prostředí						
		OF	PF	IF	LF	CF	EF	agregace
Jihlava	průmysl	•	+	+	+	•	•	2,4
	služby	•	+	+	•	•	•	2,8
Telč	průmysl	-	--	-	-	-	+	4,0
	služby	-	--	-	--	-	+	4,1
Havlíčkův Brod	průmysl	•	•	•	•	-	•	3,2
	služby	-	•	•	•	•	•	3,3
Chotěboř	průmysl	-	-	-	-	--	•	4,0
	služby	-	--	-	-	--	•	4,2
Světlá nad Sázavou	průmysl	-	--	--	-	--	•	4,3
	služby	-	--	-	-	--	•	4,2
Pelhřimov	průmysl	-	•	-	+	--	•	3,4
	služby	-	-	•	•	-	•	3,5
Humpolec	průmysl	•	-	•	•	-	•	3,3
	služby	-	--	•	--	-	•	4,0
Pacov	průmysl	-	--	--	-	--	•	4,2
	služby	-	--	--	--	--	•	4,4
Třebíč	průmysl	-	•	-	•	•	•	3,4
	služby	-	•	-	•	•	•	3,5
Moravské Budějovice	průmysl	--	--	-	•	--	•	4,3
	služby	--	--	-	--	--	•	4,4
Náměšť nad Oslavou	průmysl	-	--	-	-	-	•	4,1
	služby	-	--	-	--	--	•	4,3
Žďár nad Sázavou	průmysl	-	•	-	•	-	•	3,6
	služby	-	-	-	-	-	•	3,6
Bystřice nad Pernštejnem	průmysl	-	--	--	+	--	•	4,1
	služby	-	--	--	•	--	•	4,3
Nové Město na Moravě	průmysl	-	--	--	-	-	+	4,1
	služby	-	--	-	-	-	+	4,1
Velké Meziříčí	průmysl	-	-	•	+	-	•	3,5
	služby	-	-	•	-	-	•	4,0

Poznámka: symbol + znamená rozmezí hodnot 1,50 až 2,49, symbol • 2,5 až 3,49, symbol - 3,5 až 4,49 a symbol -- 4,5 až 5,0.

Pro celkové vyhodnocení kvality podnikatelského prostředí (v tabulce označené jako agregace) je využito následujícího klasifikačního schématu:

1. vynikající kvalita podnikatelského prostředí (průměr celkového bodového ohodnocení v rámci 5ti stupňové klasifikace u průmyslu i služeb méně než 1,5).

2. velmi dobrá kvalita podnikatelského prostředí (průměr bodového ohodnocení v rozmezí 1,6 až 2,5).

2a: s převahou stabilizujících vlivů (podprůměrná příp. průměrná úroveň nezaměstnanosti),

2b: s převahou destabilizujících vlivů (nadprůměrná úroveň nezaměstnanosti příp. průměrná úroveň nezaměstnanosti při vysoké ekonomické citlivosti).

3. příznivá kvalita podnikatelského prostředí (celkový průměr bodového ohodnocení v rozmezí 2,6 až 3,5)

3a: s převahou stabilizujících vlivů (podprůměrná příp. průměrná úroveň nezaměstnanosti),

3b: s převahou destabilizujících vlivů (nadprůměrná úroveň nezaměstnanosti nebo průměrná úroveň nezaměstnanosti při vysoké ekonomické citlivosti).

4. méně příznivá kvalita podnikatelského prostředí (průměr bodového ohodnocení v rozmezí 3,6 až 4,5).

4a: s převahou stabilizujících vlivů (podprůměrná příp. průměrná úroveň nezaměstnanosti),

4b: s převahou destabilizujících vlivů (nadprůměrná úroveň nezaměstnanosti nebo průměrná úroveň nezaměstnanosti při vysoké ekonomické citlivosti).

5. nepříznivá kvalita podnikatelského prostředí (průměr bodového ohodnocení 4,6 a více).

V další části jsou uvedeny základní informace vztahující se ke kvalitě podnikatelského prostředí jednotlivých mikroregionů. Komplexní vyhodnocení kvality podnikatelského prostředí rovněž zahrnuje vymezení hlavních, vedlejších a marginálních ekonomických prostorů, představujících základní prostorovou informaci pro územní optimalizaci rozvojových programů a opatření. Základem územní identifikace hlavních a vedlejších ekonomických prostorů je kvalita podnikatelského prostředí jednotlivých mikroregionů a intenzita jejich zapojení do procesů tvorby nadregionálních struktur, konkretizujících se konstituováním systému rozvojových pólů a os.

3.1. Hlavní rozvojový prostor

Hlavní rozvojový prostor se rozkládá kolem krajského města a je vnitřně integrován především „českomoravskou“ rozvojovou osou (Praha) – Humpolec – Jihlava – Velké Meziříčí (Brno). Vzhledem k relativně slabší pozici Jihlavy jako krajského města, která nedisponuje potřebnými předpoklady pro zařazení mezi rozvojové póly národního významu, a dále urbanisticky slabě rozvinutému prostoru mezi Humpolcem a Říčanami u Prahy (pokračování této rozvojové osy zde má v dominantní roli pouze infrastrukturní charakter) lze tuto osu z makroekonomického pohledu považovat pouze za vedlejší a nikoliv hlavní osu. Její reálný význam však dokládají odpovídající hodnoty „potenciálu kooperace“ (konstruovaného na základě gravitačního modelu potenciálu dostupnosti – viz první kapitola), kde z pohledu kraje Vysočina stojí na prvním místě Pražský kraj, následován Jihomoravským, Středočeským a Pardubickým krajem. V souladu s tím lze dále jako významově druhou vedlejší osu vymezit osu Jihlava – Havlíčkův Brod – Kutná Hora – Kolín – Poděbrady (napojení na hlavní „východní radiální pražskou osu“ Praha – Hradec Králové – Pardubice). Na základě výsledků mikroregionálního hodnocení kvality podnikatelského prostředí a s přihlédnutím k výše uvedeným skutečnostem lze hlavní rozvojový prostor vymezit jako integrované území celkem pěti dále popsaných mikroregionů. Všeobecně lze konstatovat, že u těchto mikroregionů kvalitu podnikatelského prostředí příznivě ovlivňuje především geografická poloha, připravenost rozvojových ploch a kvalitní životní prostředí; u většiny mikroregionů lze k těmto faktorům ještě připojit rozvinutost ICT a kvalitu pracovní síly (průmysl). Hlavní rozvojový prostor kraje přirozeně hraje zcela zásadní roli z hlediska jeho celkové konkurenceschopnosti.

Jihlavský mikroregion

Mikroregion krajského města logicky vykazuje nejvyšší kvalitu podnikatelského prostředí. V případě průmyslu je tato kvalita hodnocena jako velmi dobrá – druhý klasifikační stupeň (odpovídající podtyp 2a; symbol a charakterizuje podprůměrnou úroveň nezaměstnanosti, nadprůměrná úroveň nezaměstnanosti je pak označována symbolem b). V případě služeb lze však toto prostředí klasifikovat pouze jako příznivé – třetí klasifikační stupeň (podtyp 3a). Zřetelně horší pozice Jihlavy v odvětvové skupině služeb dokládá slabou rozvinutost jejích metropolitních funkcí. Kvalita podnikatelského prostředí se tedy nachází na rozhraní 2. a 3. stupně, celkově Jihlavský mikroregion spadá do 3. stupně – typ 3Aa (symbol A vypovídá o lepším zařazení u jedné z obou odvětvových skupin – opačná situace je označována symbolem C, shodné zařazení pak symbolem B). Kvalita podnikatelského prostředí je příznivě ovlivňována především pracovními (dostupnost pracovních sil, kvalita pracovních sil u průmyslu), infrastrukturními (kvalita silnic a železnic, rozvoj ICT) a lokálními (rozvojové plochy a finanční asistence) faktory. Z dalších významných pozitivně působících dílčích faktorů lze uvést faktor blízkosti trhů. Faktory s podprůměrnou hodnotou se vyskytují především u služeb.

Havlíčkobrodský mikroregion

Havlíčkobrodský mikroregion zaujímá druhou nejlepší pozici jak v případě průmyslu, tak v případě služeb – v obou případech nabízí příznivé podmínky pro rozvoj (podtyp 3a). V celkovém pohledu mikroregion spadá do typu 3Ba. V případě průmyslu jsou s výjimkou cenových faktorů všechny ostatní skupiny faktorů zařazeny do třetího klasifikačního stupně. V případě služeb tvoří tuto výjimkou skupina obchodních faktorů. Z dílčích faktorů vykazují nadprůměrné hodnoty především faktory blízkosti trhů, kvality pracovních sil (průmysl) a rozvoje ICT. Vysoce podprůměrné hodnoty dílčích faktorů se vyskytují v pouze jednom (průmysl) resp. dvou případech.

Pelhřimovský mikroregion

Pouze o málo horší kvalitu podnikatelského prostředí nabízí pelhřimovský mikroregion: v obou skupinách ekonomických aktivit jde o podtyp 2a (mikroregion má spolu se sousedním humpoleckým mikroregionem dlouhodobě nejnižší úroveň nezaměstnanosti), celkově pak o typ 3Ba. Do alespoň třetího klasifikačního stupně již ovšem spadají pouze tři skupiny faktorů – v případě průmyslu jde o především o do druhého stupně zařazenou skupinu lokálních faktorů a dále o pracovní a environmentální faktory, v případě služeb pak o infrastrukturní a opět o pracovní a environmentální faktory. Z dílčích faktorů vykazují nadprůměrné hodnoty především faktor blízkosti trhů, rozvojových ploch a kvality pracovních sil (průmysl). Naopak negativně je kvalita podnikatelského prostředí ovlivňována cenovými faktory. Vysoce podprůměrné hodnoty dílčích faktorů se vyskytují ve čtyřech (průmysl) resp. dvou případech.

Humpolecký mikroregion

Mikroregion již vykazuje celkově méně příznivou kvalitu podnikatelského prostředí – typ 4Aa, v případě průmyslu je však zařazen do třetího klasifikačního stupně s příznivou kvalitou podnikatelského prostředí. Z jednotlivých skupin faktorů přísluší k horšímu než třetímu stupni v případě průmyslu pracovní a cenové faktory. V případě služeb pak již přísluší do třetího stupně pouze infrastrukturní a environmentální faktory. Z jednotlivých faktorů vykazují nadprůměrné hodnoty faktor blízkosti trhů, rozvojových ploch a environmentální kvality.

Vysoce podprůměrné hodnoty dílčích faktorů se vyskytují ve dvou (průmysl) resp. šesti případech.

Velkomeziříčský mikroregion

Tento mikroregion vykazuje téměř shodné všeobecné charakteristiky jako předchozí mikroregion. Celkově přísluší rovněž k typu 4Aa – v případě průmyslu je zařazen do třetího klasifikačního stupně s příznivou kvalitou podnikatelského prostředí. U podnikatelského prostředí pro průmysl je skupina lokálních faktorů zařazena do druhého stupně a v obou případech jsou do třetího stupně zařazeny skupiny infrastrukturních a environmentálních faktorů. Z jednotlivých faktorů vykazuje nadprůměrnou hodnotu faktor rozvojových ploch u průmyslu a faktor blízkosti trhů u služeb. Vysoce podprůměrné hodnoty dílčích faktorů se vyskytují v jednom (průmysl) resp. pěti případech.

3.2. Vedlejší rozvojové prostory

Vedlejší rozvojové prostory jsou tvořeny mikroregiony s méně příznivým podnikatelským prostředím resp. relativně příznivým podnikatelským prostředím, které je však deprivováno nadprůměrnou mírou nezaměstnanosti. Tyto mikroregiony obvykle sousedí s hlavním rozvojovým prostorem, nejsou s ním však v dostatečné míře ekonomicky ani urbanisticky integrovány a v souladu s tím nejsou konstituovány příslušné rozvojové osy. Ve specifických případech může jít i o územně izolované mikroregiony s relativně silným centrem, jejichž ekonomický rozvoj je negativně ovlivňován nevhodnou ekonomickou strukturou (nadměrný podíl ekonomicky citlivých odvětví) s adekvátními dopady na úroveň nezaměstnanosti. Z hlediska zvyšování konkurenceschopnosti kraje mají mikroregiony příslušné k vedlejším rozvojovým prostorům již pouze sekundární význam.

Třebíčský mikroregion

Třebíčský mikroregion je charakterizován příznivým podnikatelským prostředím pro rozvoj průmyslu i služeb, přičemž vzhledem k vysoce nadprůměrné míře nezaměstnanosti (dokumentující strukturální potíže místní ekonomiky) byl v souhrnném hodnocení zařazen k typu 3Bb. U obou odvětvových komponent je většina faktorových skupin jako celek příslušná ke třetímu stupni, výjimku tvoří pozičně nejvýznamnější skupina obchodních faktorů a dále skupina infrastrukturních faktorů. Z jednotlivých faktorů dosahuje nadprůměrné úrovně kromě faktoru environmentální kvality již pouze faktor kvality pracovních sil v případě průmyslu. Na druhé straně se vysoce podprůměrná hodnota dílčího faktorů vyskytuje pouze v jednom případě (služby).

Žďárský mikroregion

Žďárský mikroregion vykazuje již v obou případech méně příznivé podnikatelské prostředí. Celkově byl mikroregion zařazen do typu 4Ba. Úroveň podnikatelského prostředí snižuje v případě průmyslu skupina obchodních faktorů (zejména faktor blízkosti významných zákazníků), jejichž negativní působení umocňují skupiny infrastrukturních a cenových faktorů. V případě služeb vykazují zřetelně nejvyšší intenzitu negativního působení skupina obchodních faktorů, do lepšího než čtvrtého stupně pak patří pouze skupina environmentálních faktorů.

Rovněž Telčský, Novoměstský a Chotěbořský mikroregion byly zařazeny do typu 4Ba. Srovnatelnou kvalitu jejich podnikatelského prostředí pozitivně ovlivňuje především

významově druhořadá skupina environmentálních faktorů (Telčský a Novoměstský mikroregion jsou zařazeny do 2. klasifikačního stupně). Horší úroveň podnikatelského prostředí vykazuje v případě průmyslu Novoměstský mikroregion, v případě služeb pak Chotěbořský mikroregion. Negativním způsobem se v případě průmyslu projevuje především skupina pracovních faktorů a dále obchodních (Telčský mikroregion), infrastrukturních (Novoměstský mikroregion) a cenových (Chotěbořský mikroregion) faktorů. V případě služeb jde opět především o skupinu pracovních faktorů a dále cenových (Chotěbořský mikroregion), infrastrukturních (Novoměstský mikroregion) a lokálních (Telčský mikroregion) faktorů. Z jednotlivých faktorů se nadprůměrné hodnoty vyskytují pouze v případě faktorů blízkosti trhů, environmentální kvality a dále u faktoru finanční asistence (Novoměstský mikroregion). Z perspektivního hlediska lze předpokládat, že relativně příznivější rozvojové předpoklady mají Novoměstský a především Telčský mikroregion, disponující dobrými předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu (Telčský mikroregion v tomto směru zaujímá nejlepší pozici v rámci celého kraje).

Dvoučlennou skupinu mikroregionů se srovnatelnou kvalitou podnikatelského prostředí příslušných k vedlejšímu prostoru tvoří Pacovský a Světelský mikroregion. Rovněž tyto mikroregiony lze z celkového pohledu přiřadit k typu 4Ba (oproti předchozím mikroregionům vykazují poněkud horší celkovou klasifikační pozici a především zřetelně menší velikost mikroregionálního centra). Do třetího stupně v obou případech přísluší pouze skupina environmentálních faktorů. Nejhorší – vysoce podprůměrné hodnoty vykazují u průmyslu skupiny cenových a pracovních (Světelský mikroregion) resp. cenových a infrastrukturních (Pacovský mikroregion) faktorů, v případě služeb pak jde v obou případech o skupiny pracovních a cenových faktorů.

3.3. Marginální rozvojové prostory

Marginální prostory představují málo urbanizovaná území se srovnatelně nízkou kvalitou podnikatelského prostředí, jejíž postupné zlepšování často naráží na bariéry generované jejich periferním postavením či nevhodnou strukturou ekonomiky. Tyto mikroregiony tak nemají pro zvyšování konkurenceschopnosti kraje prakticky žádný význam a jejich podporu je proto třeba realizovat v koncepčním rámci specifickým způsobem orientovaných (individualizovaných) rozvojových programů.

Skupinu příslušných mikroregionů tvoří pouze Moravskobudějovický, Bystřický a Náměšťský mikroregion, příslušné k typu 4Bb. Typové zařazení naznačuje nadprůměrnou úroveň nezaměstnanosti, spojenou s řešením strukturálních problémů a celkovou nerozvinutostí místní ekonomiky. Do třetího stupně, podobně jako v předchozím případě, přísluší pouze skupina environmentálních faktorů. Specifickým případem je nadprůměrná úroveň skupiny lokálních faktorů v případě Bystřického mikroregionu – přesněji samotné Bystřice nad Pernštejnem (generovaná mimořádným úsilím reprezentace města o překonávání ekonomického zaostávání). Nicméně právě příklad tohoto města dokládá objektivní působnost bariér marginální polohy, kterou lze dokumentovat tím, že ačkoliv město vybudovalo kvalitní průmyslovou zónu, nepodařilo se mu do ní zatím přilákat žádného významnějšího zahraničního investora. Bariéry ekonomického rozvoje jsou generovány v případě průmyslu především negativními vlivy indukovanými vysoce podprůměrnou resp. podprůměrnou (Náměšť n. O.) úrovní skupiny pracovních a cenových faktorů, v případě služeb přistupují k uvedeným skupinám ještě lokální faktory (Moravskobudějovický a Náměšťský mikroregion).

Z hlediska rozvojových perspektiv kraje Vysočina je důležitou skutečností, že v pěti mikroregionech (z nichž čtyři jsou propojeny rozvojovými osami) výše vymezeného hlavního rozvojového prostoru žilo k datu sčítání v celkem 305 obcích přibližně 254 tis. obyvatel tj. 49 % z úhrnného počtu obyvatel kraje. V osmi mikroregionech tvořících vedlejší rozvojový prostor žilo ke stejnému datu v celkem 303 obcích přibližně 203 tis. obyvatel (39 %) a ve třech mikroregionech zařazených do rozvojově marginálního prostoru žilo v 121 obcích pouze 62 tis. obyvatel (12 %). Z nadregionálního pohledu se zatím nejzřetelněji projevují pozitivní efekty generované v souvislosti s dynamickým ekonomickým vývojem středočeského prostoru, zejména pražské aglomerace. Naopak v nedostatečné míře se projevují pozitivní efekty, které by měly být generovány v souvislosti s ekonomickým vývojem Jihomoravského kraje resp. brněnské aglomerace. Tato skutečnost má nepochybně významný vliv na určitou polarizaci kraje Vysočina. v severozápado-jihovýchodním směru, za jejíž specifické projevy lze pokládat i ekonomickou marginalizaci Bystřického a Náměšťského mikroregionu.

4. Hodnocení stávajících průmyslových zón v kraji Vysočina

Základem pro hodnocení průmyslových zón v kraji Vysočina bylo dotazníkové šetření provedené na podzim (říjen - listopad) roku 2002 na městských a obecních úradech. Soubor dotazovaných subjektů tvořila firma CTP Project Invest spol. s r.o., všechny obce, které měly k 1.1. 2002 více než 1000 obyvatel (celkem 65 obcí) a také ty obce, kde ke stejnému datu žilo 500-999 obyvatel a splňovaly jednu z následujících podmínek:

- uvedení v některé z databází průmyslových zón (CzechInvest, RRA Vysočina, Prague Business Journal, Kraj Vysočina, apod.) nebo v denním příp. odborném tisku v souvislosti s výstavbou průmyslové zóny,
- výhodná poloha v zázemí větších měst nebo vůči dálnici D1.

Dotazník (viz. příloha č. 1) byl rozeslán elektronickou poštou spolu s průvodním dopisem a žádostí o odpověď i v případě, že obec průmyslovou zónu nemá či nepřipravuje. Pokud obec neměla vlastní email nebo na dotaz neodpověděla, byla existence zóny zjišťována telefonicky a v případě pozitivní odpovědi dotazník vyplněn přímo v obci. Celkem bylo tímto způsobem osloveno 111 obcí a jeden soukromý subjekt.

Průmyslovou zónu definuje CzechInvest ve svém programu podpory jako ucelené souvislé území přibližně obdélníkového tvaru, vymezené v závazné části schváleného územního plánu velkého územního celku či schváleného územního plánu obce jako území současně zastavěné³ převážně objekty pro průmyslovou výrobu, obchod a služby, nebo jako zastavitelné⁴ území vhodné převážně pro umístování průmyslové výroby, obchodu a služeb. Nejedná-li se o průmyslovou zónu připravovanou pro strategického investora, musí její výměra činit alespoň 10 ha, je-li příjemcem podpory obec či kraj, nebo 25 ha, je-li příjemcem podpory rozvojová společnost. Za průmyslovou zónu se v tomto programu považuje též území, na kterém lze umísťovat objekty pro průmyslovou výrobu, obchod a služby na základě pravomocného rozhodnutí o umístění stavby.

Protože se šetření omezilo pouze na území jednoho kraje, byla z důvodu zajištění dostatečně reprezentativního souboru dat pro další analýzy a hodnocení stanovena pro potřeby dotazníkového šetření minimální rozloha území považovaného za průmyslovou zónu na 5,0ha. V obcích s 1000 a více obyvateli byly navíc šetřeny i plochy s rozlohou větší než 2,0ha, pokud obec deklarovala záměr v nejbližších letech tyto plochy pro potenciálního investora připravit nebo šlo již o plochy připravené (jedinou výjimkou byla obec Velká Losenice, kde k 1.1. 2002 žilo 990 obyvatel). Těmto kritériím vyhovovalo celkem 41 lokalit ve 30 obcích, z toho dvě nebyly hodnoceny - průmyslová zóna U Nové silnice v Havlíčkově Brodě, která byla zaplněna a bez možnosti rozšíření a průmyslová zóna v Polné, kde městský úřad nedodal vyplněný dotazník.

Kromě dotazníkového šetření byly dalším zdrojem informací řízené rozhovory s představiteli samosprávy (většinou vedoucí odboru v jehož kompetenci je rozvoj průmyslové zóny, v menších obcích starosta nebo místostarosta) resp. zástupci soukromých vlastníků a také řešerše odborných periodik.

³ § 139a, odst. 2 zák. č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů

⁴ § 139a, odst. 3 zák. č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů

4.1. Metodika hodnocení

Tab.11 Strukturální charakteristiky užitých kritérií hodnocení nabídky průmyslových zón

ukazatel	váha	specifikace klasifikačních skupin				
		1. skupina	2. skupina	3. skupina	4. skupina	5. skupina
kritérium A1	0,3					
využitelná plocha v ha	0,50	75 a více	50-74	25-49	10-24	méně než 10
počet vlastníků	0,35	1= veřejný subjekt	1= soukromý subjekt	2-5	6-25	více než 25
možné způsoby nakládání s nemovitostmi	0,15	všechny 4 varianty - hospodaření je upraveno závaznými pravidly	všechny 4 varianty - hospodaření není upraveno závaznými pravidly	3 varianty	2 varianty	pouze 1 varianta
	1,00					
kritérium A2	0,3					
napojení na vodovodní síť	0,15	plně vyhovující	vyhovující - dílčí nedostatky	nevyhovující - závažné nedostatky	bez napojení - zahájena výstavba	bez napojení
napojení na kanalizační síť	0,20					
napojení na elektrickou síť	0,25					
napojení na plynovodní síť	0,25					
napojení na telefonní síť	0,15					
	1,00					
kritérium B1	0,2					
silniční napojení	0,40	výborné - zastoupeny všechny uvažované komponenty	velmi dobré - chybí jedna z komponent vlečka, letiště, nebo MHD	průměrné - chybí dvě z komponent vlečka, letiště, nebo MHD	omezené - pouze silniční napojení	bez odpovídajícího napojení
železniční napojení (vlečka)	0,20					
blízkost letiště/přístavu	0,20					
napojení linkami MHD	0,20					
	1,00					
kritérium B2	0,2					
regulace využití území v ÚPD	0,50	minimální - polyfunkční využití, vysoké limity zastavění	nízká - vyšší regulace funkčního využití nebo zastavěnosti	střední - vyšší regulace funkčního využití i zastavěnosti, příp. nejvyšší regulace jedné z komponent	vysoká - nejvyšší regulace funkčního využití i zastavěnosti	bez zpracované ÚPD
úroveň poskytovaných služeb a propagace	0,25	vysoká - nadstandardní úroveň služeb a propagace, mimořádně krátké lhůty územního a stavebního řízení	nadprůměrná - standardní úroveň služeb a propagace, krátké lhůty územního a stavebního řízení	průměrná - dílčí nedostatky v úrovni služeb a propagace, průměrné lhůty územního a stavebního řízení	podprůměrná - závažné nedostatky v úrovni služeb a propagace, dlouhé lhůty územního a stavebního řízení	nízká - téměř neexistující služby a propagace, mimořádně dlouhé lhůty územního a stavebního řízení
souhlas s vynětím půdy ze ZPF	0,15	není nutný	-	nutný v části zóny	-	nutný v celé zóně
specifické limity a bariéry využití území	0,10	neexistují	-	-	-	existují
	1,00					

Vypracovaná klasifikační procedura vychází ze čtyř stanovených kritérií: velikost a vlastnické poměry (kritérium A1), napojení na technickou infrastrukturu (A2), napojení na dopravní infrastrukturu (B1) a uživatelské stimuly a limity (B2). Podrobnější charakteristiky užitých kritérií uvádí následující tabulka. Za hlavní kriteria jsou považována kriteria A1 a A2, kterým byla při celkovém vyhodnocení přisouzena významová váha 0,3 a zbývajícím vedlejším kritériím B1 a B2 pak významová váha 0,2.

Nejdůležitější ukazatel kritéria A1 interpretuje rozsah využitelných (volných) ploch průmyslových zón. S růstem obsazenosti zón logicky dochází k jejich posunu směrem do nižších skupin, přičemž vyšší zainvestovanost zón obvykle zvyšuje cenu dosud neprodaných pozemků (pokud jde o velikost průmyslových zón lze obecně doporučit jistou úměrnost s velikostí města – města s více než 50 tis. obyvateli by měla mít k dispozici alespoň 50 ha zónu, největší města pak zónu o velikosti přesahující 100ha příp. několik menších zón s velikostí cca 50 ha⁵).

Z hlediska vlastnických poměrů charakterizovaných druhým ukazatelem investoři logicky preferují centralizované vlastnictví jedním, zvláště veřejnoprávním subjektem (např. městský úřad), pokud jde o účast soukromého kapitálu na budování průmyslových zón jde zatím v ČR spíše o ojedinělé případy. Hlavním důvodem je snazší komunikace s vlastníkem zóny s návaznými pozitivními dopady na rychlost a kvalitu realizace investice. V případě existence více vlastníků pozemků v zóně je výhodnější, pokud obce mají sepsány smlouvy o smlouvách budoucích (včetně stanovení limitů prodejních cen), zmocňující je pro jednání s investory. Doplňkový ukazatel, reflektující základní možné způsoby nakládání s pozemky resp. nemovitostmi - koupě, pronájem, pronájem s možností následného odkoupení, využití k majetkové účasti v budoucí nové společnosti, interpretuje výchozí podmínky pro uspokojování různorodých preferencí investorů. Obecně je širší nabídka možností pokládána za výhodu, zejména je-li podložena i kvalitně zpracovanými závaznými pravidly pro hospodaření. Investoři všeobecně dávají přednost koupi pozemků, investoři z anglosaských zemí však často preferují dlouhodobý pronájem, což souvisí s účetními a burzovními zvyklostmi v jejich mateřských zemích (větší vlastní jmění ve vztahu k výnosům záporně ovlivňuje pozici firem na burze).

Komplexní vybavenost zóny technickou infrastrukturou – kritérium A2 je nezbytným předpokladem její aktivace. Při stanovování významových vah jednotlivých komponent technické infrastruktury – vodovodní a kanalizační síť, zásobování elektrickou energií a teplem, telekomunikační síť byly zohledněny zahraniční zkušenosti i praxí verifikované dílčí vlivy na cenu nemovitostí (viz např. vyhláška č. 279/97 Sb.). V tomto kontextu je ovšem nutné zdůraznit, že jde o hodnocení zaměřené v souladu se západoevropským standardem na dostupnost sítí na hranicích zóny, kterou lze považovat za první fázi její aktivace (je přitom nepochybné, že atraktivitu zóny ovlivňuje i její vybavenost vnitřními rozvody příslušné infrastruktury). K vlastní klasifikační proceduře je potřebné uvést, že v nejednoznačných případech byla pozitivně oceněna i dostupnost dalších zdrojů – zdroje užitkové vody, vybavenost zóny ČOV, napojení na centrální zdroj tepla, či alespoň vzdálenost technických sítí od hranic pozemku (vyhodnocení na základě informací z dotazníků). Užitá specifikace klasifikačních skupin (viz tab.11) má tak spíše orientační povahu. Jejich konkrétní zařazení pak vychází z individuálního prosouzení příslušných charakteristik. Průměrné náklady na

⁵ U obcí s méně než 10 tis. obyvateli lze výstavbu průmyslové zóny obecně považovat za účelnou pouze v případě, že se nacházejí v bezprostředním zázemí center regionálního a zejména metropolitního významu či jsou lokalizovány podél konstituovaných rozvojových os. V ostatních případech lze jejich výstavbu doporučit pouze za předpokladu jednoznačně projeveného zájmu většího investora

vybavenost zón technickou infrastrukturou včetně obslužných komunikací se v současnosti pohybují mezi 300 - 400 Kč/m². Vliv těchto nákladů na nabídkovou cenu pozemků však není vzhledem k působení dalších faktorů (např. geografické polohy) zdaleka jednoznačný.

V rámci kritéria B1 je logicky nejvyšší váha přisouzena silniční dopravě, především napojení na dálnici či rychlostní komunikaci (odstupňované vyhodnocení polohy zón – přímé napojení, vzdálenost 15, 30, 60 a více než 60 km). Lze konstatovat, že význam kvalitního silničního napojení se dále zvyšuje. Napojení zóny na železniční síť prostřednictvím vlečky je významné především pro těžký průmysl příp. pro sklady, vyžadující přepravu těžkých a objemných materiálů a výrobků (odstupňované vyhodnocení zón: provozovaná vlečka – zařazení do 1. skupiny, plánovaná vlečka – zařazení do 3. skupiny, ostatní případy – zařazení do 5. skupiny). Blízkost letiště často preferují výrobci působící v oblasti high-tech, uplatňující systém just-in-time. Uvažována byla pouze nejvýznamnější mezinárodní letiště se stálým provozem, tzn. že v pro kraj Vysočina připadala v úvahu letiště Brno a Pardubice (odstupňované vyhodnocení polohy zón – vzdálenost 15, 30, 60, 90 a více než 90km). Vodní doprava, která má podobný význam jako napojení zóny na železniční síť nebyla v případě kraje Vysočina uvažována. Napojení na městskou hromadnou dopravu je logicky vyžadováno především v případě alokace pracovně náročných investic (vyhodnocení na základě informací z dotazníků a plánů měst se zakreslenými linkami MHD). Ke specifikaci klasifikačních skupin (viz tab.11) lze uvést, že má podobnou vypovídací schopnost jako v případě kritéria A2.

Nejvýznamnější ukazatel kritéria B2 tj. regulace využití území zón zakotvená v aktuální územně plánovací dokumentaci (především územní plány obcí a regulační plány zón) vychází ze strukturálních charakteristik funkčního využití území - polyfunkční (tři a více druhů aktivit), polyfunkční s omezením (dva druhy aktivit) a monofunkční zóny, a dále ze stanovených limitů zastavěnosti území - rozčlenění zón do skupin s limitem 60% a více, 30-59% a méně než 30%. Hodnocení odráží praktickou zkušenost, že širší možnosti funkčního využití zóny a vyšší povolené limity zastavěnosti pozitivně ovlivňují poptávku investorů. Hodnocení dále akceptuje negativní dopady u legislativně nestabilizovaných území na alokaci veškerých investic. Ukazatel úrovně poskytovaných služeb a propagace je primárně orientován na identifikaci uživatelských stimulů. V souladu s tím v sobě slučuje úroveň služeb (konzultační, realitní, zprostředkovatelské a technickoingenýrské služby), propagace (zařazení do nabídkových databází - CzechInvest, RRA Vysočina, Prague Business Journal, Kraje Vysočina, existence propagačních materiálů v tištěné nebo elektronické formě, verifikace prostřednictvím úspěšnosti při získávání investorů) a také prioritou, kterou obce přikládají průmyslové zóně ve svých rozvojových záměrech. Pro oba zbývající ukazatele je charakteristické jejich jednoznačné limitní působení. Jde o potřebu souhlasu s vynětím půdy ze zemědělského půdního fondu, spojeného s poplatky podle bonity půdy (sazby podle BPEJ se pohybují v rozmezí 0,5 až 13,5 Kč/m²) a výskyt specifických limitů a bariér využití území (ochranná pásma různého určení – ochrana přírody, ochrana vodních zdrojů, ochrana nerostných zdrojů, ochrana technické a dopravní infrastruktury, záplavová území, staré ekologické zátěže, věcná břemena atd.)⁶. Vzhledem ke složitosti problémů spjatých

⁶ V případě, že zóna zahrnuje ZPF (ošetřený zákonem o půdě č. 229/1999 Sb.) je účelné si předem na Pozemkovém úřadě vyžádat informace spojené s potenciálními problémy s vyřízením žádosti o vyjmutí pozemků ze ZPF. Všeobecně platí, že převedením zemědělských na stavební pozemky se jejich cena výrazně znižuje. Klasickým případem specifických limitů resp. bariér jsou teplovody či elektrická vedení vybudovaná před rokem 1989 či různá environmentální omezení (v této souvislosti je vhodné provedení hydrogeologického průzkumu či environmentálního auditu). Samostatnou kapitolou je pak nedůsledné zapisování zástavních práv nárokováných věřiteli (úřední oceňování věcných břemen vychází ze zákona č. 151/97 Sb.). Případné soudní spory „probuzených“ vlastníků jsou v tomto ohledu spolehlivou cestou jak dlouhodobě odredit investory od aktivit v dané lokalitě.

s působením uvedených bariér je přirozeně nejlepší takto zatížené plochy do průmyslových zón nezařazovat. Hodnocení míry vlivu těchto bariér bylo v první fázi omezeno pouze na jejich doloženou přítomnost resp. nepřítomnost, v odůvodněných případech pak bylo jejich působení v rámci užitých klasifikačních skupin dále zohledněno.

4.2. Hlavní výsledky hodnocení

4.2.1. Postavení průmyslových zón kraje Vysočina v rámci republiky

Pro posouzení pozice kraje Vysočina bylo využito hodnocení nabídky průmyslových zón v ČR zpracované členy řešitelského kolektivu již na počátku roku 2002 (s ohledem na finanční a časovou náročnost nebylo možné na podzim roku 2002 zpracovat pro účel této studie aktuální šetření pokrývající celé území ČR). Toto hodnocení se opíralo jednak o údaje z dostupných databází průmyslových zón a dalších veřejných informačních zdrojů, ale především o rozsáhlé dotazníkové šetření na městských úřadech v celé ČR. Shromážděná data byla zpracována podle metodiky uvedené v části 3.2. Hodnoceno bylo celkem 167 zón typu A (tzn. územně připravených, včetně těch, u kterých lze v souladu s jejich zařazením do databáze CzechInvestu příp. vyhlášenými prioritami příslušného kraje či města očekávat připravenost v blízké perspektivě). Z výše uvedeného počtu příslušelo do první kategorie s vysoce nadstandardními parametry 3 zóny: Kolín – Ovčáry, Liberec – jih a Brno- Černovická terasa., které lze označit jako strategické průmyslové zóny pro uspokojení poptávky největších investorů. Do druhé kategorie s nadstandardními parametry spadalo celkem 49 zón (cca 30%). Ty lze považovat za zóny s nadregionálním významem a s výjimkou Karlovarského se nacházejí ve všech krajích. Třetí kategorie regionálně významných zón se standardními parametry zahrnovala celkem 108 zón (cca 65%). Zbývajících 7 zón spadalo do čtvrté kategorie zahrnující zóny se závažnými nedostatky bránícími jejich aktivaci, avšak s dobrými předpoklady v případě jejich brzkého odstranění.

Tab.12 Nabídka průmyslových zón v ČR za jednotlivé kraje (stav jaro 2002)

Region	Počet průmyslových zón:				celkem	Průměrná známka
	v kategoriích:					
	1	2	3	4		
Praha a Středočeský kraj	1	11	10	0	22	2,48
Pardubický kraj	0	2	4	0	6	2,55
Liberecký kraj	1	2	6	0	9	2,57
Ústecký kraj	0	7	8	1	16	2,65
Jihomoravský kraj	1	3	14	2	20	2,67
Moravskoslezský kraj	0	6	14	1	21	2,68
Vysočina	0	5	9	1	15	2,72
Olomoucký kraj	0	4	8	0	12	2,72
Zlínský kraj	0	3	4	0	7	2,72
Plzeňský kraj	0	2	9	0	11	2,74
Jihočeský kraj	0	3	11	2	16	2,95
Královéhradecký kraj	0	1	6	0	7	3,02
Karlovarský kraj	0	0	5	0	5	3,04
ČR celkem	3	49	108	7	167	2,70

Pramen: dotazníkové šetření VCRR MU Brno

Jak ukazují agregované výsledky za kraje, nejvíce zón nabízely Moravskoslezský a Jihomoravský kraj a v součtu také Praha a Středočeský kraj (z hlediska investiční atraktivity

je vhodnější uvažovat Prahu a Střední Čechy jako jeden region). Na Vysočině bylo vyhodnoceno 15 průmyslových zón, což je nadprůměrný počet a hodnota přibližně dvakrát vyšší, než vykazují srovnatelné kraje Pardubický, Královehradecký nebo Zlínský, které ještě s Karlovarským krajem nabízely zón nejméně.

Nejllepšími parametry podle výše specifikované metodiky hodnocení disponují zóny ve Středočeském regionu, s menším odstupem poté následují Pardubický a Liberecký kraj. Na druhé straně v kvalitě nabízených zón zaostával Jihočeský a zejména Karlovarský a Královehradecký kraj. Ostatní s kraje včetně Vysočiny lze z tohoto hlediska hodnotit jako průměrné, nebyly mezi nimi výraznější rozdíly.

Detailnější analýza za mikroregiony⁷ potom u Vysočiny oproti jiným krajům prokázala relativně rovnoměrné rozložení nabídky na území celého kraje, a to jak z hlediska kvantity, tak i kvality. Celkem 27 mikroregionů nedisponovalo nabídkou průmyslových zón, na Vysočině se jednalo o Pacov, Telč, Náměšť nad Oslavou, Nové Město na Moravě a Světlou nad Sázavou.

4.2.2. Průmyslové zóny kraje Vysočina

Celkem bylo podle metodiky uvedené v části 3.2 vyhodnoceno 39 lokalit v 29 obcích, z nichž 21 bylo klasifikováno jako průmyslové zóny typu A (viz výše v textu). Žádná z nich nespádala do 1. kategorie tzv. strategických zón. Do 2. kategorie se zařadilo 9 zón, všechny s rozlohou 10ha nebo větší a s výjimkou Třebíče jsou zde zastoupena všechna okresní města. (po dobudování technické infrastruktury by se však do této kategorie měla zařadit i průmyslová zóna Hrotovická v Třebíči – její hodnocení by pak odpovídalo hodnotě zhruba 2,3).

Jde jednak o zóny, které fungují již delší dobu a jejichž kvalita je vedle základních parametrů potvrzena také zájmem ze strany většího počtu investorů (CTP Humpolec, Pelhřimov - Lhotka, Ždírec nad Doubravou - sever atd.) a jednak o zóny většinou nově připravené, které vedle kompletně zainvestovaných pozemků mají možnost rozsahem volných ploch splnit nároky větších investorů. Tak tomu bylo v případě Havlíčkova Brodu, kde byla na konci roku 2002 prakticky celá zóna obsazena japonským investorem.

Připravenost ohledně technické infrastruktury je u všech těchto zón na velmi dobré úrovni, stejně jako vlastnická struktura pozemků (nižší hodnocení obdržela jen zóna Třebíčská ve Velkém Meziříčí). Rozdíly jsou potom v dopravní poloze, která je výrazně horší u Bystřice nad Pernštejnem a Žďáru nad Sázavou (naopak vynikající u Jihlavy, Humpolce a Velkého Meziříčí) a v obsazenosti zón resp. rozsahu nabízených volných pozemků, kde dominují Bystřice nad Pernštejnem, Jihlava a Žďár nad Sázavou. Jihlava je také zatím jedinou z těchto zón, kde dosud nepůsobí žádný investor.

⁷spádové obvody obcí s rozšířenou působností, nezařazeny obvody s uvažovaným místním odloučením výkonu příslušných správních funkcí s výjimkou Brandýsa n. L.-St. Boleslavi – počet zahrnutých obvodů - mikroregionů tak činí 202 oproti celkem navrženým 205

Tab. 13 Hodnocení průmyslových zón (rozloha 5 ha a více, hodnocení 3,49 a méně) typ A, v kraji Vysočina (stav na konci roku 2002)

Průmyslová zóna	Okres	ORP	Ukazatel (váha)				Výsledek	Kategorie	Rozloha (ha)		Investor
			A1 (0,3)	A2 (0,3)	B1 (0,2)	B2 (0,2)			Celkem	Volné	
Ždár nad Sázavou – Jamská	ZR	ZR	2,5	1,0	3,6	2,1	2,18	2	22,0	19,0	+
Humpolec – CTP D1	PE	HU	3,0	1,0	3,2	1,9	2,21	2	10,0	4,0	+
Bystřice nad Pernštejnem	ZR	BP	2,9	1,0	3,4	2,0	2,23	2	60,0	57,0	+
Pelhřimov – Lhotka	PE	PE	3,3	1,0	3,0	1,9	2,26	2	30,0	3,0	+
Jihlava - D1 Industrial Park	JI	JI	3,0	1,3	2,4	2,6	2,28	2	28,0	28,0	-
Velké Meziříčí – Jidášky	ZR	VM	3,0	1,0	2,6	2,9	2,29	2	15,0	4,0	+
Velké Meziříčí – Třebíčská	ZR	VM	4,1	1,0	2,2	1,9	2,33	2	15,0	2,0	+
Ždírec nad Doubravou - sever	HB	CH	3,2	1,0	3,4	2,3	2,38	2	27,0	13,0	+
<i>Havlíčkův Brod – Baštínov</i>	<i>HB</i>	<i>HB</i>	<i>3,3</i>	<i>1,4</i>	<i>3,2</i>	<i>2,0</i>	<i>2,44</i>	2	<i>10,0</i>	<i>0,0</i>	+
<i>Velké Meziříčí – Jihlavská</i>	<i>ZR</i>	<i>VM</i>	<i>4,1</i>	<i>1,0</i>	<i>2,8</i>	<i>2,35</i>	<i>2,55</i>	3	<i>4,0</i>	<i>0,0</i>	+
Kamenice n. Lipou - Gabrielka	PE	PE	3,3	1,0	4,2	2,8	2,68	3	11,7	3,0	+
Ždírec nad Doubravou – jih	HB	CH	4,4	1,0	3,8	2,1	2,78	3	16,0	2,0	+
Jiřice	PE	HU	3,9	1,5	3,6	2,8	2,87	3	7,0	5,0	+
<i>Velká Bíteš - Kpt. Jaroše</i>	<i>ZR</i>	<i>VM</i>	<i>4,0</i>	<i>2,1</i>	<i>2,8</i>	<i>2,6</i>	<i>2,90</i>	3	<i>8,5</i>	<i>0,0</i>	+
Třebíč – Hrotovická	TR	TR	2,8	3,0	4,0	1,9	2,91	3	11,4	11,4	-
Velká Bíteš – Košíkov	ZR	VM	3,7	2,3	2,8	2,9	2,92	3	13,8	7,9	+
Golčův Jeníkov – Obora	HB	HB	4,4	2,0	4,0	2,4	3,18	3	7,0	4,0	+
Moravské Budějovice – U síla	TR	MB	4,2	2,0	3,8	2,9	3,19	3	11,4	11,4	-
Moravské Budějovice – U TS	TR	MB	4,4	2,0	4,2	2,9	3,32	3	8,0	8,0	-
Chotěboř	HB	CH	4,4	2,8	3,2	2,9	3,36	3	9,7	9,7	-
Krucemburk	HB	CH	3,9	3,8	3,6	2,1	3,44	3	10,5	10,0	+

Pramen: Dotazníkové šetření VCRR MU Brno

ORP – správní obvod obce s rozšířenou působností

Havlíčkův Brod – Baštínov – zóna je zaplněna

Velké Meziříčí – Jihlavská, Velká Bíteš - Kpt. Jaroše – zóny jsou formálně zaplněny, jedná se však o využití územní rezervy (Velké Meziříčí) nebo prostorů, které stávajícími majiteli nebudou plně využity

Investor: + v zóně působí investor nebo alespoň odkoupil pozemek

- zóna je prázdná

Dalších 12 průmyslových zón bylo hodnoceno v kategorii 3, tzn. regionálně významně. Kvalitnější část těchto zón, které získaly hodnocení lepší než 3,0 je již většinou dokončena a má alespoň jednoho investora, s výjimkou Třebíče, kde v současnosti ještě probíhají stavební práce. V zónách které byly hodnoceny v intervalu 3,0-3,5 naopak s výjimkou Golčova Jeníkova ještě žádný investor nepodniká a příčinou jejich slabšího hodnocení je jednak horší dopravní poloha (zejména vzdálenost od dálnice) a potom také určité nedostatky ve vybavení technickou infrastrukturou. Ty by měly být přinejmenším v případě Chotěboře a Krucemburku v dohledné době odstraněny dalšími úpravami zóny.

Dalších 18 lokalit bylo hodnoceno celkovou známkou 3,5 a horší (horní část tab.14) nebo nesplňovalo stanovené kritérium minimální rozlohy 5ha (spodní část tab.14). Investoři do těchto území vstoupili zatím jen výjimečně (Golčův Jeníkov – Riegrova, Pacov, Přibyslav, Jaroměřice nad Rokytnou – lokalita B). Většina z nich není vybavena technickou infrastrukturou vůbec nebo jen částečně a není zde jasně deklarovaný zájem obce v dohledné době tyto nedostatky odstranit. Dalším negativem je nepřehledná vlastnická struktura, ve většině případů existuje několik vlastníků, někde s nimi obec ani nezahájila jednání o podmínkách prodeje pozemků. Ve dvou případech dokonce města (Jemnice a Světlá nad Sázavou) vedou o vlastnictví pozemků soudní spor s restituenty, což při obvyklé délce a složitosti těchto procesů možnosti využití potenciální zóny v nejbližší době vylučuje.

Tab. 14 Lokality určené pro průmyslovou výroby (velikost do 5ha nebo hodnocení 3,50 a více), v kraji Vysočina (stav na konci roku 2002)

Lokalita	Okres	ORP	Ukazatel (váha)				Výsledek	Kategorie	Rozloha (ha)	
			A1 (0,3)	A2 (0,3)	B1 (0,2)	B2 (0,2)			Celkem	Volné
Pacov	PE	PA	4,2	2,9	4,4	2,8	3,56	4	6,0	6,0
Golčův Jeníkov - Riegrova	HB	HB	4,4	3,2	4	2,6	3,59	4	8,0	6,0
Přibyslav – SV okraj	HB	HB	4,4	3,2	3,8	3	3,6	4	8,0	4,0
Třešť – Štajfarna	JI	JI	4	3,5	3,8	3	3,6	4	8,5	8,5
Nové Město n. M. – Pohledecká	ZR	NM	3,3	5	4,2	2,9	3,9	4	5,5	5,5
Telč - Rovná pole	JI	TE	4,7	4	3,6	3,3	3,99	4	8,8	8,8
Jemnice	TR	MB	4,7	4,3	4,8	2,5	4,14	4	5,6	5,6
Náměšť n. O. - Na Koretinách	TR	NO	4,4	5	3,4	3,4	4,16	4	5,0	5,0
Velká Losenice	ZR	ZR	3,3	1,3	4,2	3,2	2,84	3	4,0	4,0
Nové Město n. M. – Geam	ZR	NM	3,3	2,5	4,2	1,95	2,97	3	2,0	1,0
Dolní Cerekev	JI	JI	4	1,7	4	2,8	3,06	3	2,8	2,8
Jaroměřice n. R. - lokalita C	TR	TR	3,7	3	4,4	3,1	3,5	4	1,2	1,2
Hrotovice – K Hubertu	TR	TR	3,7	3	4,6	3	3,51	4	4,0	4,0
Jaroměřice n. R. - lokalita B	TR	TR	4	3	4,4	3,1	3,6	4	3,0	2,5
Světlá nad Sázavou	HB	SV	4,7	4	3,4	2,5	3,77	4	3,2	3,2
Jaroměřice n. R. - lokalita A	TR	TR	4,4	3	4,4	3,5	3,78	4	2,2	2,2
Golčův Jeníkov - Ráj	HB	HB	4	4,2	4	2,9	3,82	4	2,5	2,5
Náměšť n. O. - Bítešská	TR	NO	4	5	3,6	3,4	4,09	4	4,0	4,0

Pramen: Dotazníkové šetření VCRR MU Brno

ORP – správní obvod obce s rozšířenou působností

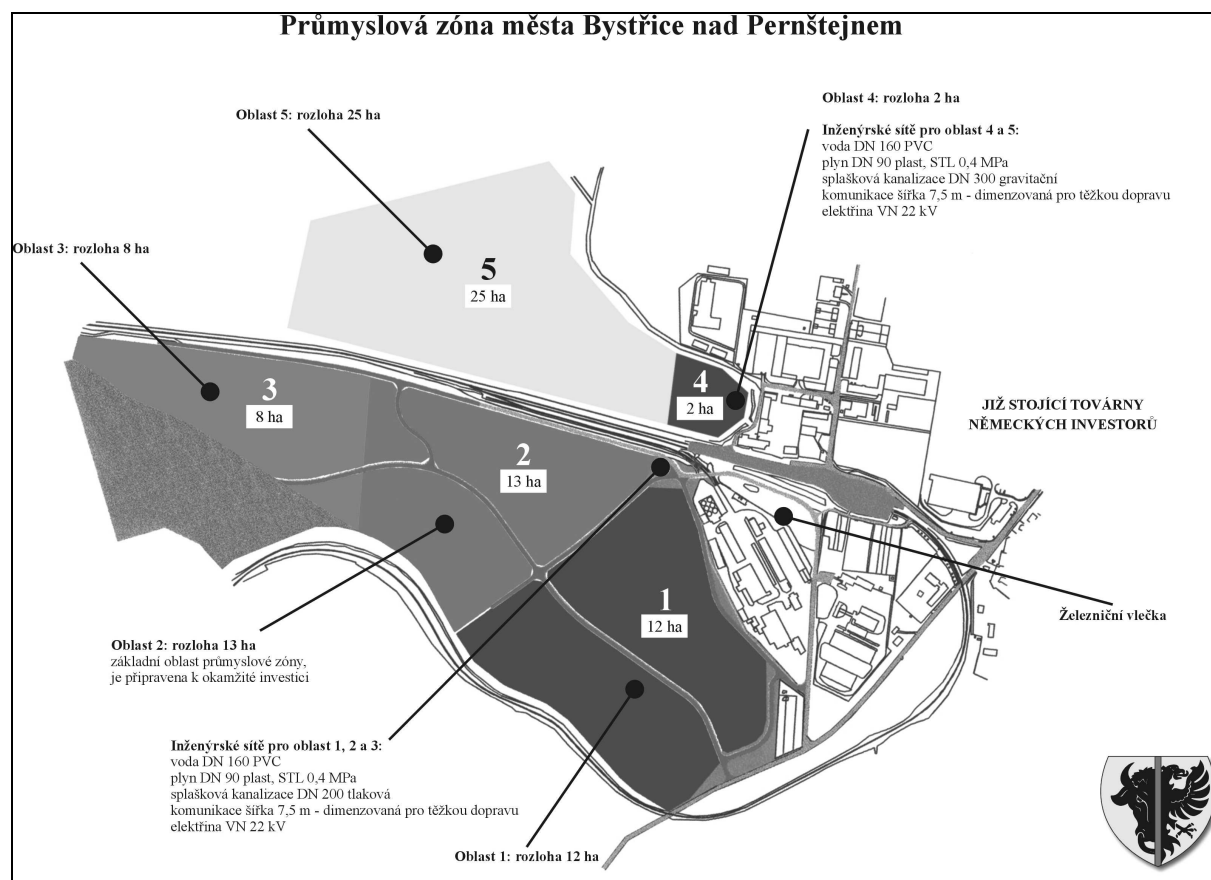
Jaroměřice n. R. - lokalita C – v návrhu územního plánu je rozšíření o další 2ha

Výjimku v mnoha ohledech představují Velká Losenice, Dolní Cerekev a pozemky v areálu Geamu v Novém Městě na Moravě, které nebyly mezi průmyslové zóny (tab.13) zařazeny jen z důvodů malé rozlohy. Velká Losenice disponuje od podzimu 2002 zainvestovaným pozemkem o rozloze 4ha, který je v majetku obce a nabízí jej investorům. Téměř 3ha připraví do roku 2005 Dolní Cerekev, kde letos již začaly stavební práce. Výkup části pozemků, které jsou v soukromém vlastnictví má obec předjednaná, i když zatím ne smluvně podložen. Nové Město na Moravě investory umísťuje na pozemky v areálu firmy GEAM, které město získalo převodem od Fondu národního majetku a které průběžně připravuje. Dosud byly prodány pozemky dvěma menším investorům, místní firma Sporten získala jednu výrobní halu za převod části kanalizace na město. Teprve po zaplnění tohoto areálu a dalším zájmu investorů se město bude soustředit na rozvoj lokality Pohledecká.

Mikroregion Bystřice nad Pernštejnem

Bystřice nad Pernštejnem

Celkové hodnocení: 2 (2,18)

Pramen: Město Bystřice nad Pernštejnem

- Rozloha:** celkem 60 ha
volných: cca 57 ha
rezerva pro další rozšíření: 0,0 ha
(celkovou rozlohou i disponibilní plochou největší průmyslová zóna v kraji)
- Vlastnictví:** 2/3 z celkové rozlohy vlastní město, zbytek Pozemkový fond ČR (8 ha) a soukromí vlastníci
- Dotace:** 16,2 mil. Kč (1998)
- Cena za m²:** max. 100,- Kč
- Poloha:** Na jihozápadním okraji města, při silnici II/388 a železniční trati č.251 (Žďár nad Sázavou - Nové Město na Moravě - Tišnov). Průmyslová zóna plynule navazuje na stávající výrobní a skladové areály.
- Investoři:** CORMEN s.r.o., Bystřice nad Pernštejnem (výroba kosmetických přípravků a ostatních chemických látek)
DOLVES s.r.o., Dolní Loučky (výroba stavebních hmot)
(obě firmy v současnosti začínají s výstavbou)

Infrastruktura:

Technická infrastruktura	ano/ne	Parametry	Dopravní infrastruktura	Vzdálenost
Voda	ano	160 mm	Dálnice	35 km
Kanalizace	ano	300 mm	Silnice I.ř.	3 km**
Plyn	ano	90 mm (STL)	Železniční vlečka	v místě
El. energie	ano	VN 22kV*	Letiště	60 km(Brno)
Telekomunikace	ano			

* je nutné vybudovat trafostanici s kapacitou vyhovující potřebám investora

** městem prochází silnice I/19

Prvních 13 ha (oblast 2 – viz obr.) v průmyslové zóně je již kompletně vybaveno inženýrskými sítěmi a připraveno k okamžité investici. Voda, plyn, kanalizace a telefonní linky jsou přivedeny na okraj tohoto pozemku, způsob připojení bude záviset na požadavcích investora. V případě, že umístění pozemku vzhledem k vyústění inženýrských sítí bude pro investora méně výhodné, zaváže se město využít část příjmu z kupní ceny na vybudování inženýrských sítí dle individuálních potřeb investora.

Město je dále schopno nabídnout pozemek do dlouhodobého pronájmu či poskytnout veškerý další servis vyplývající ze specifických potřeb a požadavků investora a nabízí odměnu za vznik nového pracovního místa ve výši 5 000 Kč (týká se nejen investorů, ale i zprostředkovatelů).

Zóna v Bystřici nad Pernštejnem patří k nejstarším a nejvíce podporovaným v ČR. Motivem dotací v druhé polovině 90. let byl mimo jiné i zájem významného investora vybudovat zde továrnu na zpracování dřeva za více než za půl miliardy Kč, kanadská firma ForAction však později od záměru upustila a investovala v Chile.

Původní plochy pro průmysl (severně od nádraží, v sousedství stávající zóny) o rozloze 12 ha obsadily německé firmy Inter Transtech (1995) a Rathgeber (1997). V podstatě prvními investory od té doby se až na konci roku 2002 staly dvě menší tuzemské firmy (CORMEN a DOLVES), které v bystřické zóně slibují vytvořit zhruba stovku pracovních míst.

Město dává přednost zájmu investora před prodejní cenou pozemku (jen 100,-Kč/ m²), vzhledem k volným kapacitám je zóna schopna pojmout i větší investory, problémem však zůstává nekvalitní silniční spojení (napojení na dálnici jen po silnicích II. resp. III. třídy). Povýšení silnice II/150 v úseku z Havlíčkova Brodu do Sebranic zpět mezi silnice I. třídy (I/19) na podzim roku 2001 tento problém řeší jen částečně.

Mikroregion Havlíčkův Brod

Havlíčkův Brod - Baštínov Celkové hodnocení: 2 (2,44)

Pramen: Město Havlíčkův Brod

Rozloha: celkem 10,0 ha
volných: 0 ha - zóna je zaplněna
rezerva pro další rozšíření: 0,0 ha

Vlastnictví: pozemky vykoupilo město a odprodalo investorovi

Dotace: 2,0 mil. Kč (2000)

Cena za m²: 185,- Kč

Poloha: Na jihovýchodním okraji města (k.ú. Mírovka), při silnici II/388 (Havlíčkův Brod – Šlapanov) naproti stávající transformovny Baštínov.

Investoři: FUTABA Industrial Co., Ltd, (automobilový průmysl – lisované díly a výfukové systémy) – zatím v zóně nepodniká

V sousedním areálu Agroslužeb Havlíčkův Brod působí:

STRABAG, a.s. Praha (obalovna živiničných směsí)

BOHEMIA GAS, s.r.o., Praha (skladové prostory a překladiště propan butanu)

Infrastruktura:

Technická infrastruktura	ano/ne	Parametry	Dopravní infrastruktura	Vzdálenost
Voda	ano	160 mm	Dálnice	20 km
Kanalizace	ne*		Silnice I.ř.	2 km (I/38)
Plyn	ano	110 mm (STL)	Železniční vlečka	v místě**
El. energie	ano	transformovna 400-110 kV	Letiště	105 km(Brno)
Telekomunikace	ano			81 km (Pardubice)

* bude do konce roku 2003

** v sousedním areálu Agroslužeb Havlíčkův Brod

Zónu začal Havlíčkův Brod připravovat v roce 2000, kdy také obdrželo dotaci 2 mil.Kč. Pozemky o rozloze cca 10ha vykoupilo město od obce Okrouhlička v ceně 150 korun za metr čtvereční a vybudovalo na nich infrastrukturu. V roce 2002 projevila zájem investovat v Baštínově japonská firma FUTABA Industrial Co., Ltd, která by měla na jaře 2003 začít s výstavbou haly. Dokončena by měla být o rok později, výroba na plný výkon se plánuje od počátku roku 2005. FUTABA plánuje investovat 1,4 mld. Kč a zaměstnat zhruba 225 lidí. Pokud se podaří získat další odběratele, je firma připravena investovat dalších 600 mil. Kč a počet zaměstnanců zvýšit na cca 450. Významnou roli v rozhodování japonské společnosti zda investovat v Havlíčkově Brodě sehrála i plánovaná výstavba automobilky Toyota u Kolína.

Po prodeji pozemků v lokalitě U Nové silnice (cca 2ha) Havlíčkův Brod v současnosti nedisponuje žádným větším pozemkem, který by mohlo potenciálnímu investorovi nabídnout, do budoucna však město počítá s přípravou dalších ploch pro průmyslovou výrobu.

Golčův Jeníkov – Obora
Celkové hodnocení: 3 (3,18)

Pramen: VCRR MU Brno

Rozloha: celkem 7,0 ha
 volných: cca 4,0 ha

Vlastnictví: město vlastní cca 0,3 ha, zbytek je v držení soukromých vlastníků

Cena za m²: 75,- Kč

Poloha: Na jižním okraji města, při silnici I/38 (Kolín – Jihlava).

Investoři: Vanad 2000 a.s., Golčův Jeníkov (strojírenství)
 Aleš Houfek, Čáslav (strojírenství)

Infrastruktura:

Technická infrastruktura	ano/ne	Parametry	Dopravní infrastruktura	Vzdálenost
Voda	ne*		Dálnice	45 km
Kanalizace	ne*	200 mm	Silnice I.tř.	v místě (I/38)
Plyn	ne*	50 mm(STL)	Železniční vlečka	-
El. energie	ne*		Letiště	55 km (Pardubice)
Telekomunikace	ne*			

* IS jsou v dosahu

Golčův Jeníkov nabízí pro průmyslovou výrobu podle územního plánu tři lokality, z nichž nejkvalitnější a nejvyužívanější je Obora (vedle Obory jde ještě o lokality Ráj – 2,5ha a Riegrova – 6,5ha). V průmyslové zóně při silnici na Havlíčkův Brod postavily své provozovny dvě místní strojírenské firmy. Nevýhodou pro investory je rozdrobená vlastnická struktura pozemků v zóně, pozemky je nutné vykupovat přímo od jejich majitelů..

Mikroregion Humpolec

Central Trade Park D1 Humpolec

Celkové hodnocení: 2 (2,21)

Pramen: CTP Project Invest, spol. s r.o

- Rozloha: celkem 10,0 ha
volných: cca 4,4 ha
rezerva pro další rozšíření: 5,0 ha
- Vlastnictví: CTP Project Invest, s.r.o.
- Cena za m²: Nizozemská společnost CTP ve své zóně výrobní a skladové prostory pronajímá, cena je závislá na délce kontraktu a individuálních požadavcích klienta – např. při pětiletém kontraktu se může pohybovat v rozmezí cca 4-7 Euro/m² za měsíc
- Poloha: U dálnice D1, při sjezdu na Humpolec.
- Investor: Zexel Valeo Compressor Czech, s.r.o., Humpolec (automobilový průmysl - kompresory do klimatizačních systémů).
Hoza spol. s r.o., Humpolec (kovovýroba)
IMI International s.r.o., Humpolec (sklad a velkoobchod - výrobky pro stavebnictví a strojírenský průmysl)
Lenze, s.r.o., Humpolec (velkoobchod a servis – mechanické a elektrické pohonné systémy)

Infrastruktura:

Technická infrastruktura	ano/ne	Parametry	Dopravní infrastruktura	Vzdálenost
Voda	ano	150 mm	Dálnice	v místě
Kanalizace	ano	250 mm*	Silnice I.ř.	v místě (I/34)
Plyn	ano	90 mm(STL)	Železniční vlečka	-
El. energie	ano		Letiště	108 km (Brno)
Telekomunikace	ano			

* splašková

Central Trade Park D1 v Humpolci je jediná významná průmyslová zóna v kraji Vysočina, kterou spravuje komerční subjekt. Nizozemští investoři (tehdy firma BRAKEMA Invest spol. s r. o.) odkoupili v roce 1997 od soukromých majitelů a města zrekultivovaný pozemek bývalé městské skládky o celkové rozloze cca 10ha, vybudovali zde technickou infrastrukturu a připravené plochy a výrobní haly začali nabízet. Podíl pozemků města na této rozloze byl cca 1/10, prodejní cena činila 300,- Kč/m² (polovina z této částky představovala sponzorský dar bývalé nemocnici Vysočina). V roce 1999 do zóny zamířili první nájemci (Hoza, IMI) a v roce 2002 se společností CTP Project Invest (současný správce průmyslové zóny) podařilo do Humpolce přivést největší investici v průmyslových zónách v kraji Vysočina – firmu Zexel Valeo. Ta hodlá během tří let proinvestovat 1,8 mld. Kč a vytvořit necelých 500 nových pracovních míst.

Na konci roku 2002 je zóna již zhruba z poloviny zaplněna, přitom ne všechny záměry potenciálních investorů se naplnily:

- belgická firma CROSS S.A. (výroba přileb), pro niž se připravovala jedna z hal a která měla v Humpolci vytvořit 150 pracovních míst nakonec investovala v průmyslové zóně v Prostějově,
- dceřinná společnost americké Guilford Automotive (čalouněné součásti pro automobily), která v konečné fázi počítala zhruba se dvěma sty zaměstnanci, krátce před spuštěním provozu od svého záměru vzhledem k celkovému poklesu na automobilovém trhu upustila a tři desítky již dříve přijatých a v zahraničí vyškolených zaměstnanců propustila,
- centrální sklad pro Česko a Slovensko francouzské firmy Carrefour (provozovatel sítě hypermarketů), díky němuž se jednalo o rozšíření humpolecké zóny a který sliboval cca 200 volných míst, nakonec společnost CTP Project Invest postavila v Divišově.

Celkově CTP plánuje přivést do humpolecké zóny kolem desíti firem a vytvořit tak asi 1000 pracovních míst. Pro další rozšíření zóny je k dispozici necelých 5 ha pozemků, původně určené pro Carrefour, na které má CTP předkupní právo. Všechny firmy, které zóně dosud podnikají, mají zahraničního vlastníka, což je do značné míry dáno relativně vyšší cenou za pronájem prostor. Ceně však odpovídá výše nákladů a úroveň poskytovaných služeb ze strany CTP. Ta kromě výkupu pozemků, vybudování infrastruktury a výstavby výrobních hal na klíč zajišťuje také údržbu, úklid a ostrahu budov.

Vedle průmyslové zóny v Humpolci rozvíjí společnost CTP Project Invest od roku 2000 úspěšně také Central Trade Park Brno v Modřicích na ploše 250 tis.m², vybudovala v Divišově logistické centrum pro Carrefour a angažuje se ve výstavbě obchodních center např. ve Valašském Meziříčí, Novém Bydžově nebo Jičíně.

Jiřice

Celkové hodnocení: 3 (2,87)

Rozloha: celkem 7,0 ha
volných: cca 5,0 ha
rezerva pro další rozšíření: 8,0 ha
Vlastnictví: soukromí vlastníci (cca 10)
Cena za m²: 100,- Kč
Poloha: východně od Jiřic, mezi obcí a dálnicí D1
Investor: Zdeněk Čermák - MEZINÁRODNÍ TRANSPORT, Jiřice (doprava)
Vlastimil Beneš, Jiřice (pila a stavebně truhlářská výroba)
MAYO Humpolec s.r.o., Humpolec (výroba zemědělských strojů). Výstavba haly by měla začít na jaře 2003

Infrastruktura:

Technická infrastruktura	ano/ne	Parametry	Dopravní infrastruktura	Vzdálenost
Voda	ano	110 mm	Dálnice	5 km
Kanalizace	ano	30 mm*	Silnice I.tř.	5 km (I/34)
Plyn	ano	60 mm(STL)	Železniční vlečka	-
El. energie	ano	400 kV	Letiště	113 km (Brno)
Telekomunikace	ano			

* splašková

Majitelé pozemků (vesměs osoby s trvalým pobytem v Jiřicích) souhlasí s jejich prodejem a využitím pro výrobu, případně skladování, neexistuje ovšem žádná písemná dohoda mezi obcí a vlastníky. Obec pozemky nevykupuje, funguje jako prostředník mezi investorem a majitelem a po uskutečnění prodeje vybuduje pro investora technickou infrastrukturu. Výrazně nižší cena za pozemky oproti Humpolci je zajímavá hlavně pro menší tuzemské firmy.

Mikroregion Chotěboř

Ždírec nad Doubravou - Sever

Celkové hodnocení: 2 (2,48)

prům. zóna II - sever prům. zóna I - jih

Pramen: Město Ždírec nad Doubravou

- Rozloha: celkem 27,0 ha
volných: cca 13,0 ha
rezerva pro další rozšíření: 2,0 ha
- Vlastnictví: z volné kapacity vlastní město 12 ha, zbytek jeden soukromý vlastník
- Dotace: 1,5 mil. Kč (1999), dohromady pro zóny „sever“ a „jih“
- Cena za m²: 80,-Kč při minimální účasti města na výstavbě technické infrastruktury
150,-Kč za předpokladu, že město vybuduje technickou infrastrukturu a přivede přípojky na hranici prodávaného pozemku
- Poloha: severozápadní okraj města, severně od silnice II/345 (Ždírec nad Doubravou – Golčův Jeníkov)
- Investor: Extruindustrie CR k.s., Ždírec nad Doubravou (výroba zboží z plastů)
(pouze výběr) KATRING PLUS s.r.o., Praha (kovovýroba)
MINIGAL s.r.o., Krucemburk (kovovýroba, strojírenství)
ENVITERM a.s., Ždírec nad Doubravou, (výroba pilařská a impregnace dřeva)
Extruindustrie CR k.s., Ždírec nad Doubravou (výroba plastů)
Holzwerke WIMMER s.r.o., Ždírec nad Doubravou (zpracování dřeva – výroba řeziva)

Infrastruktura:

Technická infrastruktura	ano/ne	Parametry	Dopravní infrastruktura	Vzdálenost
Voda	ano	110 mm	Dálnice	36 km
Kanalizace	ano	300 mm*	Silnice I.tř.	v místě (I/34,I/37)
Plyn	ano	90 mm(STL)	Železniční vlečka	**
El. energie	ano	30 kV	Letiště	40 km (Pardubice)
Telekomunikace	ano			

* splašková

** plánována v roce 2004

Ždírec nad Doubravou - Jih
Celkové hodnocení: 3 (2,78)

Pramen: Město Ždírec nad Doubravou

- Rozloha: celkem 16,0 ha
volných: cca 6,0 ha
rezerva pro další rozšíření: 0,0 ha
- Vlastnictví: z volné kapacity vlastní město 2 ha, zbytek soukromí vlastníci
- Dotace: 1,5 mil. Kč (1999), dohromady pro zóny „sever“ a „jih“
- Cena za m²: 80,-Kč při minimální účasti města na výstavbě technické infrastruktury
150,-Kč za předpokladu, že město vybuduje technickou infrastrukturu a přivede přípojky na hranici prodávaného pozemku
- Poloha: západní okraj města, mezi silnicemi II/345 (Ždírec nad Doubravou – Golčův Jeníkov) a I/34
- Investor: D & s společnost s r. o., Praha (kovovýroba)
(pouze výběr) Jan Matějka – autodoprava, Ždírec nad Doubravou (doprava)
Zdeněk Kubát, Ždírec nad Doubravou (výroba stavebně truhlářská a tesařská)
Pavel Sotona, Ždírec nad Doubravou (výroba stavebně truhlářská a tesařská)

Infrastruktura:

Technická infrastruktura	ano/ne	Parametry	Dopravní infrastruktura	Vzdálenost
Voda	ano	110 mm	Dálnice	36 km
Kanalizace	ano	300 mm*	Silnice I.tř.	v místě (I/34,I/37)
Plyn	ano	90 mm(STL)	Železniční vlečka	**
El. energie	ano	30 kV	Letiště	40 km (Pardubice)
Telekomunikace	ano			

* splašková

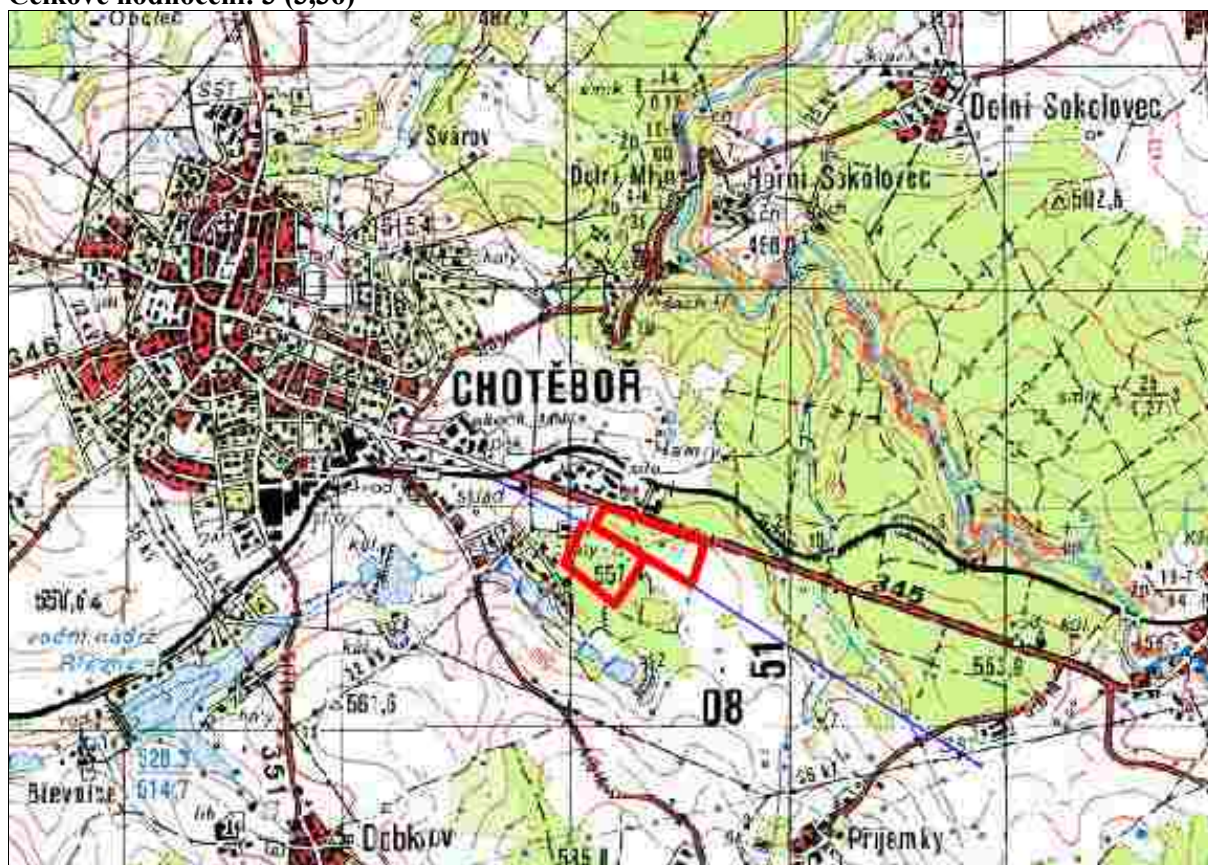
** plánována v roce 2004

Vytváření solidních podmínek pro výstavbu nových firem je pro Ždírec nad Doubravou prioritou už od počátku 90. let, zdejší průmyslové zóny patří k nejstarším v republice a byly mezi prvními, které získaly finanční podporu prostřednictvím CzechInvestu. Ta byla použita z části na dobudování zóny Jih a zčásti na výstavbu zóny sever. Výhodná poloha na důležité silniční křižovatce, přítomnost významného průmyslového podniku se zahraničním majitelem (Stora Enso Timber) a časový předstih oproti jiným městům se staly rozhodujícími faktory úspěšného rozvoje průmyslových zón i města samotného.

Volné pozemky jsou vzhledem k finančním možnostem města pro investory připravovány postupně, pokud si investor vybuduje technickou infrastrukturu sám, má možnost koupit pozemek za nižší cenu. Menší a převážně místní investoři jsou umístění ve starší zóně Jih (trojúhelníkový pozemek mezi silnicemi na Chotěboř a Havlíčkův Brod, zatímco větší firmy a zahraniční investoři směřují do průmyslové zóny Sever. Ta byla roce 2002 v územním plánu rozšířena z původních cca 16 ha na současných 27 ha. Snahou města je aby nově příchozí firmy pokud možno navazovaly na stávající výrobu, zejména na klíčového producenta - Stora Enso Timber, tak jak tomu je např. u dosud posledního významného investora, německé firmy Holzwerke Wimmer GmbH.

Chotěboř

Celkové hodnocení: 3 (3,36)

Pramen: Město Chotěboř

- Rozloha: celkem 9,7 ha
volných: cca 9,7 ha
rezerva pro další rozšíření: 0,0 ha
- Vlastnictví: Město Chotěboř (7,5 ha), zbytek Lesy ČR a soukromý vlastníci
- Cena za m²: 110,- Kč
- Poloha: jihovýchodní okraj města, jižně od silnice II/345 (Ždírec nad Doubravou – Golčův Jeníkov)
- Investor: zóna je prázdná

Infrastruktura:

Technická infrastruktura	ano/ne	Parametry	Dopravní infrastruktura	Vzdálenost
Voda	ano	400 mm	Dálnice	45 km
Kanalizace	ano	125 mm	Silnice I.ř.	9 km (I/34)
Plyn*	ne		Železniční vlečka	v místě
El. energie	ne		Letiště	50 km (Pardubice)
Telekomunikace*	ne			

* na hranici pozemku

Lokalitu, která byla při schvalování územního plánu vybrána jako průmyslová zóna, město postupně připravuje od roku 2000. Dosud je na pozemek přiveden vodovod a kanalizace, nachází se zde také bývalá vojenská vlečka, plyn je na hranicích pozemku. Menší část z celkové plochy cca 10ha je dosud zalesněna. Určitým nedostatkem zóny i města je kvalita dopravního napojení, nejbližší silnice I. třídy je vzdálena cca 10 km.

Krucemburk

Celkové hodnocení: 3 (3,44)

Rozloha: celkem 10,5 ha
volných: cca 10,0 ha
rezerva pro další rozšíření: 0,0 ha
Vlastnictví: Obec Krucemburk (3,5 ha), zbytek soukromí vlastníci (celkem 24)
Cena za m²: 80-100,- Kč
Poloha: v jihozápadní části obce, vedle areálu Zemědělské a.s.
Investor: zóna je prázdná

Infrastruktura:

Technická infrastruktura	ano/ne	Parametry	Dopravní infrastruktura	Vzdálenost
Voda	ne	90 mm*	Dálnice	40 km
Kanalizace	ne	200 mm*	Silnice I.ř.	3 km (I/34)
Plyn	ne	63 mm (STL)*	Železniční vlečka	-
El. energie	ne		Letiště	53 km (Pardubice)
Telekomunikace	ne			

* výstavba plánována na jaro 2003

Pozemky pro průmyslovou výrobu navazující na dnešní areál zemědělské akciové společnosti a firmu Polyxena nabízí Krucemburk již od roku 1998, dosud se však potýkal se slabým zájmem investorů – prodána je jedna parcela, jejíž majitel ale zatím výrobu nezahájil. Proto se obec rozhodla pozemky, které dosud nejsou v jejím vlastnictví (cca 7ha) vykoupit a zainvestovat. Výkup pozemků má obec s majiteli až na jedinou výjimku předjednan. Výstavba by měla probíhat etapovitě podle možností obce a zájmu investorů, v roce 2003 je zatím plánováno vybudovat páteřní instalace plynu a vody.

Mikroregion Jihlava

D1 Průmyslový park Jihlava

Celkové hodnocení: 2 (2,26)

Pramen: Statutární město Jihlava

- Rozloha: celkem 47,0 ha (včetně areálů firem, které zde byly již před přípravou zóny), nově připravovaných je asi 28 ha
volných: cca 28,0 ha
rezerva pro další rozšíření: 18,0 ha
- Vlastnictví: z volné kapacity vlastní město 3/4, zbytek soukromí vlastníci
- Dotace: 34,0 mil. Kč (2000, 2001, 2002)
- Cena za m²: 350,-Kč
- Poloha: v severní části města - místní část Hruškové Dvory, v sousedství stávajících areálů Moravských kováren a Tesly Jihlava.
- Investor: připravované plochy jsou dosud neobsazené
v těsném sousedství působí tyto významné firmy:
Moravské kovárny, a.s., Jihlava (kovovýroba)
TESLA Jihlava, a.s., Jihlava (elektrotechnika)
SWOTES s.r.o., Jihlava (elektrotechnika)
KRONOSPAN CR, spol. s r.o., Jihlava (dřevozpracující průmysl)
KRONODOOR spol. s r.o., Jihlava (dřevozpracující průmysl)
KRONOMECH spol. s r.o., Jihlava (kovovýroba a strojírenství)

Infrastruktura:

Technická infrastruktura	ano/ne	Parametry	Dopravní infrastruktura	Vzdálenost
Voda	ano	100 a 200 mm	Dálnice*	6 km
Kanalizace	ano	500 - 800 mm	Silnice I.tř.*	2 km (I/38)
Plyn	ano	100 - 160 mm(STL)	Železniční vlečka	v místě**
El. energie	ano	22 kV	Letiště	90 km (Brno)
Telekomunikace	ne			

* plánuje se napojení zóny přímo na dálniční přivaděč z Pávova

** soukromá (Kronospan)

Příprava zóny, která bezprostředně navazuje na již stávající průmyslovou zástavbu (Moravské kovářny, Swotes, Tesla, Kronospan) v severní části města začala v roce 2000 a má být dokončena na konci roku 2002, přestože stavbu zbrzdil spor se soukromým vlastníkem o klíčový pozemek pod příjezdovou komunikací. Plocha je rozdělena do 5 ucelených částí, samostatně napojených na nově vybudovanou obslužnou komunikaci, technická infrastruktura je připravena na hranici jednotlivých pozemků. Město navíc připravuje nové připojení zóny k dálničnímu přivaděči, které by výrazně zkvalitnilo dopravní napojení zóny. Tato investice si vyžádá cca 66 mil. Kč.

Již během výstavby projevovali o zónu zájem významné firmy, investovat v Jihlavě se ovšem dosud žádná z nich nerozhodla. Jedním ze zájemců byla například japonská firma Tokai Rika, vyrábějící elektrické spínače pro osobní automobily, která do země přišla kvůli investici Toyoty v Kolíně, nakonec ovšem umístila svoji investici ve výši 3 mld. Kč do Lovosic.

Mikroregion Moravské Budějovice

Moravské Budějovice – U sila (Mexiko)

Celkové hodnocení: 3 (3,19)

Rozloha: celkem: 11,4ha
volných: 11,4ha
rezerva pro další rozšíření: 0,0ha
Vlastnictví: město Moravské Budějovice vlastní 1/10 plochy, zbytek soukromí vlastníci (51)
Dotace: 2,0 mil. Kč (2001) MMR ČR (Program pro podporu rozvoje hospodářsky slabých regionů)
Cena za m²: max. 100,- Kč
Poloha: v severozápadní části města, u areálu Agrovýkupu, a.s.
Investor: zóna je prázdná

Infrastruktura:

Technická infrastruktura	ano/ne	Parametry	Dopravní infrastruktura	Vzdálenost
Voda	ano	100 mm	Dálnice	50 km
Kanalizace	ano	600 mm	Silnice I.ř.	v místě (I/38)
Plyn	ano	100 mm (NTL)	Železniční vlečka	-
El. energie	ano	2x 400 kV	Letiště	80 km (Brno)
Telekomunikace	ano			

Moravské Budějovice – U Technických služeb

Celkové hodnocení: 3 (3,32)

Rozloha: celkem: 8,0ha
volných: 8,0ha
rezerva pro další rozšíření: 0,0ha
Vlastnictví: město Moravské Budějovice vlastní cca 0,5ha, zbytek soukromí vlastníci (15)
Cena za m²: max. 100,- Kč
Poloha: v severozápadní části města, u areálu Technických služeb, a.s.
Investor: zóna je prázdná

Infrastruktura:

Technická infrastruktura	ano/ne	Parametry	Dopravní infrastruktura	Vzdálenost
Voda	ano	100 mm	Dálnice	50 km
Kanalizace	ano	300 mm*	Silnice I.ř.	v místě km (I/38)
Plyn	ano	100 mm (STL)	Železniční vlečka	v místě
El. energie	ano	2x 400 kV	Letiště	80 km (Brno)
Telekomunikace	ano			

* splašková

Obě lokality v Moravských Budějovicích mají téměř stejné parametry, leží ve stejné části města v sousedství stávajících průmyslových areálů a jsou od sebe vzdáleny asi 1 km. Nevýhodou obou průmyslových zón je rozdrobená vlastnická struktura a výrazně menšinový podíl města na vlastnictví pozemků. Na rekonstrukci infrastruktury pro průmyslovou zónu U sila obdrželo město v roce 2001 dotaci 2 mil. Kč.

Mikroregion Pelhřimov

Pelhřimov - Lhotka

Celkové hodnocení: 2 (2,26)

Pramen: město Pelhřimov

- Rozloha: celkem: 30,0ha
volných: 3,0ha
rezerva pro další rozšíření: 25,0ha (na katastru sousední obce Vokov)
- Vlastnictví: volné plochy vlastní město Pelhřimov
- Dotace: 5,6 mil. Kč (1999)
- Cena za m²: 200,- Kč
- Poloha: Průmyslová zóna navazuje na starší výrobní areály na jižním okraji města, mezi silnicemi I/34 a II/112
- Investor: KANA, spol. s r.o., Pelhřimov (výroba barevných rolí a příslušenství)
(pouze výběr) proTeam spol. s r.o., Pelhřimov (výroba malířských válečků, krycího papíru, folií)
MOSER LEGNO s.r.o., Pelhřimov (výroba stavebně truhlářská)
RIMOWA CZ spol. s r.o., Pelhřimov (výroba kožené galanterie a kufrů)
MONTANNA, s. r. o., Pelhřimov (výroba nábytku)

Infrastruktura:

Technická infrastruktura	ano/ne	Parametry	Dopravní infrastruktura	Vzdálenost
Voda	ano	150-200 mm	Dálnice	18 km
Kanalizace	ano	300-400 mm	Silnice I.tř.	v místě km (I/34)
Plyn	ano	100 mm (STL)	Železniční vlečka	v místě**
El. energie	ano		Letiště	125 km (Brno)
Telekomunikace	ano			

* splašková

** v přílehlém areálu firmy Agroalfa a.s.

Pelhřimov začal s výstavbou zóny již v roce 1994 a o rok později se kolaudovala první část. Další investice pak město provádělo podle potřeby, jak se areál zaplňoval. Do přípravy pozemků, budování komunikací a inženýrských sítí město zatím vložilo 50 mil. Kč, z toho státní dotace činila 5,6 milionu. Provozní areály tu od roku 1995 postavilo 13 firem, které zaměstnaly celkem zhruba osm set lidí, dalších sedm investorů vlastní pozemek, ale zatím nezačalo stavět. Z hlediska celkové rozlohy, jejího zaplnění a počtu vytvořených pracovních míst jde zatím o nejúspěšnější průmyslovou zónu v kraji Vysočina. Na rozdíl od jiných měst ve zdejší zóně nepůsobí žádný velký investor, jde vesměs o menší firmy s maximálně 150 zaměstnanci.

Relativně malý prostor, který zbývá k zaplnění zóny vede město k úvahám o jejím rozšíření. Samotný Pelhřimov však již vhodnými plochami nedisponuje, v úvahu by připadaly pozemky v okolí sousední obce Vokov. Několik majitelů těchto pozemků s kterými již městský úřad jednal ale nemá o prodej příliš velký zájem.

Kamenice nad Lipou- Gabrielka
Celkové hodnocení: 3 (2,72)

Pramen: město Kamenice nad Lipou

Rozloha:	celkem: 11,7ha volných: 3,0ha rezerva pro další rozšíření: 0,0ha
Vlastnictví:	volné plochy vlastní město Kamenice nad Lipou
Dotace:	3,5 mil. Kč (2000)
Cena za m ² :	245,- Kč
Poloha:	Průmyslová zóna leží na jižním okraji města a je ohraničena areálem firmy Tylex, komunikací směrem na Gabrielku a obchvatem
Investor:	Edscha Bohemia s.r.o., Kamenice nad Lipou (automobilový průmysl) Edscha SVG s.r.o., Kamenice nad Lipou (kovovýroba) Huperz CZ. s.r.o., Kamenice nad Lipou (kovovýroba) Holický a Chalupa s.r.o., Kamenice nad Lipou (kovovýroba, stavebnictví) KAJA project a.s., Kamenice nad Lipou (stavebnictví, realitní činnost) – zatím vlastní jen pozemek

Infrastruktura:

Technická infrastruktura	ano/ne	Parametry	Dopravní infrastruktura	Vzdálenost
Voda	ano	150-200 mm	Dálnice	30 km
Kanalizace	ano	300-400 mm	Silnice I.tř.	v místě km (I/34)
Plyn	ano	100 mm (STL)	Železniční vlečka	-
El. energie	ano		Letiště	145 km (Brno)
Telekomunikace	ano			

* splašková

** v přilehlém areálu firmy Agroalfa a.s.

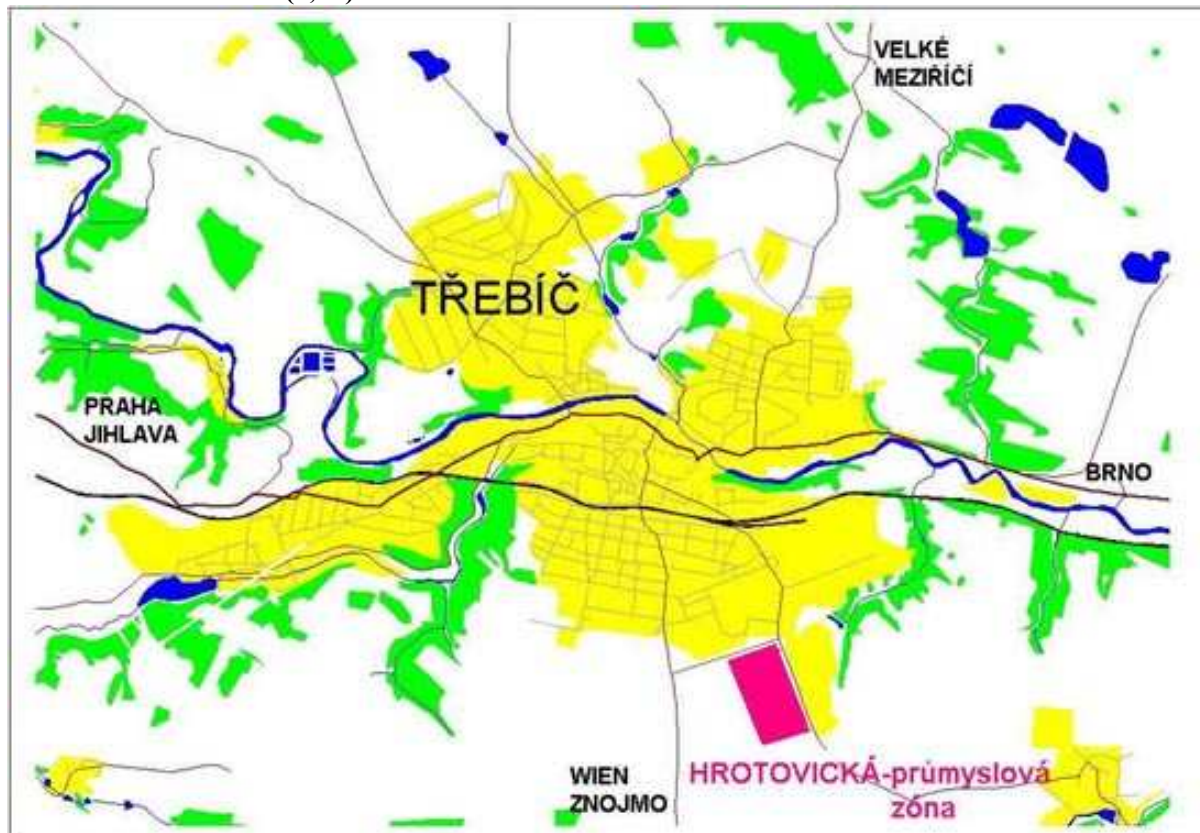
Impulsem k vybudování průmyslové zóny Gabrielka byla investice německé firmy Edscha, v roce 1999. Největší výrobce dveřních pantů a omezovačů pro automobily v Evropě investoval 150 mil. Kč do výstavby nového závodu na zelené louce, později výrobu rozšířil a do Kamenice přesunul vývojovou a zkušební základnu. Město využilo této příležitosti a vykoupilo okolní pozemky, kde v letech 2000-2001 s pomocí státní dotace připravilo plochy pro nové investory. Na konci roku 2002 bylo v průmyslové zóně zaměstnáno celkem 650 pracovníků. Současná radnice klade velký důraz na sepětí rozvoje průmyslové zóny a samotného města a proto s firmou Edschou pracuje na pilotním projektu bytové výstavby, který by podpořil migraci vysoce kvalifikovaných odborníků.

V roce 2001 byla Kamenice nad Lipou agenturou CzechInvest oceněna za vhodné urbanistické řešení průmyslové zóny (druhé místo za průmyslovou zónou Zlín-východ)

Mikroregion Třebíč

Třebíč - Hrotovická

Celkové hodnocení: 3 (2,91)

Pramen: město Třebíč

- Rozloha: celkem: 11,4ha
volných: 11,4ha
rezerva pro další rozšíření: 1,6ha
- Vlastnictví: Město Třebíč
- Dotace: 17,0 mil. Kč (2002) z MMR ČR (Program pro podporu rozvoje hospodářsky slabých regionů)
- Cena za m²: cca 250,- Kč v závislosti na výhodnosti investice pro město
- Poloha: na jihovýchodním okraji města, při silnici II/351
- Investor: zóna je prázdná, (ve výstavbě)

Infrastruktura:

Technická infrastruktura	ano/ne	Parametry	Dopravní infrastruktura	Vzdálenost
Voda*	ne	150-200 mm	Dálnice	22 km
Kanalizace*	ne	300-400 mm	Silnice I.tř.	1 km (I/34)
Plyn*	ne	100 mm (STL)	Železniční vlečka	-
El. energie*	ne		Letiště	65 km (Brno)
Telekomunikace	ne			

* všechny IS mají být přivedeny k lokalitě v polovině roku 2003

Třebíč na konci roku 2002 zůstává jediným bývalým okresním městem v kraji Vysočina bez připravené průmyslové zóny odpovídajících kvalit. Vzhledem k nedostatku vhodných ploch na území města, plynoucí z jeho polohy v úzkém údolí řeky Jihlavy, byla radnice od počátku nucena řešit v lokalitě Hrotovická velmi složité vlastnické vztahy. Klíčový pozemek (cca

2,5ha) získalo město z části v dražbě při likvidaci BOPO Třebíč a zčásti koupí od věřitelů stavební firmy Kapucín až v roce 2001. Teprve poté radnice přistoupila k výkupu od dalších soukromých vlastníků a v roce 2002 potom k samotným stavebním pracím. Problémy s vlastnictvím pozemků v zóně také způsobily, že Třebíč nemohla získat dotace z Programu podpory rozvoje průmyslových zón, jediným příspěvkem je až v roce 2002 dotace z kapitoly Ministerstva pro místní rozvoj ve výši 17 mil. Kč, která bude použita na položení inženýrských sítí. V zóně zbývá dobudovat páteřní komunikace a vnitřní síť, pozemky by měly být připraveny v polovině roku 2003. Už během výstavby bylo město kontaktováno několika zájemci, radnice by, podobně jako řada jiných měst, dala raději přednost několika menším firmám, než jednomu velkému investorovi.

Mikroregion Velké Meziříčí

Velká Bíteš – Košíkov

Celkové hodnocení: 3 (2,92)

Pramen: Město Velká Bíteš

Rozloha: celkem: 13,8ha

volných: 7,9ha

rezerva pro další rozšíření: 3,5ha

Vlastnictví: volné plochy vlastní město Velká Bíteš a soukromí vlastníci, s kterými má město smlouvu o smlouvě budoucí na výkup pozemků.

Cena za m²: 500,- Kč

Poloha: při sjezdu z dálnice D1, v jihovýchodním kvadrantu

Investor: Building Plastics ČR, s.r.o., Velká Bíteš (kovovýroba a výroba zboží z plastů)
LUCIS, s.r.o., Popůvky (výroba elektrických přístrojů pro domácnost), zatím v zóně nepodniká

Infrastruktura:

Technická infrastruktura	ano/ne	Parametry	Dopravní infrastruktura	Vzdálenost
Voda*	ne	150 mm	Dálnice	v místě
Kanalizace*	ne	110 mm	Silnice I.ř.	v místě (I/37)
Plyn	ano	80 mm (STL)	Železniční vlečka	-
El. energie**	ano		Letiště	32 km (Brno)
Telekomunikace	ano			

* realizace je plánována na rok 2003; ** každý investor si vybuduje přípojku na blízké vedení VN individuálně

Velká Bíteš – kpt. Jaroše
Celkové hodnocení: 3 (2,90)

Pramen: AUTOIMPEX spol. s r.o.

- Rozloha: celkem: 8,5ha
 volných: 0,0ha – zóna je zaplněna
 rezerva pro další rozšíření: 0,0ha
- Vlastnictví: soukromí vlastníci
- Cena za m²: 100,- Kč
- Poloha: při sjezdu z dálnice D1, mezi dálnicemi a vlastním městem
- Investor: AUTOIMPEX spol. s r.o., Velká Bíteš (prodej, údržba a opravy motorových vozidel)
 TurboCar, s.r.o., Velká Bíteš (údržba a opravy motorových vozidel)
 H A S P O L, spol. s r.o. (velkoobchod – ovoce, zelenina), zatím v zóně nepodniká

Infrastruktura:

Technická infrastruktura	ano/ne	Parametry	Dopravní infrastruktura	Vzdálenost
Voda*	ne	100 mm	Dálnice	v místě
Kanalizace*	ne	300 mm	Silnice I.tř.	v místě (I/37)-
Plyn	ano	80 mm (STL)	Železniční vlečka	-
El. energie	ano	22 kV	Letiště	32 km (Brno)
Telekomunikace	ano			

* realizace je plánována na rok 2003, závisí však na možnostech rozpočtu.

První oblastí ve Velké Bíteši, kam už na počátku devadesátých let přicházeli investoři byly pozemky v areálu bývalého Okresního průmyslového podniku Bystřice nad Pernštejnem na ulici Kpt. Jaroše. Nelze mluvit o průmyslové zóně v pravém slova smyslu, protože město ani jiný subjekt tyto pozemky nijak nepřipravoval (kanalizace a vodovod budou vybudovány teprve na jaře roku 2003) ani nenabízel a žádná firma, které zde sídlí, nemá jako hlavní předmět výrobu. Firma Autoimpex je výhradním prodejcem a servisním střediskem nákladních vozidel MAN pro kraj Vysočina, Znojensko, Břeclavsko a Jindřichohradecko, společnost TurboCar se specializuje na opravy, servis a prodej turbodmychadel a je výhradním a autorizovaným servisem PBS Turbo s.r.o. Do přehledu je tato lokalita zařazena proto, že přestože je formálně zaplněna, potenciálně je zde stále místo pro další firmy.

Zbývající subjekt – společnost Haspol - zde totiž dosud nezahájil činnost a i pokud tak učiní, téměř jistě nevyužije celou zbývající plochu.

Pozemky pro novou průmyslovou zónu město v územním plánu vyčlenilo jižně od dálničního nájezdu, při silnici č. II/399. Část pozemků již radnice vykoupila, na koupi zbývajících má s majiteli pozemků uzavřeny smlouvy o smlouvách budoucích. Dobudování sítí, na které už bylo vydáno stavební povolení si vyžádá cca 40 mil. Kč a je vázáno na příchod investorů, kteří za připravené pozemky zaplatí cca 500,- Kč/m². Město eviduje několik zájemců, v druhé polovině roku 2002 radnice jednala s nizozemskou firmou, specializující se na úpravu plechových dílů, která plánuje investovat cca 300 mil. Kč.

Velké Meziříčí – Jidášky
Celkové hodnocení: 2 (2,29)

Pramen: Město Velké Meziříčí

Rozloha: celkem: 15,0ha
 volných: 4,0ha
 rezerva pro další rozšíření: 5,0ha

Vlastnictví: Město Velké Meziříčí

Dotace: 10,0 mil. Kč

Cena za m²: cca 400,- Kč (při vytvoření min. 50 míst na 1ha se cena sníží o 100,-Kč/ha)

Poloha: na východním okraji města, jižně od silnice II/392

Investor: HW GARANT s.r.o., Velké Meziříčí (distribuce mražených a chlazených potravin)
 ITALFLEXO s.r.o., Brno-jih (příslušenství k hydraulickým čerpadlům a vzduchovým kompresorům) – ve výstavbě
 Wiegel CZ žárové zinkování s.r.o., Žebrák (kovovýroba) – v přípravě

Infrastruktura:

Technická infrastruktura	ano/ne	Parametry	Dopravní infrastruktura	Vzdálenost
Voda	ano	160 mm	Dálnice	v místě
Kanalizace	ano	400 mm	Silnice I.tř.	-
Plyn	ano	110 mm (STL)	Železniční vlečka	-
El. energie	ano	22 kV	Letiště	55 km (Brno)
Telekomunikace	ano	ISDN dle potřeby		

Velké Meziříčí – Třebíčská
Celkové hodnocení: 2 (2,33)

Pramen: Draka Kabely, s.r.o.

Rozloha: celkem: 15,0ha
 volných: 2,0ha
 rezerva pro další rozšíření: 0,0ha
 Vlastnictví: Město Velké Meziříčí
 Cena za m²: cca 250,- Kč
 Poloha: na jihozápadním okraji města, při silnici II/360
 Investor: Draka Kabely, s.r.o., Velké Meziříčí (elektrotechnika – výroba kabelů)

Infrastruktura:

Technická infrastruktura	ano/ne	Parametry	Dopravní infrastruktura	Vzdálenost
Voda	ano	200 mm	Dálnice	2 km
Kanalizace	ano	500 mm	Silnice I.tř.	-
Plyn	ano	150 mm (STL)	Železniční vlečka	?
El. energie	ano	22 kV	Letiště	55 km (Brno)
Telekomunikace	ano	ISDN dle potřeby		

Velké Meziříčí – Jihlavská
Celkové hodnocení: 2 (2,40)

Pramen: VCRR MU Brno

Rozloha: celkem: 4,0ha
 volných: 0,0ha – zóna je zaplněna
 rezerva pro další rozšíření: 1,0ha

Vlastnictví:
 Cena za m²:

Poloha: na západním okraji města, při silnici II/392

Investor: VEZEKO s.r.o., Velké Meziříčí (kovovýroba)
 GREMIS stavební a obchodní společnost, spol. s r.o., Velké Meziříčí (stavebnictví)
 ELEKTRO V.M. CZ, a.s., Velké Meziříčí (elektrotechnika, elektroinstalace)
 INTOP spol. s r.o., Velké Meziříčí (stavebnictví, instalátérské práce)
 AGADOS, spol. s r.o., Velké Meziříčí (automobilový průmysl – výroba přívěsů)

Infrastruktura:

Technická infrastruktura	ano/ne	Parametry	Dopravní infrastruktura	Vzdálenost
Voda	ano	150 mm	Dálnice	v místě
Kanalizace	ano	110 mm	Silnice I.tř.	-
Plyn	ano	90 mm (NTL)	Železniční vlečka	-
El. energie	ano	22 kV	Letiště	55 km (Brno)
Telekomunikace	ano	ISDN dle potřeby		

Umísťování nových investic prošlo ve Velkém Meziříčí prošlo obdobným vývojem jako ve Velké Bíteši. Zpočátku nebylo nijak organizované, investoři využívali zejména ploch při ulici

Jihlavská, kde město až v současnosti zpětně dobudovává infrastrukturu. Tato zóna má ještě volnou jednohektarovou rezervu o jejímž využití město jedná s potenciálními zájemci.

Blízkost dálnice D1 a kvalifikovaná pracovní síla přivedla do města nizozemskou společnost Draka Kabely, která zahájila výstavbu první etapy výrobního závodu v zóně Třebíčská v roce 1995. Postupné rozšiřování závodu na několikahektarový výrobní a skladový areál firma zatím završila výstavbou haly o rozloze cca 10000m² v roce 2001.

V letech 2000-2001 město připravilo zatím poslední průmyslovou zónu v lokalitě Jidášky. Již v průběhu výstavby byl schválen prodej pozemků třem firmám – ITALFLEXO, WIEGEL CZ a HW Garant, která jako první v polovině roku 2001 zahájila provoz v nových prostorách pro skladování a zpracování masa. Stanovená cena pozemků v zóně Jidášky je sice 400 korun za metr čtvereční, ovšem pokud investor do pěti let od podpisu kupní smlouvy vytvoří padesát pracovních míst na jeden hektar, vrátíme mu město sto korun na metr čtvereční.

Mikroregion Žďár nad Sázavou

Žďár nad Sázavou

Celkové hodnocení: 2(2,18)

Pramen: Město Žďár nad Sázavou

Rozloha: celkem: 22,0ha
volných: 19,0ha
rezerva pro další rozšíření: 8,0ha

Vlastnictví: Město Žďár nad Sázavou

Dotace: 20,0 mil. Kč (2000, 2001, 2002)

Cena za m²: 110-250,- Kč v závislosti na počtu vytvořených pracovních míst

Poloha: na jihovýchodním okraji města, mezi ulicemi Brněnská (I/37), Jamská a železniční tratí č.251 (Žďár nad Sázavou – Nové Město na Moravě – Tišnov)

Investor: Dvě místní firmy, jména radnice nezveřejnila

Infrastruktura:

Technická infrastruktura	ano/ne	Parametry	Dopravní infrastruktura	Vzdálenost
Voda	ne	150 mm	Dálnice	30 km
Kanalizace*	ne	300 mm	Silnice I. tř.	v místě (I/37)-
Plyn	ano	160-225 mm (STL)	Železniční vlečka	-
El. energie	ano	22 kV	Letiště	85 km (Brno)
Telekomunikace	ano			

* splašková

V polovině roku 2002 dokončilo město průmyslovou zónu Jamská. Přípravu 22 ha pozemků podpořil stát 20 milióny korun. O pozemky projevil zájem pět investorů, zastupitelstvo města zatím schválilo prodej zhruba osminy pozemků dvěma menším místním firmám, které v zóně do tří let vybudují provozy se zaměřením na výrobu kuchyňských komponentů z plastů a na zámečnictví a zaměstnají v nich celkem 60 pracovníků.

Podle představ města, by v zóně měly podnikat spíše menší a střední firmy z různých odvětví. Počítá s rozšířením zóny o dalších osm hektarů, realizace však závisí na tom, jak rychle se stávající pozemky zaplní. Město také uvažuje o zřízení železniční zastávky u zóny, zřejmě ve spolupráci s některým z větších investorů.

K vytváření většího počtu pracovních míst motivuje investory odstupňované ceny pozemků, podle navrženého systému investor, který zaměstná do 25 lidí, zaplatí za metr čtvereční 250 Kč, slevy pak postupují až k hranici 110 korun za metr čtvereční pro budoucího zaměstnavatele 200 a více pracovních sil.

4.2.3. Syntéza poznatků (návrh dalšího rozvoje průmyslových zón)

Závěrečná syntéza je soustředěna na identifikaci priorit v oblasti perspektivní podpory rozvoje průmyslových zón v kraji Vysočina. Vzhledem ke skutečnosti, že celkový počet analyzovaných průmyslových zón v kraji dosáhl celkového počtu 21 v 17 obcích byla jako všeobecné koncepční východisko ve střednědobém časovém horizontu (cca 5 – 10 let) zvolena zásada koncentrace podpory na soubor těchto již existujících průmyslových zón. V dalším postupu je navrhovaný systém perspektivní podpory členěn na průmyslové zóny nadregionálního resp. krajského významu – zóny A, určené pro větší investory (nástroj cílený na zvyšování konkurenceschopnosti kraje) a průmyslové zóny mikroregionálního resp. lokálního významu – zóny B, určené pro investory spadající do kategorie malých a středních firem (nástroj primárně cílený na stimulaci rozvoje místní ekonomiky). V prvním případě byly jako hlavní priority stanovena koncentrace podpory na zóny dosahující alespoň průměrných kvalitativních parametrů (viz předchozí text) při minimální velikosti 10 ha – korespondence s odpovídajícími prioritami CzechInvestu a dále koncentrace podpory na hlavní rozvojový prostor integrovaný „českomoravskou“ a „jihlavsko-kolínskou“ rozvojovou osou (mikroregiony Jihlavy, Havlíčkova Brodu, Pelhřimova, Humpolce a Velkého Meziříčí) a vybrané mikroregiony vedlejšího rozvojového prostoru – v souladu s kvalitativními parametry příslušných zón jde o mikroregiony Třebíče, Žďáru n. S. a Chotěboře/zóna Ždírec n. D.

Tab. 15: Průmyslové zóny v kraji Vysočina navržené k podpoře

průmyslová zóna	mikroregion ¹	klasifikace	rozloha (ha)	využitelná plocha (ha)	typ podpory ²
zóny A:					
D1 Industrial park	<i>Jihlava¹</i>	2,3	28,0	28,0	M
Baštinov ³	<i>H. Brod</i>	2,4	10,0	0,0	M
Lhotka	<i>Pelhřimov</i>	2,3	30,0	3,0	M
Central trade park	<i>Humpolec</i>	2,2	10,0	4,0	M
V. Meziříčí (2 zóny)	<i>V. Meziříčí</i>	2,3; 2,3	15,0+15,0	4,0+2,0	M
Hrotovická	Třebíč	2,9	11,0	11,0	M, I
Jamská	Žďár n. S.	2,2	30,0	27,0	M
Ždírec n. D. (2. zóny)	Chotěboř	2,5; 2,8	27,0+16,0	13,0+2,0	M
zóny B:					
Bystřice n.P.	<i>Bystřice n. P.</i>	2,2	60,0	57,0	M
M. Budějovice	<i>M. Budějovice</i>	3,2; 3,3	11,0+8,0	11,0+8,0	I-I
Kamenice n. L.	Pelhřimov	2,7	12,0	3,0	M
G. Jeníkov ³	H. Brod	3,2	7,0+8,0	4+6	I

Poznámky:

1. Tučně jsou vyznačeny mikroregiony zařazené do hlavního rozvojového prostoru, kurzívou mikroregiony zařazené do rozvojově marginálního prostoru.
2. M – marketingová podpora, I – podpora výstavby infrastruktury (technická a dopravní infrastruktura), I-I – podpora výstavby technických sítí pro zajištěného investora.
3. Průmyslová zóna Baštinov je v současnosti zcela zaplněna. Marketingová podpora přirozeně připadá v úvahu pouze v případě realizace výstavby nové průmyslové zóny v Havlíčkově Brodě (podobně je nutné ve střednědobém časovém horizontu počítat s rozšířením zóny v Pelhřimově). V souladu s touto skutečností je jako s náhradní variantou počítáno s průmyslovou zónou v Golčově Jeníkově (ležící na vedlejší rozvojové ose Jihlava – Havlíčkův Brod – Kutná Hora – Kolín), zařazené do skupiny B.

Stanovení uvedených priorit respektuje lokalizační preference potenciálních investorů, vyžadujících vedle samozřejmého požadavku na investiční připravenost rozvojových ploch i relevantní kvalitu podnikatelského prostředí (viz 3. kapitola). Příslušné průmyslové zóny jsou s výjimkou třebečské zóny již napojeny na technickou infrastrukturu a proto z hlediska možností perspektivní podpory jejich rozvoje připadá v úvahu především marketingová podpora. Pokud jde o třebečskou průmyslovou zónu lze v případě disponibilních finančních prostředků uvažovat i o dotacích do infrastruktury – vzhledem k přidělení dotací na napojení zóny na technickou infrastrukturu z prostředků MMR připadají v úvahu investice do zlepšení dopravního napojení zóny na dálnici D 1 (zlepšení kvalitativních parametrů silnice 2. třídy č. 360).

V případě zón typu B určených především pro investory z řad MSP jsou k podpoře navrženy průmyslové zóny v mikroregionech Bystřice n. P. (vlastní parametry zóny Bystřice n. P. sice splňují požadavky velkých investorů, pro které však není atraktivní), Moravské Budějovice, Pelhřimov (zóna Kamenice n. L.) a Havlíčkův Brod (zóna Golčův Jeníkov). Výše provedený výběr podporovaných průmyslových zón vychází z rozvojových potřeb kraje, které přirozeně nemusí (a ani nemohou) korespondovat s odpovídajícími představami jednotlivých obcí. V tomto kontextu se jako perspektivní z hlediska případného rozšíření podporovaných zón typu B jeví především průmyslové zóny ve Velké Losenici – mikroregion Žďár n. S. a v Dolní Cerekvi – mikroregion Jihlava. Na tomto místě je účelné poznamenat, že v celkem pěti mikroregionech kraje (Světelský, Telčský, Pacovský, Náměšťský a Novoměstský) zatím není k dispozici průmyslová zóna s potřebnými kvalitativními parametry. Řešení této situace případnou výstavbou nových průmyslových zón přiměřené velikosti resp. zvýšením kvality stávající nabídky rozvojově využitelných pozemků lze doporučit pouze po podrobné analýze disponibilních příležitostí stimulace jejich dalšího ekonomického rozvoje.

Zatímco v případě zón typu A lze v rámci marketingové strategie plně využívat profesionální služby vládní agentury pro podporu zahraničních investic CzechInvest, tvorba marketingové strategie pro zóny typu B je především záležitostí kraje (spolupráci s CzechInvestem lze v tomto ohledu považovat za doplňkovou, zejména ve vazbě na odpovídající aktivity směřované na vytváření sítě dodavatelů komponent pro finální výrobce z řad velkých investorů).

Z hlediska konkrétních marketingových aktivit v případě zón typu A CzechInvest zajišťuje propagaci nabídek investičních příležitostí v ČR v zahraničí, přímý marketing, podpůrné služby a public relations. Spolupráce ze strany kraje Vysočina by se měla týkat následujících oblastí:

- spolupráce na tvorbě databází spravovaných CzechInvestem (databáze průmyslových zón, databáze potenciálních dodavatelů),
- efektivní komunikace s potenciálními investory ze strany správních orgánů kraje,
- poinvestiční péče o investory („after care“).

Z hlediska konkrétních marketingových aktivit v případě zón typu B lze za hlavní úkol krajských orgánů pokládat především zpracování vlastní marketingové strategie a příslušných marketingových mixů (s důrazem na podrobnou specifikaci nabídky investičních příležitostí a určení cílových trhů pro uplatňování přímého marketingu), zohledňujících především následující skutečnosti:

- rozhodující úlohu MSP v zaměstnanosti, zejména v mikroregionech nacházejících se mimo hlavní rozvojové prostory kraje,
- příležitosti spojené s výstavbou automobilky PSA/Toyota u Kolína,

- blížící se vstup ČR do EU spojený s předpokládaným zvýšením zájmu investorů z řad MSP, především z Rakouska a Německa, o investiční příležitosti v ČR (zvláště v pohraničních oblastech).

Závěrem je účelné poznamenat, že vzhledem k podmínkám kraje Vysočina se jako rozhodující faktor podpory jeho dalšího ekonomického rozvoje a konkurenceschopnosti jeví investice do oblasti zpracovatelského průmyslu. S tímto faktem koresponduje i realizovaný program výstavby průmyslových zón. Perspektivně je ovšem nutné počítat i s cílenou podporou rozvoje segmentu produktivních služeb (tržní služby s vyšší přidanou hodnotou, např. finanční, poradenské, obchodní a vědecko-výzkumné služby), který již v současnosti představuje jednu z nejvýznamnějších slabých stránek ekonomiky kraje a výhledově může jeho nedostatečný rozvoj působit i jako určitá bariéra zvyšování konkurenceschopnosti (i z hlediska atraktivity kraje pro průmyslové investory). V tomto kontextu se jeví jako žádoucí cílená stimulace rozvoje tohoto segmentu ekonomiky především v krajském měště, např. cestou využití přítomnosti významných průmyslových investorů pro rozvoj vědecko-výzkumných aktivit, služeb pro podniky a institucionální základny znalostní báze (technicky orientovaná vysoká škola).

5. Průmysl kraje Vysočina

5.1. Zdroje dat o zaměstnanosti v průmyslu a metodika hodnocení

Zpracování seriózní analýzy současného stavu průmyslu v kraji Vysočina je velmi složitým úkolem. Obtížnost tohoto zpracování vyplývá mj. z poměrně chudé informační základny, která dosud neumožňuje získat ani objektivní údaje o odvětvové struktuře zaměstnanosti, především za menší územní celky než je území kraje.

Ještě na počátku devadesátých let byl základním zdrojem informací o zaměstnanosti v průmyslu (v krátkodobé čtvrtletní a roční periodicitě; ve vybraných odvětvích i měsíční) systém podnikového výkaznictví. Tento systém doplňovaly navíc každý rok sestavované bilance zdrojů a rozdělení pracovních sil, využívající též některé další, převážně administrativní zdroje dat (za svobodná povolání, za samostatně činné osoby, za placené funkcionáře národních výborů apod.). Systém podnikového výkaznictví v podmínkách centrálně řízené ekonomiky plně vyhovoval. Výkaznictví bylo vzhledem ke značné velikosti podniků, a tím i jejich nepřilíživě vysokému počtu vyčerpávající, s přijatelnou věrohodností vykazovaných dat, navíc s přímými vazbami na výkony, mzdové a ostatní podnikové náklady. K dobré úrovni podnikového výkaznictví přispívala také evidence podrobných metodických pokynů ústředních statistických orgánů, upravujících nejen obsah, ale v určité době i formu podnikové evidence a systém kódování dat pro účely automatického zpracování podnikových výkazů.

V případě průmyslu se nejednalo pouze o roční výkaz o práci (Práce 3-01) či čtvrtletní výkazy o práci (Práce 3-04), které vyplňovaly všechny organizace, ale také o výkaz Prům 5-01 „Roční výkaz o základních údajích za provozovny průmyslových podniků“. Tento výkaz obsahoval údaje nejen o počtu pracovníků a mzdových prostředcích, ale také řadu dalších informací týkajících se výroby, investic, spotřeby energií a vody, produkce jednotlivých druhů emisí, a to za všechny místně odloučené provozovny.

Období ekonomické transformace po politických a společenských změnách roku 1989 však velmi rychle toto, pro naši statistiku průmyslu „idylické“ období, ukončilo. Vznik soukromého sektoru byl na jedné straně doprovázen štěpením dřívějších velkých státních podniků na menší jednotky. Na straně druhé rozvíjející se sektor drobných soukromých podnikatelů (fyzických osob) brzy znamenal, při tehdejších metodách zjišťování a zpracování dat, prakticky nezvládnutelný počet jednotek (v té době bez jakékoliv zpravodajské povinnosti). Česká statistika (Český statistický úřad – ČSÚ) na tuto skutečnost reagovala přijetím dvou základních opatření, která měla úzkou návaznost na zkušenosti zemí s vyspělou statistikou práce v systému tržního hospodářství. Prvním mělo být zdokonalení systému podnikového výkaznictví s využitím různých dopočtových metod za malé podniky a druhým bylo zavedení zcela nového druhu zjišťování – výběrových šetření pracovních sil (VŠPS), prováděných čtvrtletně u domácností a postihujících v zásadě (s určitými výhradami) plnou zaměstnanost v české ekonomice.

První avizované opatření české statistiky nedosáhlo adekvátních výsledků, neboť data o zaměstnanosti podle jednotlivých odvětví byla na okresní úrovni oficiálně publikována pouze do roku 1996 („Zaměstnanost v civilním sektoru národního hospodářství podle krajů a okresů ČR“) a poté ČSÚ od dalšího zveřejňování dat o zaměstnanosti a její struktuře upustil (nezvládnutí dopočtových metod). Zavedení výběrových šetření pracovních sil se na druhé straně osvědčilo a v současné době jsou u nás k dispozici data odpovídající platným

mezinárodním standardům Eurostatu a Mezinárodní organizace práce (ILO). Význam dat zjišťovaných VŠPS však není pro výzkum regionálního rozvoje nijak vysoký, neboť poskytují údaje o zaměstnanosti pouze do úrovně krajů. Chybí zde také podrobné členění pracujících do jednotlivých odvětví průmyslu.

V současnosti jediná dostupná publikace ČSÚ o struktuře zaměstnanosti („Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v krajích a okresech ČR“ - vychází každoročně) uvádí také pouze data za celý průmysl a ne za jeho jednotlivá odvětví. Kladem tohoto zdroje je, že údaje jsou vykazovány tzv. pracovištní metodou, tzn. že pracovníci jsou vedeni v těch okresech, kde mají svá skutečná pracoviště a ne pouze sídlo podniku. Všechna pracoviště jsou zařazována do toho odvětví národního hospodářství, do kterého náleží celý vykazující ekonomický subjekt svou hlavní činností. Údaje jsou získávány zpracováním statistického výkazu Práce 3-01, avšak v případě průmyslu pouze za podnikatelskou sféru bez malých podniků (do 20 zaměstnanců) a soukromých podnikatelů. Za průmysl ČR je podchyceno asi 80% pracovníků, za celé národní hospodářství ČR asi dvě třetiny pracovníků. Z uvedeného plyne, že v současnosti u nás neexistují objektivní údaje o struktuře zaměstnanosti podle odvětví NH ani na úrovni původních okresů, o menších územních jednotkách (včetně tzv. „malých okresů“) již nelze vůbec hovořit. Na okresní a krajské úrovni neexistují žádné údaje o struktuře zaměstnanosti podle dílčích odvětví průmyslu. Tyto jsou k dispozici pouze za celou republiku a svůj odhad ČSÚ zveřejňuje v publikaci „Časové řady základních ukazatelů statistiky práce“.

Některá výzkumná pracoviště, která se zabývají regionální strukturou zaměstnanosti se pokouší odhadnout počet pracovníků v jednotlivých odvětvích pomocí „Registru ekonomických subjektů“. Ten mimo jiné obsahuje i informaci o počtu pracovníků v každém ekonomickém subjektu, ale pouze v zakódované podobě (kód znamená interval, např. 1 - 5 pracovníků, 6 - 9 pracovníků, atd., se vzrůstajícím počtem pracovníků se interval logicky rozšiřuje). Řada odborníků si však neuvědomuje, že data jsou publikována za celý podnik a není vůbec přihlíženo ke konkrétnímu místu pracoviště. ČSÚ v ekonomických statistikách dosud pracuje pouze s jednotkou typu „podnik“, která je ztotožněna s jednotkami typu „Legal Unit“ a „Enterprise“. V současné době ČSÚ však již pracuje na zavedení dalších dvou typů statistických jednotek: „činnostní jednotka“ - Kind of Activity Unit (KAU) a „místní jednotka“ - Local Unit (LU), za které jsou rovněž v Evropské unii v některých případech požadovány regionálně členěné údaje. Zjišťování za tyto jednotky by měl ČSÚ provádět snad již v roce 2003.

Na katedře geografie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně vyvstala potřeba objektivních údajů o zaměstnanosti v průmyslu do úrovně obcí zejména v souvislosti s řešením rozvojového projektu „Geografické aspekty transformace českého průmyslu“ v roce 1999, částečně financovaného z prostředků Fondu rozvoje vysokých škol. Vzhledem ke skutečnosti, že v současné době mají u nás nejlepší přehled o rozmístění ekonomických subjektů (včetně počtu zaměstnanců) okresní úřady práce (ÚP), obrátila se katedra na monitorovací oddělení jednotlivých ÚP za účelem získání informací o všech zaměstnavatelích s 20 a více pracovníky. Ukázalo se, že v některých případech úřady práce měly chybné údaje, a proto bylo nutné údaje opravit a doplnit, a to za využití jiných informačních zdrojů, z nichž základním byl přímý kontakt (většinou telefonický) s jednotlivými subjekty. Při objektivizaci údajů o zaměstnanosti byly také využity tyto další informační zdroje:

- [www.aplikace ARES Ministerstva financí ČR](http://www.ares.cz), která obsahuje: RES - Registr ekonomických subjektů (ČSÚ),

Obchodní rejstřík (Ministerstvo spravedlnosti ČR),
Rejstřík živnostenského podnikání (Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR),
Registr plátců DPH (Ministerstvo financí ČR).

Účelem www aplikace ARES je souhrnně zpřístupnit údaje z informačních systémů pro vedení registrů a evidencí státní správy o ekonomických subjektech. ARES přehledně podává údaje přebírané ze zdrojových registrů.

- Telefonní seznam Českého Telecomu (www aplikace).
- Informační katalogy, především katalog společnosti Hoppenstedt Bonnier s názvem Významné podniky České republiky (např. katalog z roku 2002 obsahuje 20 791 firemních profilů - adresa, telefon, fax, e-mail, homepage, obory činnosti, IČO, DIČ, bankovní spojení, akcionáři, složení představenstva a dozorčí rady, jméno ředitele, podrobný popis činnosti, export - import, provozovny - místo, kapitál, počet zaměstnanců - vývoj za poslední roky, obrat a zisk také ve vývoji, členství v komorách a asociacích, certifikace). Katalog kromě knižní podoby je prodáván i v CD verzi.
- Informace a materiály profesních oborových spolků a sdružení.
- Výroční zprávy ekonomických subjektů.
- Odborný tisk, včetně ekonomických příloh denního tisku.

Úsilí katedry geografie o vybudování objektivního informačního systému o českém průmyslu bylo završeno prací Výzkumného centra regionálního rozvoje Masarykovy univerzity v Brně (VCRR), které vzniklo v roce 2000 z iniciativy tří fakult, a to přírodovědecké, ekonomicko-správní a fakulty sociálních studií. VCRR provedlo řadu podrobných průzkumů o rozmístění zaměstnanců a jejich odvětvové struktuře v celé České republice. Průzkumy umožnily vytvoření databáze činných ekonomických subjektů, lokalizovaných až do úrovně obcí (včetně rozmístění detašovaných pracovišť) s počtem zaměstnanců ke konci roku 1999, 2000 a 2001.

Pro potřeby této studie zpracovatel se obrátil na všechny významné průmyslové subjekty kraje Vysočina s dotazníkovým formulářem, ve kterém byly formulovány otázky dotýkající se vývoje počtu pracovníků (včetně detašovaných pracovišť), obratu a hospodaření za poslední tři roky (tj. 2000, 2001 a 2002). Vzhledem ke skutečnosti, že ekonomické údaje pocházející z „rozvahy“ a „výkazu zisků a ztrát“ za rok 2002 nejsou dosud auditovány, měla se pokusit vedení společnosti tyto údaje odhadnout (v řadě případů to však nebylo možné). Kromě toho v dotazníku zpracovatel chtěl znát předpokládaný počet pracovníků na konci roku 2003, dotazoval se na konkrétní profese, které jsou v regionu nedostatkové, ale pro průmyslový podnik potřebné a také v případě společností redukujících počet pracovních míst chtěl znát zpracovatel hlavní důvody, které vedly k výraznému úbytku zaměstnanců. Návratnost dotazníků byla 30ti procentní.

Další informace o zaměstnanosti v průmyslu ke konci roku 2002 poskytl Úřad práce v Jihlavě, a to nejen za území Jihlavsko, ale také Havlíčkobrodsko, Pelhřimovsko, Třebíčsko a Žďársko. Jednalo se o počty pracovníků ke konci roku 2002 v deseti největších průmyslových subjektech správních obvodů obcí s rozšířenou působností a také o informace o volných pracovních místech vytvořených na konci roku 2002. Prostřednictvím úřadu práce byly

získány také informace o registrovaných uchazečích o práci v podrobné struktuře za jednotlivé obce kraje Vysočina k 30.9.2002.

Při hodnocení postavení průmyslu kraje Vysočina v rámci průmyslu v ČR byly využity také starší údaje o zaměstnanosti nejen v průmyslu, ale také v dalších odvětvích národního hospodářství. Především šlo o údaje z publikace ČSÚ „Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství v ČSR za rok 1989“. Dále byly využity údaje o počtu pracovníků za jednotlivé průmyslové provozovny ke konci roku 1989.

Za základní metodu hodnocení průmyslu kraje Vysočina byla zvolena komparativní analýza opírající se především o srovnávání s celou Českou republikou. Často využívanými ukazateli při hodnocení byly koeficienty odvětvové specializace. Výpočet koeficientů pro jednotlivé územní celky je poměrně jednoduchý. Ty lze např. pro kraj i okresy vypočítat za všechna odvětví jako poměr podílu odvětví na celkové zaměstnanosti okresu k podílu tohoto odvětví na celkové zaměstnanosti v České republice. V případě, že koeficient u některého odvětví byl vyšší než jedna, lze již hovořit o jisté specializaci okresu právě na toto odvětví (čím vyšší hodnota, tím vyšší specializace). Význam odvětví nebo sektoru národního hospodářství v územních jednotkách lze měřit např. podílem zaměstnaných v odvětví či sektoru na celkovém počtu pracujících. I tohoto ukazatele ve studii bylo využito.

Hodnocení postavení průmyslu kraje Vysočina v rámci průmyslu ČR po roce 1989 je rozděleno na dvě období, a to období let 1989-1999 a období po roce 1999. Aby šlo objektivně vyhodnotit změny ve struktuře zaměstnanosti za první analyzované období v jednotlivých územích, bylo nutno nejen doplnit, ale také opravit údaje pocházející z bilance pracovních sil k 31.12.1989. Doplnění se týkalo údajů počtu pracovníků v československé uranovém průmyslu, kteří z důvodu utajení nebyli v té době do bilance zahrnováni. Pracovníci uranového průmyslu významně ovlivňovali strukturu zaměstnanosti v okrese Žďár nad Sázavou (mimo území kraje Vysočina v okresech Příbram, Tachov a Česká Lípa). Největší opravy se týkaly přesunu řady podniků z jednoho odvětví do druhého. Bylo nutno převést některé průmyslové podniky a provozovny tak, aby odpovídalo jejich zařazení v současnosti platné odvětvové klasifikaci ekonomických činností. Sestavení převodníku staré klasifikace (Jednotná klasifikace odvětví národního hospodářství) do nové (OKEČ) byl úkol náročný a ve svém důsledku znamenal převedení řady firem z odvětví strojírenského průmyslu do odvětví elektrotechniky. Oproti oficiálně publikované bilanci z roku 1989 klesl nejvíce počet pracujících v dřevozpracujícím průmyslu, neboť v nové klasifikaci nábytkářské firmy již nejsou zařazovány do tohoto odvětví, ale do odvětví „ostatní zpracovatelský průmysl“.

Strukturální změny ekonomiky v období let 1989-1999 byly vyjádřeny pomocí typologie okresů České republiky (podle zaměstnanosti v základních sektorech národního hospodářství a odvětvích zpracovatelského průmyslu). Výchozími ukazateli pro zpracování typologie okresů podle zaměstnanosti v základních sektorech ekonomiky byly podíly těchto sektorů na celkové zaměstnanosti. Základní sektory byly pomocí odvětvové klasifikace ekonomických činností vymezeny následovně: I. sektor (odvětví 01 - zemědělství, myslivost a související činnosti, 02 - lesnictví, těžba dřeva a přidružené činnosti, 05 - rybolov, chov ryb a přidružené činnosti v rámci rybolovu), II. sektor (všechna odvětví průmyslové výroby, stavebnictví) a III. sektor (ostatní odvětví ekonomiky). Základním kritériem pro stanovení typů byla odchylka od průměru zaměstnanosti v České republice v základních sektorech ekonomiky v letech 1989 - 1999. V případě, že podíl zaměstnaných v okrese např. v I. sektoru se nacházel v intervalu <- 2,5%; 2,5%) od průměrné hodnoty šlo hovořit o průměrném zastoupení pracujících okresu v

tomto sektoru, v případě že hodnota se nacházela v intervalu $<2,5\%; 7,5\%$), jednalo se o okres s mírně nadprůměrnou zaměstnaností v I. sektoru a v případě, že hodnota byla rovna a vyšší než 7,5 procentního bodu, šlo o okres s nadprůměrnou zaměstnaností v I. sektoru. Podle uvedeného kritéria byly vymezeny nakonec tyto typy okresů:

okresy s nadprůměrnou zaměstnaností v jednom sektoru:

- a) v I. sektoru NH (označení I++)
- b) v II sektoru NH (II++)
- c) v III sektoru NH (III++)

okresy s mírně nadprůměrnou zaměstnaností v jednom sektoru:

- d) v I. sektoru NH (I+)
- e) v II. sektoru NH (II+)
- f) v III. sektoru NH (III+)

okresy s mírně nadprůměrnou zaměstnaností ve dvou sektorech:

- g) v I. a II. sektoru NH (I+, II+)
- h) v II. a III. sektoru NH (II+, III+)

okresy s průměrnou zaměstnaností ve všech sektorech:

- i) v I.,II. a III. sektoru NH (označení O).

Před zpracováním typologie okresů podle odvětví zpracovatelského průmyslu byla definována jednotlivá agregovaná odvětví (agregace odvětví se při typologii doporučuje za účelem snížení jednotlivých proměnných) pomocí prvních dvou čísel OKEČ následovně:

- a) zkrácený název "potravinářský průmysl" (označení P) - výroba potravin a nápojů (č.15), zpracování tabáku (č.16),
- b) textilní průmysl (T) - průmysl textilní (č.17), oděvní (č.18) a kožedělný (č.19),
- c) dřevozpracující průmysl (D) - průmysl dřevozpracující (č.20), papírenský (č.21), polygrafický (č.22) a výroba nábytku a ostatní zpracovatelský průmysl (č.36),
- d) chemický průmysl (CH) - koksování a rafinérské zpracování ropy (č.23), průmysl chemický a farmaceutický (č.24) a průmysl gumárenský a plastikařský (č.25),
- e) průmysl skla a stavebních hmot (SK) - odvětví č.26 zahrnující průmysl skla a jemné keramiky a průmysl stavebních hmot,
- f) hutnický průmysl (H) - hutnictví a zpracování kovů (č.27), kovodělný průmysl (č.28) a zpracování druhotných surovin (č.37),
- g) strojírenský průmysl (S) - všeobecné strojírenství (č.29), výroba dvoustopých motorových vozidel, přívěsů a návěsů (č.34) a ostatních dopravních zařízení (č.35),
- h) elektrotechnický průmysl (E) - výroba kancelářských strojů a výpočetní techniky (č.30), elektrických strojů a přístrojů (č.31), radiových, televizních a spojových zařízení (č.32) a elektrotechnických přístrojů a zařízení (č.33).

Typy okresů podle zaměstnanosti v odvětvích zpracovatelského průmyslu byly vymezeny pomocí již dříve zmíněného koeficientu odvětvové specializace. Ty byly pro jednotlivé okresy vypočteny za všechna odvětví jako poměr podílu odvětví na celkové zaměstnanosti okresu k podílu tohoto odvětví na celkové zaměstnanosti v České republice. V případě, že koeficient u některého odvětví byl vyšší než 1, šlo již hovořit o jisté specializaci okresu právě na toto odvětví. Hodnota koeficientu specializace vyšší než 1 se však jevila jako velmi nízká a proto na základě analýzy velikosti dílčích koeficientů specializace byla za kritickou hodnotu pro vystižení specializace okresu zvolena hodnota 2. V typologii byla dále použita dvě

doplňující kritéria: Jestliže hodnota koeficientu byla nižší než 2, ale podíl zaměstnaných v některém odvětví zpracovatelského průmyslu na celkové zaměstnanosti v okrese byl vyšší než 10%, tak takovéto odvětví bylo při sestavování typologie vzato v potaz. Avšak byla-li hodnota koeficientu specializace u některého odvětví vyšší než 2, ale podíl tohoto odvětví na celkové zaměstnanosti okresu byl nižší než 5%, tak takovéto odvětví nebylo zahrnuto do typologie.

Podle zvolené metodiky byl soubor okresů ČR podle odvětvové specializace rozdělen do osmi základních typů a devátým základním typem byly okresy s diverzifikovanou odvětvovou strukturou zpracovatelského průmyslu. V případě, že v okrese splňovalo kritérium specializace více odvětví hovoříme o tzv. subtypech. Určujícím pro zařazení do hlavního typu nebyla rozhodující výše koeficientu specializace, ale větší zastoupení některého průmyslového odvětví na celkové zaměstnanosti v okrese.

Pro účely studie byla zpracována také typologie průmyslových středisek kraje Vysočina. Význam středisek byl hodnocen pomocí počtu pracujících v průmyslu v jednotlivých obcích kraje. Za velmi významná průmyslová střediska byly považovány obce, v kterých ke konci roku 2000 pracovalo v průmyslu 5 tis. a více osob, za významná střediska obce, v kterých počet pracovníků se pohyboval v intervalu 1 tis. až 4 999 pracovníků a za méně významná střediska obce, v kterých v průmyslu nepracovalo tisíc osob, ale v obci byly nejméně dva průmyslové subjekty se sto a více pracovníky nebo jeden subjekt s 200 a více pracovníky. Ostatní obce s průmyslem byly považovány za lokální střediska průmyslu. Specializace střediska byla stanovena pomocí podílu zaměstnaných v průmyslovém odvětví na celkovém počtu pracovníků v průmyslu obce. Aby se odvětví promítlo v typologii, muselo v něm pracovat nejméně 25% z celkového počtu pracujících v průmyslu obce.

Zpracovatel využil také dostupné údaje z posledního Sčítání lidu, domů a bytů z 1. března 2001. Tyto údaje sice dosud neumožňují zjistit počet pracujících v jednotlivých sektorech a odvětvích v územních celcích, neboť nejsou k dispozici data o dojížděcí za prací, nicméně dovolují posoudit pracovní potenciál územních celků, jako jsou např. území správních obvodů obcí s rozšířenou působností (které v práci nazýváme i jako mikroregiony či regiony). Na počátku charakteristiky každého správního obvodu jsou ve studii uvedeny údaje ze sčítání týkající se ekonomické aktivity obyvatelstva a také strukturální údaje o nezaměstnanosti k 30.9.2002. U každého správního obvodu je charakterizováno deset největších průmyslových subjektů podle počtu zaměstnanců a také další společnosti zaměstnávající více než 100 osob.

5.2. Postavení průmyslu kraje Vysočina v rámci průmyslu ČR

Ze srovnání dat o podílu zaměstnaných v základních sektorech ekonomiky okresů a kraje Vysočina vzhledem k ČR na konci roku 1989 vyplývá, že všechny okresy současného kraje Vysočina měly podstatně vyšší zaměstnanost v primárním sektoru ekonomiky. Podíl zaměstnaných v zemědělství, lesním hospodářství a rybolovu dosahoval téměř dvojnásobku oproti průměru za celou Českou republiku. Výjimkou byl okres Jihlava, který díky městu Jihlava měl přece jenom nižší podíl zaměstnaných v prvním sektoru, než tomu bylo v případě ostatních okresů kraje Vysočina. Podle podílu zaměstnaných v sekundárním sektoru (průmysl a stavebnictví) šlo považovat za více industrializovaný okres pouze Žďár nad Sázavou (zejména díky Žďárským strojárnám). Údaje o podílu zaměstnaných v terciárním sektoru jednoznačně přesvědčují o poddimenzovanosti sektoru služeb ve všech okresech současného kraje Vysočina (viz tab. č. 16).

Tab. 16 Struktura zaměstnanosti podle základních sektorů národního hospodářství k 31.12.1989 (%)

	Havlíčkův Brod	Jihlava	Pelhřimov	Třebíč	Žďár nad Sázavou	Kraj Vysočina	ČR
I. sektor NH	24,7	17,4	24,3	26,1	25,1	23,4	13,0
II. sektor NH	42,6	46,4	43,6	43,2	47,7	44,9	47,6
III. sektor NH	32,8	36,2	32,1	30,7	27,2	31,7	39,4

Pramen: Pracovníci a mzdové fondy v socialistickém sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství v ČSR za rok 1989, upraveno VCRR MU

V typologii okresů ČR podle zaměstnanosti v základních sektorech ekonomiky všechny okresy kraje Vysočina se zařadily do souboru okresů s vyšší zaměstnaností v prvním sektoru NH. Okres Jihlava byl okresem s mírně nadprůměrnou zaměstnaností v primárním sektoru a ostatní okresy patřily mezi okresy s nadprůměrnou zaměstnaností v prvním národohospodářském sektoru. V typologii okresů podle zaměstnanosti v odvětvích zpracovatelského průmyslu šlo v případě okresů Pelhřimov a Třebíč hovořit jako o okresech specializovaných na odvětví TOK (textilní, oděvní a kožedělný průmysl) a v případě okresů Jihlava a Žďár nad Sázavou jako o okresech specializovaných na strojírenství. Pouze u okresu Havlíčkův Brod se jednalo o specializaci na dvě agregovaná odvětví zpracovatelského průmyslu v pořadí strojírenství a průmysl skla a stavebních hmot. V tomto případě se jednalo samozřejmě o sklářský průmysl. Z pohledu území celého kraje Vysočina vynikalo především agregované odvětví textilního, oděvního a kožedělného průmyslu (index specializace 1,85), v pořadí další bylo agregované odvětví „dřevo“ (index specializace 1,23) a strojírenství (index specializace 1,21). Z ostatních odvětví index specializace vyšší než jedna byl zaznamenán pouze u potravinářského průmyslu, a to 1,05.

Struktura centralizovaně řízených velkých průmyslových podniků byla patrná i na území okresů současného kraje Vysočina. Sice jediným průmyslovým podnikem zaměstnávajícím v dnešním kraji více než pět tisíc zaměstnanců byl strojírensko-hutnický Žďas ve Žďáru nad Sázavou, ale na druhé straně existovalo dalších 11 podniků, které zaměstnávaly více než dva tisíce pracovníků. V tab. č. 17 je uvedeno pořadí dvaceti nejvýznamnějších průmyslových podniků kraje podle počtu zaměstnanců. Nejvýznamnější zastoupení měly jednoznačně strojírenské podniky (v klasifikaci OKEČ podniky uvedené pod čísly 29 a 34), v pořadí druhým nejvýznamnějším odvětvím byly podniky zastupující agregované odvětví TOK (především odvětví textilního průmyslu včetně výroby pletených oděvů a odvětví kožedělného průmyslu).

Tab. 17 Nejvýznamnější průmyslové podniky kraje Vysočina podle počtu zaměstnanců k 31. 12. 1989

subjekt	obec	prac.	OKEČ
Žďas	Žďár nad Sázavou	5560	29
Motorpal Jihlava	Batelov, Telč, Velké Meziříčí, Jihlava, Havl. Brod, Jemnice	4942	34
Závody GK Třebíč	Třebíč, Bystřice nad Pernštejnem	4504	19
Bohemia Poděbrady	Světlá nad Sázavou, Kněžice, Dobronín, Jihlava, Úsobí	3452	26
Agrozet Pelhřimov	Kamenice, Opatov, Humpolec, Pelhřimov, Počátky, Přibyslav, Třešť, V. Mez.	3442	29
Strojírny Chotěboř	Chotěboř, Ždírec nad Doubravou, Kruceburk	2800	27
První brněnská strojírna Brno	Třebíč, Velká Bíteš	2796	29
Jaderna elektrárna Dukovany	Dukovany	2749	40
Modeta Jihlava	Hořepník, Herálec, Jihlava, Pelhřimov, Nová Ves u Světlé, Horní Cerekev	2667	17

Pleas Havlíčkův Brod	Havlíčkův Brod, Polná, Luka nad Jihlavou	2403	17
Elitex	Třebíč	2145	29
Kovofiniš	Ledeč nad Sázavou	2100	29
Tesla	Jihlava	1958	30
Jihomor. dřevařské závody Brno	Jihlava, Nové Město na Moravě, Okříšky	1851	20
ZSE Kablo Kladno	Velké Meziříčí	1692	30
Jihlavan	Jihlava	1572	29
Bytex Vratislavice	Náměšť nad Oslavou, Horní Loučky, Jihlava, Vojnův Městec, Ždírec n/D.	1466	17
Škrobárny Havlíčkův Brod	Havlíčkův Brod, Pelhřimov, Žďár nad Sázavou a další obce	1437	15
Tokoz Žďár nad Sázavou	Žďár nad Sázavou, Polná	1421	28
Interier Praha	Třešť, Telč, Chotěboř	1285	36

Pramen: Informační systém o průmyslu, VCRR MU Brno, 2002

Úplně jiné pořadí průmyslových podniků lze sestavit podle jejich obrátu v roce 1989 (viz tab. č. 18). Je zřejmé, že odpovídalo tehdejší cenové hladině výrobků. Vysokým obrátem se vyznačovaly především subjekty podnikající v potravinářském průmyslu. V případě kraje Vysočina šlo o závody podniku Lacrum Brno sídlícími na území tehdejšího Jihomoravského kraje, tedy v okresech Jihlava, Třebíč a Žďár nad Sázavou. Obdobnou skutečnost lze konstatovat v případě podniku Jihomoravský průmysl masný ze sídlem v Brně. Oba podniky Lacrum a Jihomoravský průmysl masný vyznačující se vysokým obrátem však zaměstnávaly v uvedených okresech méně než tisíc pracovníků. Největším obrátem v roce 1989 se prezentovala Jaderná elektrárna v Dukovanech, u které obrát dosahoval téměř 2 mld. Kčs. Vyšší obrát než jednu mld. Kčs na území kraje Vysočina vykázalo pouze šest průmyslových podniků.

Tab. 18 Nejvýznamnější průmyslové podniky kraje Vysočina podle obrátu v roce 1989 (v mil. Kčs)

subjekt	místo	obrat	OKEČ
Jaderna elektrárna Dukovany	Dukovany	1 992,9	40
Lacrum Brno	Jihlava, Želetava, V. Meziříčí, M. Budějovice, Polná, Telč, Třebíč	1 973,9	15
Žďas	Žďár nad Sázavou	1 699,0	29
Jihomor. průmysl masný Brno	Kostelec, Krahulčí, Nové Město na Moravě, Třebíč	1 498,1	15
Agrozet Pelhřimov	Kamenice, Opatov, Humpolec, Pelhřimov, Počátky, Přibyslav, Třešť, V. Mez.	1 126,4	29
ZSE Kablo Kladno	Velké Meziříčí	1 045,5	30
Motorpal Jihlava	Batelov, Telč, Velké Meziříčí, Jihlava, Havl. Brod, Jemnice	966,5	34
První brněnská strojírna Brno	Třebíč, Velká Bíteš	780,6	29
Bohemia Poděbrady	Světlá nad Sázavou, Kněžice, Dobronín, Jihlava, Úsobí	706,6	26
Závody GK Třebíč	Třebíč, Bystřice nad Pernštejnem	691,2	19
Sukno Humpolec	Humpolec	660,6	17
Jihomor. dřevařské závody Brno	Jihlava, Nové Město na Moravě, Okříšky	645,1	29
Sklárny Kavalier	Jedlá	626,9	26
Strojírny Chotěboř	Chotěboř, Ždírec nad Doubravou, Krucemburk	573,8	27
Tesla	Jihlava	536,2	30
Bytex Vratislavice	Náměšť nad Oslavou, Horní Loučky, Jihlava, Vojnův Městec, Ždírec n/D.	484,2	17
Modeta Jihlava	Hořepník, Herálec, Jihlava, Pelhřimov, Nová Ves u Světlé, Horní Cerekev	466,5	17
Prům. mléčné výživy Hr. Králové	Havlíčkův Brod, Přibyslav	463,0	15
Pleas Havlíčkův Brod	Havlíčkův Brod, Polná, Luka nad Jihlavou	460,5	17
Kovofiniš	Ledeč nad Sázavou	425,1	29

Pramen: Informační systém o průmyslu, VCRR MU Brno, 2002

Na konci roku 1999 v celé ČR pracovalo v zemědělství, lesnictví a rybolovu téměř o 430 tis. osob méně než tomu bylo na konci roku 1989, v průmyslu a stavebnictví to bylo o 720 tis. osob méně a v terciéru přírůstek pracovníků činil téměř 660 tis. osob. V případě kraje Vysočina se jednalo o úbytek v primárním sektoru ve výši 22 tis. osob, v sekundárním sektoru o 17 tis. a v terciéru o nárůst o 18 tis. osob. Relativní zastoupení základních sektorů národního hospodářství v jednotlivých okresech, kraje Vysočina a celé ČR reprezentují údaje znázorněné v tab. č. 19.

Tab. 19 Struktura zaměstnanosti podle základních sektorů národního hospodářství k 31.12.1999 (%)

	Havlíčkův Brod	Jihlava	Pelhřimov	Třebíč	Žďár nad Sázavou	Kraj Vysočina	ČR
I. sektor NH	14,2	7,6	14,5	13,8	12,9	12,3	5,4
II. sektor NH	40,0	47,0	41,8	41,8	45,4	43,5	37,3
III. sektor NH	45,8	45,4	43,7	44,4	41,7	44,2	57,3

Pramen: Toušek, V., Tonev, P.: Změny ve struktuře zaměstnanosti v regionech České republiky; vliv zahraničních investic (na příkladu okresu Blansko a Jihlava). In: Vybrané aspekty kvality podnikatelského prostředí jako výchozího faktoru efektivnosti regionálních rozvojových projektů (případové studie), MU v Brně, 2002

Vyšší zastoupení primárního sektoru v kraji Vysočina a ve všech jeho okresech oproti ČR zůstalo zachováno, i když jeho zastoupení v hospodářství kraje i okresů je daleko méně významné. Oproti roku 1989 se však vzhledem k ČR posílil relativní význam sekundárního sektoru (kraj Vysočina 43,5%, ČR 37,3%). Na konci roku 1999 ve dvou okresech kraje byl druhý sektor v zaměstnanosti zastoupen významněji než terciární sektor. Jednalo se o okresy Jihlava (!) a Žďár nad Sázavou. Ve všech okresech kraje a tedy i v celém kraji zůstala zaměstnanost ve službách v relativním vyjádření pod celorepublikovým průměrem.

Strukturální změny v hospodářství kraje Vysočina v období let 1989-1999 se promítly i do typologie (zpracované podle stejných zásad jako v roce 1989) jednotlivých okresů kraje v roce 1999. V typologii okresů podle zaměstnanosti v základních sektorech ekonomiky však zůstaly okresy Havlíčkův Brod, Pelhřimov a Třebíč nadále v souboru okresů s nadprůměrnou zaměstnaností v primárním sektoru. Okresy Jihlava a Žďár nad Sázavou však vzhledem ke struktuře zaměstnanosti celé České republiky se přesunuly mezi okresy s nadprůměrnou zaměstnaností v sektoru sekundárním. Zařazení okresů Třebíč a Žďár nad Sázavou v typologii okresů podle zaměstnanosti v odvětvích zpracovatelského průmyslu zůstalo zachováno (Třebíč - textilní, oděvní a kožedělný průmysl, Žďár nad Sázavou – strojírenství), u ostatních tří okresů se zařazení změnilo. Okres Pelhřimov v roce 1989 byl okresem specializovaným na textilní průmysl (TOK), v roce 1999 byl již okresem specializovaným především na „dřevozpracující“ průmysl (zahrnuje odvětví č. 20, 21, 22 a 36) a částečně také na odvětví TOK. Podle metodiky uvedené v předchozí kapitole se změnilo zařazení také okresu Havlíčkův Brod, v roce 1989 se řadil mezi okresy specializované na strojírenství a sklářský průmysl, v roce 1999 patřil do skupiny okresů specializovaných na průmysl skla (a stavebních hmot). K významné změně došlo také u okresu Jihlava. Ten byl v předchozím analyzovaném období řazen mezi okresy se specializací na strojírenství, ale v roce 1999 v souvislosti s rozvojem především masného průmyslu patřil mezi okresy specializované na potravinářství. Rozšiřování výroby ve firmě Bosch Diesel po roce 1999 však ve svém důsledku znamenalo, že Jihlava již v roce 2001 patřila mezi okresy ČR i se specializací na strojírenství.

Díky jihlavským firmám Bosch Diesel a Automotive Lighting se zvýšil v roce 2000 počet zaměstnaných v druhém základním sektoru ekonomiky kraje Vysočina. Odliv počtu pracovníků z primárního sektoru nadále pokračoval, v roce 2000 úbytek představoval téměř 700 osob. Odvětvová struktura zaměstnaných v hospodářství kraje na konci roku 2000 je uvedena v tab. č. 20.

Tab. 20 Odvětvová struktura zaměstnaných v hospodářství kraje Vysočina k 31.12.2000

odvětví podle OKEČ	počet pracovníků
Ú h r n e m	230 347
v tom:	
Zemědělství a myslivost, lesní hospodářství	26 512
Průmysl celkem	84 542
v tom: dobývání nerostných surovin	1 457
zpracovatelský průmysl	79 235
výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	3 850
Stavebnictví	14 890
Obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží	27 099
Pohostinství a ubytování	5 676
Doprava, skladování, pošty a telekomunikace	11 989
Peněžnictví a pojišťovnictví	3 757
Činnosti v oblasti nemovitostí, pronajímání nemovitostí, služby pro podniky, výzkum a vývoj	10 164
Veřejná správa; obrana; sociální zabezpečení	8 120
Školství	19 782
Zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti	12 590
Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	6 598

Pramen: Informační systém o průmyslu, VCRR MU Brno, 2002

Následující tabulky (č. 19 – 21) obsahují údaje o odvětvové struktuře zaměstnaných jak v absolutním tak relativním vyjádření v okresech a kraji Vysočina a také údaje o významu jednotlivých odvětví vyjádřených indexem specializace.

Tab. 21 Odvětvová struktura zaměstnaných v průmyslu v okresech a kraji Vysočina k 31.12.2000 (absolutní hodnoty – počty pracovníků)

Odvětví průmyslu	Havlíčkův Brod	Jihlava	Pelhřimov	Třebíč	Žďár nad Sázavou	Kraj Vysočina
těžba surovin	95	219	14	23	1198	1549
potravinářství	1561	3563	1166	1585	1455	9330
textil, oděvy, kůže	2554	2518	2807	3387	1938	13204
dřevozpracující průmysl	943	1726	1321	745	1028	5763
papírenský průmysl	158	134	178	753	42	1265
polygrafický průmysl	177	331	80	157	135	880
chemický průmysl	510	362	242	382	976	2472
sklo a stavební hmoty	2729	1409	276	298	308	5020
hutnictví	248	0	0	0	154	402
kovoobráběcí průmysl	909	1618	703	2050	2927	8207
strojírenství	3352	5144	2158	1656	6213	18523
elektrotechnika	911	3448	323	788	2732	8202
ostatní zpracovatelský	579	1174	1883	1295	944	5875
výroba a rozvod energií	338	623	284	2134	471	3850
celkem:	15064	22269	11435	15253	20521	84542

Pramen: Informační systém o průmyslu, VCRR MU Brno, 2002

Tab. 22 Odvětvová struktura zaměstnaných v průmyslu v okresech a kraji Vysočina k 31.12.2000 (podíl pracujících v odvětvích na celkovém počtu pracujících - %)

Odvětví průmyslu	Havlíčkův Brod	Jihlava	Pelhřimov	Třebíč	Žďár nad Sázavou	Kraj Vysočina
těžba surovin	0,2	0,4	0,0	0,0	2,3	0,7
potravinářství	3,6	6,5	3,5	3,4	2,8	4,1
textil, oděvy, kůže	5,9	4,6	8,4	7,3	3,7	5,7
dřevozpracující průmysl	2,2	3,1	4,0	1,6	2,0	2,5
papírenský průmysl	0,4	0,2	0,5	1,6	0,1	0,5
polygrafický průmysl	0,4	0,6	0,2	0,3	0,3	0,4
chemický průmysl	1,2	0,7	0,7	0,8	1,9	1,1
sklo a stavební hmoty	6,4	2,6	0,8	0,6	0,6	2,1
hutnictví	0,6	0,0	0,0	0,0	0,3	0,2
kovoobráběcí průmysl	2,1	2,9	2,1	4,4	5,6	3,6
strojírenství	7,8	9,4	6,5	3,6	11,9	8,0
elektrotechnika	2,1	6,3	1,0	1,7	5,2	3,6
ostatní zpracovatelský	1,3	2,1	5,6	2,8	1,8	2,6
výroba a rozvod energií	0,8	1,1	0,8	4,6	0,9	1,7
celkem:	35,1	40,5	34,2	32,8	39,2	36,7

Pramen: Informační systém o průmyslu, VCRR MU Brno, 2002

Tab. 23 Indexy specializace jednotlivých odvětvích průmyslu v okresech a kraji Vysočina k 31.12.2000

Odvětví průmyslu	Havlíčkův Brod	Jihlava	Pelhřimov	Třebíč	Žďár nad Sázavou	Kraj Vysočina
těžba surovin	0,01	0,33	0,03	0,04	1,91	0,53
potravinářství	1,25	2,22	1,20	1,17	0,95	1,39
textil, oděvy, kůže	1,92	1,48	2,71	2,35	1,19	1,85
dřevozpracující průmysl	1,59	2,28	2,87	1,16	1,42	1,82
papírenský průmysl	0,82	0,54	1,19	3,61	0,18	1,23
polygrafický průmysl	0,54	0,79	0,31	0,44	0,34	0,50
chemický průmysl	0,55	0,30	0,33	0,38	0,86	0,49
sklo a stavební hmoty	4,06	1,58	0,51	0,40	0,36	1,37
hutnictví	0,40	0,00	0,00	0,00	0,20	0,12
kovoobráběcí průmysl	0,65	0,90	0,64	1,35	1,71	1,09
strojírenství	1,51	1,81	1,25	0,69	2,29	1,55
elektrotechnika	0,62	1,84	0,28	0,50	1,53	1,05
ostatní zpracovatelský	0,82	1,29	3,41	1,68	1,09	1,54
výroba a rozvod energií	0,53	0,76	0,57	3,08	0,60	1,12
celkem:	1,17	1,35	1,14	1,09	1,30	1,22

Pramen: Informační systém o průmyslu, VCRR MU Brno, 2002

Význam jednotlivých odvětví průmyslu v kraji Vysočina lze změřit, kromě indexu specializace, také pomocí podílu zaměstnaných v jednotlivých odvětvích na celkové zaměstnanosti v těchto odvětvích v celé ČR. Obyvatelstvo kraje Vysočina tvoří necelých 5,1% populace České republiky. Čím podíl odvětví na zaměstnanosti bude vyšší než tato hodnota, tím jeho specializace v kraji je výraznější. Nejvyšší hodnota byla zjištěna u agregovaného odvětví „textil, oděvy, kůže“, v kterém podíl zaměstnaných v kraji Vysočina na celkovém počtu pracujících v průmyslu TOK České republiky činil 8,9%. O něco nižší podíl byl zjištěn ve dřevozpracujícím průmyslu (8,7%); následovaly strojírenství (7,5%), ostatní zpracovatelský průmysl (7,4%) a potravinářství (6,7%). Z jednotlivých odvětví zpracovatelského průmyslu má kraj méně významné postavení v polygrafickém a chemickém průmyslu a nevýznamné postavení v případě hutnictví. Co se týče těžby surovin, kraj Vysočina kromě uranu a těžby a úpravy kamene se nevyznačuje již žádnou větší těžbou jiných surovin. Podíl zaměstnaných při těžbě a úpravě surovin v kraji Vysočina na celkovém počtu pracovníků v tomto odvětví ČR činí pouze 2,7%. V odvětví výroba a rozvod elektřiny, plynu, páry, vody včetně teplé pracuje v kraji 5,4%.

Na území kraje bylo vymezeno 45 průmyslových středisek, z toho tři (Jihlava, Třebíč a Žďár nad Sázavou) jsou velmi významná, 16 středisek bylo zařazeno do kategorie „významná“ a zbylých 26 do kategorie „méně významná“ průmyslová střediska kraje. Ve dvou případech (Třešť a Polná) počet pracovníků se blížil hranici tisíc osob zaměstnaných v průmyslu, takže lze předpokládat, že jejich význam může i vzrůst a bude je možno řadit i do vyšší kategorie významných průmyslových středisek. Celkem 26 středisek je specializováno především na jedno odvětví průmyslu, 18 středisek na dvě odvětví a obec Polná dokonce na tři odvětví.

V názvu specializace střediska se nejčastěji vyskytuje strojírenství (14krát), odvětví TOK je uvedeno 13krát, potravinářství 8krát, dřevozpracující průmysl 7krát, elektrotechnický průmysl 6krát atd.

Tab. 24 Typologie průmyslových středisek kraje Vysočina (k 31. 12. 2000)

Oblast a správní obvod	Průmyslové středisko	Význam	Specializace
Havlíčkovsko			
Havlíčkův Brod	Havlíčkův Brod	významné	TOK*
Havlíčkův Brod	Přibyslav	méně významné	potravinářství, sklářský a stavebních hmot*
Chotěboř	Chotěboř	významné	strojírenství
Chotěboř	Krucemburk	méně významné	TOK, strojírenství
Chotěboř	Ždírec nad Doubravou	významné	TOK, dřevozpracující
Světlá nad Sázavou	Ledeč nad Sázavou	významné	strojírenství
Světlá nad Sázavou	Světlá nad Sázavou	významné	sklářský a stavebních hmot
Jihlavsko			
Jihlava	Batelov	méně významné	strojírenství
Jihlava	Brtnice	méně významné	elektrotechnický, TOK
Jihlava	Dobronín	méně významné	sklářský a stavebních hmot
Jihlava	Hodice	méně významné	potravinářství
Jihlava	Jihlava	velmi významné	strojírenství, elektrotechnický
Jihlava	Kostelec	významné	potravinářství
Jihlava	Polná	méně významné	kovozpracující, TOK, dřevozpracující
Jihlava	Třešť	méně významné	TOK, dřevozpracující
Telč	Krahulčí	méně významné	potravinářství
Telč	Stará Říše	méně významné	dřevozpracující
Telč	Telč	méně významné	strojírenství, dřevozpracující
Pelhřimovsko			
Humpolec	Humpolec	významné	TOK, strojírenství
Pacov	Lukavec	méně významné	dřevozpracující
Pacov	Pacov	významné	TOK, strojírenství
Pelhřimov	Horní Cerekev	méně významné	TOK, ostatní zpracovatelský
Pelhřimov	Kamenice nad Lipou	méně významné	strojírenství, kovozpracující
Pelhřimov	Pelhřimov	významné	ostatní zpracovatelský, strojírenství
Pelhřimov	Počátky	méně významné	TOK
Pelhřimov	Žirovnice	méně významné	ostatní zpracovatelský, potravinářství
Třebíčsko			
Moravské Budějovice	Jemnice	významné	strojírenství, elektrotechnický
Moravské Budějovice	Moravské Budějovice	významné	potravinářství
Moravské Budějovice	Želetava	méně významné	potravinářství
Náměšť nad Oslavou	Náměšť nad Oslavou	méně významné	ostatní zpracovatelský
Třebíč	Dukovany	významné	paliv a energetiky
Třebíč	Jaroměřice nad Rok.	méně významné	dřevozpracující, potravinářství
Třebíč	Nová Ves	méně významné	papírenství
Třebíč	Přibyslavice	méně významné	papírenství
Třebíč	Třebíč	velmi významné	TOK

Žďársko			
Bystřice nad Pernšt.	Bystřice nad Pernšt.	méně významné	TOK, kovozpracující
Bystřice nad Pernšt.	Dolní Rožínka	významné	paliv a energetiky
Bystřice nad Pernšt.	Nedvědice	méně významné	elektrotechnický
Nové Město na Mor.	Jimramov	méně významné	ostatní zpracovatelský
Nové Město na Mor.	Nové Město na Mor.	významné	elektrotechnický, ostatní zpracovatelský
Velká Bíteš	Velká Bíteš	významné	strojírenství
Velké Meziříčí	Velké Meziříčí	významné	elektrotechnický, strojírenství
Žďár nad Sázavou	Herálec	méně významné	TOK
Žďár nad Sázavou	Svratka	méně významné	kovozpracující
Žďár nad Sázavou	Žďár nad Sázavou	velmi významné	strojírenství

Pozn.: Zvýrazněna část agregovaného odvětví, která má na zaměstnanosti rozhodující význam

V další tabulce jsou seřazeny průmyslové subjekty podle počtu pracovníků na konci roku 2001 zaměstnaných na území kraje Vysočina. Na konci roku 2000 největším průmyslovým zaměstnavatelem byl Žďas. Rozšíření výroby ve firmě Bosch Diesel však znamenalo, že v průběhu roku 2001 se tato společnost podle počtu pracovníků stala největší průmyslovou firmou kraje. Na konci roku 2001 v kraji Vysočina již bylo jen devět průmyslových firem, které zaměstnávaly více než tisíc pracovníků. Tabulka je doplněna také informací o průměrné mzdě pracovníků v jednotlivých průmyslových subjektech. Mezi firmy s nejvyšší průměrnou mzdou se řadí Jaderná elektrárna, Moravské kovárny a nové společnosti se zahraniční kapitálovou účastí. Poměrně vysokou průměrnou mzdou se vyznačuje i potravinářská firma Kostecké uzeniny.

Tab. 25 Nejvýznamnější průmyslové podniky kraje Vysočina podle počtu zaměstnanců k 31. 12. 2001.

subjekt	obec	prac. 2000	prac. 2001	OKEČ	průměrná mzda v Kč
BOSCH DIESEL s.r.o.	Jihlava	2178	4108	34	19 043
ŽĐAS a. s.	Žďár nad Sázavou	3300	3151	29	13 061
MOTORPAL a. s.	Jihlava, Batelov, Jemnice, V. Meziříčí, H. Brod, Telč	2837	2799	34	13 492
Sklo Bohemia a.s.	Světlá nad Sázavou	1595	1697	26	12 709
ČEZ a.s., Praha	Dukovany	1673	1556	40	25 667
Kostecké uzeniny a.s.	Kostelec	1394	1446	15	16 934
Tesla Jihlava a.s.	Jihlava	1220	1096	32	12 701
DIAMO s.p., o.z. GEAM	Dolní Rožínka	1157	1066	12	16 355
Automotive Lighting s.r.o.	Jihlava	985	1028	31	17 317
Jihlavské sklárny Bohemia a.s.	Jihlava, Dobronín, Kněžice	1059	964	26	14 600
První brněnská strojírna Velká Bíteš a.s.	Velká Bíteš	902	918	29	14 705
Pleas a.s.	Havlíčkův Brod, Chotěboř, Polná, Luka nad Jihlavou	907	902	18	10 873
Agrostroj Pelhřimov a.s.	Pelhřimov	916	890	29	14 787
Tokoz a.s.	Žďár nad Sázavou	668	689	28	13 585
Kablo Elektro Velké Meziříčí s.r.o.	Velké Meziříčí	625	629	31	11 777
Tusculum a. s., Rousínov	Třebíč	678	619	36	10 450
Moravské kovárny a.s.	Jihlava	533	579	28	21 092
Uniplet Třebíč a.s.	Třebíč	626	564	29	13 268
Spojené kartáčovny a.s.	Pelhřimov	534	545	36	11 698
První brněnská strojírna Třebíč a.s.	Třebíč	529	544	28	14 604

Pramen: Informační systém o průmyslu, VCRR MU Brno, 2002

Firma Bosch Diesel je na prvním místě také v pořadí průmyslových firem s největším obratem výroby. Do žebříčku Top 10 průmyslu kraje Vysočina podle obratu v roce 2001 patřily 3 elektrotechnické, 2 strojírenské, 2 dřevozpracující, 2 potravinářské a jedna oděvní firma. Obrat vyšší než jednu mld., kromě firem uvedených v tabulce, vykázaly v roce 2001 také společnosti Motorpal Jihlava, Sklo Bohemia ve Světlé nad Sázavou, mlékárenská společnost Pribina Přibyslav a zpracovatel masa a masných výrobků Krahulík-Masozávod Krahulčí. Společnost Pleas vykázala obrat ve výši 1,562 mld. Kč včetně závodů v Chlumu nad Cidlinou a Čáslavi ležících mimo kraj Vysočina. Jejich obrat do tabulky nebyl zahrnut.

Tab. 26 Nejvýznamnější průmyslové podniky kraje Vysočina podle obratu v roce 2001 (v mld. Kč)

subjekt	obec	obrat	OKEČ
BOSCH DIESEL s.r.o.	Jihlava	9,7	34
Automotive Lighting s.r.o.	Jihlava	6,8	31
Kronospan CR s.r.o.	Jihlava	4,6	20
Kostecké uzeniny a.s.	Kostelec	4,0	15
ŽDAS a. s.	Žďár nad Sázavou	2,9	29
Tchibo Praha, s.r.o.	Jihlava	1,9	15
Dřevozpracující družstvo Lukavec	Lukavec, Humpolec	1,8	20
Draka kabely s.r.o.	Velké Meziříčí	1,6	31
Kablo Elektro Velké Meziříčí s.r.o.	Velké Meziříčí	1,4	31
Pleas a.s.	Havlíčkův Brod, Chotěboř, Polná, Luka nad Jihlavou	1,3*	18

*) bez závodů Chlumecko na d Cidlinou a Čáslav

Pramen: Informační systém o průmyslu, VCRR MU Brno, 2002

Poslední tabulka této kapitoly uvádí přehled největších zaměstnavatelů podle odvětví průmyslu. Ve všech odvětvích je uvedeno 10 největších zaměstnavatelů na konci roku 2001 podle počtu pracovníků, pouze u odvětví „dobývání a úprava nerostných surovin“ jsou uvedeni pouze 4 zaměstnavatelé, neboť v kraji není více takovýchto společností s 20 a více pracovníky. S bližší charakteristikou jednotlivých společností včetně jejich některých ekonomických ukazatelů (obrat, hospodářský výsledek, export) se lze seznámit v následující kapitole této zprávy. Protože v kraji Vysočina je málo firem podnikajících v hutnickém průmyslu, byly firmy z tohoto odvětví přiřazeny k firmám příbuzného odvětví „kovozpracující průmysl“. O významu jednotlivých odvětví napovídá i počet zaměstnanců v pořadí desáté firmy v kraji. Největší počet pracovníků u desáté firmy byl zaznamenán ve strojírenském průmyslu, a to 338, dále následoval potravinářský průmysl (245 pracovníků) a agregované odvětví TOK (233 pracovníků).

Tab. 27 Nejvýznamnější průmyslové subjekty podnikající na území kraje Vysočina podle odvětví (OKEČ)

Dobývání a úprava nerostných surovin - OKEČ 10-14

subjekt	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
DIAMO s.p., odštěpný závod GEAM	Dolní Rožínka (Rožná)	1157	1066	12
Kavex - Granit Holding a.s., Tábor	Boršov, Mrákotín, Mysletice, Řásna	134	118	14
Granit Lipnice s.r.o.	Dolní Město (správní obvod Světlá nad Sázavou)	50	92	14
Žula Rácov s.r.o.	Batelov	32	31	14

Výroba potravin, nápojů a zpracování tabáku - OKEČ 15, 16

subjekt	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
Kostecké uzeniny a.s.	Kostelec u Jihlavy	1394	1446	15
Krahulík-Masozávod Krahulčí a.s.	Krahulčí	532	541	15
Pribina s.r.o.	Přibyslav	450	523	15
Želetavská sýrárna a.s.	Želetava	263	332	15
Madeta a.s. (dříve Jihočeské mlékárny a.s.)	Pelhřimov	267	302	15
Enpeka s.r.o.	Žďár nad Sázavou	272	279	15
Adélka a.s.	Pelhřimov	235	275	15
Tipa a.s.	Třebíč	306	266	15
Jihlavské mlékárny a. s.	Jihlava	256	246	15
Drůbež-Vysočina	Moravské Budějovice	240	245	15

Textilní, oděvní a kožedělný průmysl - OKEČ 17-19

subjekt	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
Pleas a.s.	Havlíčkův Brod, Chotěboř, Polná, Luka nad Jihlavou	1295	1261	18
Alfatex Móda s.r.o.	Pelhřimov, Jihlava, Hořepník, Horní Cerekev	647	646	17
BOS a.s.	Bystřice nad Pernštejnem	351	315	18
Sukno a.s. (v roce 2000 Sukno Textil a.s.)	Humpolec	474	288	17
DUP – družstvo Pelhřimov	Pelhřimov, Pacov, Počátky, Nový Rychnov	256	287	19
Dekora – Jeníček a.s.	Ždírec nad Doubravou	280	286	17
Uniko s.r.o.	Pacov	281	277	19
Faurecia Lecotex a.s., Tábor	Počátky	258	270	17
Vecra s.r.o.	Žďár nad Sázavou	238	233	19
Vývoj, oděvní družstvo v Třešti	Třešť	219	223	18

Dřevozpracující průmysl, výroba nábytku - OKEČ 20

subjekt	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
Dřevozpracující družstvo Lukavec	Lukavec, Humpolec	149	545	20
Kronospan CR s.r.o.	Jihlava	401	462	20
Stora Enso Timber Ždírec s.r.o.	Ždírec nad Doubravou	267	292	20
Sapeli s.r.o.	Polná, Jihlava	256	278	20
Kronodoor s.r.o.	Jihlava	155	165	20
DH Dekor s.r.o.	Humpolec	150	152	20
Setora s.r.o., Semily	Počátky	92	102	20
Finestra s.r.o.	Stará Říše	112	93	20
PF Postforming s.r.o.	Velká Bíteš	20	91	20
Pospíchal truhlářství	Hladov (správní obvod Jihlava)	68	85	20

Papírenský a polygrafický průmysl - OKEČ 21, 22

subjekt	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
Mann + Hummel (CZ) s.r.o.	Nová Ves	294	314	21
Huhtamaki Česká republika a.s.	Přibyslavice	207	261	21
JIP - Cerepa Červená Řečice a.s.	Červená Řečice	172	185	21
Model MB Karton s.r.o.	Moravské Budějovice	151	161	21
EKON družstvo	Jihlava	155	153	22
Tiskárny Havlíčkův Brod a.s.	Havlíčkův Brod	124	134	22
Hartmann - Rico a.s., Veverská Bítýška	Havlíčkův Brod	29	91	21
Orlické papírny a.s., Lanškroun	Skryje (správní obvod Velké Meziříčí)	87	87	21
Štěpanovský a.s.	Moravské Budějovice	53	48	21
SCA Packaging ČR. s.r.o., Jílové u Děčína	Dobronín	37	40	21

Chemický průmysl (vč. zpracování uhlí a ropy a výroby pryžových a plastových výrobků) - OKEČ 23-25

subjekt	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
Pronovia s.r.o.	Velká Bíteš	289	379	25
BTV Plast s.r.o., Jablonec nad Nisou	Havlíčkův Brod	315	262	25
Lisovna plastů s.r.o.	Velké Meziříčí	169	210	25
Alpa s.r.o.	Velké Meziříčí	104	113	24
PKS Mont a.s.	Žďár nad Sázavou	110	109	25
Oldřich Svoboda - SVA	Třebíč	105	108	25
Dafe-Plast s.r.o.	Jihlava, Polná	48	91	25
OSMA – Ostendorf & Mazeta s.r.o.	Komorovice (správní obvod Humpolec)	52	61	25
NovaTech Cz s.r.o.	Náměšť nad Oslavou	31	60	25

Průmysl skla, keramiky, porcelánu (a) a stavebních hmot (b) - OKEČ 26

subjekt	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
Sklo Bohemia a.s.	Světlá nad Sázavou	1595	1697	26a
Jihlavské sklárny Bohemia a.s.	Jihlava, Dobronín, Kněžice	1059	964	26a
ACO Stavební prvky k.s.	Přibyslav	375	448	26b
Caesar Crystal Bohemiae a.s.	Světlá nad Sázavou	195	199	26a
Sklárna Janštejn s.r.o.	Horní Dubenky (správní obvod Jihlava)	181	158	26a
A. Rückl a synové s.r.o., Sklárna Včelnička	Včelnička, Kamenice nad Lipou	168	137	26a
Antonín Málek - Bomaco	Světlá nad Sázavou	102	107	26a
AG Svoboda s.r.o.	Karlov (správní obvod Žďár nad Sázavou)	94	74	26a
Beránek s.r.o.	Škrdlovice, Žďár nad Sázavou	64	64	26a

Hutnictví a kovožpracující průmysl - OKEČ 27, 28

subjekt	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
Tokoz a.s.	Žďár nad Sázavou	668	689	28
Moravské kovárny a.s.	Jihlava	533	579	28
První brněnská strojírna Třebíč	Třebíč	529	544	28
Hettich ČR k.s.	Žďár nad Sázavou	395	416	28
Mars Svatka a.s.	Svatka	373	313	28
Inter Transtech s. r. o.	Bystrice nad Pernštejnem	245	301	28
TKZ Polná s.r.o.	Polná	257	254	28
Slévárna a modelárna Nové Ransko s.r.o.	Ždírec nad Doubravou	223	239	27
ČEZ Energoservis s.r.o., Třebíč	Dukovany, Třebíč, Kramolín	200	221	28
Železářny Štěpánov s.r.o.	Štěpánov nad Svatkou	124	165	27

Všeobecné a dopravní strojírenství - OKEČ 29, 34, 35

subjekt	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
Bosch Diesel s.r.o.	Jihlava	2178	4108	34
Žďas a.s.	Žďár nad Sázavou	3300	3151	29
Motorpal a.s.	Jihlava, Batelov, Jemnice, Telč, H. Brod, V. Meziříčí	2837	2799	34
První brněnská strojírna Velká Bíteš a.s.	Velká Bíteš	902	918	29
Agrostroj Pelhřimov a.s.	Pelhřimov	916	890	29
Uniplet Třebíč a.s.	Třebíč	626	564	29
GCE Autogen s.r.o.	Chotěboř	384	509	29
Kovofiniš KF s.r.o.	Ledeč nad Sázavou	390	396	29
Jihlavan a.s.	Jihlava	328	351	35
Cooper-standard Automotive ČR s.r.o.	Žďár nad Sázavou	227	346	34
Tenez a.s.	Chotěboř, Nová Ves u Chotěboře	339	338	29

Elektrotechnický průmysl včetně výroby zdravotnických a optických přístrojů - OKEČ 30, 31, 32, 33

subjekt	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
Tesla Jihlava a.s.	Jihlava	1220	1096	32
Automotive Lighting s.r.o.	Jihlava	985	1028	31
Kablo Elektro Velké Meziříčí s.r.o.	Velké Meziříčí	625	629	31
Medin a.s.	Nové Město na Moravě	487	510	33
Draka Kabely s.r.o.	Velké Meziříčí	369	420	31
Gama a.s., České Budějovice	Dalečín, Jimramov	364	374	33
DEL a.s.	Žďár nad Sázavou	280	289	31
CEMM s.r.o.	Brtnice	215	207	31
Egston Systém Elektronik s.r.o.	Jemnice	220	205	32
Camona s.r.o.	Chotěboř	156	162	31

Ostatní zpracovatelský průmysl vč. nábytkářského (36a) a zprac. druhotných surovin - OKEČ 36, 37

subjekt	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
Tusculum a.s. Rousínov	Třebíč	678	619	36a
Spojené kartáčovny a.s.	Pelhřimov	534	545	36
Sporten a.s.	Nové Město na Moravě	312	319	36
Síto s.r.o.	Pelhřimov, Horní Cerekev, Vyskytná	278	234	36
Dřevozprac. výrobní družstvo Jaroměřice	Jaroměřice n/Rok., Náměšť n/Osl., Nové Syrovce	230	227	36a
Intea a.s.	Třešť	198	192	36a
Terco Telč Nábytek a.s.	Telč	171	183	36a
Knoflíkářský průmysl a.s.	Žirovnice	161	160	36
IPC plast s.r.o.	Žirovnice	124	140	36
Sona v.d.	Žďár nad Sázavou	128	135	36

Výroba a rozvod elektřiny, plynu, páry a teplé vody, výroba chladu - OKEČ 40

subjekt	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
ČEZ a. s., Praha	Dukovany	1673	1556	40
Jihomoravská energetika a.s., Brno	více obcí	252	302	40
Jihomoravská plynárenská a. s., Brno	více obcí	226	195	40
VČE a.s., Hradec Králové	více obcí	92	91	40
Třebíčská tepelná společnost	Třebíč	53	71	40
Jihočeská energetika a.s., České Budějovice	více obcí	70	68	40
SATT a. s.	více obcí	65	68	40
Jihlavské kotelný spol. s r. o.	Jihlava	56	61	40
Iromez s.r.o.	Pelhřimov	60	58	40
Východočeská plynárenská a. s., H. Králové	více obcí	33	34	40

Pramen: Informační systém o průmyslu, VCRR MU, 2002

Poslední sčítání lidu z roku 2001 zjistilo, že nejvyšší podíl pracujících v průmyslu z celkového počtu pracujících bydlí ve správním obvodu Světlá nad Sázavou, a to 47,9%. Více než 2/5 osob pracujících v průmyslu bylo zjištěno také na území správních obvodů Chotěboř (44,0%), Bystřice nad Pernštejnem (42,5%), Žďár nad Sázavou (40,8%) a Jihlava (40,7%). Naopak nejmenší relativní podíl měla území správních obvodů Náměšť nad Oslavou (29,3%), Havlíčkův Brod (30,1%) a Nové Město na Moravě (32,2%). Analyzovaný ukazatel pro celou ČR činil 31,4%, v kraji Vysočina 38,0%. Z ostatních krajů ČR vyšší podíl zaměstnaných v průmyslu vykázali bydlící pouze v Libereckém (41,2%) a Zlínském kraji (38,9%).

Kraj Vysočina se v roce 2001 vyznačoval vyšší vyjížděnkou obyvatel za prací z obce bydliště než byl celorepublikový průměr. Ten činil 39,6%. V kraji Vysočina podíl vyjíždějících za prací z celkového počtu pracujících dosáhl 44,2%. Vyšší vyjížděnkou za prací než Vysočina se však vyznačovaly kraje Středočeský (56,0%), Zlínský (47,5%) a Pardubický (45,8%). Ve vyjížděnce za prací existují významné regionální rozdíly na území kraje Vysočina. Ve správních obvodech Bystřice nad Pernštejnem a Náměšť nad Oslavou překračuje hranici obce svého bydliště z důvodu zaměstnání více než 60% pracujícího obyvatelstva (v obou případech 61,6%). Poměrně vysoká vyjížděnka za prací (více než 50%) byla zaznamenána také na území

správních obvodů Telč, Nové Město na Moravě a Velké Meziříčí. Nízkou mobilitu pracovních sil vykazoval logicky správní obvod Jihlava (36,7%).

5.3. Průmysl ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností

5.3.1. Havlíčkovobrodsko

Správní obvod Havlíčkův Brod

Základní charakteristika: 56 obcí, 51 443 obyvatel, 25 658 ekonomicky aktivních, 24 180 pracujících, 10 182 vyjíždějících za prací z obce, z toho 7 704 vyjíždějících denně, 11,7 % zaměstnáno v I. sektoru NH, 39,1 % v II. sektoru NH (v **průmyslu 7 385 osob, tj. 30,1 %**), 49,2 % ve III. sektoru NH, 1 610 registrovaných nezaměstnaných, míra registrované nezaměstnanosti 6,3 %, míra nezaměstnanosti žen 8,2 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 15 – 29 let 10,1 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 50 a více let 5,6 %, míra dlouhodobé nezaměstnanosti 1,7 %.

Ve správním obvodu v minulosti působila pouze dvě významnější průmyslová střediska. Kromě Havlíčkova Brodu se jednalo o město Přibyslav. Stejná situace je i v současnosti. Na konci roku 1989 největším zaměstnavatelem v Havlíčkově Brodě byl Pleas (1850 pracovníků). Dalšími brodskými firmami, které lze i z hlediska dnešní klasifikace považovat za velké, byly závody Zetoru Brno (600 pracovníků), Plastimatu Liberec (470 pracovníků) a Motorpalu Jihlava (400 pracovníků). V Přibyslavi byly dva velké průmyslové závody spadající pod Průmysl mléčné výživy Hradec Králové (282 osob) a pod Agrozet Pelhřimov (268 osob).

Tab. 28 Významné subjekty podnikající v průmyslu ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Havlíčkův Brod

subjekt	obec	EPZ2000	EPZ2001	OKEČ
Pleas a.s. Havlíčkův Brod	Havlíčkův Brod	907	902	182300
Pribina s.r.o.	Přibyslav	450	523	155100
ACO Stavební prvky k.s.	Přibyslav	375	448	266100
BTV Plast s.r.o., Jablonec nad Nisou	Havlíčkův Brod	315	262	252400
Zetor a.s., Brno	Havlíčkův Brod	245	234	293100
Motorpal a.s., Jihlava	Havlíčkův Brod	175	157	343000
Tiskárny Havlíčkův Brod a.s.	Havlíčkův Brod	124	134	221100
KKS HB s.r.o.	Havlíčkův Brod	167	128	313000
Vkus, oděvní výrobní družstvo Štoky	Štoky, Havlíčkův Brod	116	112*	182100
Delta pekární a.s. Brno, o.z.	Havlíčkův Brod	118	105	158100

*) EPZ2001 Vkus, oděvní v.d.: Štoky 102, H.Brod.10

Největší zaměstnavatel Havlíčkovobrodského akciová společnost **Pleas** (výrobce pánského, dámského a dětského prádla a oblečení pro volný čas), je nyní součástí nadnárodní společnosti SCHIESSER GROUP AG Švýcarsko. Tato společnost je jedním z největších evropských výrobců prádla a zaujímá vedoucí postavení především na německém trhu. Firma Pleas prošla v minulých letech rozsáhlou rekonstrukcí a modernizací budov a strojového vybavení nejen v hlavním závodě v Havlíčkově Brodě, ale i na detašovaných pracovištích v Polné, Lukách nad Jihlavou, Chotěboři a mimo kraj Vysočina v Čáslavi a Chlumci nad Cidlinou. Na konci roku 2001 Pleas ve všech závodech zaměstnával 1511 osob, na konci roku 2002 se počet pracovníků snížil na 1492. Vedení společnosti chce v roce 2003 udržet zaměstnanost na hranici 1500 pracovníků. Dlouhodobě postrádá především tyto profese: vyučené švadleny, pletáčky a mechaniky šicích a pletacích strojů. Ovládnutí firmy silným

zahraničním partnerem znamenalo výrazný nárůst obratu společnosti. V roce 2001 obrat překročil 1,5 mld. Kč a čistý zisk dosáhl rekordních 57 mil. Kč.

Společnost **Pribina**, známý výrobce sýrů a sýrových specialit, navazuje na tradici Mlékařského a pastevního družstva Příbyslav, založeného v roce 1923. Toto družstvo o rok později již vyrábí tzv. „Příbyslavský camembert“, později známý jako „Hermelín“. Ještě známějším se stal později krém „Pribináček“, vyráběný z čerstvého tvarohu a smetany (od r.1954). Nová historie firmy je psána zejména v souvislosti s kapitálovým vstupem francouzské firmy Bongrain Europe v roce 1993 (tato firma ovládla výrobu sýrů také v Sedlčanech a Hodoníně). Po jejím vstupu byla zahájena rozsáhlá investiční výstavba. V roce 1996 byl dokončen nových zracích sklepů a v r.2001 se rozběhla výroba všech plísňových sýrů v nově postaveném provozu s nejnovější výrobní technologií. Zvýšil se také počet pracovníků a Pribina se tak řadí mezi podniky, které v současnosti zaměstnávají více osob než na konci osmdesátých let. Odbyt je určen hlavně pro tuzemský trh, do zahraničí je vyváženo jen 10% produkce.

Na český trh vstoupila společnost **ACO Stavební prvky** v Příbyslavi v roce 1992. Německá společnost ACO je výrobcem prvků pro stavebnictví s vedoucím postavením ve svém oboru v Evropě. Působí v 28 zemích (výroba ve 12 zemích), zaměstnává 3000 zaměstnanců a obrat celé skupiny přesahuje 500 mil. eur. ACO dosáhlo celosvětově vedoucí postavení v oblasti zpracování polymerického betonu při výrobě systémů odvodnění zpevněných ploch. V roce 1993 ACO realizovalo investice do výrobních objektů v Příbyslavi, především za účelem zvýšení výrobního potenciálu ve zpracování polymerického betonu a nerezových materiálů. Do nových výrobních hal a technologií bylo v Příbyslavi investováno např. jenom v roce 2000 téměř 100 mil. korun. V současnosti zaměstnává ACO Stavební prvky téměř 450 zaměstnanců. Významná část výroby (90%) je exportována do distribučních sítí sesterských společností v Evropě i v zámoří. V roce 2001 obrat společnosti dosáhl 750 mil. Kč.

Havlíckobrodský závod společnosti **BTV Plast** se sídlem v Jablonci nad Nisou se v roce 2002 zařadil mezi průmyslové subjekty s největším nárůstem pracovníků. Ke konci roku 2001 v Havlíčkově Brodě pracovalo 262 osob a o rok později to bylo již 374. Vedení společnosti předpokládá, že v průběhu roku 2003 počet pracovníků v Havlíčkově Brodě mírně poklesne, ale nijak výrazně. Mezi profese dlouhodobě postrádané patří nejen kvalifikovaní nástrojářů a seřizovači vstřikovacích lisů, ale také technologové. Závod v Havlíčkově Brodě se soustřeďuje na zpracování plastických hmot vstřikováním do formy, výrobu plastových dílů pro automobilový průmysl, výrobu odrazových elementů, výrobu autodoplňků a plastových výrobků pro domácnost. Závod v roce 2002 zvýšil tržby o 100 mil. Kč na 284 mil. (odhad). Zisk závodu se v posledních třech letech pohyboval v intervalu 7 – 10 mil. Kč.

Hospodářské výsledky provozovny **Zetoru** a.s. Brno v Havlíčkově Brodě významně ovlivňuje především nepříznivá situace v hlavním závodě v Brně. Potíže s profinancováním výroby měly vliv na snížení zaměstnanosti i v Brodě. Provozovna kromě výroby traktorových dílů se specializuje i na výrobu ocelových konstrukcí a hydraulických lisů. Prakticky celá část výroby je určena na tuzemský trh, zejména pro hlavní závod. Pouze 5 % produkce se vyváží do zahraničí (Rakousko, SRN). Podobně k významnému poklesu počtu pracovníků došlo v havlíckobrodském závodě společnosti **Motorpal** Jihlava. Na konci roku 2001 zde bylo zaměstnáno již pouze 157 pracovníků a předpokládá se, že redukce zaměstnanosti bude pokračovat. Akciová společnost **Tiskárny Havlíčkův Brod** v současné době patří mezi nejvýznamnější výrobce knih v České republice - každý desátý titul na trhu byl vyroben v Havlíčkově Brodě. Již několik knižních titulů z produkce společnosti bylo oceněno v rámci

soutěže "Nejkrásnější kniha roku". Tiskárny se vyznačují stabilním počtem pracovníků a růstem obrátu (již 150 mil. Kč). Jde o ziskovou společnost, která vyplácí akcionářům pravidelně dividendy (v roce 2000 na jednu akcii bylo vyplaceno 100 Kč a v roce 2001 dokonce 108 Kč). Na další společnost **KKS HB** (dříve Kabelové a konektorové systémy) byl v prosinci 2002 prohlášen konkurs. Firma se zabývala výrobou a montáží kabelových svazků a výrobou kabelové konfekce pro automobilový průmysl. Jejím výhradním vlastníkem byla nizozemská firma Cable and connectors systems B.V. z Venlo. Na konci roku 2000 zaměstnávala v Havlíčkově Brodě 167 pracovníků, o rok později 128 pracovníků. Nizozemský vlastník však výrobu v Havlíčkově Brodě ukončil ke konci roku 2002. Poslední firmou v Havlíčkově Brodě s více než 100 zaměstnanci je místní pekárna, která byla začleněna jako odštěpný závod do velkého pekárenského podniku **Delta pekárny** se sídlem v Brně.

Více než 100 zaměstnanců vykazuje také **Vkus, oděvní výrobní družstvo Štoky**, které na konci roku 2001 zaměstnávalo 158 pracovníků v provozovnách Štoky, Havlíčkův Brod a Chotěboř. Ve výše uvedené tabulce je však pro toto družstvo uveden počet pracovníků 112, neboť chotěbořská provozovna patří do jiného správního obvodu. Výroba družstva se orientuje na výrobu pracovních oděvů určených převážně pro domácí trh. V roce 2001 export činil jen 8,3 % výroby (SRN, Skandinávie).

Vývoj zaměstnanosti v roce 2002: Nejvyšší nárůst v počtu pracovníků vykazala společnost BTV Plast a to o více než 100 (z 262 na 369 osob). Mezi firmy s větším přírůstkem pracovníků patří také přibyslavská komanditní společnost ACO Stavební prvky. Na druhé straně byla ukončena výroba ve firmě Kabelové a konektorové systémy v Havlíčkově Brodě, která ještě na konci roku 2001 zaměstnávala 120 pracovníků. Výrazně se snížil stav zaměstnanců také v mlékárenské firmě Pribina Přibyslav (z 523 na 422) a v havlíčkobrodském závodě Zetoru Brno (z 234 na 179). Z žebříčku Top 10 vypadl závod společnosti Delta pekárny v Havlíčkově Brodě (počet pracovníků se snížil ze 105 na 81). Co se týče aktuální nabídky volných pracovních míst ve správním obvodu, největší počet uvádí společnost Pleas (38 míst).

Správní obvod **Chotěboř**

Základní charakteristika: 31 obcí, 22 347 obyvatel, 10 752 ekonomicky aktivních, 10 080 pracujících, 4 678 vyjíždějících za prací z obce, z toho 3 712 vyjíždějících denně, 12,4 % zaměstnáno v I. sektoru NH, 51,6 % v II. sektoru NH (v **průmyslu 4 470 osob, tj. 44,0 %**), 36,1 % ve III. sektoru NH, 713 registrovaných nezaměstnaných, míra registrované nezaměstnanosti 6,6 %, míra nezaměstnanosti žen 9,7 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 15 – 29 let 10,6 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 50 a více let 6,1 %, míra dlouhodobé nezaměstnanosti 2,6 %.

Na konci osmdesátých let daleko největším průmyslovým zaměstnavatelem regionu byly Strojírny Chotěboř, které v samotné Chotěboři zaměstnávaly více 2 350 osob, kromě toho v provozu Nové Ransko ve Ždírci nad Doubravou pracovalo 280 osob a v provozu Staré Ransko, které bylo součástí obce Křížová (dnes Krucemburk) dalších 165 osob. Mezi průmyslové subjekty s více než 250 zaměstnanci patřila také provozovna Bytexu Vratislavice nad Nisou ve Ždírci nad Doubravou (390 pracovníků) a nábytkářského podniku Interiér Praha v Chotěboři (290 pracovníků). Křížová byla významnou průmyslovou obcí, neboť kromě Strojíren v ní byly lokalizovány tři další závody se 100 a více pracovníky, a to textilní Stap Vilémov, obuvnický Svit Gottwaldov (v Křížové měl koželuznu) a Východočeské dřevařské

závody Trutnov (v Křížové byla lokalizována truhlárna). Pila ve Ždírci nad Doubravou stejného dřevařského podniku však byla významnější (na konci roku 1989 měla asi 230 pracovníků).

Tab. 29 Významné subjekty podnikající v průmyslu ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Chotěboř

subjekt	obec	EPZ2000	EPZ2001	OKEČ
GCE Autogen s.r.o.	Chotěboř	384	509	291300
TENEZ a.s.	Chotěboř	347	333	295300
Stora Enso Timber Ždírec s.r.o.	Ždírec nad Doubravou	269	292	201000
Dekora – Jeníček a.s.	Ždírec nad Doubravou	279	286	172000
Nápojová technika a.s.	Chotěboř	299	281	292400
Slévárna a modelárna Nové Ransko s.r.o.	Ždírec nad Doubravou	219	239	275000
Chotěbořské strojírny služby a.s.	Chotěboř	194	169	292400
CAMONA s.r.o.	Chotěboř	129	162	316100
D & S společnost s.r.o.	Ždírec nad Doubravou	156	136	295300
Fenoplast s.r.o.	Chotěboř	120	121	287500

V květnu 1992 v rámci privatizačního projektu se Chotěbořské strojírny s.p. rozdělily na samostatné právní subjekty. V současné době se nazývají GCE Autogen, TENEZ, NATE, Chotěbořské strojírny služby a INCO. Největším průmyslovým subjektem na Chotěbořsku je společnost **GCE Autogen**. Její výroba je spojena s kovoobráběním a vyrábí především zařízení pro průmyslové a medicínální použití technických plynů, zařízení na svařování, pájení, kyslíkové pálení oceli, armatury na technické plyny. Výroba autogenních výrobků a zařízení pro medicínální použití plynů byla zahájena v Chotěboři již v roce 1936. V rámci privatizace v roce 1992 získala uvedenou výrobu švédská společnost GCE Gas Control Equipment Malmö, a nová chotěbořská firma se tak stala součástí skupiny GCE Group, jejímiž členy jsou firmy z dalších sedmi zemí. Obrat společnosti CGE Autogen v roce 2001 dosáhl 720 mil. Kč (v roce 1998 činil 500 mil.Kč). Vedení společnosti odhaduje, že v roce 2002 obrat společnosti vzrostl na 824 mil. Kč při zisku téměř 30 mil. Kč. Jde o dynamickou průmyslovou firmu; nárůst obratu je doprovázen i nárůstem počtu pracovníků. Předpokládá se, že i na konci roku 2003 se počet pracovníků bude pohybovat okolo 500. Do zahraničí je vyváženo 80% produkce, vesměs do evropských zemí. Firma je připravena na vstup do EU, neboť již v roce 2000 byla certifikována i podle směrnic EU.

Firma **TENEZ** je další nástupnickou společností Chotěbořských strojíren. Základy firmy sahají do počátku padesátých let. Tradičním výrobním programem byly především mlékárenské stroje a zařízení, jež TENEZ dodnes vyrábí. Firma dodává rovněž nádoby na mycí roztoky, neutralizační nádrže, zařízení a nádrže pro ekologické provozy a další výrobky dle požadavku zákazníků. Kromě toho pro potřeby chemického a farmaceutického průmyslu vyrábí nerezové i smaltované míchané aparáty s dvojitým pláštěm umožňující ohřev nebo chlazení zpracovávané látky, dále pak zásobníky a filtry. Dalším oborem činnosti je výroba rozebíratelných deskových výměníků tepla. Kromě Chotěboře má firma lokalizovanou výrobní halu v nedaleké Nové Vsi (svařování, kovoobrábění). V roce 2001 vykázala obrat ve výši 364 mil.Kč a čistý zisk dosahoval 7 mil.Kč. Do zahraničí směřuje asi polovina produkce firmy.

Společnost **NATE** (dříve Nápojová technika) je dodavatelem kompletních pivovarů, lihovarů, nealko provozů a jiných potravinářských technologických celků. Výrobní program je zaměřen zejména na výrobu kompletních linek na mytí a plnění lahví. Technologické celky se uplatňují velmi dobře na zahraničních trzích (75% výroby). Vedle dodávek do evropských

zemí byly linky dodány i do některých zemí Asie (zejména Čína), Afriky a Jižní Ameriky. Obrat společnosti v roce 2001 překročil hranici 300 mil. Kč (309,7) a o rok později podle předběžných údajů (neauditovaných) dokonce hranici 400 mil. Kč (424,9). Společnost je v posledních letech zisková (v roce 2001 zisk činil 11,9 mil. Kč a odhad pro rok 2002 činí 7,3 mil. Kč). Na konci roku 2002 společnost zaměstnávala 282 pracovníků a vedení předpokládá, že v průběhu roku následujícího dojde k jejich minimální redukci (asi o 10 osob). Společnost však dlouhodobě postrádá kvalifikované kovoobraběče. Z hlediska obratu i počtu pracovníků je menší společnost **Chotěbořské strojírní služby**. Výrobní aktivity této firmy jsou orientovány především na výrobu nástrojů pro stříhání, tažení a ohýbání plechu, forem na pryž a tlakové lití kovů i plastu a zápusťků na kování železných kovů. Společnost vyrábí také některé prototypy strojů a zařízení podle dodané dokumentace. Obrat společnosti má v posledních letech rostoucí tendenci (v roce 2001 činil 142 mil.Kč), totéž lze konstatovat i v případě zisku. Zaměření poslední nástupnické společnosti Chotěbořských strojíren v Chotěboři je na rozdíl od předchozích odlišné. Společnost **INCO** nepatří mezi průmyslové subjekty, ale je tvůrcem a dodavatelem informačního systému řízení především pro výrobní společnosti. Orientuje se na vývoj a implementaci aplikačního softwaru a implementaci technologie čárových kódů. Firma zaměstnává 25 osob.

V Chotěboři působí ještě dvě průmyslové firmy, ve kterých na konci roku pracovalo více než 100 zaměstnanců. Jedná se o firmu **Camona**, zabývající se kompletací elektrotechnických a elektrických komponentů pro automobilový a elektrotechnický průmysl. Společnost zahájila svoji činnost v roce 1996. Druhá firma, známá svým drátěným programem, podnikající nyní pod názvem **Feroplast**, má delší tradici. Ta sahá až do roku 1978, kdy původně nábytkářská firma Interiér Praha zahájila v Chotěboři výrobu drátěného programu pro svoji potřebu. Kromě drátěných doplňků do domácnosti vyrábí také firemní stojany. Obrat Fenoplastu v roce 2001 překročil hranici 100 mil. Kč. Export reprezentuje asi 50% produkce a směřuje především do SRN, Belgie a Nizozemí. Na konci roku 2002 hranici 100 zaměstnanců překročilo i detašované chotěbořské pracoviště společnosti Pleas (105 pracovníků).

Ve Žďirci nad Doubravou působí 4 firmy, které na konci roku 2001 patřily do žebříčku Top 10 průmyslu „chotěbořského malého okresu“. Podle počtu zaměstnanců je ve Žďirci největší dřevozpracující firma **Stora Enso Timber**. Ta v letošním roce změnila svůj název, a na veřejnosti je spíše známá jako žďírský provoz rakouské firmy Holzindustrie Schweighofer. Ta se však letos stala součástí nadnárodní firmy s převahou švédského kapitálu Stora Enso Timber AG a uvedená skutečnost se promítla i do názvu společnosti ve Žďirci, která patří mezi největší tuzemské pilařské závody. V roce 2001 se zvýšil počet pracovníků na téměř 300 a předstihla tak nyní druhou největší společnost **Dekora-Jeniček**. Textilní firma, která byla v nedávné minulosti součástí vřatislavického Bytexu, se nadále zaměřuje na výrobu nábytkových tkanin a kusového textilu (přehozů) a snímatelných přetahů na sedací nábytek. Patří mezi největší výrobce nábytkových látek v ČR. Obrat společnosti v posledních letech narostl a v roce 2000 již překročil hodnotu 800 mil.Kč. Jde o významnou exportní společnost (75% výroby), uplatňující se s výrobky i mimo Evropu, se slušnými hospodářskými výsledky. Např.ze zisku 4,8 mil.Kč v roce 2001 byla v loňském roce vyplácena dividenda 65 Kč na 1 akcii. Hranici velkého průmyslového podniku (250 pracovníků) se blíží také **Slévárna a modelárna Nové Ransko** (v minulosti součást Chotěbořských strojíren). Zabývá se výrobou odlitků ze šedých litin, ze slitin hliníku a mědi do pískových forem, ze slitin hliníku do kokil, výrobou modelových zařízení kovových, dřevěných a plastových, výrobou kovových forem a tepelným zpracováním hliníkových odlitků. Polovina výroby je exportována především do SRN, Rakouska a Švýcarska. Další žďírská firma **D&S**, na rozdíl od předchozích nenavazuje na výrobu z konce osmdesátých let, ale byla založena až v roce

1991. Hlavní náplň práce tvořily montážní práce a vyšší dodávky v potravinářském průmyslu. Později byla založena také stavební divize, která realizuje zakázky v oblasti výstavby rodinných domů a průmyslových budov střední velikosti. Více než 60% zakázek je vyváženo do zahraničí, převážně do Ruska. Obrat společnosti se v posledních letech pohybuje okolo 200 mil.Kč.

Poslední dvě průmyslové firmy s více než 100 pracovníky působí v Krucemburku. Společnost **Elasta-Vestil** vyrábí pružné a pevné stuhy a popruhy, šle, opasky, čelenky a nátepníky. Pružné stuhy se v Krucemburku vyrábí již od roku 1896. O výrobky byl v minulosti velký zájem v zahraničí, a také v současnosti je až 80% výroby vyváženo prakticky do celého světa. Prodej vyrobeného zboží má vzrůstající trend, ale ještě nedosahuje hranici 100 mil.Kč. Další firma **BeHo**, provozovna Staré Ransko, vznikla také privatizací části Chotěbořských strojíren koncem roku 1992. Svou orientací navazuje na více jak stoletou tradici výroby potravinářských strojů ve Starém Ransku, kde působí v různých obměnách od roku 1872. Výroba je zaměřena nadále na potravinářské stroje (vkladače a vykladače lahví, dopravníky přepravek, myčky přepravek, zmáselňovače a průmyslové odstředivky). Kromě toho se zabývá i jinou zakázkovou strojírenskou výrobou. V roce 2000 zaměstnávala více než 100 pracovníků také firma **Koželužna Krucemburk**. Její výrobní program je zaměřen na koželužství, semišové činění a barvení kůží. Obrat společnosti dosahuje 200 mil.Kč. Na konci roku 2001 počet pracovníků činil 103.

Vývoj zaměstnanosti v roce 2002: Situace v případě přijímání a uvolňování pracovníků byla u největších průmyslových zaměstnavatelů správního obvodu stabilní. K největšímu pohybu došlo v průmyslových firmách podnikajících ve Žďirci nad Doubravou v dřevozpracující firmě Stora Enso Timber se zvýšil počet pracovníků o 15, takže tato společnost zaměstnává více než 300 osob (307). Textilní společnost Dekora-Jeníček vykázala ke konci roku 2002 méně zaměstnanců (271) než v roce předchozím (286). Podobný pokles v počtu pracovníků byl zaznamenán u strojírenské firmy D & S společnost (ze 136 na 117). Žádná průmyslová firma v současnosti nesignalizuje větší počet vytvořených nových pracovních míst.

Správní obvod **Světlá nad Sázavou**

Základní charakteristika: 32 obcí, 20 848 obyvatel, 10 423 ekonomicky aktivních, 9 886 pracujících, 4 400 vyjíždějících za prací z obce, z toho 3 311 vyjíždějících denně, 8,9 % zaměstnáno v I. sektoru NH, 54,6 % v II. sektoru NH (**v průmyslu 4 769 osob, tj. 47,9 %**), 36,4 % ve III. sektoru NH, 642 registrovaných nezaměstnaných, míra registrované nezaměstnanosti 6,2 %, míra nezaměstnanosti žen 8,3 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 15 – 29 let 9,2 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 50 a více let 6,6 %, míra dlouhodobé nezaměstnanosti 1,8 %.

V minulosti dvěma rozhodujícími průmyslovými podniky na území správního obvodu byly sklářský Bohemia Poděbrady (ke konci roku 1989 na ředitelství a v provozech ve Světlé nad Sázavou 2 153 pracovníků) a strojírenský Kovofiniš Ledec nad Sázavou (2 100 pracovníků). Více než 250 zaměstnanců měl již jenom provoz PALu Praha – Kbely ve Světlé (263).

Tab. 30 Významné subjekty podnikající v průmyslu ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Světlá nad Sázavou

subjekt	obec	EPZ2000	EPZ2001	OKEČ
Sklo Bohemia, a.s.	Světlá nad Sázavou	1595	1697	261320
Kovofiniš KF s.r.o.	Ledeč nad Sázavou	390	396	295690
Caesar Crystal Bohemiae a.s.	Světlá nad Sázavou	195	199	261310
Lecom Ledec a.s.	Ledeč nad Sázavou	124	115	292000
APS, Světlá nad Sázavou a.s.	Světlá nad Sázavou	127	113	316100
Galatek a.s.	Ledeč nad Sázavou	111	113	292400
Aqacomp Hard s.r.o.	Ledeč nad Sázavou	109	109	295000
Antonín Málek - Bomaco	Světlá nad Sázavou	102	107	261000
Ornela a.s., Zásada	Ledeč nad Sázavou	62	94	366100
Schäfer – Sudex s.r.o.	Ledeč nad Sázavou	103	91	287100

Počátky zušlechtování skla na Světelsku se datují rokem 1861, kdy vídeňský obchodník se sklem, Josef Schreiber, založil v Josefodole (součást Světlé nad Sázavou) první větší brusírnou. Tato manufaktura byla zásobována sklem z okolních hutí a již po deseti letech zaměstnávala asi 80 lidí. Společnost **Sklo Bohemia** na tuto bohatou tradici navazuje a dále ji rozvíjí. Základní kámen výrobního areálu byl položen v roce 1967 a již za tři roky byl zahájen zkušební provoz hutí. Celá stavba byla ukončena v roce 1973. V roce 1994 se závod ve Světlé vyčlenil z podniku Skláreny Bohemia Poděbrady a vznikla společnost Sklo Bohemia. Výrobní program firmy zahrnuje stovky druhů domácenského a nápojového skla vyráběného ručně i automaticky. Velká pozornost je věnována tradiční ruční výrobě a klasickému broušení, největší dynamika je však dosahována v rozvoji automatických výrob. Celkem 80% produkce společnosti je určeno na vývoz, a to do USA, Velké Británie, Španělska, Itálie a Japonska. Export zajišťuje a.s. Bohemia Crystalex Trading. Obrat společnosti byl v roce 2000 poprvé vyšší než 1 mld. Kč. Firma zaznamenala v letech 1997 a 1998 poměrně vysokou ztrátu. V ostatních letech po roce 1989 byla zisková. Na rozdíl od jiných velkých skláren pokles počtu pracovníků nebyl vysoký (asi o pětinu). K počtu více než 1600 pracovníků je však třeba připočítat dalších 200 zaměstnaných ve společnosti **Caesar Crystal Bohemiae**, která vznikla v roce 1994. Šlo o bývalý provoz světelského závodu Skláren Bohemia Poděbrady v Josefodole. Nová společnost pokračuje ve výrobě přejímaného užitkového a uměleckého skla z olovnatého křišťálu. Obrat společnosti činí okolo 120 mil. Kč a na export je určeno 70% produkce.

Daleko větší redukce pracovníků než ve sklárnách byla zaznamenána ve druhé největší firmě tohoto správního obvodu, a to společnosti Kovofiniš. Nástupnická organizace **Kovofiniš KF** zaměstnávala na konci roku 2001 necelých 400 pracovníků (na konci roku 2002 to bylo 388 osob). Se stejným počtem pracovníků počítá i v příštích letech. Dlouhodobě postrádá zejména profese svářeč kovů a obráběč kovů (horizontkář). Firma se zabývá především kompletní realizací provozů povrchových úprav a zakázkovou strojní výrobou. Maximálního obratu podnik dosáhl v roce 2001, a to 310,3 mil. Kč. Stejnou skutečnost lze konstatovat i v případě čistého zisku (31,2 mil. Kč). Vedení společnosti však odhaduje, že obrat společnosti v roce 2002 klesl pod hranici 250 mil. Kč a čistý zisk bude také nižší (asi 5 mil. Kč). Firma Kovofiniš KF je kapitálově propojena s další strojírenskou firmou **Strojírny Aquacomp Hard**. Společnost se zaměřuje na projekci, výrobu, montáž a prodej zařízení pro zneškodňování odpadních vod, galvanizoven, mořicích, fosfátovacích a kataforetických linek. Obrat společnosti se v posledních dvou letech pohyboval na hranici 150 mil. Kč. Firmu lze zařadit mezi dynamické průmyslové podniky regionu, neboť v roce 2003 bude podstatně rozšiřovat výrobu. Nasmlouvány jsou dodávky technologií do Ruska (90 mil. Kč), především chromovací linka pro hutě v Magnitogorsku. Významná je i zakázka (zařízení na úpravu

vody) za 30 mil. Kč do kolínské průmyslové zóny pro japonskou společnost Takenaka. Další strojírenská firma **Lecom Leděč** vyrábí zařízení pro galvanické provozy, předúpravu povrchů, chemické úpravárenské provozy a zneškodňovací stanice. Obrat společnosti i počet pracovníků (více než 100) je obdobný jako v případě předchozí firmy. Poslední společnost zaměřená na výrobu a prodej zařízení pro povrchové úpravy strojírenských výrobků byla původně založena v roce 1990, jako veřejná obchodní společnost pod názvem Galatek Technik. Nyní působí pod názvem **Galatek**, a.s. Od svého založení se společnost zaměřila na poskytování služeb v oboru technologií a zařízení pro povrchové úpravy a zabezpečení ekologie. V úplných začátcích společnost poskytovala především poradenské a projekční služby. Později na základě obchodních výsledků a požadavků zákazníků společnost začala řešit zakázky komplexně, včetně výrobních, montážních a servisních služeb. Obrat společnosti v roce 2001 dosahoval téměř 240 mil. Kč.

Zaměření posledních dvou ledečských firem patřících do žebříčku TOP 10 průmyslu správního obvodu Světlá je již jiné. Společnost **Ornela** se sídlem v obci Zásada u Jablonce nad Nisou se ve svém provozu v Ledči nad Sázavou zaměřuje na výrobu bižuterních polotovarů. Počet pracovníků se na konci roku 2001 blížil hranici 100 osob. Obdobný počet pracovníků má i firma **Schäfer – Sudex**, která vznikla v roce 1994 jako joint-venture za účasti německé společnosti Schäfer Werke KG Stahl. Firma podniká v oboru výroby a oprav nerezových sudů KEG pro pivo a nealko nápoje a technické kapaliny. Více než 90% produkce je exportováno do Německa. Obrat společnosti je vzhledem k počtu pracovníků vysoký (v roce 2000 byl poprvé vyšší než 0,5 mld. Kč).

Další významné průmyslové firmy působí ještě ve Světlé nad Sázavou. Jde především o firmu **APS Světlá nad Sázavou** specializující se na výrobu autopříslušenství (stěrací soupravy nákladních automobilů), stejnosměrných stěračových motorů a spínací techniky. Jde o novou firmu, která byla založena teprve v roce 1998. Firma **Antonín Málek – Bomaco** ve Světlé (založená fyzickou osobou) se zabývá výrobou a broušením skla. V roce 2001 společnost zaměstnávala více než 100 pracovníků.

Společnost **Granit Lipnice** se sídlem v Dolním Městě na konci roku 2001 zaměstnávala 92 pracovníků v okrese Havlíčkův Brod, ale mezi deset největších firem ve správním obvodu Světlá nad Sázavou nepatřila, neboť část pracovníků byla zaměstnána v sousedním správním obvodu Havlíčkův Brod. Zde v Lipnici těží žulu, která je zpracovávána v provozu ušlechtilé kamenické výroby v Dolním Městě. Kromě toho firma působí také v oblasti Teplíc nad Metují, takže celá firma zaměstnává více než 150 osob. Stoprocentním vlastníkem firmy Granit je švýcarská společnost Petrules Verwaltungs AG. Významnou část výroby, téměř 70%, je exportována na zahraniční trhy.

Vývoj zaměstnanosti v roce 2002: Největší snížení počtu zaměstnanců vykázala firma Sklo Bohemia. Ta na konci roku 2002 zaměstnávala 1640 osob, tedy o 57 méně v roce předchozím. Výrazně se snížil počet zaměstnanců v provozovně společnosti Ornela v Ledči nad Sázavou, a to z 94 na 36. Naopak větší přírůstek pracovníků byl zaznamenán ve firmě Antonín Málek Bomaco ve Světlé (ze 107 na 126). V současnosti jedinou průmyslovou firmou očekávající nárůst pracovníků je společnost Granit Lipnice, která vytvořila 22 volných pracovních míst.

5.3.2. Jihlavsko

Správní obvod Jihlava

Základní charakteristika: 79 obcí, 96 444 obyvatel, 50 073 ekonomicky aktivních, 47 221 pracujících, 17 246 vyjíždějících za prací z obce, z toho 14 217 vyjíždějících denně, 6,0 % zaměstnáno v I. sektoru NH, 50,0 % v II. sektoru NH (v **průmyslu 19 025 osob, tj. 40,7 %**), 44,0 % ve III. sektoru NH, 3 115 registrovaných nezaměstnaných, míra registrované nezaměstnanosti 6,2 %, míra nezaměstnanosti žen 7,6 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 15 – 29 let 9,6 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 50 a více let 5,4 %, míra dlouhodobé nezaměstnanosti 1,9 %.

Středisko kraje Vysočina, padesátitisícové město Jihlava, ležící po obou stranách bývalé zemské hranice mezi Čechami a Moravou, je nejstarším horním městem v českých zemích. Třebaže první novodobé továrny vznikly v Jihlavě již v roce 1815, byly to jen pokusy o skutečné průmyslové podniky, které neměly dlouhého trvání. Dá se říci, že moderní průmyslová výroba se zásadně uplatňuje až v druhé polovině 19. století. První větší továrny byly soukenické závody (navazuje se na manufakturní výrobu), ale největším podnikem v Jihlavě se stala státní tabáková továrna. Ta se do města dostala v roce 1851, kdy sem byla přeložena z Louky u Znojma (v roce 1862 zaměstnávala 2400 osob). Postupně v Jihlavě vzniká řada dalších průmyslových podniků, které zásadním způsobem ovlivnily ekonomiku města. Mezi ně patřil nový pivovar, škrobárna, lihovar, továrna na kůže, obuvnický podnik, velká parní pila, sirkárna, sklárna v Antonínově Dole (založena již v roce 1845) atd. Důležité místo měly i menší textilní závody navazující na tradiční soukenictví, jako byly třeba pletářské továrny nebo tkalcovny a továrny na vlněné zboží. Hospodářský rozvoj města souvisel především s výstavbou železnic. Strojírenství bylo v Jihlavě zastoupeno velmi sporadicky, významnější strojírenské závody se objevují až po první světové válce, a to Kotva (založena 1920) a pilníkárna Ajax (1921).

Po druhé světové válce se podstatně mění výrobní základna města budováním nových velkých strojírenských a kovozpracujících závodů jako byl už v roce 1946 Pal (od roku 1950 pod názvem Motorpal), v roce 1952 Jihlavan, či Kovolit (později Moravské kovárny). Zásadní změnou procházel i tradiční textilní průmysl, když v roce 1948 se sloučilo 18 menších pletáren v národní podnik Pletářské závody (později Modeta). V roce 1958 vznikl v objektu bývalé „tabačky“ podnik Tesla, který přivedl do Jihlavy elektrotechnickou výrobu. Zásadní proměnu prodělal i starý dřevařský provoz v místní části Bedřichov, který se změnil po roce 1960 v mohutný komplex na výrobu dřevotřísky (součást Jihomoravských dřevařských závodů se sídlem v Brně). Po dobudování nové velkokapacitní linky na dřevotřískové desky v roce 1982 se stal jihlavský závod jedním z největších dřevozpracujících provozů u nás. Na konci roku 1989 bylo pořadí největších průmyslových zaměstnavatelů v Jihlavě následující: Motorpal (v Jihlavě zaměstnával 2676 pracovníků), Tesla (1958), Jihlavan (1572), Modeta (1460), Jihomoravské dřevařské závody (1349), Kovolit (788) a Sklárný Bohemia (424 pracovníků). Na území dnešního správního obvodu obce s rozšířenou působností Jihlava měl Motorpal pobočný závod v Batelově a Sklárný Bohemia v Dobroníně

Nové společenské a ekonomické poměry v ČR po listopadu 1989 významně ovlivnily strukturu zaměstnanosti také v Jihlavě. V roce 1990 začalo docházet k uvolňování pracovníků v největších průmyslových podnicích. V té době se jednalo především o technicko-hospodářské pracovníky. Avšak ještě v době sčítání lidu v roce 1991 (3. března) vytvářel nejvíce pracovních příležitostí nadále sekundární sektor ekonomiky (50,2% z obsazených

pracovních míst). V průmyslu bylo zaměstnáno 13,3 tis. a ve stavebnictví 3,7 tis. osob. Na zemědělství, lesnictví a vodní hospodářství připadalo 3,5 % pracovníků a na terciární sektor zbylých 46,3%.

V zásadě lze konstatovat, že privatizace největších průmyslových podniků v Jihlavě, až na některé výjimky (např. Modeta, Sklářny Bohemia), se celkem zdařila. Ve srovnání s jinými významnějšími středisky osídlení na Vysočině zde vstoupil do průmyslu v daleko větším rozsahu zahraniční kapitál. V případě Jihlavských dřevařských závodů (dříve Jihomoravských), Pivovaru a sodovkáren Jihlava a Moravských kováren se jednalo o kapitál rakouský, v případě Jihlavských skláren Bohemia o kapitál USA a prostřednictvím Motorpalu o kapitál německý. Do Jihlavy směřovaly také přímé zahraniční investice italské firmy Magnetti Marelli. Nejen z hlediska velikosti investic, ale také z hlediska počtu nově vytvořených pracovních míst je nejdůležitějším zahraničním investorem v Jihlavě firma Robert Bosch GmbH. Společnost založená ve Stuttgartu roku 1886 Robertem Boschem je dnes jednou z největších německých firem. Celé uskupení čítající kolem 250 dceřinných společností v padesáti zemích světa zaměstnávalo na konci roku 2000 téměř 200 tis. pracovníků (z toho více než polovinu mimo Německo) a jeho tržby dosáhly 61,7 miliard DM.

Tab. 31 Významné subjekty podnikající v průmyslu ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Jihlava

Subjekt	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
Bosch Diesel s.r.o.	Jihlava	2178	4108	343000
Motorpal a.s., Jihlava	Jihlava, Batelov	1650	1612*	343000
Kostecké uzeniny a.s.	Kostelec	1394	1446	151300
Tesla Jihlava a.s.	Jihlava	1220	1096	321000
Automotive Lighting s.r.o.	Jihlava	985	1028	316100
Jihlavské sklárny Bohemia a.s.	Jihlava, Dobronín, Kněžice	1059	964*	261300
Moravské kovárny a.s.	Jihlava	533	579	284000
Kronospan CR s.r.o.	Jihlava	401	462	202000
Jihlavan a.s.	Jihlava	328	351	353000
Pleas a.s., Havlíčkův Brod	Polná, Luka nad Jihlavou	283	288*	182300

*) EPZ2001 Motorpal: Jihlava 1282, Batelov 330; Jihlavské sklárny B.: Jihlava 611, Dobronín 203, Kněžice (Brodce) 150; Pleas: Polná 188, Luka/J. 100.

Firma **Bosch Diesel, s.r.o.** byla v Jihlavě založena již v roce 1993. Partnerem německého koncernu se stal Motorpal, jihlavský výrobce systémů a komponentů pro vstřikování paliva dieselových motorů, v jehož areálu byla pro společný podnik postavena nová hala (nyní závod I). Motorpal vložil do společného podniku pozemek a rozestavěnou halu a Bosch technologii, stroje a dokončil stavbu této haly. Většinový podíl (76%) držel v nové společnosti podnik Robert Bosch GmbH, který v roce 1996 odkoupil menšinový podíl tuzemského partnera. Následovala postupná expanze firmy, které brzy přestaly stačit původní prostory v areálu Motorpalu. V roce 1998 došlo ke sloučení s výrobcem autozámků Bomoro (Rožnov pod Radhoštěm), který se stal odštěpným závodem Bosch Diesel a byla zahájena výstavba nové výrobní haly v jihlavské čtvrti Pávov, která měla sloužit především divizi výroby světel. Ta se však v rámci celé skupiny Bosch v roce 1999 vydělila a stala se součástí nové společnosti Automotive Lighting. Na sklonku roku 1999 se vedení Bosch Diesel rozhodlo postavit v Pávově další halu pro výrobu, která byla dočasně umístěna do pronajatých prostor bývalého závodu Alfatex v lokalitě Na dolech (závod II)

Významný zlom znamenal rok 2001, kdy mateřská společnost pod vlivem rostoucí poptávky po automobilech s dieselovými motory rozhodla výrazně rozšířit svoji dceřinnou firmu v Jihlavě a investovat 4,5 mld. Kč. Bosch Diesel na začátku roku 2001 uvedl v Pávově na

ploše 33 000 metrů čtverečních do provozu nový závod (závod III) na výrobu vysokotlakých čerpadel a na konci roku zde dokončil výstavbu druhé haly pro stejnou výrobu, ale o polovičních rozměrech. Během téhož roku také koupil výrobní halu Na dolech (nyní montáž balících strojů), kterou měl jen v pronájmu a ve třech lokalitách tak v Jihlavě disponuje výrobní plochou asi 80 000 metrů čtverečních. Dynamiku firmy dokládají také ekonomické údaje, v roce 2001 zaznamenala více než dvojnásobné zvýšení obrátu z 3,5 mld. na 9,7 mld. Kč (odhad pro rok 2002 činí 11,1 mld. Kč při více než dvou miliardovém zisku) a počet zaměstnanců stoupl z 2 573 na 4 047 (na konci roku 2002 firma v Jihlavě zaměstnávala 4 451 osob). Při průzkumu na konci roku 2002 společnost uvedla, že z potřebných profesí se jí v Jihlavě nedostávají konstruktéři a technologové, absolventi strojních fakult. Od roku 1993 do konce roku 2001 vložil Bosch Diesel do koupě pozemků, výstavby, nákupu technologií atd. 10,5 mld. Kč.

V rámci jednoho z největších investičních projektů roku 2001 v České republice, na který firma obdržela úlevu na dani z příjmů a osvobození od dovozního cla, se Bosch Diesel zavázal investovat do konce roku 2003 dalších osm a půl miliardy korun. Investice by měla směřovat hlavně do rozšíření výroby vysokotlakých čerpadel Common Rail, které společně se vstřikovacími zařízeními do dieselových motorů a balícími stroji pro potravinářský a farmaceutický průmysl tvoří hlavní výrobní program společnosti.

Další dynamicky rostoucí společností se zahraničním majitelem je **Automotive Lighting s.r.o.**, která vznikla teprve nedávno jako součást joint venture firem Robert Bosch a Magneti Marelli (spojení jejich divizí zabývajících se výrobou automobilové osvětlovací techniky). Při založení nové společnosti v roce 1999 měli oba investoři poloviční podíl, ovšem o rok později italská Magneti Marelli ovládaná Fiatem převzala největšího evropského výrobce zadních automobilových světel Seima Group a začlenila jej do společného podniku s Boschem, kde po dohodě zvýšila svůj podíl na 75%. Uskupení Automotive Lighting Holding GmbH sídlící nyní v Innsbrucku ke konci roku 2000 zaměstnávalo na 8,2 tisíce pracovníků a zařadilo se mezi rozhodující výrobce automobilové osvětlovací techniky. Veškerá produkce jihlavského závodu jde na export. Přední a boční světla tvořící hlavní náplň výrobního programu jsou určena především pro Daimler Benz, BMW a Porsche. Přes celosvětové oslabení poptávky firma předpokládá v dalším období nárůst obrátu i počtu zaměstnanců. Automotive Lighting v Jihlavě zaměstnává již více než tisíc pracovníků.

Oproti dvěma předchozím firmám, které byly po roce 1989 vybudovány víceméně na zelené louce, sahají počátky **Moravských kováren, a.s.** do minulého století. Společnost procházela řadou organizačních změn, po druhé světové válce patřila postupně pod Zbrojovku Brno, Zbrojovku Vsetín a nakonec Kovolit Modřice. Hned v roce 1990 začala spolupráce s rakouskou rodinnou firmou Penn, která o tři roky později v privatizaci koupila třetinu akcií Moravských kováren. V současnosti skupina Penn (konkrétně Penn, GmbH a PENN, s r.o.) vlastní pětadevadesát procent akciové společnosti, zaměstnávající přes pět set lidí. Klíčovým produktem kováren jsou zápuskové výkovky pro automobilový průmysl, pětadevadesát procent výrobků putuje do zemí Evropské unie. V posledních letech podnik prodělal nákladnou modernizaci, trvale zvyšuje výrobu a po propadu na počátku devadesátých let postupně roste i počet zaměstnanců, kterých bylo na konci roku 2001 už 560.

Další firmou se zahraniční účastí patřící mezi největší průmyslové zaměstnavatele v Jihlavě je firma **Kronospan CR**. Vznikla v roce 1994, kdy rakouská skupina Kronospan založila společný podnik s Jihlavskými dřevařskými závody, které se v roce 1990 vyčlenily z Jihomoravských dřevařských závodů. V roce 1998 Kronospan odkoupil majetek a převzal

zaměstnance Jihlavských dřevařských závodů, které jsou od té chvíle pouze nevýrobní organizací se zaměřením na obchodování ve finanční oblasti. Kronospan investoval do jihlavského závodu téměř 1,5 mld Kč (speciální laminovací linka a nový lis), který se tak stal největším tuzemským výrobcem dřevotřískových a laminovaných desek (určených především pro nábytkářský průmysl) a v roce 2000 jeho tržby překročily 3 mld. Kč. V stejném roce také získal jako první společnost dřevozpracujícího průmyslu v ČR investiční pobídky. Dalším výrobkem jihlavského závodu, který třetinu produkce vyváží, jsou obkladové panely. Vedle Kronospanu CR působí v Jihlavě v areálu bývalých Jihlavských dřevařských závodů ještě další dvě společnosti vlastněné skupinou Kronospan. Jde o Kronodoor, spol. s r.o. (na konci roku 2000 zaměstnával 155 osob), výrobce vnitřních a protipožárních dveří, dveřních křidel a zárubní a Kronomech spol. s r.o. (72 osob), který se zabývá výrobou přepravních zařízení pro dřevozpracující závody..

Na druhé straně však v Jihlavě existují podniky, ve kterých vstup zahraničního kapitálu nelze hodnotit pozitivně. Například v roce 1995, v období po kupónové privatizaci, se stala největším vlastníkem akciové společnosti **Pivovar a sodovkárna Jihlava, a.s.** rakouská firma Zwettler. Ta však ke konci roku 1997 odprodala akcie do českých rukou a teprve poté byla zahájena náročná rekonstrukce pivovaru. V roce 1997 společnost vykázala ztrátu ve výši 31,5 mil. Kč a o rok později 25,7 mil. Kč. Teprve poté se pivovar dostal do „černých“ čísel. Nyní zaměstnává více než 80 osob. Vůbec se nenaplnila očekávání od kapitálového vstupu americké společnosti Winslow Partners (fond rizikového kapitálu) do **Jihlavských skláren Bohemia** (výrobce olovnatého křišťálu). Společnost působící v Jihlavě – Antonínově Dole, Dobroníně a Brodčích (součást obce Kněžice, která do konce roku 2002 patřila do okresu Třebíč) na Jihlavsku zaměstnávala ještě koncem roku 2001 téměř tisíc osob (v samotné Jihlavě 611 pracovníků). V roce 1999 sklárny vykázaly ztrátu 105 mil. Kč při tržbách ve výši 500 mil. Kč. V březnu 2000, kdy společnost stála na pokraji konkursu, skupina investorů pod vedením americké společnosti investovala do skláren 550 milionů korun z vlastních zdrojů. Jednalo se o výstavbu nové hutní haly (včetně technologie pro strojní zpracování skla) v Antonínově Dole, která byla zahájena v březnu 2001. Tento kapitál spolu s bankovními půjčkami měl stačit k pokrytí finančních potřeb a ke změně a modernizaci výroby. Ztrátu z roku 1999 se v následujícím roce podařilo snížit, ale v roce 2001, kdy se začala rozvíjet nová technologie, ztráta opět narostla, takže v polovině letošního roku byla společnost dána do konkursu (platební neschopnost). Za tři měsíce od vyhlášení konkursu 170 pracovníků odešlo a 270 zaměstnanců dostalo výpověď. V případě, že správce konkursní podstaty nenalezne strategického partnera, lze počítat s dalším omezením výroby.

Nicméně realizace zahraničních investic v Jihlavě se v poslední době pozitivně promítla nejen do situace na trhu práce v okrese Jihlava, ale dokonce i v dalších okresech kraje Vysočina. Na konci roku 1999 v okrese Jihlava bylo 4,7 tis. nezaměstnaných uchazečů, o rok později 3,6 tis. a na konci roku 2001 3,3 tis. Počet volných pracovních míst za období posledních 2 let však nijak enormně nevzrostl. Na konci roku 1999 jich bylo vytvořeno 734 a na konci roku 2001 jen asi o 200 více, a to 941. Příčinou je poměrně vysoká atraktivita volných míst ve společnostech Bosch Diesel a Automotive Lighting.

Průměrná měsíční mzda zaměstnance ve společnosti Bosch Diesel již v roce 2000 byla plně srovnatelná s takovými průmyslovými tahouny české ekonomiky jako jsou Škoda Auto Mladá Boleslav nebo Barum Continental v Otrokovicích. Měsíční mzda ve společnosti Automotive Lighting byla sice nižší, a to 17,7 tis. Kč, ale vzhledem k průměrnému měsíčnímu platu v ČR a zejména v kraji Vysočina byla vysoce nadprůměrná. Navíc automobilové zahraniční firmy na Jihlavsku mají významný podíl na vytváření sekundárních pracovních míst, zejména

v dopravních společnostech jako jsou ICOM transport, a.s. a Jipocar transport, s.r.o. Rozsáhlý nábor pracovníků především firmy Bosch Diesel však vyvolával personální problémy jiným společnostem působícím v regionu, a to zejména v dělnických profesích. Jde především o společnost Motorpal, ze které přešla kromě dělníků i řada techniků za lepším výdělkem k německému konkurentovi. Jediným východiskem pro Motorpal bylo získání pracovníků v zahraničí (ze Slovenska, Ukrajiny, Bulharska a Moldávie). Nicméně orientace celé řady jihlavských firem na automobilový průmysl přináší alespoň v současnosti významný profit jihlavskému regionu. Oproti roku 1989 poklesl v absolutním vyjádření nejvíce počet zaměstnanců v Motorpalu a také v Jihlavanu. Významné snížení počtu pracovníků v této společnosti zaměřené především na výrobu hydraulických prvků a agregátů pro letectví souvisí s útlumem výroby civilních i vojenských letadel u nás. Společnost se proto začala více orientovat, podobně jako některé jiné jihlavské průmyslové firmy, na dodávky automobilových komponentů.

Motorpal Jihlava, druhý největší průmyslový zaměstnavatel na Vysočině (na konci roku 1989 zaměstnával 4942 pracovníků v Jihlavě, Telči, Velkém Meziříčí, Jemnici, Havlíčkově Brodě a Batelově), podniká ve stejném oboru jako v minulosti, tj. orientuje se na výrobu vstřikovacího zařízení pro naftové motory a produkuje speciální a jednoúčelové stroje či zařízení pro technickou obsluhu dopravních prostředků. Na konci roku 2001 pracovalo v jeho závodech 2,8 tis. osob, ale redukce zaměstnanosti pokračovala i v roce následujícím. Ke konci letošního roku dostalo výpověď celkem 490 lidí, z toho stovka působila ve výrobě (jednalo se především o administrativní pracovníky, skladníky a řidiče). Redukce počtu pracovníků se týkala všech poboček. V posledních pěti letech se tržby celé společnosti pohybují okolo hranice 1,25 mld. Kč a firma vykazovala čistý zisk. Na export je určeno více než 80% výroby, největší odběratelé jsou v Rakousku a Německu.

Současná charakteristika výroby **Tesly Jihlava** naznačuje odklon od úzce zaměřené elektrotechnické výroby a nové vazby na automobilový průmysl. Společnost se sice nyní soustřeďuje na vývoj, výrobu a prodej konstrukčních součástí pro elektroniku (konektory a spínače), ale také na výrobu plastových dílů pro automobilovou techniku a výrobu nástrojů pro tyto součástky a díly. V roce 2001 společnost utřžila 576 mil. Kč, čistý zisk činil 20 mil. Kč. Až 80% výroby bylo exportováno, z toho 60% do SRN, 20% do Rakouska a 5% do Francie. Kvůli poklesu zakázek se v 1. čtvrtletí roku 2002 snížil počet zaměstnanců o 150, takže Tesla nyní zaměstnává méně než 1000 pracovníků.

Firma **Jihlavan** je společností podnikající v oboru vývoje a výroby hydraulických přístrojů pro speciální a všeobecné použití, především však pro letecký průmysl. Od roku 1995 je garantem vývojových programů výroby hydraulických přístrojů pro vojenský letoun L 159 a malá dopravní letadla Ae 270. V roce 2000 se stala certifikovaným dodavatelem pro nadzvukový letoun SAAB JAS 39 Gripen. Dodávky pro letecký průmysl reprezentují více než polovinu výroby; v pořadí další jsou přístroje pro zemědělskou techniku a stroje pro stavebnictví. Útlum českého leteckého průmyslu se negativně projevil nejen na snížení počtu zaměstnanců společnosti (ke konci roku 2001 to bylo 351 osob), ale také na rapidním poklesu prodeje. Obrat společnosti v roce 2001 činil 340 mil. Kč a v tomto roce byl také vykázán daleko nejvyšší zisk v posledních letech (29 mil. Kč). Jihlavan vyváží 15% své produkce do zahraničí.

V Jihlavě působí řada dalších průmyslových firem, které mají více než 100 zaměstnanců. V **Jihlavských mlékárnách**, společnosti **Tchibo Praha**, pekárenské společnosti **Lapek** a oděvní společnosti **Modeta Style** (výroba plavek a sportovního oblečení) pracuje dokonce

více než 200 osob. Podle počtu pracovníků následují **Swotes** (výroba elektromonážních součástí), **EKON družstvo** (především polygrafie), **Hydraulic CR** (výroba speciálních hydraulických válců), **Häusermann Elektronik** (výroba plochých foliových klávesnic), **BÖHM** (výroba čalouněného nábytku), **Ajax & Blundell** (výroba nástrojů a nářadí). V řadě těchto firem je zastoupen zahraniční kapitál. V případě Tchiba jde o známou hamburskou firmu, která působí v jihlavské pražírně kávy prostřednictvím své holandské dcery, v případě firem Swotes a BÖHM jde o kapitál pocházející z Německa a ve firmě Häusermann Elektronik o kapitál z Rakouska. Ve společnosti Modeta Style je zastoupen švýcarský kapitál (15,8 %) a ve společnosti Ajax & Blundell je minoritní společník z Anglie.

Více než 100 osob na území správního obvodu zaměstnává také **Snaha, kožedělné družstvo** Jihlava (v Jihlavě 87 a v Brtnici 36). Družstvo nyní zaměstnává pouze 170 osob a má detašovaná pracoviště i mimo Jihlavsko (Police u Jemnice a Jaroměřice nad Rokytnou). Na konci roku 1989 jihlavská Snaha však zaměstnávala 1186 pracovníků. Nejvíce provozů bylo lokalizováno v Brtnici, kde se jeden z provozů jihlavského družstva osamostatnil a nyní působí pod názvem **Snaha, kožedělné družstvo Brtnice** (činění a úprava usní) a má 85 pracovníků. Stejný počet pracovníků má akciová společnost **Mrazírny Brtnice**. Největším průmyslovým zaměstnavatelem v Brtnici je však elektrotechnická firma **CEMM**, která je zaměřena na výrobu kabeláží pro automobilový průmysl, výrobu a instalaci elektrických strojů a přístrojů, výrobu, montáž a opravy spotřební elektroniky. V Brtnici působí od roku 1994 a na konci roku 2001 firma zaměstnávala 207 pracovníků. Společnost je stoprocentně vlastněna francouzskou firmou Thome SA, podle které společnost CEMM si na počátku roku 2003 změnila název na CEMM Thome CZ.

Významnějšími průmyslovými středisky než Brtnice jsou však města Třešť a Polná. Na konci 80. let největším zaměstnavatelem v Třešti byly závody pražské nábytkářské firmy Interiér, které zde zaměstnávaly téměř 850 osob. U města Polné nešlo hovořit o jednom nejvýznamnějším průmyslovém podniku, neboť v každém ze tří největších závodů pracovalo o něco více než 250 zaměstnanců. Šlo o závody podniků Pleas Havlíčkův Brod, Tokoz Žďár nad Sázavou a Laboratorní přístroje Praha. V současnosti v Třešti je největším zaměstnavatelem oděvní družstvo **Vývoj**, které zde zaměstnává více než 220 osob. Sortiment družstva reprezentují pánské a dámské oděvy (saka, kalhoty) a také sportovní oděvy z materiálu Gore-Tex. V brněnské oděvní firmě **Kras-Haka**, která je v konkurzu, pracovalo v provozu v Třešti na konci roku 2001 asi 120 osob. V nábytkářském průmyslu však nadále pracuje v Třešti více osob než v oděvnictví; největšími nástupnickými firmami Interieru se staly firmy **Intea** (téměř 200 pracovníků) a **Jospo** (130 pracovníků). Mezi větší průmyslové podniky se však řadí masokombinát **Vysočina** v nedalekých Hodicích, který na konci roku 2001 zaměstnával 173 osob. Obrat této firmy je vyšší než u výše zmiňovaných třešťských firem, a to 365 mil. Kč.

Společnost **TKZ Polná**, která se v roce 1994 vydělila z Tokozu Žďár nad Sázavou, se nadále specializuje na výrobu stavebního a nábytkového kování. Řadí se mezi exportní společnosti; vyváží polovinu produkce, a to nejen do evropských zemí, ale také do Asie a Ameriky. V roce 2000 prodej zboží překročil hranici 200 mil. Kč. Z hlediska zaměstnanosti jde o velmi stabilní společnost, která udržela stav pracovníků z období konce 80. let (okolo 250 zaměstnanců). O něco více osob pracuje ve společnosti **Sapeli** vyrábějící vnitřní dýhované dveře a zárubně. Firma navazuje na tradici dřevařské výroby v Polné (již od roku 1876). V rámci restituce se dřevovýroba v Polné dostala zpět do rukou syna původního majitele a působí pod novou obchodní značkou. Kromě Polné (zde pracuje 185 lidí) společnost podniká také v Jihlavě (93 pracovníků) a mimo Vysočinu zakoupila výrobní závod dveří ve Vyšším Brodě. V roce 2002

zahájila výrobu v novém provozu v bývalém areálu Modety Jihlava. Jedná se o dynamicky se rozvíjející firmu, jejíž obrat se blíží hranici 750 mil. Kč. V polenském závodě havlíckobrodské firmy **Pleas** na konce roku 2001 pracovalo 188 pracovníků. Pleas má však také detašované pracoviště umístěné v další obci regionu, a to v Lukách nad Jihlavou (100 osob), takže tato firma se podle počtu zaměstnanců zařadila na desáté místo TOP 10 průmyslu na území správního obvodu Jihlava (na konci roku 2000 v Polné pracovalo 210 osob a v Lukách nad Jihlavou 88 osob).

Nejvyšší postavení v žebříčku TOP 10 má z firem podnikajících mimo Jihlavu společnost **Kostelecké uzeniny**. Ty jsou největším zpracovatelem masa v ČR s 12 – 15% podílem na českém trhu. Společnost s historií sahající do roku 1917 zaměstnávala v Kostelci na konci roku 1989 přes 500 pracovníků. Po částečném útlumu na počátku 90. let došlo k výraznému zlepšení hospodářských výsledků spojenému s nárůstem počtu zaměstnanců, který se do konce roku 2001 téměř ztrojnásobil (1446 pracovníků, obrat 4 mld. Kč, zisk 30 mil. Kč). Vedení ziskové společnosti obdrželo jako jedna z mála českých firem od české vlády investiční pobídky. Kostelecké uzeniny se zavázaly proinvestovat do konce roku 2003 téměř 500 mil. Kč, a to hlavně do výstavby nového závodu, který by měl přinést dalších 550 nových pracovních příležitostí. V návaznosti na plánovanou investici společnost předpokládá nárůst obratu až na 8 mld. Kč.

Mezi menší průmyslová centra Jihlavska patří také obce Batelov a Horní Dubenky. V Batelově zaměstnává závod Motorpalu Jihlava více než 300 pracovníků a v Horních Dubenkách ve **Sklárně Janštejn** pracuje okolo 150 osob. Společnost se zabývá výrobou osvětlovacích skel a užitkového skla. Silná konkurence na trhu byla příčinou snížení počtu zaměstnanců. Roční obrat firmy dosahuje dlouhodobě 75 mil. Kč, 90% výroby se vyváží do zahraničí. Spolumajitelem společnosti (50%) je italská firma Vetrofond s.r.l. se sídlem v Muranu u Benátek.

Vývoj zaměstnanosti v roce 2002: Kromě již výše zmiňovaného uvolňování pracovníků ve společnostech Motorpal a Jihlavské sklárny Bohemia je nutno se zmínit o značeném poklesu počtu pracovníků ve firmě Tesla Jihlava (z 1096 na 886) a malém poklesu ve firmě Jihlavan (ze 351 na 332). Největší nárůst pracovníků, a to o 400, byl zaznamenán ve firmě Bosch Diesel, a v pořadí druhým největším nárůstem byl přírůstek 111 zaměstnanců ve firmě Kostelecké uzeniny (na konci roku 2002 zde pracovalo 1557 osob). V současnosti větší počet volných pracovních míst je vytvořen v textilních a oděvních firmách (asi 200) v Jihlavě, Polné, Lukách nad Jihlavou a v Třešti. Jedná se především o profese šička a švadlena. Nejvíce volných pracovních míst ohlásila na Úřad práce v Jihlavě firma Pleas, která do svého provozu v Polné chce získat 53 pracovníků a do provozu v Lukách 23 pracovníků.

Správní obvod **Telč**

Základní charakteristika: 45 obcí, 13 814 obyvatel, 6 576 ekonomicky aktivních, 6 104 pracujících, 3 261 vyjíždějících za prací z obce, z toho 2 378 vyjíždějících denně, 16,1 % zaměstnáno v I. sektoru NH, 47,4 % v II. sektoru NH (v **průmyslu 2 476 osob, tj. 39,6 %**), 36,5 % ve III. sektoru NH, 485 registrovaných nezaměstnaných, míra registrované nezaměstnanosti 7,4 %, míra nezaměstnanosti žen 9,2 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 15 – 29 let 12,9 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 50 a více let 5,8 %, míra dlouhodobé nezaměstnanosti 1,9 %.

Druhá obec s rozšířenou působností v okrese Jihlava (město Telč) nepatřila v minulosti mezi střediska Vysočiny, která byla silně industrializována. Daleko silnějším průmyslovým střediskem bylo nedaleké město Třešť. Nejvýznamnějším podnikem v Telči byl závod Motorpalu Jihlava; ten na konci roku 1989 zde zaměstnával více než 600 osob. Mezi další větší průmyslové podniky patřily telčské závody nábytkářské firmy Interiér Praha a oděvního družstva Vývoj Třešť. Důležitým průmyslovým podnikem již na konci osmdesátých let byl také závod Jihomoravského průmyslu masného v Krahulčí. Výše uvedené firmy, byť v některých případech pod jinými názvy, jsou nadále největšími průmyslovými zaměstnavateli na území správního obvodu.

Tab. 32 Významné subjekty podnikající v průmyslu ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Telč

subjekt	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
Krahulík – Masozávod Krahulčí a.s.	Krahulčí	532	541	151000
Motorpal a.s., Jihlava	Telč	300	290	343000
Terco Telč nábytek a.s.	Telč	171	183	361000
Vývoj Norman Style s.r.o.	Telč	100	95	182200
Finestra s.r.o.	Stará Říše	112	93	203000
Prodos k.s.	Stará Říše	100	82	203000
Zemědělské stavby Jihlava a.s.	Telč	55	54	203020
Starkon s.r.o.	Nová Říše	50	48	361200
Opravný Telč a.s.	Telč	45	42	281100
Empo Holz s.r.o.	Telč	28	32	201000

Jediným průmyslovým podnikem s více než 500 zaměstnanci byla na konci roku 2001 firma **Krahulík – Masozávod Krahulčí**, a.s. Objekty, v nichž se dnes nachází, byly původně textilní továrnou. Historie masného průmyslu se datuje od roku 1928, kdy opuštěný tovární objekt koupil továrník Jan Satrapa. Pod dnešním názvem firma působí od února 2000 a je dceřinnou společností sdružení ZŘUD. Jde o významnou potravinářskou firmu, neboť její obrat již v roce 1999 překročil hranici 1 mld. Kč. V současnosti zaměstnává více pracovníků než tomu bylo na konci 80. let.

Z telčských firem je nadále největším zaměstnavatelem závod společnosti **Motorpal Jihlava**. Počet pracovníků oproti roku 1989 klesl více než o polovinu. V pořadí druhou firmou je společnost **Terco Telč nábytek** (183 pracovníků), která byla vyčleněna z nábytkářské firmy Interiér. Firma se zaměřuje na výrobu sériového a zakázového nábytku pro domácnosti a kanceláře. V roce 2001 se obrat společnosti přiblížil hranici 0,5 mld. Kč (480 mil. Kč) a export činil 90% produkce. Nábytkářská firma se po roce 1989 nedostala do ekonomických potíží, naopak každoročně vykazovala zisk. Do telčské provozovny oděvního družstva Vývoj se sídlem v Třešti v roce 1991 vstoupila německá společnost Norman Style a tento vstup se promítl i v názvu společnosti – **Vývoj Norman Style**. Od roku 2002 však jediným vlastníkem společnosti, která vyrábí zejména pánské kalhoty, zůstává oděvní družstvo Vývoj v Třešti. Další průmyslovou společností podnikající v Třešti je akciová společnost **Zemědělské stavby Jihlava**, která v Jihlavě provozuje pouze velkoobchod. Všechny výrobní provozy (truhlářství, tesařství, pilařská výroba, impregnace dřeva) jsou soustředěny do Telče. Výrobce ocelových konstrukcí firma **Opravný Telč** navázala na třicetiletou tradici opravárenského a výrobního podniku SZP OS. Omezení zájmu o opravy zemědělské techniky a o výrobu zemědělských strojů z tehdejšího programu, přinutilo vedení společnosti ke změně a to směrem k lehkým a těžkým ocelovým konstrukcím. Základ položila velmi úspěšná spolupráce s rakouskou firmou, která odebírá 60% produkce (různé ocelové konstrukce hal, jízdnárny a přístřešky).

Telčskou pilu (dříve firma Pila ZSZ) získala jemnická společnost **Empo Holz**, která nyní v Telči zaměstnává více než 30 pracovníků.

Druhým průmyslovým střediskem tohoto málo industrializovaného území je obec Stará Říše, ve které sídlí dvě významnější průmyslové firmy, a to Finestra a Prodos. Výrobní činnost firmy **Finestra** je zaměřena na klasické truhlářství a také na výrobu plastů upotřebitelných ve stavebnictví. Firma byla založena v roce 1996 se sídlem v Třešti jako společný podnik jedné fyzické osoby z ČR a jedné ze SRN. V roce 2000 sídlo firmy bylo přesunuto do Staré Říše a stoprocentním vlastníkem se stal německý spolumatitel Johan Stürzer z Neuburgu. Ten vlastní také druhou staroříšskou firmu **Prodos**, k.s. (založena již v roce 1994) zabývající se stavebně truhlářskou výrobou zaměřenou na výrobu vchodových dveří a půdních schodů. Obě firmy drtivou část produkce exportují především do Německa. Jedinou větší průmyslovou firmou podnikající v Nové Říši je firma **Starkon**, která truhlářskou výrobu provozuje i ve Staré Říši a zámečnickou výrobu v Třešti.

Vývoj zaměstnanosti v roce 2002: Oproti roku 2001 poměrně velký přírůstek zaměstnanců vykázal závod Motorpal Jihlava v Telči, a to o 61 (z 290 na 351), naopak největším úbytkem se prezentovala firma Krahulík – Masozávod Krahulčí, z 541 na 477 pracovníků. Na konci roku 2002 závod společnosti Škrobárny Pelhřimov v Krahulčí vykazoval pouhých 13 pracovníků, ale na konci roku předchozího 62. Nejde však o pokles zaměstnanosti, neboť firma trvale má 13 stálých pracovníků a v kampani najímá 40 – 50 pracovníků, se kterými je ukončen pracovní poměr obvykle v druhé polovině prosince. Na konci roku 2001 však sezónní pracovníci byli ještě ve stavu organizace.

5.3.3. Pelhřimovsko

Správní obvod **Humpolec**

Základní charakteristika: 25 obcí, 16 950 obyvatel, 8 187 ekonomicky aktivních, 7 801 pracujících, 3 136 vyjíždějících za prací z obce, z toho 2 431 vyjíždějících denně, 9,9 % zaměstnáno v I. sektoru NH, 44,9 % v II. sektoru NH (**v průmyslu 2 900 osob, tj. 37,3 %**), 45,1 % ve III. sektoru NH, 419 registrovaných nezaměstnaných, míra registrované nezaměstnanosti 5,1 %, míra nezaměstnanosti žen 7,1 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 15 – 29 let 8,8 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 50 a více let 3,7 %, míra dlouhodobé nezaměstnanosti 0,6 %.

Tab. 33 Významné subjekty podnikající v průmyslu ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Humpolec

subjekt	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
Humpolecké strojírny a.s.	Humpolec	300	328	293200
Sukno a.s. (dříve Sukno Textil a.s.)	Humpolec	474	288	171200
DH Dekor s.r.o.	Humpolec	150	152	202000
HSE s.r.o.	Humpolec	122	125	281100
RUI s.r.o.	Humpolec	89	89	361000
Conteg s.r.o.	Humpolec	55	81	312000
Rodinný pivovar Bernard a.s.	Humpolec	73	76	159600
ASO Humpolec a.s.	Humpolec	77	73	292400
OSMA - zpracování plastů Ostendorf & Mazeta s.r.o.	Komorovice	52	61	252100
Truhlářství Profil s.r.o.	Humpolec	59	60	361400

Ani v minulosti ve venkovských obcích správního obvodu Humpolec nebyl zastoupen významněji průmysl. Humpolec byl především střediskem textilního průmyslu. Na konci roku 1989 ředitelství a jednotlivé výrobní závody podniku Sukno zaměstnávaly v Humpolci více než 1 200 pracovníků. Počtem zaměstnanců větší textilní podnik v ČR Českomoravský len měl však v Humpolci méně zaměstnanců, a to necelých 750. V humpoleckém závodě strojírenského Agrozetu pracovalo 830 osob.

Humpolecký závod Agrozetu se osamostatnil a od počátku roku 1994 působí pod novým názvem **Humpolecké strojírny**. Strojírenská výroba je sice nadále orientována na potřeby zemědělství a lesnictví (výroba čelních a závěsných hydraulických nakladačů, hydraulických válců a prvků, hydraulických dílů pro výrobu traktorů), nicméně zaměřuje se také na jiné programy. I když tato firma je největším průmyslovým zaměstnavatelem Humpolecka, oproti roku 1989 počet pracovníků klesl na 40%. Společnost byla nucena v období let 1997-2000 změnit svůj výrobní program z více než 60%, a to především v důsledku silné orientace na problematiku hospodařící Zetor a.s., v roce 2000 již exportovala na 90% produkce a v roce 2002 vývoz činil 95% výroby. Ke zlepšení výsledků došlo hlavně díky expanzi do zahraničí, především spoluprací s nadnárodními výrobci vysokozdvizných vozíků. Hlavními zakázkami pro ně jsou výroba svařenců z vysokojakostních materiálů pro vysokozdvizné vozíky firem Jungheinrich a Linde, a dále kompletních dílů pro společnost Fendt (SRN), předního evropského výrobce traktorů. Právě orientace na komponenty pro vysokozdvizné vozíky pomohla společnosti vymanit se ze závislosti na agrárním sektoru, respektive z problémů spojených s jeho sezónností. V roce 2001 došlo ke zvýšení tržeb o jednu třetinu oproti roku 2000 na 288 mil. Kč. V roce 2002 vedení společnosti si stanovilo cíl zvýšit objem tržeb až do výše 350 mil. korun (skutečnost 352,3 mil. Kč). Odhadovaný zisk v roce 2002 (10,6 mil. Kč) bude více než dvakrát vyšší než v roce 2001 (5,1 mil. Kč). V roce 2002 došlo také k nárůstu počtu pracovníků, ke konci roku jejich počet dosáhl 350 (v roce 2003 se počítá s mírným nárůstem na 360 zaměstnanců). Mezi nedostatkové profese na Humpolecku pro společnost potřebné vedení firmy řadí nejen svářeče, obráběče na NC strojích a obráběcích centrech, ale také pracovníky odbytu, nákupu a kontroly se znalostí cizích jazyků (němčina, angličtina, francouzština).

Ve zbankrotované textilce Sukno Textil, která na konci roku 1999 zaměstnávala ještě 640 osob (v konkurzu od června 2001) nebyla výroba přerušena. Původní výrobní závod získala pražská tradingová společnost Novitex, založila akciovou společnost **Sukno** a udržela v něm tradiční produkci vlněných a směsových látek. Výrobní program společnosti zahrnuje výrobu česané a mykané příze a tkanin. Obrat společnosti v roce 2001 klesl na 280 mil. Kč. Majitelé firmy však počítají v příštích letech s opětovným nárůstem tržeb i počtu pracovníků.

Firma **DH Dekor** Humpolec vznikla z divize deskové výroby společnosti Českomoravský len. V roce 2000 ji v konkurzním řízení získalo Dřevozpracující družstvo Lukavec (viz. níže – správní obvod Pacov). Firma DH Dekor zaměstnává asi 150 osob. Více než sto zaměstnanců v Humpolci zaměstnává také společnost **HSE** (dříve HSE Humpolecké stavební elementy). Zaměřuje se na výrobu ocelových zárubní a dveří. Firma byla založena v roce 1992 jako joint venture za účasti německého společníka. V současnosti vlastní 70 % německá komanditní společnost BBE Briloner Bauerzeugnisse GmbH & CO, 20 % původní zakladatel občan SRN Ulrich Marsch a 10 % rakouská firma Novoferm GmbH. Obrat společnosti v roce 2000 překročil hranici 250 mil. Kč a 50 % výroby je určeno na export.

Ostatní větší humpolecké firmy měly na konci roku 2001 již méně než 100 pracovníků. Jedná se především o společnost **RUI**, která se zabývá výrobou nábytku. Dále jde o společnost

Conteg založenou v roce 1998. Firma se zabývá vývojem, konstrukcí a strojírenskou výrobou zařízení pro telekomunikační a datové rozvody (výroba různých typů rozvaděčů). Společnost Conteg otevřela v roce 2002 novou pobočku v Belgii v Mechelenu. Počet zaměstnanců v **Rodinném pivovaru Bernard** se pohybuje trvale těsně nad hranicí 70 osob. V červenci roku 2001 do firmy vstoupila belgická společnost Duvel Moortgat se sídlem v Breendonku, která získala 50 % akcií. Současný výstav piva dosahuje 110 tis. hl. Poslední prezentovaná humpolecká společnost **ASO Humpolec** byla založena v roce 1996 skupinou firem, které se zabývaly projekcí, konstrukcí, výrobou a montáží zařízení pro povrchové úpravy. Výrobní program firmy je poměrně rozsáhlý. Zaměřuje se na výrobu zařízení pro odmašťování, fosfátování, moření a další chemické úpravy povrchu, dále zařízení pro galvanické povrchové úpravy, zařízení pro zneškodňování odpadních vod, stříkací boxy pro nanášení nátěrových hmot a zařízení lakoven atd. Obrat společnosti v roce 2001 překročil 70 mil. Kč a $\frac{3}{4}$ výroby byly určeny na export. Firma se dynamicky rozvíjí, v roce 2002 dokončila montáž technologií (lakovací linka) pro novou automobilku v Giádu v Súdánu. Další firmou v žebříčku Top 10 průmyslu Humpolecka je firma **OSMA – zpracování plastů Ostendorf & Mazeta**, kterou vlastní polovinou jednak německá firma Gebrueder Ostendorf, Kunststoffe GmbH a jednak mělnická firma Mazeta. Firma sídlí v obci Komorovice a zabývá se zpracováním plastů, výrobou plastových trubek a tvarovek (pro kanalizační a vodovodní systémy). Zaměstnává na 60 pracovníků. Stejný počet pracovníků zaměstnává další firma se sídlem v Humpolci, a to **Truhlářství Profil** (obrat 67 mil. Kč). Nábytkářská firma (založena v roce 1992) se soustřeďuje na realizaci atypického interiéru, především pro kanceláře. Asi deset procent své produkce vyváží do zahraničí, v roce 2001 nejvíce do Bosny a Hercegoviny.

V nejbližší budoucnosti by se největším zaměstnavatelem v Humpolci měla stát společnost **Zexel Valeo Compressor Czech, s.r.o.** neboť zde nadnárodní firma Zexel Valeo Climate Control Corporation se sídlem v Japonsku buduje nový závod na výrobu kompresorů do klimatizačních systémů pro automobily. Společnost během tří let investuje v místní průmyslové zóně 53 mil USD a vytvoří 475 pracovních míst. Zkušební provoz byl zahájen již v roce 2002, maximální rozsah výroby se předpokládá v roce 2005. Firma dosud neobdržela pobídky. Hlavními odběrateli budou Volkswagen Group a GM Group. Společnost byla založena v roce 2000 – Bosch Automotive Systeme Corporation (60 % podíl) a Valeo Climatization SA (40 % podíl). Společnost je nyní jedním z největších výrobců klimatizačních systémů automobilů (20 % světového trhu). Firma kromě ČR (vedle Humpolce také v Rakovníku a Žebráku) má výrobní závody lokalizovány v Japonsku, Thajsku a USA.

Vývoj zaměstnanosti v roce 2002: Z hlediska počtu zaměstnanců situace ve většině průmyslových firem na území správního obvodu Humpolec je stabilní. Žádná firma v roce 2002 neuvolnila větší počet pracovníků. Největším nárůstem pracovníků se vyznačovala společnost Sukno, která v roce 2002 navýšila počet pracovníků z 288 na 357 a tím se stala největší průmyslovou firmou na Humpolecku. Počet pracovníků firmy Sukno však zatím nedosahuje počtu, který měla před konkurzem společnost Sukno Textil (např. na konci roku 2000 to bylo ještě 474 pracovníků). V roce 2002 pokračoval nárůst pracovníků v elektrotechnické firmě Conteg, ve které na konci tohoto roku již pracovalo více než 100 osob (114). Mírný nárůst zaměstnanosti byl zaznamenán také v Humpoleckých strojírnách (nárůst o 12 pracovníků). V současnosti mezi firmy vytvářející větší počet volných pracovních míst patří Sukno (30 míst), Zexel Valeo Compressor Czech (22 míst) a Agrostroj Pelhřimov (12 míst).

Správní obvod **Pacov**

Základní charakteristika: 24 obcí, 10 289 obyvatel, 5 090 ekonomicky aktivních, 4 880 pracujících, 2 168 vyjíždějících za prací z obce, z toho 1 598 vyjíždějících denně, 20,1 % zaměstnáno v I. sektoru NH, 46,8 % v II. sektoru NH (**v průmyslu 1 918 osob, tj. 40,8 %**), 33,1 % ve III. sektoru NH, 211 registrovaných nezaměstnaných, míra registrované nezaměstnanosti 4,1 %, míra nezaměstnanosti žen 5,1 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 15 – 29 let 7,1 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 50 a více let 3,8 %, míra dlouhodobé nezaměstnanosti 0,9 %.

Na konci osmdesátých let byly rozhodující průmyslové kapacity soustředěny v centru správního obvodu v Pacově. Jednalo se o závod Strojbalu Hradec Králové (576 pracovníků) a Kozaku Klatovy (482 pracovníků). Mimo Pacov jedinými průmyslovými subjekty s více než 100 zaměstnanci byly Dřevozpracující družstvo Lukavec (312) a obrataňský provoz Jihočeských dřevařských závodů (111).

Tab. 34 Významné subjekty podnikající v průmyslu ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Pacov

subjekt	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
Dřevozpracující družstvo Lukavec	Lukavec	488	494	202000
Pacovské strojírnny a.s.	Pacov	279	279	295300
Uniko s.r.o.	Pacov	281	277	192000
Beltech s.r.o. (dříve STS Pacov, s.r.o.)	Pacov	88	87	293200
Zdeněk Rendl - Výroba kožené galanterie	Pacov	49	61	192000
Dřevopodnik Obrataň s.r.o.	Obrataň	43	53	204000
I.B.C. a.s.	Pacov	38	47	331000
Otta Kratochvíl a spol. s.r.o.	Pacov	45	44	192000
Unimont Pacov s.r.o.	Pacov	28	26	295300
Lihovar Dvořiště s.r.o.	Obrataň	25	25	159200

Dřevozpracující družstvo Lukavec bylo založeno v r. 1953. Výroba spolu se sortimentem výrobků byly postupně rozšiřovány a postupem času se z malé pily stal moderní kombinát na zpracování dřevní hmoty. Důležité mezníky ve vývoji družstva byly roky 1972, 1983 a 1991, kdy byly realizovány zásadní investice do výroby dřevotřískových desek, MDF desek a došlo k modernizaci pilnice. V roce 1998 byla uvedena do provozu formátovací pila pro výrobu přířezů. Náš přední výrobce dřevotřískových a laminovaných desek, Dřevozpracující družstvo Lukavec, z důvodů přetlaku nabídky s dřevařskými výrobky rozšiřuje svůj sortiment a začíná se orientovat také do nábytkářství. V roce 2002 byla zahájena výroba nábytkářských dílců (větší přidaná hodnota). V roce 2001 tržby družstva činily 1,8 mld. Kč bez tržeb dceřiné firmy DH Dekor Humpolec (60% produkce určeno na export). Dceřiná firma se na celkové výrobě, která nyní činí 200 tis. m² desek, podílí asi čtvrtinou. Šedesát procent výroby družstva směřuje na export. Družstvo se řadí mezi průmyslové firmy, které v současnosti zaměstnávají více osob než na konci 80. let. Družstvo předpokládá, že v roce 2003 zůstane celková zaměstnanost na úrovni roku 2002 (560 osob včetně detašovaných pracovišť). Vedení družstva také odhaduje, že čistý zisk v roce 2002 zůstane nad úrovní 80 mil. Kč.

Pacovské strojírnny navazují na tradici strojírenské výroby v Pacově z roku 1876. Nový strojírenský závod však byl postaven až v letech 1957 – 1963. Výrobní program současných strojíren je zaměřen na produkci zařízení pro potravinářský průmysl, zejména pro pivovary a lihovary. Asi dvě třetiny produkce jsou vyváženy do zahraničí, především do Rakouska,

Japonska a SRN. Počet zaměstnanců oproti roku 1989 klesl na polovinu (viz výše Strojbal). Obrat firmy se v posledních letech držel nad hranicí 250 mil. Kč.

Co do počtu zaměstnanců třetí velkou průmyslovou firmou v regionu je společnost **Uniko**, podnikající v kožedělném průmyslu. Vznikla v roce 1992 a zaměřuje se na výrobu drobné kožené galanterie (kabelky, peněženky apod.). Jde o výhodný exportní artikl, do zahraničí se vyváží asi čtyři pětiny výroby (SNR, Švýcarsko, Itálie a další). Firma má také tři detašovaná pracoviště (Načeradec na Benešovsku, Černovice na Pelhřimovsku a Lomnice nad Lužnicí na Jindřichohradecku).

Ostatní průmyslové firmy zaměstnávají již méně než 100 pracovníků. Největší z nich je firma **Beltech** (do konce ledna 2002 STS Pacov). Zabývá se výrobou pásových dopravníků; historie této výroby začala v Pacově na počátku 60. let a bez přerušení trvá dodnes. Obrat společnosti činí 140 mil. Kč a na export je určeno asi 40% produkce. Kromě Unika se v Pacově výrobou kožené galanterie zabývají i další dvě menší firmy, a to **Zdeněk Rendl – Výroba kožené galanterie** a **Otta Kratochvíl a spol.** Obě firmy vznikly v roce 1992. Likvidace Kozaku Klatovy tedy neznamena zánik kožené galanterie v Pacově. Ve správním středisku působí také firma **International Bussines Company (I.B.C.)** se sídlem ve Vlašimi. Vyrábí zdravotnická zařízení sloužící k rehabilitaci, která jsou z 95% vyvážena do Německa. Společnost má detašovaná pracoviště v Pacově a Vyklanticích. Společnost I.B.C. se kromě výroby zabývá také mezinárodní kamionovou dopravou. Obrat společnosti již vzrostl na 130 mil. Kč. Poslední pacovská průmyslová firma s více než 20 pracovníky **Unimont Pacov** se zabývá montáží potravinářských strojů a technologických linek včetně potrubí a výrobou nádrží. Obrat společnosti dosahuje 30 mil. Kč.

Za druhé menší průmyslové středisko Pacovska lze považovat Obrataň ve které sídlí **Dřevopodnik Obrataň**. Vyrábí řezivo, palubky a různé typy palet. Obrat v roce 2001 činil 40 mil. Kč. Firma vyváží i do zahraničí, převážně do SRN. Kvůli ekonomickým potížím byl na společnost krajským soudem v Českých Budějovicích prohlášen v loňském roce konkurz. Firma **Lihovar Dvořiště** se zabývá výrobou surového lihu a pěstitelského destilátu. Firma vlastní tři provozovny. Kromě Obrataně také v Běšinách na Klatovsku a v Batelově na Jihlavsku.

Vývoj zaměstnanosti v roce 2002: Ve většině průmyslových podniků zaměstnanost se nijak výrazně nezměnila. Mírný nárůst vykazovalo pouze Dřevozpracující družstvo Lukavec a pacovské firmy Uniko a Zdeněk Rendl – výroba kožené galanterie. Úbytek pracovníků byl zjevný v Pacovských strojárnách, kde počet zaměstnanců během roku klesl z 279 na 251. V současnosti větší počet volných pracovních míst nabízejí Zdeněk Rendl (15 míst) a Uniko (10 míst).

Správní obvod **Pelhřimov**

Základní charakteristika: 71 obcí, 45 745 obyvatel, 23 237 ekonomicky aktivních, 22 303 pracujících, 8 858 vyjíždějících za prací z obce, z toho 6 893 vyjíždějících denně, 12,5 % zaměstnáno v I. sektoru NH, 43,8 % v II. sektoru NH (**v průmyslu 7 634 osob, tj. 34,8 %**), 43,7 % ve III. sektoru NH, 926 registrovaných nezaměstnaných, míra registrované nezaměstnanosti 4,0 %, míra nezaměstnanosti žen 5,0 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 15 – 29 let 6,7 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 50 a více let 3,0 %, míra dlouhodobé nezaměstnanosti 0,5 %.

I v roce 1989 byl největším zaměstnavatelem současný podnik Agrostroj. V té době působil pod názvem Agrozet Pelhřimov, koncernový podnik a v Pelhřimově zaměstnával více než 1 500 osob. Druhým největším zaměstnavatelem byly Kartáčovny (dnes Spojené kartáčovny), které v pelhřimovských provozech zaměstnávaly 700 pracovníků. Následoval pelhřimovský oděvní podnik Modeta Jihlava (600 pracovníků). Modeta však měla na území správního obvodu ještě dva provozy s více než 100 zaměstnanci, a to v Hořepníku (144 osob) a Horní Cerekvě (107 osob). Všechny tyto uvedené podniky jsou nadále největšími průmyslovými zaměstnavateli na území správního obvodu Pelhřimov. Kromě podniků ústředně řízeného průmyslu mezi velké zaměstnavatele se řadilo i výrobní družstvo DUP Pelhřimov (875 pracovníků) zaměřené především na výrobu kožené galanterie. Výroba kožedělná měla svoje provozy v Pelhřimově, Počátkách, Košetících a Vyskytné (mimo Pelhřimovsko v Pacově). Kovodělnou výrobu měla umístěnou do Nového Rychnova.

Tab. 35 Významné subjekty podnikající v průmyslu ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Pelhřimov

subjekt	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
Agrostroj Pelhřimov a.s.	Pelhřimov	916	890	293200
Spojené kartáčovny a.s.	Pelhřimov	534	545	366200
Alfatex Móda s.r.o.	Pelhřimov, Hořepník, H. Cerekev	477	467*	177200
Madeta a.s. (dříve Jihočeské mlékárny, a.s.)	Pelhřimov	267	302	155100
Adélka a.s.	Pelhřimov	235	275	158100
Faurecia Lecotex a.s., Tábor	Počátky	258	270	175000
DUP – družstvo Pelhřimov	Pelhřimov, N. Rychnov, Počátky	216	235*	192000
SITO s.r.o.	Pelhřimov, H. Cerekev, Vyskytná	278	234*	366390
Edscha Bohemia s.r.o.	Kamenice nad Lipou	205	226	343000
Jan Prantl masný průmysl Žirovnice	Žirovnice, Pelhřimov	191	197	151100

*) EPZ 2001 Alfatex Móda: Pelhřimov 366, Hořepník 54, Horní Cerekev 47, DUP: Pelhřimov 101, N.Rychnov 106, Počátky 28, SITO: Pelhřimov 130, H.Cerekev 82, Vyskytná 22.

Firma **Agrostroj Pelhřimov** se řadí mezi největší výrobce zemědělských strojů v ČR. V současné době dosahuje se svými necelými 900 zaměstnanci (69 % pracuje přímo ve výrobě) ročního obrátu ve výši 800 mil. Kč, při průměrném ročním růstu 5 %. Výrobní program tvoří vlastní finální stroje, nástrojářská výroba a kooperace pro významné nadnárodní společnosti v oboru zemědělské techniky (CLAAS, KRONE, PÖTTINGER) a pro výrobce nákladních automobilů, stavebních strojů a vysokozdvizných vozíků (DAF, VOLVO, JUNGHEINRICH). Dodávky montážních celků v rámci kooperací tvoří již 61 % objemu výroby. Vzhledem k rychlému postupu globalizace lze do budoucna předpokládat jejich další rozšiřování při vyhraněnější specializaci a při vyšší účasti na společném vývoji nových výrobků. Od září 2002 rozšířila společnost Agrostroj své výrobní prostory o dalších 1600 čtverečných metrů. Nová hala je určená pro zakázkovou výrobu pro stávající zahraniční partnery. V těchto prostorách, které jsou vybaveny nejmodernějšími technologiemi, byl vytvořen dvousměnný provoz, který umožnil vytvoření 50 nových pracovních příležitostí zejména v oblasti svařování. Export Agrostroje dosahuje 80% výroby, z toho téměř polovina směřuje do SRN; dále následují Francie a Švédsko.

Dle zaměstnanců, druhá největší průmyslová firma, **Spojené kartáčovny**, je nositelem tradice kartáčnické výroby, která v Pelhřimově trvá více než 120 let. Společnost produkuje kartáčnické výrobky, nástroje a polotovary pro kartáčnickou výrobu a zubní kartáčky Spokar (celkem 600 druhů výrobků). V roce 2001 tržby ziskové společnosti činily 642 mil. Kč (zisk 14,5 mil. Kč). V roce 2002 se plánovalo s poklesem tržeb avšak v období po srpnových povodních v ČR byla společnost nucena zvýšit výrobu úklidových prostředků na dvojnásobek, takže k výraznému poklesu nedošlo. Vedení kartáčoven odhaduje, že v roce

2002 tržby budou činit více než 625 mil. Kč (odhadovaný čistý zisk asi 10 mil. Kč). Firma se svými výrobky uplatňuje i na zahraničních trzích (60%). V posledních letech docházelo k nárůstu počtu pracovníků, v roce 2002 však počet zaměstnanců se snížil z 545 na 525 (na konci roku 2003 se předpokládá, že stav pracovníků zůstane zachován).

Výroba pleteného zboží byla v Pelhřimově založena v roce 1892. O sto let později v rámci privatizace byla založena firma **Alfatex Móda**, která závod zakoupila od firmy Modeta. Dnes je Alfatex Móda s produkcí 550 000 kusů ročně, největším výrobcem vrchního pleteného ošacení na českém trhu. K nárůstu výroby došlo především v roce 1999, kdy společnost zakoupila novou technologii. V roce 2001 tržby překročily hranici 300 mil. Kč, zisk činil téměř 15 mil. Kč a exportováno bylo 80% produkce (zejména SRN, Itálie, Anglie). S dalším růstem výroby lze počítat i v příštích letech, neboť společnost získala zajímavé zakázky. Největší zakázkou získanou v roce 2002, je státní zakázka na svetry pro armádu za 43 mil. Kč (zakázka má být splněna v roce 2004). Společnost má také detašovaná pracoviště, z toho jedno leží na území správního obvodu Pelhřimov (Hořepník) a jedno mimo obvod (Jihlava). Nárůst výroby nebude doprovázen zvyšováním počtu zaměstnanců, spíše lze očekávat pokles. Vedení společnosti předpokládalo, že do konce roku 2002 přijde v Pelhřimově o práci asi 100 osob. Malý provoz v Horní Cerekvi byl v průběhu letošního roku uzavřen.

V Pelhřimově působí také dva potravinářské subjekty, které lze řadit do velkých průmyslových podniků. Jde o pelhřimovský závod firmy **Madeta** se sídlem v Českých Budějovicích (do konce března 2002 Jihočeské mlékárny a.s., mlékárna Vysočina Pelhřimov). Je to jeden z osmi závodů největší mlékařské firmy v ČR. Soukromá mlékárna Josefa Pejcla byla v Pelhřimově postavena v roce 1942. V osmdesátých letech byla provedena rozsáhlá rekonstrukce závodu. V současnosti Madeta Pelhřimov disponuje jednou z nejmodernějších technologií na zpracování trvanlivého mléka. Vyrábí se zde trvanlivé mléko, trvanlivá smetana, mléčné nápoje a ledová káva. Sortiment doplňuje i eidamská cihla. Další firma **Adélka** (mlýnsko – pekárenský a cukrárenský kombinát) byla založena v roce 1990, původně jako výrobní cukrářských výrobků, koblihů a některých druhů jemného pečiva. V roce 1993 vydražila pelhřimovský závod Jihočeských pekáren, čímž rozšířila svůj sortiment. Na konci roku 2001 firma zaměstnávala 275 zaměstnanců. Celý kombinát má dobré technické zázemí s vlastními údržbářskými dílnami a vlastní autodílnou a čerpací stanicí pohonných hmot. Je zde vybudována rovněž silná autodoprava s počtem 30 vozů. Firma má 6 vlastních stálých prodejen (3 v Pelhřimově a po jedné v Pacově, Humpolci a Nové Včelnici), kromě toho vlastní i pojízdnou prodejnu.

Téměř stejný počet zaměstnanců má **DUP – družstvo Pelhřimov**, které bylo založeno v roce 1945 pod názvem DUP- družstvo uměleckého průmyslu, kdy výrobní sortiment zahrnoval dřevěné vázy a dózy ručně malované. V roce 1947 své aktivity převádí na výrobu kožené galanterie se zaměřením na aktovky. V roce 1949 je zahájena výroba na provozovně Nový Rychnov v oboru kovo, se zaměřením na manikúrovací nástroje. Od tohoto data se manikúra stala základním výrobním sortimentem družstva. V současnosti má následující výrobní program: výroba kožené galanterie; drobná kovodělná výroba, galvanizace kovů, výroba nástrojů, truhlářství. Družstvo působí na čtyřech místech, kromě Pelhřimova (101 pracovníků) je v Novém Rychnově (106), v Počátkách (28) a mimo správní obvod Pelhřimov v Pacově (43). Obrat společnosti v roce 2001 činil 180 mil. Kč, zisk 2,5 mil. Kč a 60% výroby bylo exportováno (nejvíce SRN a Nizozemí). V tomto roce zakoupilo družstvo od státu pelhřimovský pivovar, který nyní provozuje. Nejen co do počtu zaměstnanců, ale i objemem výroby menším výrobním družstvem je **DRUPO, v. d.** se sídlem v Horní Cerekvi, které vyrábí pracovní a ochranné oděvy. Družstvo bylo založeno v roce 1952 a kromě Horní Cerkve

(100 pracovníků) působí také v Počátkách (15), Novém Rychnově (10), Pelhřimově (10) a na Humpolecku přímo v Humpolci (10). Obrat společnosti v roce 2001 činil 40 mil. Kč a do zahraničí směřovalo 90% vyrobených oděvů (především Rakousko a Německo).

Firma **SITO** zaměstnává na Pelhřimovsku více než 200 osob. Na konci roku 2001 v Pelhřimově bylo zaměstnáno 130 pracovníků, v Horní Cerekvi 82 a ve Vyskytné dalších 22 pracovníků. Zaměřuje se na výrobu mycích houbiček na nádobí, koupelových a masážních hub, autohub, perlonových, metalových a měděných drátěnek a solárních článků. Jejím stoprocentním vlastníkem je německá firma SITO International GmbH. Firma byla založena v roce 1993, vyznačuje se dynamickým růstem obratu, který v roce 2000 již překročil hranici 200 mil. Kč.

Mimo Pelhřimov je největší průmyslovou firmou na území jeho správního obvodu závod tábořské společnosti **Faurecia Lecotex**, a. s., umístěný v Počátkách. Firma je vlastněna zahraniční nadnárodní společností Faurecia (největší akcionář S.I.P., Belgie 91,5%). Společnost od roku 1992 vyrábí v ČR autočalounění a hlavové opěry pro automobily. Obrat celé firmy (včetně provozů v Táboře a Šeborově) činil v roce 2001 činil 1,5 mld. Kč. Dlouhodobý kontrakt pro evropské závody společnosti General Motors uzavřený v roce 2002 umožní zvýšení ročního obratu společnosti nejméně o 500 mil Kč. V Počátkách trvale pracuje více než 250 zaměstnanců. Další společnost se zahraničním kapitálem **Edscha Bohemia** v Kamenicích nad Lipou očekává již v příštím roce (2003) výrazné překročení miliardové hranice tržeb. Zaslouží se o to zakázka za zhruba 300 mil. Kč, kterou podnik specializující se na dodávky pro automobilový průmysl získal z Německa. O navýšení tržeb se zaslouží i nová výroba součástí pro ruční brzdy, která rozšíří nynější produkci dveřních pantů a omezovačů dveří. Nadnárodní koncern Edscha AG působí ve dvou desítkách závodů po celém světě. Zaměstnává více než 5 tis. lidí, z nichž asi 2 tis. pracuje v Německu. „Česká“ Edscha v Kamenici v letošním roce zvýšila počet zaměstnanců. Společnost, která u nás působí od roku 1994, dodává zhruba polovinu produkci jednotlivých závodů koncernu, zbývající část míří k automobilkám Škoda Auto, Audi, Opel a VW. Do zahraničí směřuje 80% výroby, vesměs do SRN.

V dalším průmyslovém středisku Žirovnici se řadí mezi poměrně velké průmyslové závody společnosti z dlouhou tradicí. Jde o podnik **Jan Prantl - Masný průmysl Žirovnice**, navazuje na více než 111letou tradici výroby uzenin v Žirovnici. Svým výrobním programem zabezpečuje nákup a porážky jatečných zvířat, výrobu výsekových mas, konzerv a uzenářských výrobků s možností vakuového balení a balení v ochranné atmosféře. Při průběžném zavádění moderní technologie zpracování mas a uzenářských výrobků současně zachovává dostatečný prostor pro uplatnění osvědčených tradičních způsobů výroby, zejména loveckého salámu, jenž si na českém trhu vydobyl zásadní postavení. Podnik má dvě detašovaná pracoviště, a to v Pelhřimově a mimo správní obvod v Ostravě. Celkem zaměstnává 220 osob. Obrat společnosti v roce 2001 dosáhl 400 mil. Kč. Druhou společností je **Knoflíkářský průmysl Žirovnice**, který se zabývá výrobou a prodejem zapínadel, knoflíků, bižuterie a technických výlisků; pokovení výrobků z kovů a umělých hmot. Akciová společnost byla založena v roce 1993. Její založení je pokračováním již 135-leté tradice výroby perleťových knoflíků ve městě Žirovnici. Dnes je jedním z největších výrobců knoflíků ve střední Evropě, denní výroba obnáší kolem 1 milionu kusů. Export tvoří 40% výroby a směřuje především na Slovensko a do Německa. Obrat společnosti v roce 2001 činil pouze 72 mil. Kč. Její hospodaření není vždy ziskové, v některých letech vykázala ztrátu (např. 1998, 2000). Daleko mladší firmou je žirovnická firma **IPC plast**, která je významným výrobcem a dodavatelem malířských válečků a dalších pomůcek pro profesionální uživatele i

příležitostné domácí kutily. Byla založena v roce 1990. V současnosti zaměstnává 140 osob. Tržby za rok 2001 činily 135 mil. Kč, do zahraničí bylo vyvezeno 95% produkce.

Obdobného zaměření jsou také dvě pelhřimovské firmy. V prvním případě jde o společnost **Kana**, která vyrábí válečky na nanášení barev, kartáčnické zboží, uklidové prostředky a doplňky pro domácnost (počet pracovníků 124, obrat 205 mil. Kč, zisk 6 mil. Kč v roce 2001). Celá společnost je vlastněna dvěma německými spolujednateli. Druhá firma **proTeam** vyrábí také malířské válečky a také krycí papíry a folie (108 zaměstnanců, obrat ve výši 180 mil. Kč). Ve firmě má 63 % podíl německá firma Storch Holding GmbH z Wuppertalu.

Asi 15 km severně od Pelhřimova je v Červené Řečici umístěna papírna. Působí pod názvem **JIP-Cerepa Červená Řečice**, a. s. Je stoprocentní dceřinnou společností Jihočeských papíren ve Větrní. Rodný list této papírny vznikl spolu s jejími prvními výrobky před více než 320 lety, roku 1675. Červenořečická papírna má významné postavení zejména mezi výrobci hygienických papírů v naší republice. V roce 2001 zaměstnávala 185 osob a vykázala nepatrný zisk ve výši 357 tis. Kč.

Posledními dvěma průmyslovými firmami s více než sto pracovníky jsou firmy **Toptherm** se sídlem v Kamenici nad Lipou a **Setora** v Počátcích. V případě společnosti Toptherm jde o kovozpracující firmu, která se však zabývá i lisování plastických hmot. Setora vyrábí široký sortiment rakví na nejmodernějších strojích z řeziva vysušeného na 8 %, nábytkářskou technologií a za použití zahraničních ekologických nátěrových hmot.

V prosinci 2002 skončila výroba ve **sklárně Včelnička**, která byla součástí **Skláren Antonín Rückl a synové**. Sklářny se 130ti letou výrobní tradicí se ocitly v konkurzu v lednu 2002. O včelnický provoz proslavený výrobou rubínového skla neprojevil zatím v dražbách nikdo zájem (zřejmě kvůli malému odbytu skla na světových trzích i kvůli znevýhodnění českého exportu silnou korunou. Dosavadní zaměstnanci dostali výpověď termínovanou k 31. prosinci 2002. Ve sklárně v lednu bude pouze dokončena expedice starých zakázek. Na konci roku 2001 sklárna Včelnička včetně detašovaného provozu v Kamenici nad Lipou zaměstnávala 137 osob.

Vývoj zaměstnanosti v roce 2002: U dvou průmyslových firem došlo k významnějšímu nárůstu zaměstnanosti. Jednalo se o největší průmyslovou firmu regionu Agrostroj Pelhřimov (nárůst o 19 pracovníků) a kamenickou firmu Edscha Bohemia (o 24 pracovníků). Také počáteční provoz firmy Faurecia Lecotex se prezentoval mírným nárůstem a počet zaměstnanců se zvýšil o 10 na 280. K uvolňování pracovníků došlo především ve společnostech Adélka (z 275 na 236 pracovníků), JIP - Cerepa Červená Řečice (ze 185 na 155), Knoflíkářský průmysl (ze 160 na 136) a v již zmiňované firmě Alfatex Moda. V současnosti volná místa ve větších rozsahu (10 a více) signalizují pouze firmy Agrostroj a Faurecia Lecotex.

5.3.4. Třebíčsko

Správní obvod Moravské Budějovice

Základní charakteristika: 47 obcí, 24 436 obyvatel, 11 605 ekonomicky aktivních, 10 220 pracujících, 4 634 vyjíždějících za prací z obce, z toho 3 623 vyjíždějících denně, 1 541 registrovaných nezaměstnaných, 13,8 % zaměstnáno v I. sektoru NH, 46,2 % v II. sektoru NH (v **průmyslu 4 038 osob, tj. 37,0 %**), 40,0 % ve III. sektoru NH, míra registrované

nezaměstnanosti 13,3 %, míra nezaměstnanosti žen 15,7 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 15 – 29 let 18,1 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 50 a více let 13,9 %, míra dlouhodobé nezaměstnanosti 5,2 %.

Na konci osmdesátých let byl největším průmyslovým podnikem na Moravskobudějovicku závod KPS Brno, který byl lokalizovaný ve středisku mikroregionu a zaměstnával téměř tisíc pracovníků. V Moravských Budějovicích byly dále dva závody s více než 200 pracovníky (UP Rousínov a Stavokonstrukce Praha). V druhém nejvýznamnějším průmyslovém středisku Jemnici se mezi největší zaměstnavatele řadili Motorpal Jihlava (v Jemnici 422 pracovníků na konci roku 1989) a Otavan Třeboň (245 osob). Za centrum průmyslu šlo považovat i obec Želetavu, ve které působily dva průmyslové subjekty s více než 150 pracovníky (Lacrum Brno a Strojnakup Bratislava). V současnosti největším průmyslovým podnikem podle počtu zaměstnanců je jemnická pobočka Motorpalu Jihlava (viz následující tabulka).

Tab. 36 Významné subjekty podnikající v průmyslu ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Moravské Budějovice

subjekt	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
MOTORPAL a.s., Jihlava	Jemnice	375	383	343000
Želetavská sýrárna a.s.	Želetava	263	332	155100
Drůbež-Vysočina, s.r.o.	Moravské Budějovice	240	245	151200
Egston System Elektronik s.r.o.	Jemnice	220	205	321000
Otavan a.s., Třeboň	Jemnice	183	176	182200
Model MB Karton s.r.o.	Moravské Budějovice	151	161	212100
Growela – výroba obuvi s.r.o.	Moravské Budějovice	168	145	193000
Bast s.r.o.	Moravské Budějovice, Martínkov	109	131*	287500
J+R s.r.o.	Moravské Budějovice	100	101	155100
Stavokonstrukce JAFO s.r.o.	Moravské Budějovice	89	87	281100

*) EPZ 2001 Bast: Moravské Budějovice 111, Martínkov 20.

V lednu 2001 se stala stoprocentním vlastníkem druhé největší průmyslové firmy podle počtu zaměstnanců v regionu, **Želetavské sýrárny**, francouzská společnost Fromageries Bel. Vstup zahraničního kapitálu byl doprovázen nárůstem tržeb i počtu pracovníků. Ten ke konci roku 2001 činil již více než 300, což předtím nebylo zaznamenáno v celé historii sýrárny, která byla v roce 1958 umístěna do budovy bývalého pivovaru. Zvýšení prodeje je spojeno s odbytem výroby do všech obchodních zahraničních řetězců působících v ČR.

Nejvíce firem patřících do žebříčku Top 10 průmyslu podniká přímo v Moravských Budějovicích. Téměř 250 zaměstnanců pracovalo ve společnosti Xaverov, a.s., provoz Drůbež v Moravských Budějovicích. Do poloviny roku 2002 firma působila pod názvem Drůbež-vejce, a.s. Šlo o ziskovou společnost s obrátem téměř 0,5 mld. Kč. V září 2002 došlo k další změně názvu spojeného s osamostatněním na **Drůbež – Vysočina, s.r.o.** Moravské Budějovice. Mezi větší moravskobudějovické průmyslové firmy se řadí **Model MB Karton**. Papírenská firma se zabývá výrobou a prodejem vlnitých obalů a hladkých lepenek s potiskem. Mezi další výrobky patří paletové kontejnery, boxy, ochranné obaly pro nábytkářský průmysl a archivaci, a také obaly na víno. Roční prodej zboží se blíží čtvrtmiliardové hranici (237 mil.Kč). Zboží se uplatňuje především na domácím trhu, exportováno je pouze 15% produkce. Firma byla založena za pomoci rakouského kapitálu, v roce 1999 do ní kapitálově vstoupila švýcarská firma Model-Holding, AG z Weinfeldenu. Tento vstup se promítl i do změněného názvu firmy (do prosince 2002 firma působila pod názvem MB Karton).

Původně dynamicky se rozvíjející obuvnická firma **Growela**, která zahájila svoji činnost v roce 1994, se na počátku tohoto desetiletí dostala do ekonomických potíží, které vedly ke snížení počtu pracovníků (v roce 1996 zaměstnávala 250 osob) a ke snížení prodeje. Obrat společnosti oproti roku 1996 klesl asi na třetinu. Při vzniku společnosti hrál rozhodující roli švýcarský kapitál, neboť firma Fortitudo Holding AG Lachen vlastní již od roku 1994 64,4 % základního kapitálu. Část výroby je nadále exportována, a to do Švýcarska a Itálie. Více než 100 osob je zaměstnáno ještě ve dvou průmyslových firmách lokalizovaných v Moravských Budějovicích. Kovozpracující firma **Bast** vznikla v roce 1991 a zabývala se pouze obchodní a zprostředkovatelskou činností (pouze 2 pracovníci). Poté se začala orientovat na kovovýrobu (zahradní nástroje, upínací prvky na kabely atd.). Podstatné rozšiřování sortimentu výroby bylo doprovázeno nárůstem počtu pracovníků. Firma nyní vyrábí plechové dveře, lehké ocelové konstrukce, svařence pro dopravníkovou techniku a výrobky z ohýbaných trubek a plechů. V roce 2001 obrat společnosti překročil hranici 150 mil. Kč. Firma trvale vykazuje čistý zisk (v roce 2001 ve výši 10,5 mil. Kč). Kromě Moravských Budějovic působí také v obci Martínkov (20 pracovníků). Mlékárna v Moravských Budějovicích (závod bývalého Lacrumu Brno) byla prodána během malé privatizace soukromé osobě již v roce 1992. Poté do ní kapitálově vstupovaly různé subjekty včetně Želetavské sýrárny. Působí pod obchodním názvem **J+R**, s.r.o. s ročním obratem blížícím se hodnotě 500 mil. Kč.

V ostatních moravskobudějovických firmách pracuje méně než 100 osob. Týká se to i v minulosti největších průmyslových zaměstnavatelů. Společnost **KPS** na konci roku 2001 vykazovala pouze 94 pracovníků. Strojírenský podnik známý výrobou zařízení pro chemický průmysl (výměníky, nádrže, pece, pecní hořáky), vodohospodářských zařízení (zejména čistírny odpadních vod) a výrobou a montáží dřevozpracujících a dýhárenských strojů se ocitl v konkurzu na konci března 2001 (výrobní část areálu odkoupila firma FSWD a.s., Praha). Do konkurzu se dostal také nástupce podniku Stavokonstrukce Praha (nyní **Stavokonstrukce JAFO**). Počet pracovníků klesl ke konci roku 2001 na 87 osob. Firma se zabývala zámečnickou výrobou a prodejem ocelových roštů, mřížových palet typu euro, pletiv a lehčích ocelových nosných konstrukcí. V současnosti v největším dřevozpracujícím provozu Moravských Budějovic pracuje pouze 71 osob. Jde o detašované pracoviště firmy **Koller Holz** (výroba řeziva, bednicích systémů, dřevostaveb, palet, briket), která má kromě Budějovic další provozovnu v Grešlově Mýtě na Znojensku. Firma působí v Budějovicích od roku 1999 a jejím vlastníkem je fyzická osoba z Rakouska.

V současnosti relativně velkým průmyslovým podnikem v Jemnici je společnost **Egston System Electronic**. Společnost byla založena v roce 1991 stejnojmennou rakouskou společností se sídlem v Eggenburgu. Jemnická firma se zabývá výrobou elektronických součástek indukčnosti, kabelové konfekce a síťových zdrojů. Společnost kromě jemnického provozu vlastní i další závod, který je umístěn ve Znojmě. Celá výroba je exportována do Rakouska. Mezi další významné zaměstnavatele se řadí také jemnický závod oděvní firmy **Otavan** Třeboň a akciová společnost **Jemča**. Ta vznikla jako samostatný obchodní a právní subjekt v roce 1992 (předtím závod Obchodních balíren Jihlava) a svým předmětem činnosti navázala na více než dvacetileté zkušenosti v balení čajů a přípravě čajových směsí. Obrat společnosti se pohybuje okolo hranice 400 mil.Kč, zisk je trvalý.

Vývoj zaměstnanosti v roce 2002: Zvýšení míry nezaměstnanosti na Moravskobudějovicku souvisí s uvolňováním pracovníků v některých významných průmyslových firmách tohoto regionu. Především jde o uvolnění více než 50 pracovníků elektrotechnické firmy Egston System Elektronik v Jemnici, dále o 40 pracovníků jemnického závodu společnosti Motorpal Jihlava a zejména, dle informací Úřadu práce v Třebíči, o ukončení výroby

v moravskobudějovických firmách KPS (na konci roku 2001 zaměstnávala 94 osob) a Stavokonstrukce JAFO (ta zaměstnávala 87 osob). Pouze dvě průmyslové firmy během roku 2002 vykázaly významnější nárůst počtu pracovníků (asi o 20 osob). Jednalo se kovožpracující firmu Bast v Moravských Budějovicích a Jemču v Jemnici.

Správní obvod **Náměšť nad Oslavou**

Základní charakteristika: 28 obcí, 14 099 obyvatel, 6 645 ekonomicky aktivních, 5 991 pracujících, 3 673 vyjíždějících za prací z obce, z toho 2 957 vyjíždějících denně, 12,6 % zaměstnáno v I. sektoru NH, 39,1 % v II. sektoru NH (v **průmyslu 1 809 osob, tj. 29,3 %**), 48,3 % ve III. sektoru NH, 779 registrovaných nezaměstnaných, míra registrované nezaměstnanosti 12,0 %, míra nezaměstnanosti žen 15,3 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 15 – 29 let 17,1 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 50 a více let 13,3 %, míra dlouhodobé nezaměstnanosti 4,3 %.

Na konci osmdesátých let mezi největší průmyslové firmy mikroregionu patřily novoměstské závody a provozy těchto podniků: Bytex Vratislavice (v Náměšti 528 pracovníků), Velamos Sobotín (216 pracovníků) a Kras Brno (187 pracovníků). Údaje v následující tabulce ukazují, že tyto firmy zde již nepůsobí.

Tab. 37 Významné subjekty podnikající v průmyslu ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Náměšť nad Oslavou

subjekt	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
SI-MEK s.r.o., Modřice, provozovna	Kramolín	168	152	281100
VEMAX - k a.s.	Náměšť nad Oslavou	84	75	182200
Dřevozpracující výrobní družstvo Jaroměřice	Náměšť nad Oslavou	75	74	361000
NovaTech Cz s.r.o., Brno	Náměšť nad Oslavou	31	60	252400
DAS Produktion s.r.o.	Jinošov	36	40	287500
ČEZ Energoserwis s.r.o., Třebíč	Kramolín	20	27	282100
Josef Hejátko	Zahrádka	25	22	158100
Květoslav Veškra - K.I.V.	Náměšť nad Oslavou	27	22	182000
Thermona s.r.o., Rosice	Rapotice	20	22	282200
Marie Malá	Mohelno	41	20	182000

Jde o nejméně industrializovaný mikroregion kraje Vysočina. V průmyslu pracuje pouze 1,8 tis. osob, tzn. necelých 30 % ze všech pracujících. Značná část osob, která pracuje v průmyslu však dojíždí do Brna a také do Třebíče. V celém mikroregionu existuje pouze jeden průmyslový podnik s více než 100 zaměstnanci, a to **SI-MEK s.r.o.** v Kramolíně (vznik v roce 1997). Vedení společnosti sídlí v Modřicích (pouze tři zaměstnanci), ale v Kramolíně firma na konci roku 2001 zaměstnávala více než 150 osob. Jde o kovožpracující firmu zaměřenou na výrobu zámků a kování.

V minulosti největší průmyslový subjekt v Náměšti nad Oslavou zabývající se výrobou koberců (výroba od roku 1898) Bytex se v roce 1991 transformoval na akciovou společnost **Dowo**. Společnost se nadále zabývala výrobou klasických tkaných dvojplyšových, vlněných koberců z česané vlny, PAN a polypropylenu. V průběhu devadesátých let z důvodu poklesu odbytu klesal počet pracovníků v této firmě. Na konci roku 1998 Dowo zaměstnávalo ještě 220 osob, ale o rok později už pouze 63 a na konci roku 2000 jen 55. V prosinci 2001 byl na majetek této společnosti vyhlášeno konkurzní řízení.

V souboru deseti největších průmyslových firem jsou nyní nejčetněji zastoupeny firmy podnikající v oděvním průmyslu. Jedná se o čtyři firmy, z nichž největší je firma **VEMAX – k, a.s.** v Náměšti nad Oslavou. Vyrábí lehkou konfekci (dámské sukně, pánské a dámské kalhoty, letní a zimní bundy, uniformy, sportovní oblečení, ponožky-100% bavlna). Firma zaměstnává 75 pracovníků. Další oděvní firmy jsou daleko menší, počet zaměstnanců se pohybuje těsně nad hranicí 20 pracovníků. Konkrétně se jedná o náměšťskou firmu **Květoslav Veškrna – K.I.V.**, dále firmu **Josef Hejátko** lokalizovanou v Zahrádkách a firmu **Marie Malá** v Mohelně.

Mezi stabilní firmy s relativně větším počtem zaměstnanců lze zařadit provozovnu **Dřevozpracujícího výrobního družstva** Jaroměřice nad Rokytnou v centru mikroregionu Náměšti nad Oslavou. Tato nábytkářská firma se orientuje především na zakázkovou výrobu nábytku pro obchodní řetězec švédské firmy IKEA. V Náměšti nad Oslavou firma zaměstnává více než 70 osob. Mezi významnější průmyslové firmy Náměšťska patří také plastikářská firma **NovaTech Cz s.r.o.** se sídlem v Brně. Výrobní provoz je umístěn v Náměšti nad Oslavou.

Kromě Náměšti nad Oslavou a Kramolína mezi průmyslové obce mikroregionu lze zařadit i obce Jinošov a Rapotice. V Jinošově působí společnost **DAS Produktion** podnikající v kovožpracujícím průmyslu (40 pracovníků na konci roku 2001). Výroba je orientovaná na výrobu technologických celků; jedná se především o ocelové konstrukce, potrubí, nádrže včetně montáže. V Rapoticích je umístěna provozovna rosické firmy **Thermona** zaměřené na výrobu plynových kotlů (v provozovně na konci roku 2002 pracovalo 22 osob). Mezi Top 10 průmyslu mikroregionu patří i kramolínská provozovna společnosti **ČEZ Energoservis** Třebíč. Ta se soustřeďuje na údržbu jaderných a vodních elektráren a pro tuto činnost má vybudované kovožpracující provozy (kromě Kramolína také v Dukovanech a v Temelíně). ČEZ Energoservis s.r.o. je stoprocentní dceřinou firmou ČEZ a.s., která byla založena v roce 1994 transformací společnosti Údržba jaderné elektrárny Dukovany.

Vývoj zaměstnanosti v roce 2002: Mezi firmy s nárůstem počtu pracovníků lze zařadit oděvní firmy Květoslav Veškrna – K.I.V. (nárůst o 14 osob) a Vemax – k (o 9 osob). Pokles byl zaznamenán u největší průmyslové firmy mikroregionu SI-MEK, které klesl počet zaměstnanců ze 152 na 134, dále u firem NovaTech Cz (o 13 osob) a DAS Produktion (také o 13 osob). V roce 2002 byla rozšířena výroba nově vzniklé společnosti Akila Carpet zabývající se výrobou kobereců. Na konci roku zaměstnávala již 40 osob. Jde o největší firmu se zahraničním kapitálem na Náměšťsku (100 %ní vlastník belgická firma Carpets & Rugs B.V.).

Správní obvod **Třebíč**

Základní charakteristika: 93 obcí, 76 511 obyvatel, 38 381 ekonomicky aktivních, 34 186 pracujících, 15 398 vyjíždějících za prací z obce, z toho 12 311 vyjíždějících denně, 9,1 % zaměstnáno v I. sektoru NH, 46,8 % v II. sektoru NH (v **průmyslu 13 211 osob, tj. 36,3 %**), 44,1 % ve III. sektoru NH, 4 459 registrovaných nezaměstnaných, míra registrované nezaměstnanosti 11,6 %, míra nezaměstnanosti žen 14,6 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 15 – 29 let 17,6 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 50 a více let 11,5 %, míra dlouhodobé nezaměstnanosti 4,1 %.

V tomto populačně druhém největším správním obvodě obce s rozšířenou působností byly největšími průmyslovými subjekty v roce 1989 následující podniky: Závody Gustava

Klimenta v Třebíči (obuvnická firma zde zaměstnávala téměř 4,5 tis. osob), ČEZ – Jaderná elektrárna Dukovany (2,8 tis. osob), Elitex Třebíč (koncernový podnik výrobce textilních strojů měl v Třebíči více než 2,1 tis. osob) a třebíčský závod První brněnské strojírny (1150 osob). Z mimotřebíčských průmyslových podniků je nutno se zmínit především o závodech Jihočeských papíren Větrní v Příbyslavicích (511 pracovníků) a provozu Jihomoravských dřevařských závodů Brno v Okříškách (226 osob). Po krachu výroby v obuvnické firmě Bopo Třebíč je nyní největším zaměstnavatelem dukovanská elektrárna.

Tab. 38 Významné subjekty podnikající v průmyslu ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Třebíč

subjekt	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
ČEZ a.s., Praha	Dukovany	1673	1556	401000
Tusculum a.s., Rousínov	Třebíč	678	619	361400
Uniplet Třebíč a.s.	Třebíč	626	564	295400
První brněnská strojírna Třebíč a.s.	Třebíč	529	544	283000
Mann + Hummel (CZ) s.r.o.	Nová Ves	294	314	212000
TIPA a.s.	Třebíč	306	266	155200
Huhtamaki Česká republika a.s.	Příbyslavice	207	261	211200
Altrema s.r.o.	Třebíč	166	217	182200
Penam s.r.o.	Třebíč	211	205	158100
Trepon a.s.	Třebíč	221	187	177100

S výstavbou **Jaderné elektrárny Dukovany** bylo započato v roce 1974. Změna projektu oddálila plné rozjetí stavby až na rok 1978. První reaktorový blok byl uveden do provozu v květnu 1985, poslední čtvrtý blok v červenci 1987 (čtyři tlakovodní reaktory typu VVER 440 – model V 213, každý o elektrickém výkonu 440 MW). Elektrárna ročně dodává do sítě víc než 20 % elektrické energie vyrobené v ČR. V blízkosti elektrárny bylo na řece Jihlavě vybudováno vodní dílo Dalešice s přečerpávací vodní elektrárnou o výkonu 450 MW. Vyrovnávací nádrž této vodní elektrárny slouží jaderné elektrárně jako zásobárna vody. Pokles počtu pracovníků oproti roku 1989 je ovlivněn i vydělením některých obslužných činností z původního podniku.

Třebíčský závod společnosti **Tusculum a.s.** Rousínov (dříve UP) se řadí mezi úzkou skupinu subjektů podnikajících v nábytkářském průmyslu, které neprošly výraznou redukcí zaměstnanosti. Na konci roku 1989 UP závody v Třebíči zaměstnávaly 690 osob. I když je Tusculum jedním z největších nábytkářských podniků v České republice a zaměstnává nyní asi 2 tis. pracovníků, tak v roce 1989 to bylo až 4,5 tis. Výroba rousínovské nábytkářské firmy v devadesátých letech byla soustředěna pouze do tří závodů lokalizovaných v Rousínově, Brně a Třebíči. V Třebíči jsou vyráběny především ložnice. Nábytek je v souladu s evropským trendem ekologického bydlení a je vyráběn ze stoprocentního masivního smrku, borovice nebo dubu.

Na druhé straně se podstatně snížil počet pracovníků ve firmě **Uniplet Třebíč a.s.**, která vznikla v roce 1991 ze státního podniku Elitex. K výraznému poklesu zaměstnanosti došlo zejména v první polovině devadesátých let. K poklesu počtu pracovníků však dochází i na počátku tohoto desetiletí (viz předchozí tabulka, na konci roku 2002 společnost zaměstnávala pouze 512 osob). Pokles zaměstnanosti souvisí s restrukturalizací v důsledku snižování respektive kolísání výroby a odbytu a také se snahou o zvýšení produktivity práce. Za nedostatkové profese vedení společnosti považuje konstruktéry a obsluhu CNC strojů. Uniplet se zabývá vývojem, výrobou a prodejem malopřůměrových pletacích strojů pro výrobu ponožkového a punčochového zboží. Jde o významnou exportní firmu, která vyváží 90 %

svých výrobků do zemí všech kontinentů. Obrat firmy meziročně kolísá, např. v devadesátých letech byl největší v roce 1993, kdy činil 700 mil. Kč. V roce 2001 činil 530 mil. Kč a pro rok 2002 je odhadován na 540 mil. Kč. V roce 2001 ztráta společnosti činila 5,2 mil. Kč. Vedení firmy naznačuje, že ztráta společnosti v roce 2002 se prohloubí na 200 mil. Kč.

Dějiny **První brněnské strojírny Třebíč** sahají do konce devatenáctého století, kdy soukromé firmy Wallig a Benz postavily nový strojírenský závod a začaly v něm vyrábět pro potřeby západomoravského regionu zemědělské stroje, motory, kotle, nádrže a zařízení pivovarů a cukrovarů. Obě firmy byly v roce 1948 začleněny do koncernu První brněnské strojírny Brno jako jeden z jejich závodů. Intenzivní rozšiřování vlastních obchodních i konstrukčních kapacit, rozvoj spolupráce se zahraničními výrobci energetických zařízení, to vše přispělo k rozšíření, zkvalitnění a posílení podnikatelské činnosti divize PBS Třebíč. Postupnou restrukturalizací a privatizací v letech 1990-1993 prošla nejen akciová společnost PBS Brno, ale i její divize PBS Třebíč, která se organizačně a legislativně přetvořila na akciovou společnost. Společnost je zaměřena na výrobu zařízení pro tepelnou energetiku a ekologii, výrobu parních kotlů, potrubních systémů a zařízení pro energetiku, teplárenství a chemickou výrobu a výrobu hořáků. Obrat společnosti obvykle překračuje hranici 600 mil. Kč. Firma se řadí mezi významné trebičské exportéry, vyváží 60 % své produkce.

Firma **Mann+Hummel (CZ)** navazuje na tradiční papírenskou výrobu v Příbyslavicích (závod leží však na katastru obce Nová Ves). Její činnost reprezentuje výroba a prodej filtrů a filtračních vložek pro motorová vozidla a průmyslovou techniku. Filtrační vložky pro traktory a nákladní automobily se v příbyslavické papírně vyráběly již v roce 1960. Papírna organizačně patřila pod Jihočeské papírny se sídlem ve Větřní. V roce 1993 tato firma založila na základech příbyslavické papírny společný podnik s německou společností Filterwerk MANN+HUMMEL GmbH z Ludwigsburgu, vedoucím evropským výrobcem filtrační techniky. V roce 1998 se stala stoprocentním vlastníkem společné firmy Mann + Hummel (CZ) německá společnost. K hlavním zákazníkům firmy patří Škoda Auto a.s., Tatra, Zetor, Daewoo-Avia, stejně jako řada výrobních firem v oblasti průmyslu. V roce 1991 počet pracovníků překročil hranici 300 osob, obrat společnosti je vyšší než 550 mil. Kč a export činí 40 %. Jde o úspěšnou firmu vykazující hospodářský zisk. Další papírenská firma v Příbyslavicích působí od roku 2001 pod názvem **Huhtamaki Česká republika a.s.** (v letech 1993 – 1998 pod názvem Jip-pack a.s. a v letech 1998 - 2001 Van Leer Jipack a.s.). Nadnárodní skupina Huhtamaki Finance Company I B.V. je předním světovým výrobcem a dodavatelem obalů pro potravinářský průmysl. Firma v Příbyslavicích vyrábí papírové a plastové obaly (proložky a krabičky na vejce, misky na ovoce a zeleninu, misky pro zdravotnictví a držáky na nápoje z nasávané kartonáže). Počet pracovníků i obrat je o něco nižší než u předchozí papírenské společnosti.

V případě společnosti **Tipa a.s.** Třebíč nelze jednoznačně hovořit o klasické průmyslové firmě. Společnost je složena z pěti divizí, ale pouze jedna, počtem zaměstnanců největší divize Tipafrost reprezentuje průmysl, a to výrobu potravin. Je zaměřená na výrobu mražených krémů. Ostatní divize jsou zaměřeny následovně: Telekom – vývoj telekomunikačních a zabezpečovacích systémů, Tipastav – stavební práce, Tipatour – cestovní kancelář a Hortex se sídlem v Náměšti nad Oslavou – sadové úpravy. Společnost Tipa se orientuje především na mrazírenství, významné podíly vlastní v mrazírnách podnikajících mimo kraj Vysočina v Karlových Varech, Dašicích a Brně. Obrat firmy v letech 2000 a 2001 překračoval hranici 500 mil. Kč, v roce 2002 klesne asi na hodnotu 480 mil. Kč. V roce 2001 společnost vykázala ztrátu ve výši 2 mil. Kč, tato však v roce následujícím byla nahrazena ziskem ve stejné výši. V letošním roce počet pracovníků klesl z 301 na 278,

v Třebíči z 255 na 234. Společnost zaměstnává také 5 pracovníků v Okříškách a mimo území správního obvodu dalších 39 (Brno, Praha, Náměť nad Oslavou). V roce 2003 společnost nepředpokládá významné změny v počtu zaměstnanců.

V ostatních třebíčských firmách uvedených v žebříčku Top 10 pracuje okolo 200 osob. Společnost **Altreva** se zabývá výrobou pracovních oděvů pro zdravotnictví. Byla založena v roce 1994 a nyní se řadí mezi největší výrobce pracovního oblečení v ČR. Je členem mezinárodní skupiny firem Alsico group s centrálou v Ronse (Belgie). Celkem tři belgické firmy vlastní 80 % kmenového jmění společnosti a zbývající pětina připadá na Oděvu, výrobní družstvo v Třebíči. Společnost Pekárna a cukrárna Třebíč se na počátku roku 2000 začlenila do firmy **Penam** se sídlem v Brně, která vznikla sloučením dvanácti tradičních mlýnských a pekárenských výrobců na území Moravy. Akciová společnost **Trepon** (třebíčské ponožky), jejíž novodobá historie sahá do roku 1991 (výroba ponožek a punčocháčů v Třebíči započala v roce 1935) zaměstnávala v tomto roce asi tisíc pracovníků. Ekonomické problémy společnosti vedly ke snížení zaměstnanosti pod hranici 200 osob. V souvislosti s tím klesl i podstatně obrát společnosti. Firma vyváží do zahraničí, export činí zhruba 60% a nejvíce směřuje do Německa, Rakouska a Velké Británie.

V žebříčku Top 10 třebíčského průmyslu se kromě elektrárny v Dukovanech a přibyslavických papírenských firem nachází pouze společnosti podnikající v Třebíči. Mezi obce, v kterých je významněji zastoupen průmysl však patří také Jaroměřice reprezentované především Jaroměřickou mlékárnou a Dřevozpracujícím výrobním družstvem. **Jaroměřická mlékárna** zaměstnává 140 pracovníků a orientuje se nejen na zpracování mléka, ale také na produkci mléčných výrobků. V současné době mlékárna denně zpracovává průměrně 120 tisíc litrů mléka. Nosný program firmy tvoří přírodní sýry eidamského typu v plném sortimentu a sýry ementálského typu. Roční objem výroby činí 1600 tun. Dalším významným výrobkem reprezentujícím mlékárnu jsou tvarohy. Nárůst jejich výroby se ustálil na hranici 220 tun měsíčně, ale z důvodu zavedení inovovaných obalů a podstatného prodloužení záruční lhůty je očekáván další růst produkce. **Dřevozpracujícím výrobním družstvem Jaroměřice** se orientuje na zakázkovou výrobu a prodej dřevěného a čalouněného nábytku pro řetězce obchodních domů IKEA. Družstvo bylo založeno už v roce 1951, kromě Jaroměřic, kde pracuje 135 osob, má provozovny v Náměšti nad Oslavou a Nových Syrovicích (Moravskobudějovicko). Celkem tedy zaměstnává 230 pracovníků. Tržby společnosti poprvé překročily hranici 200 mil. Kč v roce 2001, vyvezeno do zahraničí bylo 30 % produkce (Rakousko, SRN).

V Dukovanech působí také **ČEZ Energoservis** (viz výše) zaměstnávající 120 pracovníků a společnost **MICo** Třebíč (v Dukovanech 106 pracovníků), která poskytuje servis v oblasti armatur, servopohonů, tlakových nádob a potrubí jaderných a klasických elektráren. Kromě toho vyrábí výměníky tepla a tlakové nádoby.

Mezi nástupce zaniklé firmy **Bopo** podnikající v kožedělném průmyslu patří nyní tyto třebíčské firmy: Zlín MAX (v Třebíči 162 pracovníků), Tipa B (140), Domino (117) a Nali (111). Zlínská obuvnická firma **Zlín MAX**, kromě Třebíče, má provozovny také v Holešově a Zlíně. **Tipa B**, která je dceřinnou společností firmy Tipa a.s., vyrábí ochrannou pracovní obuv, letní a zimní vycházkovou obuv a sportovní obuv. Do společnosti jsou zařazeny také nekožedělné provozy, a to kovovýroba (datové rozvaděče a příslušenství) a elektrotechnika (oprava elektromotorů). Společnost **Domino** provozuje koželužnu, vyrábí usně a rukavice. V případě společnosti **Nali** jde o klasickou výrobu obuvi.

Více než 100 pracovníků mají ještě třebečské firmy Nuclea a Oldřich Svoboda – SVA. Společnost **Nuclea** je řazena do strojírenského průmyslu a orientuje se především na výrobu zařízení pro jadernou a klasickou energetiku. Největší část aktivit firmy **Oldřich Svoboda – SVA** je soustředěna do plastikářského průmyslu (výroba fólií). Kromě toho se zabývá elektrovýrobou, opravami automobilů, provozem čerpacích stanic a prodejem automobilů. Na území správního obvodu Třebíč zaměstnává také více než 100 osob rozvodná společnost **Jihomoravská energetika** Brno.

Vývoj zaměstnanosti v roce 2002: Uvolňování pracovníků v třebečských průmyslových podnicích bylo doprovázeno nárůstem nezaměstnanosti především v samotném městě, kde míra nezaměstnanosti se pohybuje již kolem hranice 20 %. Největší úbytek vykázala firma Trepon, která na konci roku 2002 již jenom 95 osob (o rok dříve to bylo 187 osob). Snížil se stav zaměstnanců i v největších průmyslových firmách v Třebíči, v Unipletu Třebíč (o 52 pracovníků) a ve firmě Tusculum (o 39 pracovníků). Na druhé straně První brněnská strojírna v Třebíči zvýšila počet zaměstnanců z 544 na 609, takže tato firma je nyní největším průmyslovým zaměstnavatelem ve městě. Pokles počtu pracovníků byl zaznamenán i u největšího zaměstnavatele v regionu, a to Jaderné elektrárny Dukovany, kde úbytek činil 113 osob. Elektrárna na konci roku 2002 zaměstnávala 1443 osob. Podle vyjádření vedení akciové společnosti ČEZ se počítá v roce 2003 s dalším snížením počtu pracovníků v jaderné elektrárně. V roce 2002 firma Mann+Hummel (CZ) navýšila počet pracovníků o 44 osob, na druhé straně druhá papírenská přibyslavická firma Huhtamaki Česká republika snížila počet pracovníků o 52, takže pokles a nárůst pracovníků v obou firmách nemělo zásadní vliv na míru nezaměstnanosti v této části správního obvodu. Co se týče současné situace v nabídce volných pracovních míst jednoznačně převládá nabídka v odvětvích TOK. Především jde o firmu Odívání Dukovany, specializující se na výrobu pracovních oděvů (i pro jaderné provozy) a obšívání volantů kůží, která nabízí pracovní poměr v profesi šička 50 pracovníkům. Podle počtu nabízených volných pracovních míst následují textilní a oděvní firmy Kratochvíl J&M (39 míst), NALI (33 míst) a Pařil& Pařilová – oděvní firma (25 míst).

5.3.5. Žďársko

Správní obvod **Bystřice nad Pernštejnem**

Základní charakteristika: 46 obcí, 24 358 obyvatel, 11 239 ekonomicky aktivních, 10 342 pracujících, 6 335 vyjíždějících za prací z obce, z toho 4 886 vyjíždějících denně, 10,9 % zaměstnáno v I. sektoru NH, 51,0 % v II. sektoru NH (v **průmyslu 4 537 osob, tj. 42,5 %**), 38,1 % ve III. sektoru NH, 1 237 registrovaných nezaměstnaných, míra registrované nezaměstnanosti 10,9 %, míra nezaměstnanosti žen 12,7 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 15 – 29 let 14,1 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 50 a více let 11,0 %, míra dlouhodobé nezaměstnanosti 3,8 %.

Daleko největším průmyslovým zaměstnavatelem v roce 1989 byl státní podnik Československý uranový průmysl, který v závodě Dolní Rožínka zaměstnával téměř 4 tis. pracovníků. Více než 200 osob bylo zaměstnáno v závodě 07 podniku Kras Brno v Bystřici nad Pernštejnem (437 osob), v nedvědicím závodě podniku MEZ Brno (325), v dalečinském závodě Gama České Budějovice (323) a ve vírském závodě ZSKN Krnov (263). Těsně pod hranicí 200 osob měl v mikroregionu podnik Českomoravský len Humpolec (dvě tírny lnu v Domanínku a Písečném) a ve Štěpánově opět MEZ Brno. Jak bude uvedeno dále, všechny podniky jsou v provozu i v roce 2002, s výjimkou lnářských provozů.

Tab. 39 Významné subjekty podnikající v průmyslu ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Bystřice nad Pernštejnem

subjekt	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
DIAMO s.p., o.z. GEAM	Dolní Rožínka	1157	1066	120000
BOS a.s.	Bystřice nad Pernštejnem	351	315	182200
Inter Transtech s.r.o.	Bystřice nad Pernštejnem	245	301	286200
MEZ a.s.	Nedvědice	201	207	311000
Železářny Štěpánov s.r.o.	Štěpánov nad Svratkou	124	165	275000
Rotter s.r.o.	Vír	170	151	291400
Gama a.s., České Budějovice	Dalečín	85	90	366000
Innel s.r.o.	Bystřice nad Pernštejnem	155	80	311000
Innel-NC s.r.o.	Bystřice nad Pernštejnem	5	62	285200
Kovovýroba Dolní Rožínka s.r.o.	Dolní Rožínka	59	59	285200

Do konce roku 2005 zůstane patrně největším průmyslovým na Bystřicku odštěpný závod **GEAM** v Dolní Rožince společnosti DIAMO se sídlem ve Stráži pod Ralskem. Rozhodlo o tom vládní usnesení z poloviny letošního roku, dle kterého byl posunut termín ukončení těžby uranu v hlubinném ložisku Rožná o tři roky. Těžba v této lokalitě je sice ztrátová, nicméně se podílí na celostátní těžbě uranu téměř ze tří čtvrtin (v roce 2001 zde bylo vytěženo 332 tun koncentrátu). V současnosti odštěpný závod zaměstnává více než tisíc pracovníků, po roce 2005 jejich počet klesne zhruba na polovinu (činnosti spojené s útlumem těžby). Uzavření těžby se negativně promítne na mikroregionálním trhu práce a lze očekávat podstatné zvýšení míry nezaměstnanosti v této problémové oblasti. V roce 2001 společnost vykázala ztrátu ve výši 14 mil. Kč při obratu 775 mil. Kč.

Problémovost mikroregionu Bystřicko vyniká i v souvislosti se skutečností, že v usnesení Krajského soudu v Brně ze 14. února 2002 byl vyhlášen konkurz na druhého největšího průmyslového zaměstnavatele Bystřicka, a to oděvní společnosti **BOS**. Tato stoprocentní dceřinná společnost brněnské firmy Kras-Haka zaměstnávala v posledních letech 350 – 400 osob, převážně žen. Firma byla výrazně proexportní, asi 2/3 produkce vyvážela do zahraničí (nejvíce do Německa a Rakouska). V únoru 2002 byl na majetek společnosti prohlášen konkurz, který ve svém důsledku prakticky znamenal zastavení výroby.

Podle počtu zaměstnanců třetím největším subjektem podnikajícím v průmyslu je společnost **Inter Transtech** v Bystřici nad Pernštejnem zaměřující se na výrobu zámků a kování. Tato společnost vlastněná německou firmou Wera Beteiligungen – Gerschaftsführungs GmbH z Wuppertalu působí v Bystřici od roku 1995. Na konci roku 2001 počet pracovníků poprvé překročil hranici 300 osob.

Během devadesátých let se mezi významné průmyslové firmy mikroregionu zařadila také firma **Innel, s.r.o.**, která byla založena v roce 1991. Po více než deset let se společnost zabývá výrobou elektromotorů pro domácí elektrospotřebiče. Zahájení výrobní činnosti bylo spojeno s dodávkami elektromotorů pro vysavače do SRN (firma Henschel Hodenhagen) a rotorů pro domácí elektrospotřebiče firmy Elektro-Praga a.s. Hlinsko (nyní ETA a.s.). V následujícím roce firma převzala kompletní výrobu vysavačů od firmy Henschel (německá firma, která je spolujednatel bystřické společnosti). V roce 1994 byl sortiment výroby rozšířen o kabelové svazky pro automobily VW. V nově postavené hale v roce 1996 společnost začala vyrábět elektromotory pro německou společnost Mogatec a rozšířily se zakázky pro českého výrobce vysavačů ETA. Firma Innel se postupně zařadila mezi významné exportní firmy v celém kraji Vysočina, neboť prodej zejména do zemí Evropské unie se podílí více než 80 % na obratu celé firmy. V roce 1999 počet pracovníků převýšil hranici 100 osob. V březnu 2000 byla

v Bystřici nad Pernštejnem založena dceřinná firma **Innel-NC, s.r.o.** zabývající se kovoobráběním. Na konci roku 2001 zaměstnávala více než 60 pracovníků. V prosinci 2002 byl však podán návrh na konkurz majetku této firmy.

Na rozdíl od řady ostatních mikroregionů Vysočiny není průmyslová výroba koncentrována pouze do jeho jádra, ale je zastoupena i v dalších obcích. V Nedvědicích působí výrobce elektromotorů pod tradičním názvem **MEZ** (základy firmy byly položeny v roce 1925) a na konci roku 2001 zaměstnával více než 200 osob. Kromě elektromotorů vyrábí i generátory, elektrocentrály, ponorná kalová čerpadla a míchadla, hydraulické přístroje ELDRA atd. Obrat firmy však není příliš vysoký, dosud nedosahuje ani 100 mil. Kč. Export směřuje převážně do Německa (pětina výroby).

Ve Štěpánově působí společnost **Železářny Štěpánov**, která se zabývá výrobou a opracováním odlitků z litiny a AL slitin. Při poměrně stabilním počtu pracovníků (okolo 150 osob) tržby společnosti rostou. V roce 1998 poprvé překročily 100 mil. Kč a v roce 2001 konvergovaly k hranici 150 mil. Kč. Narůstá také exportní výkonnost firmy, nyní se jedná asi o 3/4 výroby, z toho 60 % je vyváženo do SRN, 15 % do Anglie a po deseti procentech do Rakouska a Francie.

Obdobný počet pracovníků vykazuje vírská společnost **Rotter**, která je řazena mezi strojírenské podniky, i když její výrobní činnost je rozmanitější (nejprve se předchůdce firmy zabýval textilní výrobou, a to od roku 1913, strojírenská výroba byla zahájena daleko později v souvislosti s kooperacemi pro brněnskou firmu Zetor). Strojírenský program nyní zahrnuje ložiskové díly, součástky pro automobilový průmysl a kotevní dílce pro kotvení strojů, rozvodů a příslušenství. Ve firmě byl zachován i poměrně rozsáhlý textilní program, který reprezentují konfekční výrobky a bytové doplňky (závěsy, lůžkové přehozy, potahy na sedací soupravy, ubrusy apod.) a maskovací síť a makety pro armádní účely. V roce 2000 obrat společnosti činil 140 mil. Kč, z toho 60 % výroby bylo určeno na export (Německo, Slovensko).

V Dalečíně od roku 1964 působí závod společnosti **Gama** České Budějovice. Zabývá se výrobou prostředků zdravotnické techniky. V současnosti se v závodě vyrábí především prostředky pro veterinární medicínu a laboratorní pomůcky a dále závod zajišťuje kooperaci pro ostatní společnosti v rámci Gama Group. Zaměstnává 90 pracovníků. V Dolní Rožince se společnost **Kovovýroba** zabývá výrobou nádrží, zásobníků a kontejnerů (asi 60 pracovníků). Z hlediska počtu pracovníků o něco menší je dřevozpracující firma **Dřevospol** v Újčově, která se zaměřuje na výrobu dřevěných násad.

Vývoj zaměstnanosti v roce 2002: Konkurz na oděvní firmu Bos způsobil, že se během roku 2002 počet zaměstnanců firmy snížil z 315 na 37. Tato skutečnost podminila nárůst nezaměstnanosti v analyzovaném regionu. Kromě toho se také snížil počet pracovníků asi o 20 osob v tradičních firmách MEZ Nedvědice a Železářny Štěpánov. Jedinou průmyslovou firmou vykazující nárůst počtu pracovníků byla kovozpracující firma Inter Transtech, ve které během roku 2002 počet pracovníků vzrostl z 301 na 361. V současnosti žádná průmyslová firma nesignalizuje potřebu nových pracovních míst.

Správní obvod **Nové Město na Moravě**

Základní charakteristika: 30 obcí, 19 478 obyvatel, 9 028 ekonomicky aktivních, 8 328 pracujících, 4 290 vyjíždějících za prací z obce, z toho 3 426 vyjíždějících denně, 13,9 %

zaměstnáno v I. sektoru NH, 40,0 % v II. sektoru NH (v **průmyslu 2 761 osob, tj. 32,2 %**), 46,1 % ve III. sektoru NH, 791 registrovaných nezaměstnaných, míra registrované nezaměstnanosti 8,8 %, míra nezaměstnanosti žen 10,2 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 15 – 29 let 12,5 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 50 a více let 6,4 %, míra dlouhodobé nezaměstnanosti 3,5 %.

Z průmyslových závodů na konci osmdesátých let nejvíce osob zaměstnávaly Chirana Nové Město na Moravě (939 osob), Sport Praha, závod 06 Nové Město na Moravě (452), Jihomoravské dřevařské závody Brno, závod Nové Město na Moravě (276) a Vigona Svitavy, závod Jimramov (225).

Tab. 40 Významné subjekty podnikající v průmyslu ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Nové Město na Moravě

závod	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
Medin a.s.	Nové Město na Moravě	487	510	331000
Sporten a.s.	Nové Město na Moravě	312	319	364000
Gama a.s., České Budějovice	Jimramov	279	284	366000
Jihomoravská energetika a.s.	Nové Město na Moravě	52	54	401000
Racom, s.r.o.	Nové Město na Moravě, Radňovice	53	54*	322000
CMP s.r.o.	Nové Město na Moravě	49	49	252400
Vysočinka s.r.o.	Nové Město na Moravě	34	38	286300
Pegas – Šincl s.r.o.	Nové Město na Moravě	29	27	285200
Sprint Jimramov s.r.o.	Jimramov	20	21	203010
ZZN Žďár nad Sázavou	Nové Město na Moravě	17	18	157000

*) EPZ 2001 Racom: Nové Město na Moravě 34, Radňovice 20.

Ve správním obvodě Nové Město na Moravě dvěma největšími průmyslovými zaměstnavateli zůstali stejní výrobci, kteří patřili mezi největší průmyslové podniky ještě před rokem 1989. Nejvíce osob (asi 500) pracuje v akciové společnosti **Medin**, která je největším českým výrobcem nástrojů pro humánní lékařství. Vyrábí a dodává široký sortiment chirurgických, traumatologických a stomatologických nástrojů. Bývalý závod Chirany v Novém Městě (výroba zahájena již v roce 1949) se osamostatnil z podniku Chirana v roce 1992. Poté byl privatizován v kuponové privatizaci a dodnes nemá majoritního vlastníka. V roce 2001 obrat společnosti překročil hranici 220 mil. Kč. Firma se řadí mezi průmyslové firmy mikroregionu vykazující pravidelně čistý zisk (v roce 2001 činil 6,6 mil. Kč). Management společnosti předpokládá, že v roce 2002 vykáže obrat ve výši 232 mil. Kč, zisk 8,5 mil. Kč a předpokládá, že na konci roku 2003 bude zaměstnávat asi 500 pracovníků. Co se týče odborné kvalifikace pracovníků, společnost dlouhodobě postrádá pracovníky v profesích nástrojář a obráběč kovů.

Druhý největší průmyslový zaměstnavatel akciová společnost **Sporten** se opírá o více než stoletou tradici výroby lyží na Českomoravské vrchovině. V současnosti nabízí poměrně široký sortiment. Vedle tradiční výroby běžeckých lyží jde také o moderní sjezdové lyže, snowboardy, mini ski. Všechny modely byly vyvinuty vlastní technikou a snesou ta nejpřísnější měřítka. Na export je určeno více než 80 % výroby, které je vyváženo do více než 25 zemí všech kontinentů. Největší obchodní partneři jsou USA, Kanada, Norsko, Japonsko, Německo, Rakousko a Francie. Sporten spolupracuje s mnoha předními světovými firmami, jak při výrobě, tak při vývoji nových modelů. V roce 2000 firma zvýšila své výkony o 30 % (o 55 tis. párů lyží), takže obrat vzrostl nad 350 mil.Kč (stejný obrat vykázán i v roce 2001).

Mezi větší závody Novoměstska se řadí také jimramovský závod akciové společnosti **Gama České Budějovice**. Tento závod vznikl v roce 1993 úplným přebudováním z původní textilní továrny Vigona. Nosný výrobní program tvoří sortiment prostředků zdravotní techniky z

plastů pro jedno použití. Zdravotnická výroba zde odpovídá světovému standardu, vyrábí se v tzv. čistých prostorech v podmínkách „správné výrobní praxe“ s certifikátem standardu ISO 9002 od TÜV Bayern SRN. Společnost Gama v Jimramově zaměstnávala na konci roku 2001 téměř 300 pracovníků. Z hlediska průmyslu Jimramov lze považovat za druhou nejvýznamnější obec mikroregionu. V obci má sídlo také dřevozpracující firma **Sprint Jimramov**, v které pracuje asi 20 osob.

Ostatní firmy s 20 a více pracovníky jsou již lokalizovány pouze v Novém Městě na Moravě. Jedná se o novoměstský provoz rozvodné společnosti **Jihomoravská energetika**. Stejný počet pracovníků (54) byl zaznamenán na konci roku 2001 také ve firmě **Racom**. Jde o dynamickou elektrotechnickou firmu zabývající se vývojem a výrobou radiových modemů, projektováním, výstavbou a servisem rádiových datových sítí. Základy firmy byly položeny již v roce 1988. Její výroba se uplatňuje i na zahraničních trzích (export 46 % výroby). V roce 2000 obrat firmy poprvé překročil hranici 100 mil. Kč. Novoměstská firma má stoprocentní podíl v dceřinné společnosti Racom Slovakia. O něco méně pracovníků zaměstnává plastikářská firma **CMP**, která kromě této hlavní činnosti se zabývá i skladováním a zpracováním kovového šrotu a nekovového odpadu. V další novoměstské firmě **Vysočanka**, zabývající se zámečnictvím, výrobou kachlových kamen, opravami a výrobou strojů pro opravy a údržbu silnic, pracuje necelých 40 osob. Podle počtu pracovníků další firmou podnikající v kovozpracujícím průmyslu je společnost **Pegas-Šincl**. Kromě výše uvedených již v žádné průmyslové firmě mikroregionu není zaměstnáno alespoň 20 pracovníků.

Vývoj zaměstnanosti v roce 2002: Průmyslové firmy na novoměstsku se z hlediska zaměstnanosti vyznačují poměrně vysokou stabilitou. Jedinou firmou, kde došlo během roku 2002 k výraznějšímu snížení počtu zaměstnanců, byla firma Sporten (pokles o 22 osob z 319 na 297). Na druhé straně v jimramovském závodě společnosti Gama počet pracovníků vzrostl o 26 (z 284 na 310).

Správní obvod Velké Meziříčí

Základní charakteristika: 74 obcí, 38 424 obyvatel, 18 148 ekonomicky aktivních, 17 044 pracujících, 8 596 vyjíždějících za prací z obce, z toho 7 034 vyjíždějících denně, 11,2 % zaměstnáno v I. sektoru NH, 48,2 % v II. sektoru NH (v **průmyslu 6 824 osob, tj. 39,6 %**), 40,6 % ve III. sektoru NH, 1 288 registrovaných nezaměstnaných, míra registrované nezaměstnanosti 7,1 %, míra nezaměstnanosti žen 8,6 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 15 – 29 let 10,6 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 50 a více let 6,3 %, míra dlouhodobé nezaměstnanosti 2,2 %.

Tab. 41 Významné subjekty podnikající v průmyslu ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Velké Meziříčí

závod	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
První brněnská strojírna Velká Bíteš a.s.	Velká Bíteš	902	918	291100
Kablo Elektro Velké Meziříčí	Velké Meziříčí	625	629	313000
Draka Kabely s.r.o.	Velké Meziříčí	369	420	313000
ITW Pronovia s.r.o.	Velká Bíteš	289	379	252000
Motorpal a.s.	Velké Meziříčí	337	357	343000
Lisovna plastů s.r.o.	Velké Meziříčí	169	210	252400
Sanborn a.s.	Velké Meziříčí	178	176	291000
Výtahy s.r.o.	Velké Meziříčí	172	165	292200
PBS Turbo s.r.o.	Velká Bíteš	160	160	291100
Agados s.r.o.	Velké Meziříčí	130	138	342000

Na konci roku 1989 ve dvou největších průmyslových závodech Velkomeziříčska pracovalo více než 1 600 osob. Jednalo se o závod podniku ZSE Kablo Kladno ve Velkém Meziříčí a závod podniku První brněnské strojírny ve Velké Bíteši. Podle počtu zaměstnanců následovaly průmyslové subjekty s asi 500 zaměstnanci. Byly lokalizovány ve Velkém Meziříčí (Opravný zemědělských strojů a závod Motorpalu Jihlava).

První brněnská strojírna Velká Bíteš byla založena v roce 1950. Strojírenská firma postupně rozšiřovala svůj sortiment a dnešní akciová společnost se soustřeďuje na výrobu energetických zařízení (parní protitlakové, kondenzační a expanzní plynové turbíny), ekologických zařízení (odstředivky pro čističky odpadních vod, cukrovary apod.), letecké techniky (startovací a klimatizační systémy letadel) a forem pro přesné lití a lisování plastů. Zabývá se také galvanickou povrchovou úpravou kovů a přesným odléváním. Firma se prosazuje i na nejnáročnějších světových trzích (export tvoří 40 % výroby). Tržby v roce 2001 činily 714 mil. Kč a čistý zisk dlouhodobě ziskové společnosti dosáhl 17,4 mil. Kč. Počet pracovníků již klesl pod hranici 1000. Jedním z důvodů však bylo i založení a vyčlenění společného podniku (v roce 1997) pod názvem **PBS Turbo s.r.o.** (výroba turbodmychadel). Při založení v tomto podniku vlastnila mateřská firma 66 % a německá společnost MAN B & W Diesel Aktiengesellschaft z Augsburgu zbylých 34 %. V současnosti německý partner je již majoritním vlastníkem (90 %). Obrát společnosti v roce 2001 činil 251 mil. Kč a firma zaměstnává 160 osob.

V areálu První brněnské strojírny působí také společnost **ITW Pronovia**, která zde postavila novou výrobní halu (investice ve výši 8,5 mil. USD). Investorem byl známý výrobce komponent pro automobilový průmysl ITW International Holding se sídlem ve Wilmingtonu (stát Delaware) v USA. Holding po celém světě zaměstnává již 28 tis. osob a neustále se rozšiřuje. Akvizici získal také závod ve Velké Bíteši, který v areálu otevřela německá rodinná firma Henschel. Výroba v bítešském závodě byla zahájena v roce 1992 a původně se zaměřovala pouze na výrobu plastových komponent pro automobilový průmysl (odběratelé především Ford a Volkswagen). V nové hale (výroba kovových komponent) byla zahájena výroba v roce 2000 a během roku počet pracovníků vzrostl téměř o 100.

Větším průmyslovým střediskem než Velká Bíteš je však centrum správního obvodu – Velké Meziříčí. Nejvíce osob zaměstnává společnost **Kablo Elektro Velké Meziříčí**, která společně se svou mateřskou společností Kablo Elektro se sídlem ve Vrchlabí tvoří nejvýznamnější skupinu kabelářských společností na českém trhu. Společnost vyrábí silové kabely, vodiče, sdělovací šňůry, adjustované šňůry, zkušební a měřicí přístroje, koaxiální kabely a další široký sortiment dle různých evropských standardů. Kabelářská firma ve Velkém Meziříčí byla založena v roce 1946. V průběhu roku 2001 poklesla zadluženost společnosti a hospodaření skončilo hospodářským výsledkem po zdanění 19 mil. Kč. Zvýšil se také obrát firmy, který v roce 2001 překročil 1,4 mld. Kč. Asi 40% výroby bylo exportováno, vesměs do evropských zemí. Oproti r.1989 se snížil počet pracovníků o více než 1000 osob. Část pracovníků přešla do nové společnosti **Draka kabely**, která byla založena v roce 1994 jako dceřinná firma mezinárodní společnosti Draka holding N.V. se sídlem v Holandsku. Společnost ve Velkém Meziříčí vybudovala zcela nový závod na „zelené louce“. Firma Draka kabely mohutně investuje ve Velkém Meziříčí i na počátku tohoto desetiletí, např. investice v r.2002 činily 95 mil. Kč a tato investice se projevila i v nárůstu počtu pracovníků (na konci r.2002 jich bylo již 530). Výrobní zaměření je obdobné jako u předchozí kabelové firmy, tzn. výroba a prodej kabelů, vodičů a kabelových svazků. Společnost se vykazuje dynamickým

nárůstem obrátu. V roce 2001 činil již 1,6 mld. Kč, při zisku 175 mil. Kč. Vedení firmy předpokládá, že tržby v roce 2002 dosáhnou 2,2 mld. Kč.

Ve velkomeziříčském závodě společnosti **Motorpal** Jihlava v současnosti pracuje více než 300 osob. Na konci roku 2001 podle počtu zaměstnanců další průmyslovou firmou byla společnost **Lisovna plastů**. Její výrobní program zahrnuje výlisky určené pro domácnost, jako např. nádoby, koše, ramínka, kuchyňské, koupelnové, zahradní doplňky a dále pak výlisky určené k dalšímu zpracování pro řadu firem (IKEA, Zenit, Sklářny Kavalier, Botas Skuteč atd.). Obrat společnosti v roce 2001 dosáhl 130 mil. Kč. Třicet procent výroby byl vyvezeno do zahraničí, nejvíce na Slovensko. V roce 2002 mělo dojít ke snížení počtu zaměstnanců. Více než 100 osob zaměstnávala také firma **Lacrum Velké Meziříčí**, a to 178. Mlékárna v Meziříčí zahájila svoji činnost v r.1939. V současnosti je jejím hlavním výrobkem sýr „Eidamská cihla“, dále se zde vyrábí máslo, tvaroh a tekuté mlékárenské výrobky. Společnost měla dvě detašovaná pracoviště, a to v Novém Městě na Moravě a Bystřici nad Pernštejnem, která letos byla uzavřena, takže počet pracovníků v Lacrumu klesl již pod hranici 100 (96 pracovníků). V roce 2002 ovládlo společnost německé obchodní družstvo Bayerische Milchindustrie eG z Landshutu. V letech 2002-2003 investuje do obnovy závodu 34 mil. Kč tak, aby provoz odpovídal normám EU (nová stáčirna, rekonstrukce máslárny a modernizace sýrárny). Obrat společnosti dosahuje 500 mil. Kč, asi třetina výroby je exportována na Střední Východ, hlavně do Libanonu.

Strojírenská firma **Sanborn** byla v současné podobě vybudována v sedmdesátých letech jako strojírenský závod a opravárenská základna pro čs. energetiku. Její historie však sahá až do dvacátých let. Nová kapitola v dějinách firmy začíná po privatizaci majetku v roce 1992, kdy se stala akciovou společností s většinovým podílem zahraniční firmy Sanborn International B.V. z Holandska (nyní 100% vlastník). Výrobní program společnosti je založen na strojním opracování, jehož rozsah definuje strojový park. Kromě výroby svorníků a matic pro vysoké tlaky a vysoké teploty se společnost věnuje výrobě kaplanových turbín pro malé vodní elektrárny, opravám plynových a parních turbín, opravám odstředivek, výrobě a opravám kluzných kompozicových ložisek a výrobě ultrafiltračních systémů pro recyklaci kovoobráběcích olejů a řezných kapalin. Obrat společnosti v roce 2001 dosáhl 160 mil. Kč. Více než 70% produkce firmy bylo vyvezeno, mezi zahraniční zákazníky se řadí i světoznámé firmy General Electric a Alstom Power.

Výroba výtahů byla ve Velkém Meziříčí zahájena v roce 1957 a byla orientována výrobu a montáž atypických výtahů. V roce 1992 zahájila svoji činnost současná firma **Výtahy** spol. s r.o., která převzala plně výrobní program bývalého státního podniku se stejným názvem. Ročně vyrobí kolem 280 výtahů v hodnotě 145 mil. Kč. Průměrný počet zaměstnanců firmy se pohybuje kolem 170 osob.

Na poslední místo žebříčku Top10 průmyslu Velkomeziříčska se dostala firma **Agados**, která se zabývá výrobou jedno nebo dvounápravových, brzděných nebo nebrzděných autopřívěsů a výrobou nástaveb. V roce 2001 činil její obrat 220 mil. Kč, zisk 5 mil. Kč, export 65% a počet zaměstnanců 138. O něco méně zaměstnanců, a to 118, má pekárenská firma **Poex Velké Meziříčí**. Na konci roku 2001 pracovalo ve známé firmě Alpa 113 osob. Firma se zabývá výrobou francovek ALPA, LESANA, přírodních rostlinných přípravků, glycerinu, koupelových pěn, preparátů na ochranu pleti, pleťových pudrů, šamponů, dětské kosmetiky, přípravky na ošetření ústní dutiny (v roce 2001 dosáhl obrat 250 mil. Kč). Více než 100 zaměstnanců má také velkobítešská firma **Milan Sláma – Řeznictví a uzenářství**, která se kromě zpracování masa zabývá i výrobky studené kuchyně. Hranici 100 zaměstnanců se ke

konci 2001 přiblížila i dynamická firma **PF Postforming** z Velké Bíteš, zabývající se výrobou parapetových a stolových desek laminováním. Ta na konci roku 2000 zaměstnávala pouze 20 osob a o rok později to bylo již 91.

Vývoj zaměstnanosti v roce 2002: Nárůst počtu zaměstnanců byl zaznamenán především u dvou společností se zahraniční kapitálovou účastí, a to Draka kabely, ve které se během roku počet pracovníků zvýšil o více než 100 (ze 420 na 531) a ITW Pronovia, kde došlo k nárůstu o více než 70 pracovníků (z 379 na 455). Největší úbytek pracovníků byl registrován jednak ve společnosti Kablo Elektro (pokles z 629 na 551 pracovníků) a velkomezeříčském závodu společnosti Motorpal Jihlava (pokles z 357 na 315 pracovníků). V současnosti největší počet volných pracovních míst je vytvořen v oděvních firmách Kras-Haka Třešť, pracoviště Měřín (20 volných míst) a ARMÉN 1 Jihlava, pracoviště Otín (také 20 volných míst). V případě uvedených volných míst se jedná pouze o profese šička a švadlena.

Správní obvod Žďár nad Sázavou

Základní charakteristika: 48 obcí, 44 025 obyvatel, 21 644 ekonomicky aktivních, 20 312 pracujících, 8 303 vyjíždějících za prací z obce, z toho 6 528 vyjíždějících denně, 7,9 % zaměstnáno v I. sektoru NH, 48,5 % v II. sektoru NH (v **průmyslu 8 523 osob, tj. 40,8 %**), 43,6 % ve III. sektoru NH, 1 492 registrovaných nezaměstnaných, míra registrované nezaměstnanosti 6,9 %, míra nezaměstnanosti žen 8,9 % míra nezaměstnanosti osob ve věku 15 – 29 let 10,9 %, míra nezaměstnanosti osob ve věku 50 a více let 5,0 %, míra dlouhodobé nezaměstnanosti 1,8 %.

Na území správního obvodu působil ve Žďáru nad Sázavou v roce 1989 největší průmyslový zaměstnavatel na Vysočíně Žďas, který na konci osmdesátých let zaměstnával více než 5,5 tis. pracovníků. Dalšími významnými firmami byl žďárský Tokoz (1150 pracovníků) a Agrozet Svratka (630 pracovníků). Z ostatních obcí bylo možno za průmyslovou obec považovat především Herálec, ve kterém působil provozovna Modety Jihlava (190 pracovníků).

Tab. 42 Významné subjekty podnikající v průmyslu ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Žďár nad Sázavou

závod	obec	EPZ 2000	EPZ 2001	OKEČ
Žďas a.s.	Žďár nad Sázavou	3300	3151	295100
Tokoz a.s.	Žďár nad Sázavou	668	689	286300
Hettich ČR k.s.	Žďár nad Sázavou	395	416	286300
Cooper-standard Autom. ČR s.r.o. (dříve Siebe)	Žďár nad Sázavou	227	346	343000
Mars Svratka a.s.	Svratka	373	313	287500
DEL a.s.	Žďár nad Sázavou	280	289	312000
Enpeka s.r.o.	Žďár nad Sázavou	272	279	158100
Vecra s.r.o.	Žďár nad Sázavou	238	233	193000
Anita Moravia s.r.o.	Herálec	187	204	182490
Sona v.d.	Žďár nad Sázavou	128	135	364000

V červnu 2002 odkoupila 79% akcií strojírensko-metalurgické společnosti **Žďas a.s.**, založené v roce 1951, firma Železářny Podbrezová (slovenský výrobce bezešvých ocelových trubek). Skupina ČSOB, která byla majoritním vlastníkem, začala hledat investora již v roce 2000. Jedním z hlavních zájemců byl rakouský ocelářský koncern VOEST-ALPINE (ročně odebírá ze Žďasu produkty za 300 - 400 mil. Kč), který však od záměru koupit akcie odstoupil a také druhý největší zahraniční odběratel metalurgických produktů General Electric o odprodej akcií neměl zájem. Společnost Žďas se zabývá výzkumem, vývojem, výrobou a

odbytem zařízení válcoven, tvářecích strojů, odlitků z ocelolitiny a tvárné litiny, ingotů, volně kovaných výkovků, modelů, lisovacích nástrojů a hydraulických prvků. Žďas je výrazně proexportní firma (53% výroby, export především do SRN, Rakouska, Slovenska a Indie), mj. jí patří čtvrtina světového trhu hřídelí pro větrné elektrárny, které vyrábí ze speciálních legovaných ocelí. Tržby v roce 2001 činily 2,8 mld. Kč a zisk dosáhl výše 90 mil. Kč. Podle odhadu nového vedení společnosti tržby v roce 2002 klesly na necelých 2,250 mld. Kč a hospodářský výsledek je dokud vykazován ve výši 115 mil. Kč. Lze však očekávat po tvorbě opravných položek a vyjádření auditora dojde ke snížení zisku. Ve skutečnosti, nakolik nižší odbyt strojírenských výrobků v Německu ovlivní hospodaření společnosti v roce 2002, bude známo v nejbližší budoucnosti.

Zahájení výroby v druhém největším průmyslovém zaměstnavateli regionu, firmě **Tokoz** (téměř 700 zaměstnanců na konci roku 2001), se datuje od roku 1920, kdy pražská firma JARO Jaroslava Josefa Rouska koupila původní sírkárnu na místě dnešního podniku a zahájila zde výrobu kouřových rour, kovových kamen a prvních typů visacích zámeků. V průběhu desetiletí se výrobní program rozšířil o rybářské náčiní, jehož produkce byla později ukončena, o stavební a nábytkové kování. Koncem roku 1998 byla privatizována a stala se akciovou společností. Dnešní výrobu reprezentuje: stavební a nábytkové kování, zabezpečovací mechanismy, lisování kovových dílů, tlakové odlitky z hliníku a zinku, povrchové úpravy (galvanické pokovování, práškové lakování), konstrukce dílů a výroba náradí. Prodej zboží v roce 2001 se přiblížil hranici 700 mil. Kč a 52% výrobků bylo vyvezeno do zahraničí.

Podobně je orientována výroba další žďárské firmy **Hettich ČR** k.s. (výroba a prodej nábytkového kování, odlitky tlakových litin zinku a vstřikování plastů). Nabídka firmy Hettich má velice široký záběr a obsahuje závěsy pro dřevěné i skleněné dveře, výsuvy pro kuchyňský a kancelářský nábytek, mechanismy pro skládané a posuvné dveře, spojovací kování, závěsné kování a systémy pro vnitřní vybavení nábytku. Firma byla založena v roce 1993 a jejím stoprocentním vlastníkem se stala německá společnost Dr. Erwin Hettich GmbH & Co. Obrat společnosti v roce 2001 již dosáhl hranice 750 mil. Kč a 80% výrobků je exportováno do SRN.

Ve Žďáru nad Sázavou působí firma **Cooper-Standard Automotive ČR**, kterou od prosince 2001 vlastní zahraniční firma Cooper Tyre & Rubber Company z Velké Británie. Založena byla v roce 1998, kdy ji vlastnila nadnárodní firma Siebe European Holdings S.A. z Lucemburska. Podle tohoto vlastníka byl odvozen předchozí název firmy. Firma se od svého založení zaměřuje na výrobu brzdících, palivových a chladících systémů do automobilů. Výroba je rozšiřována a na konci roku 2001 firma již zaměstnávala téměř 350 pracovníků.

Z hlediska počtu zaměstnanců kritérium velké průmyslové firmy splňují i další společnosti působící ve Žďáru nad Sázavou. Téměř tři sta osob zaměstnává elektrotechnická firma **DEL**, která vznikla v roce 1995 (více než polovina zaměstnanců má vysokoškolské vzdělání). Výrobní program tvoří zařízení pro výrobu neželezných kovů, dále silnoproudá elektrotechnika, řídicí, automatizační a regulační technika. Obrat společnosti v roce 2001 vzrostl o polovinu na 460 mil. Kč při zisku 20 mil. Kč. Export činil 35% a kromě Evropy směřoval na Dálný a Střední východ. Obdobný počet zaměstnanců má i pekárenská a cukrárenská společnost **Enpeka**, která vyrábí a dodává široký sortiment pekařských a cukrářských výrobků včetně cereálních. Společnost nabízí i ubytovací služby v penzionu Vrchovina v Novém Městě na Moravě. V roce 2001 obrat společnosti poprvé překročil hranici 200 mil. Kč. Zisk společnosti je dlouhodobě vysoký, v posledních pěti letech se

pohybuje v intervalu 13,9 až 26,5 mil. Kč. Méně než 250 osob pracuje ve žďárském výrobním závodě společnosti **Vecra** se sídlem ve Skutči. Tato společnost vyrábí obuv pro zimní sporty (krasobruslení, běžecké boty) a pracovní obuv pro společnost Lupos (SRN), a to ve třech výrobních závodech - Velká Kraš na Jesenicku, Bystré na Policku a Žďár nad Sázavou. Další firma **Sona, v.d.** se zabývá výrobou sportovních rybářských potřeb a potřeb pro včelaře. Počet zaměstnanců je již nižší, na konci roku 2001 výrobní družstvo zaměstnávalo 135 osob. Družstvo bylo založeno v roce 1959 a jeho výroba se již v té době orientovala na rybářské potřeby. Tržby v roce 2001 činily jenom 50 mil. Kč, ale 75% výrobků bylo vyváženo do zahraničí.

Na konci roku 2001 existovaly ještě tři průmyslové firmy ve Žďáru nad Sázavou, které zaměstnávaly více než 100 pracovníků. Výrobou obuvi se od května 1999 zabýval podnikatel **Jaroslav Havel**. Na konci roku 2000 zaměstnával ještě 216 osob, o rok později 123. Na jeho majetek je nyní prohlášen konkurz. V nábytkářské firmě **Grata** na konci roku 2001 bylo zaměstnáno 109 pracovníků a stejný počet vykazovala také firma **PKS MONT**. Ta se zaměřuje na výrobu plastových oken, dveří, stěn z profilů systému Deceuninck, výrobu dřevěných oken a dveří, hliníkových oken a prosklených fasád.

Mezi velké průmyslové firmy Žďárska patří firma **Mars** ve Svatce, vyznačující se poměrně širokým sortimentem výroby. Jedná se o výrobu svítidel, sedadel do automobilů, traktorů a zemědělských strojů, lisovaných dílů, svařovaných skupin a montážních celků pro automobilový průmysl, výrobu schránek na dopisy a balíky, skříněk a kufříků na nářadí, skříní pro uložení zbraní, kovových kuchyňských potřeb, přepravních prostředků pro paletizaci, kamen na dřevo, nádob pro přepravu jídla, odpadkových košů, výrobu lisovacích nástrojů a také provádění povrchových úprav práškovými plasty a galvanické zinkování. V letech 1997 až 2000 společnost vykazovala ztrátu 52 mil. Kč. Restrukturalizací se jí podařilo zefektivnit výrobu tak, že se v roce 2001 vrátila do černých čísel (čistý zisk 6,1 mil Kč). V roce 2001 obrát společnosti klesl na 220 mil. Kč, vývoz činil 35% výroby, kromě Evropy firma vyvážela také do Jižní Ameriky.

Poslední firmou nacházející se v žebříčku Top 10 žďárského průmyslu v roce 2001 je herálecká oděvní firma **Anita Moravia** (dříve Modeta Jihlava) zabývající se výrobou dámských plavek a také mateřského a zdravotního prádla. Od roku 1997 společnost vlastní rakouská firma Anita Dr. Helbig GmbH. Obrát společnosti v roce 2001 vzrostl na 482 mil. Kč a vedení společnosti předpokládá do budoucna s nárůstem počtu pracovníků.

Vývoj zaměstnanosti v roce 2002: Z největších firem žebříčku TOP 10 žďárského průmyslu se vyznačovaly úbytkem pracovníků v roce 2002 především dvě firmy, a to obuvnická Vecra, ve které poklesl počet zaměstnanců o více než 100 osob, z 233 na 117 pracovníků a největší zaměstnavatel v regionu ŽĎAS, ve kterém se během roku snížil počet pracovníků z 3 151 na 2 969. Na druhé straně do souboru firem s nárůstem počtu zaměstnanců se řadily především žďárské firmy Hettich ČR (nárůst o 48 pracovníků) a Tokoz (nárůst o 44 pracovníků). V současnosti žádná průmyslová firma v regionu nenabízí alespoň 10 volných pracovních míst.

6. Závěr

Zpracovaná studie by měla přispět k naplňování Programu rozvoje kraje Vysočina, jehož aktualizace byla schválena zastupitelstvem kraje dne 12. února 2002. Jak je v tomto programovém dokumentu uvedeno, za dlouhodobý strategický cíl rozvoje kraje je považováno podstatné zvýšení globální konkurenceschopnosti jeho ekonomiky jako základního předpokladu trvalého zvyšování životní úrovně jeho obyvatelstva a úrovně jeho sociálního zabezpečení. Dlouhodobý strategický cíl má být dosažen splněním čtyř hlavních cílů, z nichž na prvním místě je v programu uveden hlavní cíl „zlepšení konkurenční pozice ekonomiky kraje“. Té by mělo být dosaženo i za pomoci zvyšování investiční atraktivity kraje (dílčí cíl 1.1). V rámci tohoto dílčího cíle programu byla formulována tři základní opatření, a to:

- zkvalitnění podnikatelského prostředí na základě vnitřních rozvojových zdrojů (tzn. na základě lidského a znalostního kapitálu),
- příprava průmyslových či víceúčelových hospodářských zón a zkvalitňování nabídky stávajících zón; podpora přímých zahraničních investic,
- prohlubování přeshraniční a mezinárodní spolupráce; zvýšení míry zapojenosti kraje do světové ekonomiky.

Zpracovaná studie se nejtěsněji dotýká druhého opatření. Toto opatření ve smyslu programu je zaměřeno na přilákání investic (zejména zahraničních) do regionu, jejichž prostřednictvím by měly být nastartovány a stimulovány zásadní změny mikroekonomického resp. podnikového prostředí a zároveň zvýšená míra zapojení regionu do světové ekonomiky (z obecného hlediska přínosy zahraničních investorů nespočívají pouze ve zvýšení zaměstnanosti, tvorby přidané hodnoty či exportu, ale i ve stimulaci poptávky po dodávkách místních firem a zavádění nových technologií a manažerských praktik, podporujících rozvoj znalostní báze regionu). Úspěšnost v získávání přímých investic, především investic na zelené louce, je determinována investiční atraktivitou regionu a jeho hlavních sídelních center (odvíjející se z působení tzv. lokalizačních faktorů reflektujících preference potenciálních investorů) a kvalitou managementu jednotlivých měst a obcí a perspektivně i regionálního managementu (odvíjející se z nabídky rozvojových ploch a dalších nemovitostí). V tomto kontextu lze považovat za vhodný selektivní přístup k podpoře výstavby nových či zkvalitňování nabídky stávajících průmyslových zón. Tento přístup koresponduje s poznatky o úspěšnosti relevantních politik v zemích EU. Z hlediska základních typů investic se projevuje zřetelná koncentrace zájmu investorů působících v oblasti distribuce a produktivních služeb na metropolitní a další sídelní koncentrační prostory (bohaté na informace a příležitosti k obchodním kontaktům), odlišující se od urbanisticky méně koncentrované působících investorů z oblasti zpracovatelského průmyslu.

V souladu s uvedeným opatřením zastupitelstvo kraje stanovilo následující cíle:

- zvýšení investiční atraktivity kraje; vypracování optimální marketingové strategie, zohledňující diferenciované regionální předpoklady pro alokaci zahraničních investic,
- zajištění kvalitní a komplexní přípravy pozemků a budov pro investory. Vytvoření databáze komplexní regionální evidence hospodářských zón.

Aktivity naplňující opatření v případě zón byly formulovány následovně:

- a) dodatkové dotace určené na zainvestování územně připravených průmyslových zón resp. zón disponujících zahraničním zájemcem o investici na zelené louce,

- b) regionální podpora rozvoje průmyslových zón (mimo zóny zahrnuté v předchozím bodě) formou dotace výstavby či zkvalitňování nabídky menších průmyslových zón, určených především pro zahraniční investory z řad malých a středních podniků,
- c) regionální koordinace zřizování hospodářských zón,
- d) vypracování centrální nabídky kvalitních prostor v budovách ve vlastnictví veřejně právních subjektů, vhodných pro zahraniční investory působící v oblasti produktivních služeb,
- e) vytvoření, pravidelná aktualizace a prezentace databáze hospodářských zón v kraji
- f) zpracování územních plánů regionů, okresů a obcí,
- g) podstatné zrychlení provádění komplexních pozemkových úprav, narovnání vlastnických vztahů k pozemkům; zajištění soupisu věcných břemen,
- h) zjednodušení a urychlení administrativních procesů pro začínající podnikatele, pro příchozí zahraniční investory.

Realizace všech uvedených aktivit by měla mít pozitivní dopady na ekonomiku kraje. Především jde o zvýšení přílivu přímých zahraničních investic do kraje, vytvoření nových pracovních míst a diverzifikace jejich struktury, o realizace nových velkých investic, o snížení nezaměstnanosti i vyjížděky za prací a zvýšení míry podnikatelské aktivity kraje.

Z výše uvedeného jednoznačně vyplývá, že zadání zpracování této studie souvisí s Programem rozvoje kraje Vysočina. Studie by však měla přispět nejen k plnění jednoho z cílů programu „zvysování investiční atraktivita kraje“, ale také dalšího cíle, který byl formulován jako „všeobecná podpora MSP s důrazem na rozvoj exportních a inovačních aktivit“.

Z hlediska vybudovaných či budovaných průmyslových zón má kraj Vysočina v souboru krajů České republiky velmi dobré postavení. Plyne to i z vyhodnocení dotací na průmyslové zóny, které byly podpořené v rámci Programu na podporu rozvoje průmyslových zón v letech 1998-2002. V kraji Vysočina bylo podpořeno 8 průmyslových zón z celkovou dotací 92,8 mil. Kč. Jestliže do hodnocení nebudeme zahrnovat Středočeský kraj (neboť dotace na strategickou zónu v Kolíně činila více než 50% všech finančních prostředků věnovaných na podporu zón), tak větší objem dotací na průmyslové zóny než kraj Vysočina získaly strukturálně nejvíce postižené naše kraje (Ústecký a Moravskoslezský) a kraj Olomoucký (díky více než 100 mil. dotaci na průmyslovou zónu v Hranicích na Moravě. Kdybychom hodnotili dotace připadající na jednoho bydlícího obyvatele v kraji, tak postavení kraje Vysočina je ještě lepší (v kraji Vysočina 179 Kč na obyvatele, v Moravskoslezském kraji 167 Kč na obyvatele).

Při návrhu dalšího rozvoje průmyslových zón kraje Vysočina nebylo preferováno jednoznačně hledisko současné situace na trhu práce v jednotlivých mikroregionech (správních obvodech obcí z rozšířenou působností). Situace na trhu práce je sice v kraji příznivější než činí celorepublikový průměr, ale existují mikroregiony s poměrně vysokou mírou nezaměstnanosti. Jedná se o všechny tři mikroregiony na Třebíčsku (Moravské Budějovice, Náměšť nad Oslavou a Třebíč) a mikroregion Bystřice nad Pernštejnem. Zatímco budoucnost hospodářského rozvoje Náměšťska lze spatřovat ve vazbě na lokalizaci leteckého vojska v Náměšti nad Oslavou, v případě dalších tří mikroregionů by podpora průmyslových zón z úrovně kraje mohla napomoci akceleraci jejich hospodářského rozvoje. V případě mikroregionu Třebíč by se mělo jednat o větší investory, v případě Bystřice nad Pernštejnem a Moravských Budějovic z řad malých a středních podnikatelů (viz kap. 4.2.3.).

Přílohy:

č.1: Dotazníkový formulář pro průmyslové zóny

č.2: Dotazníkový formulář pro významné hospodářské subjekty

č.3: Průmyslové zóny podpořené v rámci Programu na podporu rozvoje průmyslových zón (1998-2002) – tabulka

č.4: Průmyslové zóny podpořené Programem podpory rozvoje průmyslových zón (za období let 1998-2002) – kartogram

č.5: Průmyslové zóny v kraji Vysočina (stav na konci roku 2002)

Příloha č.1 Dotazníkový formulář pro průmyslové zóny

Název průmyslové zóny:			
Obec:		Adresa:	
Datum zahájení výstavby průmyslové zóny (měsíc/rok):		Datum dokončení (i předpokládané):	

1.	Jméno vlastníka (majoritních vlastníků):	Adresa:
1.1.	Kolik vlastníků (majitelů pozemků) má Vaše průmyslová zóna celkem? (v případě nedostupných údajů uveďte odhad podílu soukromých vlastníků na celkové výměře zóny)	

2.	Celková rozloha Vaší průmyslové zóny:ha
2.1	Územně připravené rezervy (tzn. zakomponované v územním plánu) pro případné rozšíření Vaší průmyslové zóny:ha

3.	Pro jaké účely je Vaše průmyslová zóna určena?	(označte křížkem)
3.1	lehká průmyslová výroba	
3.2	těžká průmyslová výroba	
3.3	obchodní účely	
3.4	administrativa	
3.5	věda a výzkum	
3.6	sklady	
3.7	jiné užití (prosím vypište):	

4.	Je funkční využití Vaší průmyslové zóny upraveno regulačním plánem?
	ANO ☐ NE ☐

5.	Je hospodaření ve Vaší průmyslové zóně upraveno závaznými pravidly?
	ANO ☐ NE ☐

6.	Jsou ve Vaší průmyslové zóně kromě pozemků nabízeny k využití i stavební objekty? (pokud ANO, uveďte prosím jakého druhu – např. sklad, výrobní objekt atd.):

7.	Nemovitosti ve Vaší průmyslové zóně lze:	(označte křížkem)
7.1	koupit	
7.2	pronajmout	
7.3	pronajmout s možností následného odkoupení	
7.4	využít k majetkové spoluúčasti v budoucí nové společnosti	
7.5	využít jinak (prosím vypište):	

8.	Jaké je maximální možné procento zastavění ve Vaší průmyslové zóně:%	
Z toho:	8.1	provozní plochy:%
	8.2	obslužné plochy (komunikace, parkoviště, atd.):%

9.	Je Vaše průmyslová zóna napojena na: (souhlasné varianty označte křížkem, u plánovaného napojení místo X doplňte termín realizace nebo NE , pokud napojení není plánováno)
----	---

		Ano		Ne		plánováno
silniční komunikaci?	9.1.1		9.1.2		9.1.3	
komunikaci dálničního typu?	9.2.1		9.2.2		9.2.3	
železniční vlečku?	9.3.1		9.3.2		9.3.3	
městskou hromadnou dopravu?	9.4.1		9.4.2		9.4.3	

10.	Lze pro účely Vaší průmyslové zóny využívat letiště? (pokud ANO , napište prosím o které letiště se jedná)					
10.1	ANO		NE			
10.2	Umístění letiště:					

11.	Na jaké inženýrské sítě je Vaše průmyslová zóna napojena? (varianty ANO , NE označte křížkem, v případě že napojení plánujete – tzn., že je k dispozici projekt – uveďte do sloupce PLÁNOVÁNO termín realizace)
-----	---

		ANO		NE		PLÁNOVÁNO:
voda pitná	11.1.1		11.1.2		11.1.3	
voda užitková	11.2.1		11.2.2		11.2.3	
kanalizace	11.3.1		11.3.2		11.3.3	
elektrická energie	11.4.1		11.4.2		11.4.3	
zemní plyn	11.5.1		11.5.2		11.5.3	
telekomunikace	11.6.1		11.6.2		11.6.3	
centrální zdroj tepla	11.7.1		11.7.2		11.7.3	
jiné (prosím vypište):						
	11.8.1		11.8.2		11.8.3	
	11.9.1		11.9.2		11.9.3	

12.	Je napojení Vaší průmyslové zóny na inženýrské sítě dostatečné? (prosíme uveďte parametry sítí na něž je Vaše zóna napojena a křížkem označte, zda je považujete za dostatečné či nedostatečné)
-----	--

		PARAMETRY (dimenze):		dostatečné		nedostatečné
voda pitná	12.1.1		12.1.2		12.1.3	
voda užitková	12.2.1		12.2.2		12.2.3	
kanalizace	12.3.1		12.3.2		12.3.3	
elektrická energie	12.4.1		12.4.2		12.4.3	
zemní plyn	12.5.1		12.5.2		12.5.3	
telekomunikace	12.6.1		12.6.2		12.6.3	
centrální zdroj tepla	12.7.1		12.7.2		12.7.3	
jiné (prosím vypište):						
	12.8.1		12.8.2		12.8.3	
	12.9.1		12.9.2		12.9.3	

13.	Jsou vlastníkem spolu s nemovitostmi ve Vaší průmyslové zóně nabízeny i další služby (poradenství, celní sklad, logistika atd.)? (jestliže ANO , prosíme uveďte jaké...)
-----	--

.....

.....

.....

.....

.....

14.	Jak je v současnosti Vaše průmyslová zóna využívána?	(označte křížkem)
14.1	zatím prázdná	
14.2	obsazena do 25%	
14.3	obsazena z 25-50%	
14.4	obsazena z 50-75%	
14.5	obsazena z více než 75%	

15. Vypište prosím firmy podnikající ve Vaší průmyslové zóně:

.....

16.	Je nutno u volných pozemků ve Vaší zóně žádat o vyjmutí ze zemědělského půdního fondu? (označte křížkem)					
	ANO		ANO – v části zóny		NE	

17.	Existují ve Vaší průmyslové zóně specifická omezení v jejím využití?	(označte křížkem)
17.1	ochranná pásma technické infrastruktury vybudované před vznikem průmyslové zóny	
17.2	územní limity spojené s ochranou životního prostředí	
17.3	územní limity spojené s vodohospodářskou ochranou území	
17.4	zátopová (inundační) území	
17.5	jiná věcná břemena? (prosíme vypište):	
17.6	jiná omezení? (prosíme vypište):	

18.	Je v okolí Vaší průmyslové zóny možno kooperovat s: (souhlasnou možnost označte křížkem a v případě kladné odpovědi uveďte název subjektu)				
		ANO	NE		název subjektu
18.1	významným průmyslovým podnikem			18.1.1	
18.2	výzkumným ústavem či vysokou školou			18.2.1	
18.3	Jiná možnost kooperace: (prosíme vypište)				

19.	Co podle Vás investoři nejvíce oceňují na Vaší průmyslové zóně? (odpovídající variantu (varianty) označte křížkem)	
19.1	umístění zóny	
19.2	napojení zóny na síť	
19.3	dopravní napojení zóny	
19.4	vlastnické poměry	
19.5	cena pozemků	
19.6	daňové a celní výhody	
19.7	kvalitní pracovní síla v místě	
19.8	náklady na pracovní sílu v místě	
19.9	kvalita služeb poskytovaných obcí investorům	
19.10	Jiné výhody: (prosíme vypište)	

20	Jaká je průměrná cena, za kterou jsou pozemky ve Vaší průmyslové zóně nabízeny? (Prosíme vypište)	Prodej: Kč/m ² Pronájem: Kč/m ² za rok
20.1	Pokud nabízíte i stavební objekty, uveďte prosím jejich cenu:	Prodej: Kč Pronájem: Kč/m ² za rok
21	Předpokládané náklady na vybudování Vaší průmyslové zóny:mil. Kč
21.1	Dosud vynaloženo:mil. Kč